

© 18956

HISTORICKÝ ÚSTAV
KRAJ 3 - ŽILNOV, 6. PAMÁTNÍK 2

Průběh výsk. 15

Příloha k čl. 001144/57

~~PŘÍSNĚ TAJNÉ~~

EV. Čís. 293

Stupeň utajení zrušen
RMO č. 22/1999.

VOJENSKÁ MYSL

2

1957

VYDÁVÁ MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

Plukovník Rudolf Litera:

»Vzrůstající význam počátečního období války a jeho vliv na výsledek války« . . . 3

Operační umění a taktika

Podplukovník Aug. Hujša, podplukovník Ant. Pantůček:

»Organisace a plánování útočné operace vševojskové armády s důrazem na vyvedení vojsk k průlomům z chodu« . . . 11

Plukovník Ludvík Varvařovský:

»Průlom z chodu« . . . 22

Generálmajor Josef Suchomel:

»Organisace a provádění protiztečů a protiúderů s rozvinováním svazků z chodu« . . . 34

Podplukovník Miroslav Chládek:

»Součinnost vojskového protiletadlového dělostřelectva s frontovým stíhacím letectvem« . . . 49

Generálmajor Josef Slabý:

»Materiální, technické a zdravotnické zabezpečení armády druhého sledu frontu při zasazení do sražení v útočné operaci« . . . 55

Major Miroslav Nedvěd:

»Několik poznámek k výpočtu hustot a poměrů sil« . . . 69

Operační a bojová příprava

Major Rudolf Dvořáček:

»Metodika přípravy a řízení vševojskového taktického cvičení« . . . 74

Informace o cizích armádách

»Poznátky z bojové činnosti ozbrojených sil Velké Británie, Francie a Izraele při napadení Egypta« . . . 84

Diskuse

Diskusní příspěvky k článkům

— »Ke zvláštnostem obranné operace armády« (zvl. čís. VM/56) . . . 92

— »Volit nové formy při zpracování cvičení« (VM čís. 6/56) . . . 99

Na pomoc vojenskovědecké práci

Major Vojtěch Šotola:

»Některé poznatky a závěry z provádění protivzdušné ochrany měst a závodů ve druhé světové válce« . . . 102

Major Antonín Skácel:

»Některé názory buržoasních vojenských odborníků na otázky významu, použití a organizaci obrněných vojsk a vývoj tanků pro budoucí válku« . . . 112

Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů . . . 123

Полковник Рудольф Литера:

«Возрастающее значение начального периода войны и его влияние на результат войны» . . . 3

Оперативное искусство и тактика

Подполковник Август Гуйса,

подполковник Ант. Пантучек:

«Организация и планирование наступательной операции общевойсковой армии, обращающая особое внимание на выведение войск в прорыв с хода» . . . 11

Полковник Людвик Варваржовский:

«Прорыв с хода» . . . 22

Генерал-майор Иосиф Сухомел:

«Организация и проведение контратаки и контрударов с развертыванием соединений с хода» . . . 34

Подполковник Мiroslav Хладек:

«Взаимодействие войсковой зенитной артиллерии с фронтовой истребительной авиацией» . . . 49

Генерал-майор Иосиф Слабы:

«Материально-техническое и медико-санитарное обеспечение армии второго эшелона фронта при вводе в сражение в наступательной операции» . . . 55

Майор Мiroslav Недвед:

«Несколько примечаний к расчету плотности и соотношению сил» . . . 69

Оперативная и боевая подготовка

Майор Рудольф Дворжачек:

«Методика подготовки и управление общевойсковым тактическим учением» . . . 74

Информации об иностранных армиях

«Познания из боевых действий вооруженных сил Великобритании, Франции и Израиля при нападении Египта» . . . 84

Дискуссия

Дискуссионные заметки к статьям

— «К особенностям оборонительной операции армии» (особ. № VM/56) . . . 92

— «Выбор новых форм при разработке учений» (VM № 6/56) . . . 99

В помощь военно-научной работе

Майор Войтех Шотол:

«Некоторые познания и заключения из проведения противовоздушной защиты городов и заводов во второй мировой войне» . . . 102

Майор Антонин Скацел:

«Некоторые взгляды буржуазных военных специалистов на вопросы значения, применения и организации бронирования войск и развития танков для будущей войны» . . . 112

Информации о содержании иностранных военных специальных журналов . . . 123

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV

PRAHA 3 - ŽIŽKOV, U PAMÁTNÍKU

2. JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY

ČS. LIDOVÉ ARMÁDY

Prádové číslo 15

VOJENSKÁ MYSL

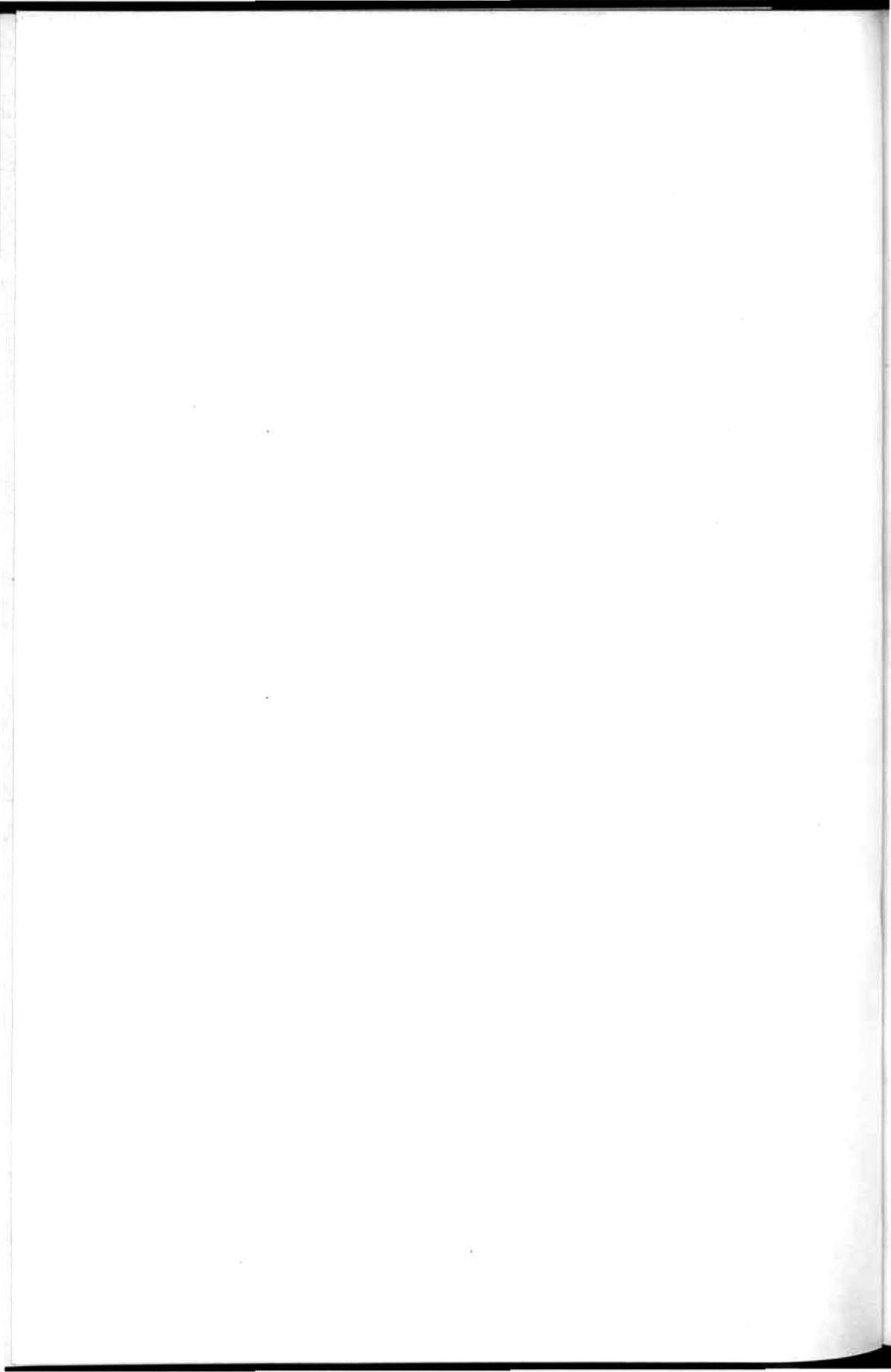
Časopis ministerstva národní obrany

Ročník sedmý

2

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1957

VZRŮSTAJÍCÍ VÝZNAM POČÁTEČNÍHO OBDOBÍ VÁLKY A JEHO VLIV NA VÝSLEDEK VÁLKY

Plukovník Rudolf Litera

1. Co je třeba považovat za počáteční období války

Války strojového období je možno členit na několik období. Hlavními ukazateli pro toto členění jsou změny probíhající v politickém a hospodářském životě země, rozsah války, pokud jde o prostor, nové způsoby vedení války v celku a postupně narůstající početní stavy armád.

Periodisace války je tedy závislá na období rozvoje lidské společnosti, na politické a hospodářské síle státu, jakož i na jeho společenském zřízení. Rozumí se samo sebou, že nemalý vliv má také vojenská připravenost státu před zahájením války.

Za počáteční období války zpravidla považujeme období postupného přechodu země ze stavu mírového na stav válečný. V tomto období přicházejí ozbrojené složky do plné bojové pohotovosti, uskutečňuje se všeobecná mobilisace vojenských i hospodářských sil a vysokým tempem se rozrůstá bojová činnost na zemi i ve vzduchu. Charakteristickým rysem je současnost všech opatření. Tak s rozrůstající bojovou činností je uskutečňováno doplňování a tvoření nových svazků, útvarů a p. V soudobé válce většina těchto opatření je, hlavně státem napadeným, uskutečňována pod silným ničivým a demoralisujícím vlivem úderu zbraní hromadného ničení. Je pochopitelné, že se v takovéto situaci opatření bojové pohotovosti provádějí s velkými potížemi. V tomto období je proto také největší nebezpečí vzniku chaosu až paniky, není-li zabezpečena maximální organisovanost a bojová připravenost vojsk i obyvatelstva.

2. Zvláštnosti počátečního období války a jeho vzrůstající vliv na výsledek války

Počáteční období vedení války se bude podstatně lišit od dalších období, v kterých již dochází k plnému rozvinutí ozbrojených sil a k jejich materiálně technickému zabezpečení. Další období války jsou charakterisovány již přechodem celého systému mírového hospodářství na válečné, kdežto počáteční období má téměř charakter hospodářské a politické situace, která byla před samou válkou.

Odlišnost charakteru počátečního období války, způsobu vedení bojové činnosti a hospodářského života země od dalších následujících období potvrzují všechny války strojového období. Mimo to nás dějiny válek nedávne minulosti poučují o tom, že se tato odlišnost stupňuje s rozvojem vojenské techniky a masovosti armád.

Odlišnost a zvláštnost počátečního období války od dalších je především způsobena nenadálým napadením — strategickým překvapením, kterého při zahájení dosahuje agresor. Tato odlišnost nebo zvláštnost se jeví především v následcích nenadálého napadení, kdy se útočníkovi předem připravenými silami podaří získat rychlé úspěchy.

S rozvojem vojenské techniky rostou následky počátečního období vedení války zvláště tenkrát, použije-li útočník beztržně zbraní hromadného ničení.

Velký účinek zbraní hromadného ničení v krátkém čase, snad i v rozsahu několika hodin, může způsobit tolik škod a ztrát, ke kterým bylo dříve třeba několika měsíců. Jestliže následky způsobené zásahy zbraní hromadného ničení nesmírně vzrostly, délka počátečního období války nebude delší, spíše naopak. Státy totiž využívající modernější techniky a dokonalejších organizačních opatření, mohou rychleji mobilisovat, přesunovat vojenské i ekonomické prostředky, a tak rychleji uskutečňovat plnou bojovou pohotovost.

Vzrůstající význam počátečního období války charakterizovaného nenadálým napadením dokazují světové války našeho století. Následky počátečního období druhé světové války byly daleko rozsáhlejší než následky počátečního období první světové války. To konečně vyplyne již ze známé zákonitosti, že ničivost válek s rozvojem lidské společnosti rychle vzrůstá. V první světové válce se ze všeobecně známých příčin a také nenadálým napadením jedna z hlavních bojujících stran Francie dostala do velmi svízelné situace. Jen pomocí spojenců byla kritická situace pro Francii v prvním období zažehnána a došlo k přelomu ve ve válce, aniž by byla Francie německými armádami obsazena.

Následky nenadálého napadení fašistickým Německem evropských států v druhé světové válce jsou daleko větší. V krátké době je německými armádami obsazena celá Francie a řada evropských států, aniž tyto byly s to zmobilisovat všechny své vojenské a hospodářské síly, které na konec převyšovaly německý vojenský a ekonomický potenciál v celku.

O osudu armád těchto zemí tedy rozhodlo již počáteční období války. V dalším průběhu událostí druhé světové války pro Sovětský svaz v počátečním období dochází k obsazení velké části evropského SSSR. Sovětská armáda a sovětské národní hospodářství utrpěly ohromné ztráty. Následky počátečního období vedení války, způsobené fašistickým Německem, na konec se neblaze projevovaly ještě dlouho po této válce. Je třeba si připomenout zničené oblasti Běloruska, Ukrajiny a j.

Z toho je nutné vyvodit, že následky nenadálého napadení mohou vytvořit pro napadenou stranu, byť i byla vojensky a ekonomicky silnější, vážnou situaci. Podaří-li se pak útočníkovi po celou dobu počátečního období udržet strategickou iniciativu ve svých rukou, mohou být tyto následky kritické.

Charakteristickým rysem právě konce počátečního období Veliké vlastenecké války Sovětského svazu je urputný boj o strategickou iniciativu. Strategická iniciativa vlivem sovětských a vzápětí na to německých opatření tu přecházela z ruky do ruky.

Později strategická iniciativa fašistického velení je zjevem řídkým a krátkodobým a na konec strategická iniciativa plně a s konečnou platností přechází na stranu sovětskou.

Jedině vysoká hospodářská úroveň a připravenost, nezlomný morální duch vojsk, vysoká úroveň vojenského mistrovství velitelského sboru armády prvního socialistického státu a na konec rozsáhlé územní prostory překonaly neblahé následky počátečního období vedení války a rozhodly o konečném výsledku války vůbec.

Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá vzrůstající význam počátečního období vedení války.

Aplikujeme-li tento poznatek o vzrůstajících následcích počátečního období války na případnou světovou válku v budoucnu, bude-li její počáteční období charakterisováno nenadálým napadením a překvapením pro stranu napadenou, mohou mít její následky rozhodující vliv na výsledek války v celku. Dnešní prudký rozvoj vojenské bojové a pomocné techniky, použití zbraní hromadného ničení učiní armády daleko pohyblivějšími a jejich zásahy mnohem ničivějšími. Ve velmi krátkých údobích v soudobé válce bude docházet k revolučním zvrátům. Početní i kvalitativní převaha může být zakrátko likvidována nejen v taktickém a operačním, ale i strategickém měřítku při nepřipravenosti ozbrojených sil a státního aparátu. Ani prostor pro zvýšený dosah vojsk a zbraní nemůže mít takový vliv jako dosud.

Z toho plyne, že nestačí síla, nýbrž že je nutná vysoká pohotovost a připravenost k včasnému a pohotovému využití této síly.

Ze zkušenosti z Veliké vlastenecké války Sovětského svazu vyplývá, že charakter případné války v budoucnu, způsoby vedení boje, hospodářská a jiná opatření, která by odpovídala soudobým podmínkám, je třeba v zájmu připravenosti našich ozbrojených sil nejen studovat, ale i prakticky ověřovat a uplatňovat.

Těmito problémy je třeba všestranně se zabývat. Proto je studium počátečního období vedení války hlavním předmětem vojenské vědecké práce v letošním roce.

Příprava o provádění účelných opatření se týká nejen armády, ale i mnoha civilních sektorů státního aparátu, hlavně pak výstavby průmyslu, dopravy a výchovy celé naší veřejnosti.

3. Možný ráz počátečního období případné světové války v budoucnu

Pro všechny, kteří se přípravou a prováděním účelných opatření pro počáteční období války zabývají a budou zabývat, je jedno základní vodítko — ráz počátečního období vedení války.

Pravdivě stanovit tento ráz je nejvyšší odpovědný úkol, který vyžaduje studium celého komplexu otázek.

Základní předpoklady a cesty tohoto studia jsou:

1. Je třeba získat plnou představu o zámyslu a způsobech zahájení a vedení války naším pravděpodobným nepřítelem. Hluboký a všestranný rozbor vojenského, hospodářského a morálního činitele imperialistických mocností je třeba provádět denně.

2. Vždy vycházet z našich hospodářských a vojenských možností. Z této úvahy vytyčovat zásadní linii dalšího rozvoje hospodářského a vojenského potenciálu, který by nejlépe charakteru příští války odpovídal.

3. Je třeba dobře znát úlohu a místo našeho státu a armády v rámci spojeneckých armád.

Tak konfrontací možností nepřítele a našich, jeho skutečných záměrů a našich opatření je možné správně předvídat ráz počátečního období vedení války.

Co se týče našeho pravděpodobného nepřítele: I když řada názorů západních theoretiků zavání utopií, přece je nutno k mnohým z nich při-

hlízet vážně. Některé z nich jsou totiž vysloveny oficiálními činiteli a pak, a to hlavně mnohé theoretické předpoklady, jak víme, jsou zabezpečovány praktickým výzkumem (atomové zbraně, řízené střely, letectvo), výrobou (státní rozpočet na zbrojení neustále stoupá), vytvářením základů všech druhů a p.

Všechny jejich teorie vidí ve zbraních hromadného ničení rozhodujícího činitele. Doktriny tak zvané »globální války«, ať již nové vydání »bleskové války«, »periferní strategie«, strategie »dvoufázové války« nebo strategie »předsunutých postavení« (»forward strategy«) a j. považují počáteční období vedení války za rozhodující. Za hlavního činitele v tomto období pokládají překvapivý úder.

V tomto období bude se náš pravděpodobný nepřítel snažit mocnými údery hlavně strategického letectva zabezpečit si v maximální míře nenadálým napadením překvapení, a tak od prvních okamžiků války získat a trvale si udržet strategickou iniciativu.

Pokud jde tedy o doktrinu pravděpodobného nepřítele, bude počáteční období pravděpodobně charakterisováno

- agresivním útočným zámyslem,
- vysokým úsilím o dosažení překvapení nenadálým napadením,
- masovým použitím zbraní hromadného ničení,
- silnou leteckou činností a použitím reaktivní a raketové techniky,
- výpady tankových a jiných rychlých druhů vojsk, dopravených vzduchem i po zemi, zároveň s údery letectva a raketové techniky.

Zabránit agresoru v uskutečnění jeho plánu znamená být pohotov a zároveň s jeho činností uskutečňovat protiopatření.

Naše opatření jsou dalším prvkem, který charakterisuje počáteční období války. Tato opatření směřují k získání vlastní strategické iniciativy. O tuto iniciativu je třeba bojovat v prvních minutách války. Avšak podmínky pro získání strategické iniciativy je nutno zabezpečovat již před zahájením války. Vytvářet odpovídající podmínky v rámci výstavby naší armády je nutno začít ihned. Podle všech předpokladů bude mít strategickou iniciativu v počátečním období války ten, kdo se při zahájení války stane pánem vzduchu. Za předpokladu využití zbraní hromadného ničení s plnou intenzitou vytvořila by vzdušná nadvláda agresorova příznivé podmínky pro vážné narušení opatření bojové pohotovosti, ochromí hospodářský život, bude mít nepříznivý vliv na morálku a naruší opatření předem plánovaná. Vzdušná nadvláda zabezpečí nepříteli mimo to praktické uskutečňování jeho plánovaných zásahů k ovládnutí prostorů strategicky významných. Vzdušná nadvláda tak zabezpečuje agresorovi plánovitě využití sil a prostředků k agresivním zámyslům. Vzdušná nadvláda v tomto případě je podmíněna situací, která je příznivá pro činnost strategického a taktického letectva. Při úspěšné protivzdušné obraně i při menším celkovém počtu vzdušných sil nemůže být řeči o vzdušné nadvládě.

Z toho vyplývá, že úspěšný boj o strategickou iniciativu znamená především úspěšnou protivzdušnou obranu mimo vysokou informovanost, jak již bylo podotčeno. Protivzdušná obrana je souhrn mnoha různorodých opatření, z nichž nejdůležitější je boj se vzdušnými bojovými prostředky nepřítele na zemi i ve vzduchu. K účinné obraně proti zásahům nepřítele na začátku války je však třeba začlenit ona opatření do celého

našeho hospodářského života. Hlavně pak opatření v dalším rozvíjení průmyslu.

Vzrůstající závislost vojenských a hospodářských opatření na komunikačních prostředcích vyžaduje daleko účinněji tyto prostředky zabezpečovat ať již zdvojováním nebo předem připravenými objížďkami míst, kde se křižují nebo procházejí citlivými místy. Je mnoho činitelů, v armádě i v občanském sektoru, kteří se musí naprosto konkrétně, hlavně vhodným rozmisťováním dalších průmyslových a komunikačních objektů, zabývat.

Vidíme, že příprava k zabezpečení strategické iniciativy opatřeními před válkou je rozsáhlý komplex otázek, který je nutno řešit komplexně a v harmonickém souladu nejméně v celostátním měřítku.

Při studiu a v rozbořech praktických opatření je třeba si být vědom toho, že není možno uskutečňovat opatření a zásahy pro nové podmínky starými metodami. Dále je při všem třeba přihlížet k naší územní poloze a k našim vztahům k sousedním státům.

Bude-li světová válka zahájena v západní Evropě, bude západní válčiště hlavním dějištěm bojové činnosti. V rámci států Varšavské dohody musí naše armády v tomto případě dosáhnout nejrychlejší bojové pohotovosti a v nejkratším čase uskutečnit vojenskou i hospodářskou mobilisaci. Z toho vyplývá, že řadu otázek spojených s pohotovostí vojsk, jakož i s vojenskou a hospodářskou mobilisací je třeba řešit jiným způsobem než u států a armád ve větší hloubce.

V závěru této stručné úvahy je možné předpokládat takovýto ráz počátečního období:

— Maximální úsilí o získání strategické iniciativy, vyjádřené především intenzivní protivzdušnou obranou spojenou se vzdušnými protíúderu.

— Rychlá a rozsáhlá přeskupení ozbrojených sil, ať již do záložních prostorů nebo k provedení vlastního úderu nebo k přehrazení směru očekávaného úderu nepřítele.

— Vysoká amplituda všech dopravních zařízení ať již pro přesun kádrové armády nebo pro účely vojenské a hospodářské mobilisace.

— Rychlé rozrůstání různorodé bojové činnosti na širokých frontách.

4. Jaké druhy a způsoby boje přísluší počátečnímu období

V otázkách vojenského umění bylo dosud naše studium, příprava velitelů, štábů a vojsk zaměřeno jen na druhy boje, které přísluší ustálené bojové činnosti. Je to hlavně průlom ustálené fronty, obrana a ostatní druhy bojové činnosti, vyplývající nebo doprovázející tyto hlavní druhy boje. Při tom se vycházelo z předpokladu obdobné činnosti našeho pravděpodobného nepřítele podle jeho nynější taktiky a organizace. To jest, nepřítel se bránil nebo útočil v ustálených bojových podmínkách. Je nesporné, že se musíme zabývat především bojem v situaci plně rozvinuté bojové činnosti. Ráz bojů počátečního období se však liší od způsobů bojů v dalších obdobích vedení války. Vzrůstající význam počátečního období vyžaduje nejen theoreticky rozpracovat očekávané způsoby boje, ale je i všestranně nacvičovat. Vyplývá to ze zkušeností z druhé světové války.

K získání a udržení iniciativy na začátku války kromě úspěšné protivzdušné obrany je třeba i úspěšné bojové činnosti. Bojová činnost vojsk musí mít takový ráz, aby nejen zabránila nepříteli proniknout na naše území, ale aby vzápětí naše vojska byla s to vést drtivé údery svazky, útvary a jednotkami na jeho vlastní území, a to ještě dříve, než budou zasazeny naše hlavní síly.

Pasivní obrana ozbrojených sil států v budoucí válce předurčuje porážku. Iniciativa je vyjádřena především útočnou činností. Je to schopnost ozbrojených sil států (koalice států) vést úspěšnou útočnou činnost na nejdůležitějších směrech nebo válčících s cílem rozdrtit hlavní síly nepřítele. Je to schopnost vnutit nepříteli svoji vůli.

Vybojování a udržení iniciativy zvláště v počátečním období vedení války pro stát, který byl napaden, vyžaduje velkého a sladěného úsilí. Je třeba počítat s tím, že agresor vynaloží vše k rozvíjení výhod a úspěchů získaných prvopočátečním úderem nenadálého napadení. Proto je nutné mít i silné strategické zálohy k paralysování jeho dalších a co do počtu a síly se stupňujících úderů.

Budou-li tyto síly, které se připravují v počátcích prvního období vedení války rozvinuty a zasazeny do boje ještě před zasazením hlavních sil nepřítele, vytvoří na zvolených operačních směrech výraznou převahu sil a prostředků a umožní tak převládající útočnou činnost na válčišti.

Rozhodující je rychle tyto síly připravit, t. j. soustředit, materiálně technicky zabezpečit a do zvoleného prostoru činnosti přeskupit.

Bezpečnou a rychlou přípravu těchto sil v napjaté situaci začátku války umožní nejen úspěšná protivzdušná obrana a úspěšné boje vojsk prvního sledu ozbrojených sil státu, ale všestranná příprava před vlastní válkou.

Pro udržení strategické iniciativy mimo výhodný poměr sil na rozhodujících směrech je důležité správné strategické řízení sil a prostředků. Chyby v strategickém řízení v počátečním období války mohou mít zvlášť nebezpečné následky. Takovéto nepříznivé následky se často odstraňují s citelnými ztrátami a znamenají vždy ztrátu času a často i strategické iniciativy.

Je-li útočnou činností vyjádřena strategická iniciativa, nevyplyvá z toho závěr, že je třeba uplatňovat vždy, všude a na všech stupních požadavek útočit. Často bude užitečnější za určitých okolností a ke splnění určitých předpokladů přecházet do obrany. Tak útok jihozápadního frontu sovětských vojsk na Charkov 1943 byl brzy likvidován. Němci tam získali byť i přechodně iniciativu do svých rukou. Příčiny neúspěchu byly především v tom, že útok vojsk tohoto frontu byl izolován (nebyl totiž zabezpečen aktivní činností na ostatních úsecích fronty a Němci mohli přeskupit síly a prostředky), jihozápadní front neměl dále dostatek záloh, nebyl uspokojivý přísun a nakonec tento útok byl očekáván. Nebyl tedy pro fašistická vojska překvapením. Lépe bylo neútočit.

Uvedená bojová činnost sice nespadá do počátečního období Veliké vlastenecké války, ale poučuje nás o důležitosti všestranného rozboru situace jako podkladu pro správné rozhodnutí a také i strategické řízení.

První období války mimo rozhořčenou činnost vzdušných a protivzdušných sil bude charakterisován převládající útočnou činností obou stran. Bojováno bude na širokých frontách. Vojska bu-

dou rozptýlena do velké hloubky. Manévrový ráz bude vyjadřován především střetnými boji svazků a útvarů.

Nebude a není žádoucí souvislá posícní obrana. Když toho bude třeba, budou vojska úspěšně zaujímat obranu, která bude zabezpečovat odchod jednotek, útvarů a svazků z boje nebo odvetný úder přeskupených nebo mobilisovaných sil a prostředků přicházejících na bojiště.

Možné uskupení a příprava sil

Ozbrojené síly je možné na počátku války členit v celku na dva sledy. Sled přijímající a vedoucí prvopočáteční úder a další sled ozbrojených sil zasahující do boje, který se rozšířil a v kterém se projevují směry hlavního úsilí nepřítele i hlavní úder našich sil. První skupinu (sled) ozbrojených sil vytvářejí jednotky Pohraniční stráže a pohraniční divise armády. Druhou skupinu vytvářejí operační a strategické zálohy ozbrojených sil.

Před úderý pozemních sil agresora nebudou při zahájení války předcházet velká soustředění vojsk. Bude to boj tankových divisí a jiných velmi pohyblivých svazků a jednotek, které budou mít za úkol vytvářet podmínky pro nástup velkých sil na strategicky význačných směrech. Boj těchto svazků a jednotek bude uskutečňován na širokých frontách se snahou rychle a hluboko pronikat, narušit systém krytu hranic, způsobit zmatek a paniku. Jejich boj bude shrnovat komplex demonstrační činnosti, klamání a bude hojně doprovázen diversní činností na našem území. Úspěšný boj jednotek a svazků prvního sledu ozbrojených sil vyžaduje především maximální bojovou pohotovost, vzájemnou sladěnost při schopnosti vést boj i v malých jednotkách samostatně a iniciativně. Myslím, že tyto předpoklady nejsou u nás zcela uspokojivé. Je to především součinnost s jednotkami Pohraniční stráže, schopnost jednotek pohraničních divisí daleko rychleji zaujímat postavení a schopnost velitelů rot a praporů vést boj celé dny bez zásahu nadřízených, t. j. iniciativně, ale při tom v duchu a zámyslu velitele svazku. Proto příprava těchto svazků a jednotek a myslím i jejich organizace má mít svou odbornost a odlišnost od přípravy a organizace jednotek dalších sledů. Především jednotky pohraničních divisí znají své bojiště, z toho vyplývá — bojovou přípravu, výzbroj i ostatní techniku připravit již s přihlédnutím k terénu příslušného bojiště. Ráz boje na široké frontě, manévrová, klamná a zákeřná činnost nepřítele při zahájení války vyžaduje vysoké schopnosti rychle se rozvinout, rychle zaujímat spěšnou obranu v ohniscích odporu, ale vzápětí rychle přecházet do rozhodných protiztečí, a to před svůj přední okraj obrany na území nepřítele. Situace na široké frontě bude rozmanitá a celkový úspěch bude vyžadovat různorodé činnosti nejen velitele divise, ale i velitelů praporů. Velitelé praporů i jejich roty u pohraničních divisí musí se umět samostatně rozhodovat pro různé druhy boje odpovídající situaci. Spád událostí bude tak prudký, že ani při neselehávajícím spojení rozkazy nadřízených nemohou přijít včas, nehledě již na to, že ne vždy budou odpovídat situaci pro omezenou její znalost u nadřízeného velitele. Jednotky ve své přípravě musí pak plně zvládnout rychlé přechody od jednoho druhu bojové činnosti k druhému.

Široké fronty bojové činnosti a různorodost boje svazků a jednotek tohoto prvního bojového sledu na rozdíl od jednotek a svazků dalších

sledů vyžaduje odpovídající organisaci. Myslím, že by pohraniční divise měly mít prapory více připraveny a vybaveny pro samostatnou bojovou činnost, a proto by bylo záhodno u těchto divisí vyloučit stupeň velitelství pluku a přiblížit tak organisaci těchto divisí více organisaci Pohraniční stráže. U divisí dalších sledů, které budou zasazovány do souvislejší, stmelnější i jednotnější bojové činnosti, zachovat organisaci se stupněm velení pluk. Při úvahách o organisaci naší divise a při snaze vytvářet jednotypovou divisi je třeba k tomuto činiteli vážně přihlížet.

*

K z á v ě r u těchto úvah o vzrůstajícím významu a o předpokládaném rázu počátečního období vedení války.

Význam počátečního období války nesmírně vzrostl. Nebude-li napadená strana připravena a schopna uskutečnit účinná protipatření, mohou mít následky počátečního období války rozhodující vliv na výsledek války v celku.

Od samého začátku vedení války bude použito zbraní hromadného ničení.

Počáteční období za předpokladu připravenosti obou stran bude mít převážně útočný ráz na obou stranách. Vzdušná a protivzdušná činnost bude mít rozhořčený ráz a výsledky vzdušných a protivzdušných bojů budou mít více než kdy jindy vliv na činnost ostatních ozbrojených složek.

Bojová činnost na zemi a ve vzduchu v počátečním období války bude se značně lišit nejen rozsahem, ale i svým způsobem bojů od dalších období války.

Pro vzrůstající význam tohoto období — období boje o strategickou iniciativu — je třeba věnovat značnou pozornost studiu odlišných způsobů vedení boje.

Vhodným místem výměny názorů o těchto pro nás životně důležitých problémech jsou stránky Vojenské mysli. Ve výměně názorů se objevují nové myšlenky i nápady, které, jsou-li zdůvodněny, dají se i dále rozvíjet a uplatňovat. To všem generálům a důstojníkům, kteří v rámci své služební povinnosti nebo v rámci svého vojenskovědeckého úkolu o těchto problémech přemýšlejí, velmi přispěje.

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

ORGANISACE A PLÁNOVÁNÍ ÚTOČNÉ OPERACE VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY S DŮRAZEM NA VYVEDENÍ VOJSK K PRŮLOMU Z CHODU

Podplukovník Augustin Hujša a
podplukovník Antonín Pantůček

Současný útočný boj se kromě jiného vyznačuje značným nahromaděním živé síly a bojové techniky, zvláště ve výchozích prostorech k útoku, v nichž jsou vojska vystavena delší dobu úderům zbraní hromadného ničení.

Tím dochází k velké zranitelnosti bojové sestavy, jejíž zaujetí se dá velmi těžko utajit, přihlédneme-li k možnostem techniky, které nepřítel používá při průzkumu.

I vlastní vybudování výchozího prostoru, k němuž je třeba nebývalého rozsahu ženijních prací a velkého množství materiálu, velmi ztěžuje utajení veškerých příprav k útoku.

Důležitost momentu překvapení a s ním souvisící utajení si přímo vynucují hledat nové, pružnější a takové formy boje, které by měly vliv na použití vyspělé techniky a zbraní hromadného ničení nepřítelem a do značné míry je omezily.

Jednou z takových forem, která se studuje a zavádí v naší armádě, je průlom připravené obrany nepřítele z chodu. Tento způsob má nesporně nejen mnoho výhod, ale i nevýhod. Je na nás, abychom počet nevýhod snížili.

Poněvadž při průlomu z chodu vzniká velmi mnoho nových, dosud nezpracovaných otázek, je nutno, aby byly důkladně promyšleny, vyjasněny, prohloubeny a prakticky vyzkoušeny.

Přípravné období, které je důležitým článkem úspěchu útočné operace, vyznačuje se všeobecně následující činností:

a) organizací a plánováním vyvedení vojsk při průlomu nepřátelské obrany s rozvíňováním svazků z chodu a

b) organizací a plánováním vlastní útočné operace.

Organizaci a plánování vyvedení vojsk při průlomu z chodu provádí vševojsková armáda podle směrnic štábu frontu.

Náš článek je zaměřen na plánování a provedení vyvedení vojsk vševojskové armády druhého sledu frontu při průlomu připravené obrany nepřítele z chodu a budou v něm uvedeny hlavní myšlenky a názory na danou aktuální tematiku.

Plánování vyvedení vojsk při průlomu připravené obrany s rozvinováním svazků z chodu

Vševojsková armáda druhého sledu frontu se soustřeďuje v hloubce 100 km a více od linie fronty.

V tomto prostoru dostává velitel vševojskové armády směrnice od velitele fronty; v něm se také provádí většina prací spojených s plánováním vyvedení vojsk na čáru zasazení. Bude účelné vytvořit dvě operační skupiny, z nichž jedna skupina bude plánovat vyvedení vojsk na čáru zasazení a druhá bude plánovat vlastní útočnou operaci; tato skupina bude včas předsunuta na nové velitelské stanoviště.

Podkladem pro plánování operace jsou

— směrnice velitele fronty a pokyny (rozkazy) velitelů druhů vojsk fronty,

— rozhodnutí velitele vševojskové armády a

— pokyny velitele vševojskové armády.

Štáb armády musí připravit pro rozhodnutí velitele armády, kromě podkladů k průlomu ještě nutnou hrubou kalkulaci pro provedení přesunu. Velitel armády upřesní v pokynech své rozhodnutí a tím dá svému štábu podklad pro plánování zaujetí bojové sestavy pro průlom z chodu.

Pokyny pro velitele armády mohou obsahovat

— dobu provedení přesunu (kolik nocí),

— vyčkávací prostory (jsou-li nutné),

— způsob zaujetí palebných postavení dělostřelectvem,

— počet pochodových os,

— způsob maskování,

— uspořádání pochodové sestavy,

— dobu pohotovosti, po případě další body.

Plánování vyvedení vojsk k průlomu z chodu zpracovává operační oddělení armády v těsné součinnosti s ostatními příslušníky štábů druhů vojsk.

Pro hladké a včasné zaujetí výchozí sestavy vypracuje štáb »Plán vyvedení vojsk k průlomu z chodu«. Tímto plánem, který je souhrnem několika plánů, je ušetřen čas a práce štábu. Plán zpracovává operační skupina skládající se asi ze dvou až tří důstojníků operačního oddělení a po jednom důstojníku od štábů druhů vojsk, i týlu.

Zpravidla bude výhodné přibrat ke zpracování plánu i některé příslušníky operačních oddělení svazků.

Plán vyvedení vojsk k průlomu z chodu se zpracovává na mapě a obsahuje

— uskupení svazků a útvarů před zahájením pochodu,

— vyčkávací prostory svazků dělostřelectva (budou-li zaujímány),

— pochodové osy,

— regulační čáry,

— rozmístění správců pořádkových prostorů a pochodových os,

— označení pořádkových prostorů svazků a armády,

— výchozí sestavu pro průlom z chodu,

— bojové zabezpečení a p.

Další část tohoto plánu je zpracována v následujících tabulkách:

1. Schema pochodové sestavy.
2. Doba průchodu proudů regulačními čarami.
3. Bojové zabezpečení přesunu.
4. Potřebné údaje týkající se organisace pořádkové služby a provedení přesunu.

Několik poznámek k uvedenému plánu

K části plánu zpracované na mapě není třeba bližšího vysvětlení.

K jednotlivým tabulkám je třeba uvést:

1. Schema pochodové sestavy nám dává uspořádání sestavy pro pochod a zaujetí bojové sestavy armády pro průlom z chodu; pochodové proudy je nutno kreslit aspoň zhruba v měřítku a vyznačit u nich náležitou hloubku se vzdálenostmi mezi proudy. Podrobnější uspořádání pochodových proudů dělostřelectva, jakož i podrobné rozpracování pochodu bude úkolem štábu dělostřelectva armády.

Při pochodu můžeme všeobecně počítat s hustotou 30 až 35 vozidel na 1 km, s praporními vzdálenostmi 500 m, plukovními 1 km a divisními 5 km; větší vzdálenosti pro zkrácení proudů nejsou na místě a neodpovídají praxi. Při zpracování této části nám zvláště vysvitne výhoda přibrání důstojníků štábů od příslušných svazků.

2. Doba průchodu proudů regulačními čarami obsahuje označení proudů na jednotlivých pochodových osách s udáním doby průchodu na regulačních čarách. Označení proudů je shodné se schematem pochodové sestavy. Podle této tabulky a části zpracované na mapě vydává štáb pokyny pro organizaci a provedení pořádkové služby, a tak se vyhne zbytečnému zpracování různých dílčích a doplňkových tabulek. Potřebuje-li štáb zjistit dobu průchodu dalšími místy, která nejsou v tabulce zachycena, zjistí se to tím způsobem, že připočte nebo odečte příslušný čas (dobu potřebnou k pochodu od nejbližší regulační čáry nebo k nejbližší regulační čáře) od času uvedeného u nejbližší regulační čáry.

3. Bojové zabezpečení přesunu s částí zpracovanou na mapě umožňuje štábu přehled o bojovém zabezpečení při přesunu a dává konkrétní podklady pro zpracování nařízení pro jednotlivé části bojového zabezpečení vojsk.

4. Potřebné údaje uvedené pod tabulkami upřesňují a doplňují provedení pochodu, jakož i organizaci pořádkové služby.

Další podrobnosti viz v příloze 1.

Zpracování plánu vyvedení vojsk k průlomu z chodu, jak již bylo uvedeno, zúčastní se vyčleněná operační skupina.

Při zpracování plánu jsou příslušníci druhů vojsk povinni

- dát podklady pro přesun příslušného druhu vojska,
- navrhnout včlenění proudů do celkové sestavy armády,
- upřesnit bojové zabezpečení přesunu,
- klást zvláštní požadavky na přesun svého druhu vojska (eventuální pochod určité části předem, mimo celkový přesun armády a p.); tyto požadavky slaďuje operační oddělení armády.

Další podrobnosti uvedl podplukovník J. Kavena v článku »Plánování přesunu vojsk armády« ve Vojenské mysli z roku 1956, zvláštní číslo.

Bojové zabezpečení pochodu

Pro obsáhlost této stati se zaměříme jen na charakteristickou část, která se týká čistě pochodů svazků armády, spojených se zaujetím bojové sestavy pro průlom z chodu.

Bojové zabezpečení pochodu záleží hlavně v organisování

- průzkumu,
- zajištění vojsk,
- PTO, PVO, obrany proti nepřátelským vzdušným výsadbám,
- ochrany proti zbraním hromadného ničení,
- maskování.

Průzkum bude zaměřen hlavně na pochodové osy, vyčkávací a výchozí prostory bojové sestavy. Štáb armády získává potřebné zprávy především od svazků v dotyku, s nimiž udržuje trvalý styk, a ze štábu frontu. Nejnaléhavější je průzkum pochodových os, který provádějí všechny svazky a útvary armády, a to všeobecně tak, aby každý svazek a útvar prováděl průzkum těch os, po nichž bude pochodovat; svazky prvního sledu provedou průzkum pochodových os až po přední okraj obrany jednotek v dotyku, svazky druhého sledu až tam, kde se jejich pochodové osy napojují na osy svazků prvního sledu. Průzkum předpokládaných přísunových a odsunových cest armády provádějí hlavně ženijní útvary armády.

Při průzkumu vyčkávacích prostorů klademe důraz na vyhledání prostorů k ukrytí sestavy a na snadné vyvedení vojsk k dalšímu pochodu.

Pro každý svazek prvního sledu se určují aspoň dvě samostatné komunikace a v rámci armády jedna až dvě náhradní, i když by bylo třeba mít jednu náhradní komunikaci pro každou divisi. Těchto náhradních komunikací můžeme částečně použít pro pochod kratších proudů, avšak je-li některá hlavní komunikace přerušena, musíme ji plně využít. Organisaci průzkumu řídí operační oddělení hlavně v součinnosti s ženijním vojskem. Aby průzkum splnil svůj velmi důležitý úkol, je nutno závčas vydat náležitá jasná nařízení.

Zajištění pochodu je organisováno veliteli pochodových proudů.

Bude-li nutno pro velkou vzdálenost od linie fronty zaujímat vyčkávací prostory, určuje nebo aspoň v některých případech slaďuje štáb armády průběh čáry strážních záští u svazků.

Protitanková obrana armády je organisována s důrazem na zabezpečení rozvinutí bojové sestavy armády. Proto je DPTZ armády a svazků včleněna do čela pochodových sestav před dělostřelectvo, po případě může být vysunuta i dříve.

Při eventuálním zaujetí vyčkávacích prostorů budou DPTZ a POZ připraveny k přehrazení nebezpečných směrů na několika čarách rozvinutí k odražení případného nepřátelského útoku.

Protivzdušná obrana. Hlavní prostředkem ochrany armády při vyvedení vojsk k průlomu z chodu je stíhací letectvo a protiletadlové řízené střely působící ve vzájemné součinnosti podle plánu frontu. Stíhací letectvo chrání vojska přehrazováním nejohroženějších směrů v nepravidelných intervalech, někdy střehem na letištích, po případě blokováním nepřátelských letišť. V údobí vyvedení vojsk jsou velmi důležité údery bombardovacího letectva a řízených střel na letiště nepřátelského průzkumného letectva, na letiště nosičů atomových zbraní a na zjištěné odpa-

lovací základny řízených střel. Činnost stíhacího letectva a protiletadlových řízených střel doplňuje protiletadlové dělostřelectvo. Malorážní dělostřelectvo bude zařazeno v pochodových proudech a připraveno k ochraně pochodové sestavy pro celou dobu přesunu.

Nejzranitelnější prostory (přechody, křižovatky, soutěsky a p.) brání zvlášť vyčleněné a předem vysílané skupiny APŁDS a některé důležité prostory může bránit protiletadlové dělostřelectvo frontu.

Hláška armády a hlásky svazků jsou během přesunu zapojeny na vlnu výstrahy frontu nebo armády v dotyku.

Radiotechnické hlásky armády se rozvinují a zahajují svou činnost až v průběhu útoku.

Ochrana proti zbráním hromadného ničení. Štáb armády musí zabezpečit všechny pochodové proudy před účinky zbrání hromadného ničení; činí tak na nejdůležitějších směrech organickými a posilovými prostředky armády a svazků.

Dále musí štáb armády usměrňovat:

- kam zaměřit chemický, radiační a biologický průzkum svazků a kam až nebo kde budou působit prostředky armády a frontu;
- kdy a kde budou připraveny chemické útvary vlastní armády, armády v dotyku nebo frontu k provedení zásahů;
- kdy a kde je připraven k rozvinutí prapor zvláštního určení a CHPPN armády;
- kdy a kde budou připraveny ženijní prostředky armády k použití.

Organisace chemického, radiačního a biologického průzkumu, jakož i příprava zásahu prostředků armády k ochraně proti zbráním hromadného ničení musí být organisována jak na celou hloubku přesunu a na vyčkávací prostory, tak i na prostory rozvinutí dělostřelectva a svazků prvního sledu armády. Z toho důvodu bude nutno předsunout část těchto prostředků, po případě zařadit je do prvních sledů pochodových proudů.

Maskování. V nařízení pro maskování uvádí štáb armády:

- zákaz používat světél a ohňů,
- která vozidla budou používat prostředků k vidění v noci (infradalekohledů), po případě maskovacích světlometů, spodních světlometů,
- způsob použití odstupových svítilen,
- způsob rušení účinku nepřátelských radiolokátorů,
- rozmístění úhlových odrážeců.

Některá běžná nařízení týkající se maskování budou jednotky provádět trvale.

Operační maskování organisuje štáb frontu a armáda provede jen dílčí část celkového plánu.

Pořádková služba

Bylo by jistě účelné, aby armáda prováděla pořádkovou službu v celém prostoru až po poslední regulační čáru; poněvadž však jde o příliš velký prostor a dlouhé pochodové osy a armáda nemůže tento úkol svými prostředky zajistit, organisuje pořádkovou službu

- na přísunových a odsunových osách armády připravující průlom,
- v prostoru AZZ,

— na zvlášť důležitých prostorech (přechody pohorími, přes řeky a p.),

— na regulačních čarách.

Pořádkové prostory svazků prvního sledu se vymezují časově a prostorově, aby je mohly po ukončení přesunu odevzdat jiným svazkům (zpravidla svazkům druhého sledu armády).

Střelecké, mechanisované a tankové divise, které mají orgány pro pořádkovou službu, organisují pořádkovou službu i ve prospěch jiných útvarů druhů vojsk (hlavně dělostřelectva), které buď orgány nemají nebo nestačí svými silami pořádkovou službu zabezpečit. Jen podle těchto zásad bude plynulost a pohotovost pořádkové služby zajištěna.

Zvýšenou pozornost při pořádkové službě je třeba zaměřit na prostory rozvinutí dělostřelectva a na čáry rozčleňování svazků. Vytyčení prostorů jednotlivých dělostřeleckých oddílů, po případě baterií, jakož i cest k nim organisují štáby dělostřelectva. Dělostřelecké oddíly a baterie zavedou do palebných postavení zvláštní průvodci, kteří očekávají svoje jednotky na hlavních osách v místech, odkud odbočují předem vytyčené cesty do palebných postavení. Aby nedošlo ke zdržení nebo pomíchání jednotek, musí být předem provedeno i rozdělení a vytyčení prostorů jednotlivým bateriím a vozidlům. Veškeré tyto práce musí být do všech podrobností připraveny během dne před zaujetím bojové sestavy pro průlom z chodu. Podobným způsobem se zabezpečuje a pomocí průvodců provádí zavádění proudů střeleckých praporů nebo rot prvního sledu do jejich určených prostorů (na cesty) ve výchozí sestavě.

Podrobná organisace pořádkové služby má značný vliv na včasné a plynulé rozvinování (hlavně dělostřelectva), na zaujetí bojové sestavy k průlomu a tím i na úspěch celé operace.

Organisování pořádkové služby v prostoru armády se provádí podle stejných zásad jako v pořádkových prostorech svazků. Správcem pořádkového prostoru armády bude často zástupce velitele armády nebo kompetentní příslušník štábu armády, a to z toho důvodu, aby mohl samostatně provádět eventuální změny v přesunech vzhledem k situaci a v duchu předpokládaného plánu. Správce pořádkového prostoru bude vybaven podobně jako správcové svazků; zabezpečení personálem a materiálem bude však hodnotnější, odpovídající stupni armády. K zabezpečení kontroly a spojení je správce pořádkového prostoru armády vybaven 2 až 3 vrtulníky a spojovacími letouny.

Na regulačních čarách organisuje pořádkovou službu armáda, ale jen na nejdůležitějších místech, protože sama nebude zpravidla schopna obsadit všechna místa na regulační čáře; tato místa zabezpečí pořádková služba svazků. Vzdálenost jednotlivých regulačních čar bude asi 50 km i více, podle situace.

Zaujetí bojové sestavy pro průlom z chodu

Aby byla vlastní vojska co nejméně vystavena účinkům nepřátelských zbraní hromadného ničení a aby bylo dosaženo momentu překvapení, je žádoucí, aby byla bojová sestava (i dělostřelectva) pro průlom připravené obrany z chodu zaujata co nejpozději, a to během poslední noci.

Nebudeme-li se řídit touto zásadou, budou naše přípravy nepříteli, který používá nejvyspělejší techniky, předem prozrazeny a celá útočná operace může být zmařena.

K zaujetí bojové sestavy pro průlom z chodu během jedné noci je třeba

- dokonale a do všech podrobností organisovat pořádkovou službu,
- mít dostatek upravených a vybudovaných cest,
- dobře organisovat veškeré přípravy vojsk k zaujetí bojové sestavy.

Nejdůležitějším předpokladem pro zaujetí bojové sestavy z chodu během jedné noci je dostatečné množství cest. Proto rozšíříme v hloubce 15 až 20 km od linie fronty dvě divisní osy na čtyři a tím zabezpečíme rychlé rozvinutí dělostřelectva a zároveň zkrátíme hloubku proudů svazků prvního sledu (z 50 km na 25 km); tím umožníme i rychlejší rozvinování a zasazování druhých sledů.

Bude-li výchozí čára volena asi 8 km od předního okraje nepřátelské obrany, dosáhla by hloubka bojové sestavy divisí prvního sledu v době atomového úderu až 50 km. Čela druhých sledů těchto divisí by byla v hloubce asi 30 km. Uvedené hloubky a vzdálenosti jsou příliš velké a zabraňují včasnému zasazení zvláště druhých sledů divisí vzhledem k provádění dlouhých přesunů (40 km i více). Připočteme-li k tomu ještě zdržení nepřátelskými zásahy, je včasné zasazení druhých sledů problematické.

Rovněž záloh velitele armády, umístěných vzhledem k ostatním svazkům ve vzdálenosti 60 až 70 km od čáry dotyku, by nemohlo být použito včas.

Aby byly práce spojené s budováním a úpravou nutných cest skončeny včas, musí pomoci jednotky v dotyku nebo zvláště vyčleněné jednotky podle nařízení štábu fronty skoro vždy předtím, než velitel armády vydá rozhodnutí. K utajení operace je nutné, aby jednotky v dotyku neznaly pravý účel prováděných prací, nýbrž aby je chápaly jako součást ženiijního budování obrany.

Dále se zmíníme o zaujetí palebných postavení dělostřelectva během jedné noci, protože je jedním z hlavních problémů při průlomu z chodu.

Bude-li prostor soustředění armády vzdálen od linie fronty 50 až 70 km, nebudou svazky armády zaujímat vyčkávací prostory. Jinak je tomu u dělostřelectva čítajíc v to dělostřelectvo protitankové a protiletadlové, které se zúčastní dělostřelecké přípravy; to se musí v noci z D-2 na D-1 předsunout do vyčkávacího prostoru poblíž hlavních pochodových os, po nichž se bude přesunovat do prostorů palebných postavení. Vzdálenost vyčkávacího prostoru dělostřelectva je asi 20 až 30 km od linie fronty. Uspořádání proudů musí být přizpůsobeno pozdějšímu zaujímání palebných postavení jednotlivými dělostřeleckými oddíly nebo protiletadlovými bateriemi; to znamená, že v čele proudů budou dělostřelecké oddíly, které budou zaujímat palebná postavení co nejbližší čáře dotyku. Celkové uspořádání proudů musí již předem vyloučit zbytečné předjíždění nebo dokonce křížování cest během pochodu do palebných postavení. Velitelé dělostřeleckých oddílů, po případě baterií se kromě jiné činnosti zaměří na průzkum a vytyčení cest do palebných postavení; činí tak s určenými průvodci v době, kdy jejich dělostřelecké oddíly budou ještě ve vyčkávacím prostoru.

U svazků se v noci z D-2 na D-1 uspořádávají praporeční a rotní proudy; posilové prostředky rot, praporů a pluků se včleňují do příslušných proudů; podobně je nutno uspořádat proudy OZP průzkumných odřadů atd., čímž je zabezpečena plynulost a včasnost zaujímání bojových sestav pro průlom z chodu.

Pro lepší zdůvodnění a přesvědčivost, že dělostřelectvo (čítajíc v to protitankové a protiletadlové) je schopno zaujmout palebná postavení během jedné noci, rozvedeme příklad uvedený v příloze 4. Pochodový proud na nejzatíženější ose bude za uvedených předpokladů asi 22 km dlouhý; rozdělením divisní pochodové osy na dvě rozdělí se i pochodový proud dělostřelectva na dva proudy dlouhé asi 10 km.

Podrobná kalkulace:

— 15km vzdálenost (z vyčkávacího prostoru do místa, kde se jedna osa hlavní dělí na dvě vedlejší) při pochodové rychlosti 12 km/hod.	75 min.,
— 20km vzdálenost (od rozdělení hlavní osy po konec vedlejší cesty) při pochodové rychlosti 8 km/hod.	150 min.,
— 5,7km hloubka pochodového proudu zmenšená o hloubku paleb. postavení dělostřelectva při rychlosti 8 km/hod.	43 min.,
— 2km odbočka od vedlejší cesty do palebného postavení při pochodové rychlosti 3 km/hod.	40 min.,
— příprava dělostřelectva	120 min.

Celková doba pro přesun a přípravu dělostřelectva 428 min.
= 7 hodin a 8 minut.

Poznamenáváme, že některé předsunuté oddíly protiletadlové, po případě protitankové útvary přidělené armádě mohou být umístěny před plánovaným vyčkávacím prostorem dělostřelectva armády a v noci z D-2 na D-1 za dodržení všech pravidel přísného utajení přesunuty přímo do palebných postavení.

Zároveň v tuto dobu mohou být předsunuty VS dělostřeleckých skupin, po případě dělostřeleckých brigád a útvarů, aby velitelé a štáby mohli řídit zaujetí palebných postavení.

Zaujetí bojové sestavy svazky prvního sledu může být takto plynulé a včasné; proudy svazků se totiž přesunují za pochodovými proudy dělostřelectva.

Štáb vševojskové armády řídí a usměrňuje pochod podle plánu vedení vojsk do průlomu z chodu. Pro záložní pochodové osy vymezuje cesty o menší výkonnosti; lze jich použít i pro pochod kratších pochodových proudů.

Ve zvlášť důležitých prostorech, kde může dojít k narušení pochodu, připravují se již předem objížďky. Štáb musí mít rovněž připraveny určité jednoduché varianty řízení pochodu pro případ vyřazení určité pochodové osy. Změny pochodových os, ať již z jakýchkoli důvodů, se nejlépe, a proto také nejčastěji provádějí na nejbližší regulační čáře armády nebo divise.

Činnost štábu armády je hlavně zaměřena na kontrolu a řízení pořádkové služby s důrazem

- na výchozí čáru svazku,
- na regulační čáry,
- na prostory palebných postavení dělostřelectva.

Hlavním pojítkem v tomto údobí je linkové, po případě směrové spojení, zajištěné radiovým spojením (jen radiové signály), vrtulníky a jinými pohyblivými pojítky.

Orgány armády na armádních regulačních čarách jsou zapojeny buď na pořádkový prostor divise nebo přímo na správce pořádkového prostoru armády. Štáb armády musí mít nepřetržité spojení se správcem pořádkového prostoru armády a se štáby přesunujícími se svazků. Správcové pořádkových prostorů svazků a správce pořádkového prostoru armády musí být vzájemně spojeni a znát svá stanoviště. Řízení vojsk během pochodu se uskutečňuje prostřednictvím orgánů pořádkové služby a štábem armády. Operační skupiny štábů svazků a armády budou často přesunovány vrtulníky (letouny), čímž se získá drahocenný čas pro jejich činnosti. Soudobý boj vyžaduje, aby měl štáb armády k řízení přesunu předem připraveny radiové signály. Štáb armády určuje osy pochodu podřízeným svazkům a seznamuje je s osou přesunu štábu armády a s pravděpodobnými dobami průchodu jednotlivými regulačními čarami nebo důležitými místy.

Uspořádání bojové sestavy mechanisované divise prvního sledu je vidět v příloze 3. PDS prvního sledu jsou včleněny do pochodových proudů pluků. Celo bojové sestavy mechanisované divise při průlomu z chodu je asi 4 až 5 km od čáry dotyku; to odpovídá bezpečnostní vzdálenosti při použití atomové pumy malé ráže na druhý zákop nepřátelské obrany. Rozčlenění do rotních proudů se provádí až po projetí palebnými postaveními dělostřelectva a jejich uspořádání musí odpovídat počtu průchodů v minových polích.

Ve svém pojednání jsme zdůvodnili možnost vyvedení vojsk do průlomu z chodu za jednu noc. Netvrdíme však, že je nutno a také v každém případě možno zaujmout bojovou sestavu k průlomu z chodu, i dělostřelectvem, za jednu noc. Na příklad na způsob zaujetí palebných postavení dělostřelectva (předposlední nebo poslední noc před útokem) bude mít značný vliv potřeba dělostřeleckých a minometných hlavních pro dělostřeleckou přípravu zteče. Je přece podstatný rozdíl mezi hustotou 70 až 150 hlavních na 1 km a dobou potřebnou k zaujetí palebných postavení menšího nebo většího počtu dělostřelectva.

Uvedeme několik poznámek k vyvedení vojsk k průlomu z chodu se zaujetím palebných postavení dělostřelectva den před útokem a několik vysvětlivek k příloze 2.

Prostor soustředění armády je asi 110 až 180 km od čáry dotyku, což vyžaduje, aby dělostřelectvo určené pro dělostřeleckou přípravu zteče a první sled armády zaujaly vyčkávací prostory.

Celkové přeskupení bude provedeno takto:

V noci z D-3 na D-2 (první noc) se přesune většina dělostřelectva do vyčkávacího prostoru 20 až 40 km od čáry dotyku. Pochodové proudy musí být uspořádány tak, aby se při zaujímání palebných postavení pochodové proudy nekřížovaly, po případě nepředcházely; to znamená, že

veškeré dílčí přesuny spojené s uspořádáním pochodových proudů na pochodové osy musí být provedeny v předcházející noci.

Předsunuté útvary dělostřelectva, vzdálené všeobecně do 50 až 60 km od čáry dotyku, mohou v noci z D-3 na D-2 zaujmout přímo palebná postavení.

V noci z D-2 na D-1 (druhá noc) zaujme většina dělostřelectva palebná postavení. Divise prvního sledu se přesunou do vyčkávacích prostorů asi 20 až 40 km od čáry dotyku, zatím co divise druhého sledu zůstanou na místě.

V noci z D-1 na D 1 (třetí noc) zaujmou divise prvního sledu armády bojovou sestavu; bojová sestava jejich prvních sledů je přizpůsobena použití atomových pum. Divise druhého sledu armády zaujmou vyčkávací prostory v hloubce 40 až 50 km od čáry dotyku.

Vše ostatní je zřejmé z přílohy 2.

Vzhledem na utajení a s tím související operační maskování útočné operace provádí se soustřeďování svazků armády na velkém prostoru a mimo operační směr. Vyčkávací prostory svazků budou rovněž vymezovány excentricky mimo směry ve vzdálenosti 30 až 50 km od čáry dotyku, a to tak, aby mohly svazky během poslední noci částečně rokádními pochody zaujmout bojovou sestavu pro průlom z chodu. Vyčkávací prostory, které se volí po obou stranách pochodových os, dosahují značných rozměrů vzhledem k tomu, že se v nich pochodové proudy nesrážejí. Tato velikost však není na závadu, naopak je nutná k utajení útočné operace, k lepšímu využití terénu a k menší zranitelnosti vojsk. Dělostřelectvo vzhledem k menším vyčkávacím prostorům, kratším proudům a svému umístění v hloubce pochoduje z hloubky směrem k úseku průlomu.

Tento způsob vyvedení vojsk do průlomu z chodu klade značné požadavky na štáb a zvláště na organizaci pořádkové služby.

Závěr

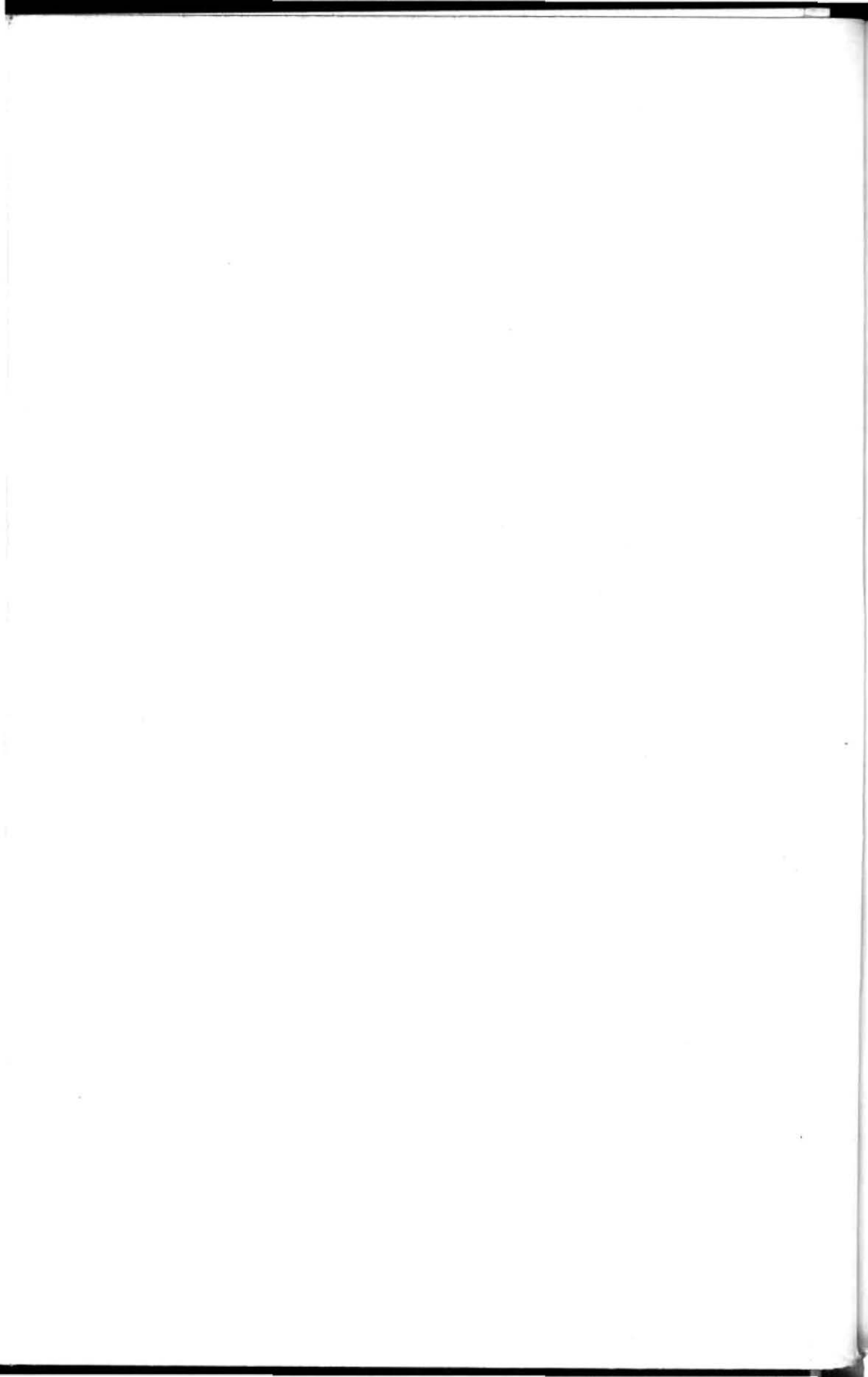
V našem pojednání jsme poukázali a zdůvodnili jeden z možných způsobů plánování vyvedení vojsk v útočné operaci vševojskové armády při průlomu připravené obrany nepřítele z chodu se zaujetím bojové sestavy, čítající v to dělostřelectvo, během jedné noci.

Probrali jsme a zdůraznili některé hlavní body organizace a přípravy regulační služby. Pro lepší názornost jsme na jednom z nákrešů uvedli i jednu z možných bojových sestav mechanisované divise prvního sledu armády.

V současném vojenském tisku jsou uváděny různé názory na stejné problémy, což je v celku správné. Četné diskuse vyvolané právě těmito různými názory se však velmi často zaměřují na otázky méně závažné a nejdou na pravou podstatu věci. Máme za to, že tu chybí dokonalá představa, a proto jsou mnohá pojednání málo přesvědčivá, poučná a názorná. Rovněž mnohé experimentální pokusy nevedou k cíli a jsou nákladné.

Takovým běžným úkazem nedokonalé představivosti jsou na příklad zákresy svazků druhého sledu armády na pracovních mapách.

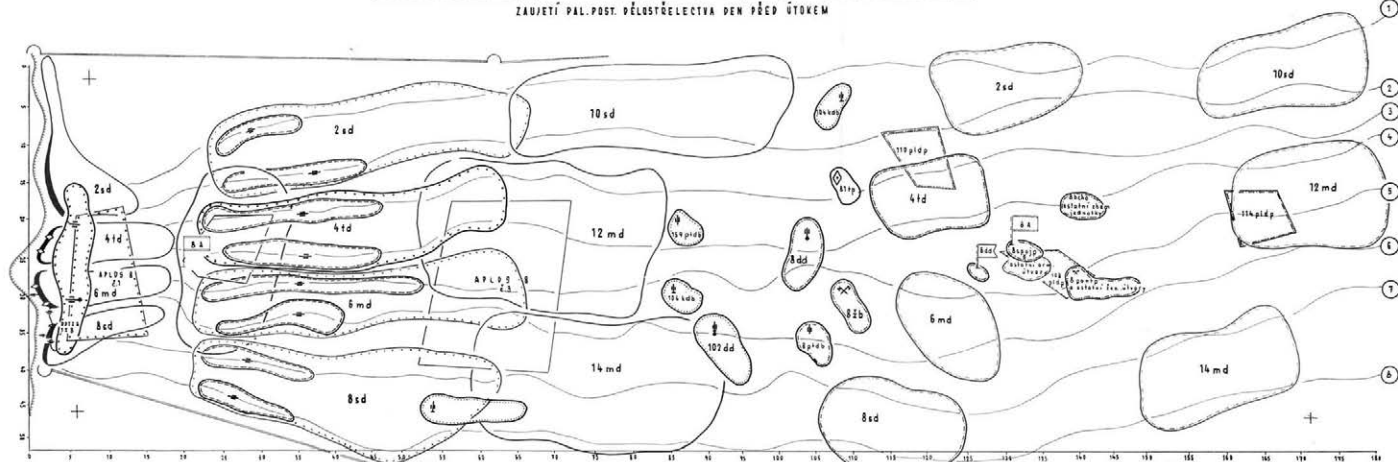
Postrádají totiž skutečnou hloubku a tím dochází k nereálným časo-

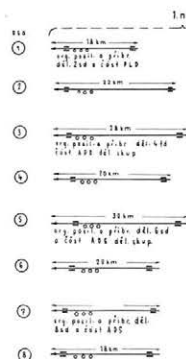
SCHEMA / PLÁN / VYVEDENÍ VOJSK 8. ARMÁDY K PRŮLOMU Z CHODU ZAUJETÍ PAL. POST. VĚLOSTŘELCEV ZA DEN PŘED ÚTOKEM

PŘÍLOHA 2

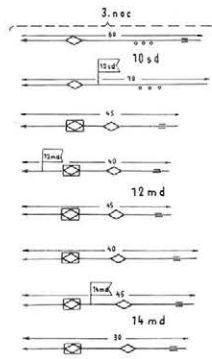
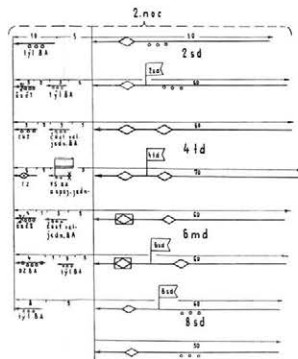
posl
voj

Schema pochodových sestav pro přeskupení

VYVEDENÍ PŘED TÝL

Skupky a útvary 8. armády před přeskupením

Poslední postavení 8. armády

Průběh přeskupení

Na 1. noc 1. 1. 1.

Na 2. noc 1. 1. 1.

Na 3. noc 1. 1. 1.

Na 4. noc 1. 1. 1.

Na 5. noc 1. 1. 1.

Na 6. noc 1. 1. 1.

Na 7. noc 1. 1. 1.

Na 8. noc 1. 1. 1.

Na 9. noc 1. 1. 1.

Na 10. noc 1. 1. 1.

Na 11. noc 1. 1. 1.

Na 12. noc 1. 1. 1.

Na 13. noc 1. 1. 1.

Na 14. noc 1. 1. 1.

Na 15. noc 1. 1. 1.

Na 16. noc 1. 1. 1.

Na 17. noc 1. 1. 1.

Na 18. noc 1. 1. 1.

Na 19. noc 1. 1. 1.

Na 20. noc 1. 1. 1.

Na 21. noc 1. 1. 1.

Na 22. noc 1. 1. 1.

Na 23. noc 1. 1. 1.

Na 24. noc 1. 1. 1.

Na 25. noc 1. 1. 1.

Na 26. noc 1. 1. 1.

Na 27. noc 1. 1. 1.

Na 28. noc 1. 1. 1.

Na 29. noc 1. 1. 1.

Na 30. noc 1. 1. 1.

Na 31. noc 1. 1. 1.

Na 32. noc 1. 1. 1.

Na 33. noc 1. 1. 1.

Na 34. noc 1. 1. 1.

Na 35. noc 1. 1. 1.

Na 36. noc 1. 1. 1.

Na 37. noc 1. 1. 1.

Na 38. noc 1. 1. 1.

Na 39. noc 1. 1. 1.

Na 40. noc 1. 1. 1.

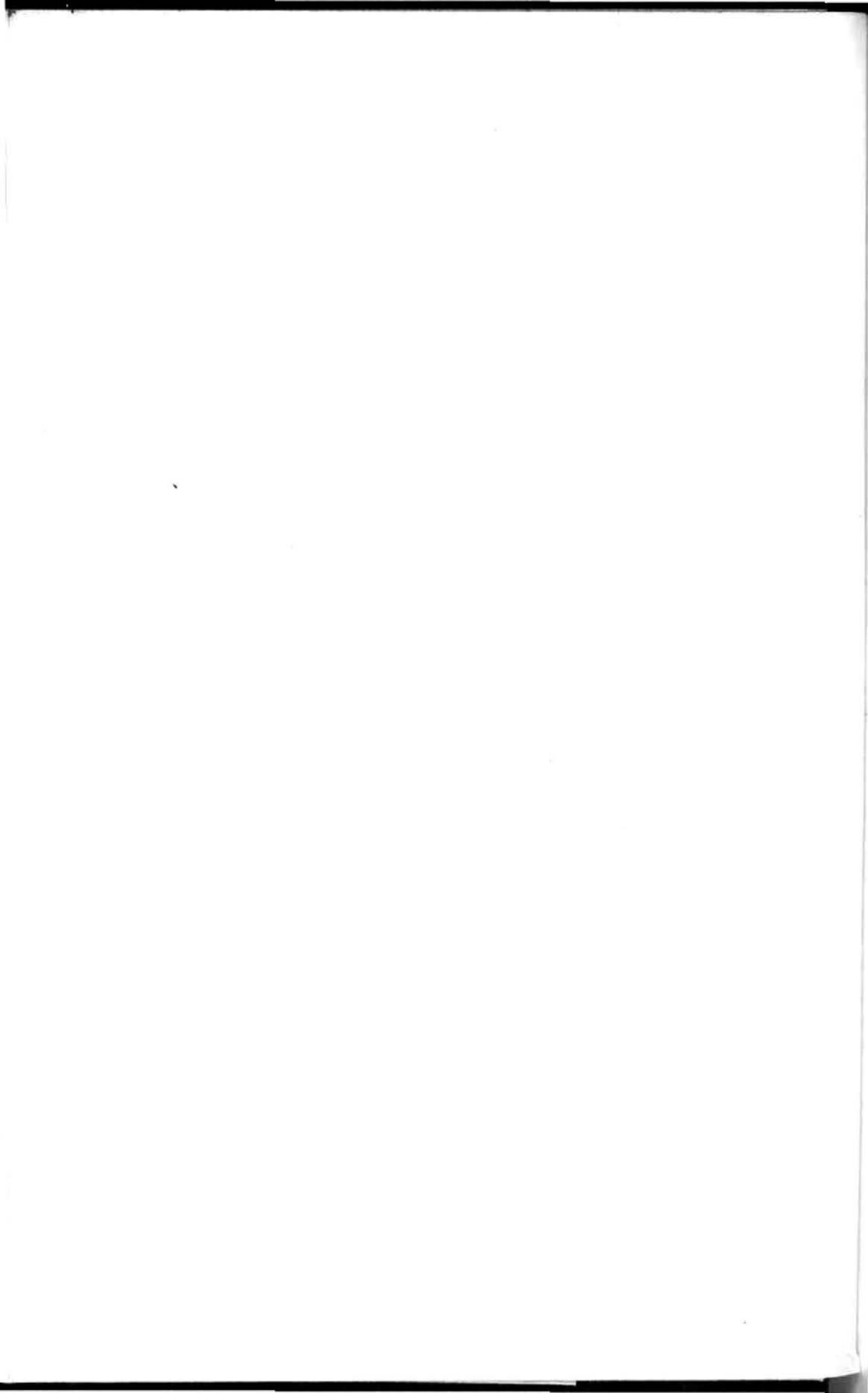
Na 41. noc 1. 1. 1.

Na 42. noc 1. 1. 1.

Na 43. noc 1. 1. 1.

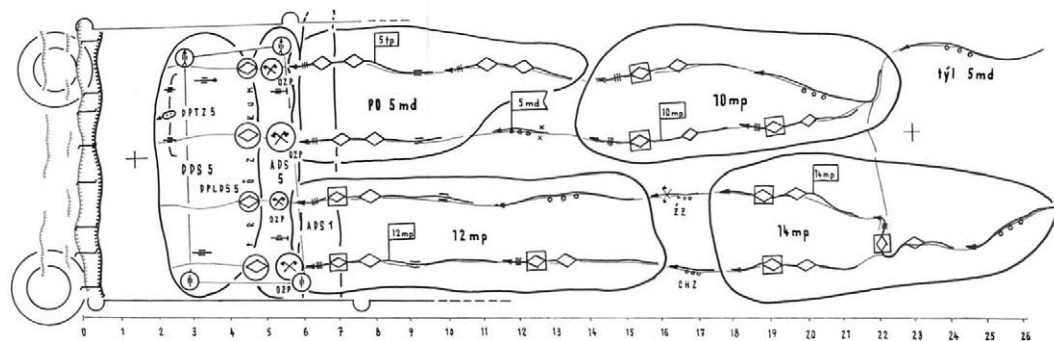
Na 44. noc 1. 1. 1.

Na 45. noc 1. 1. 1.

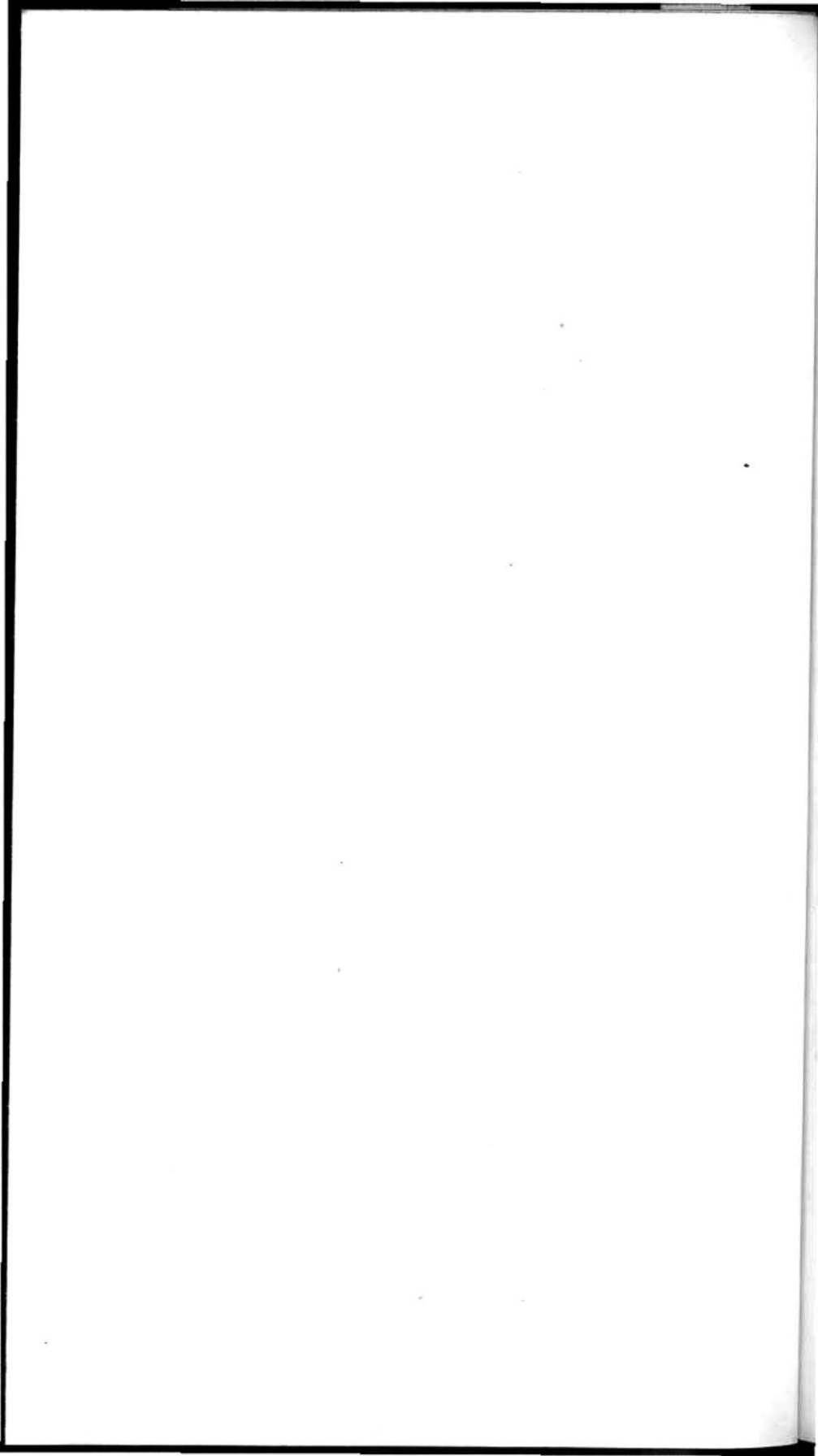

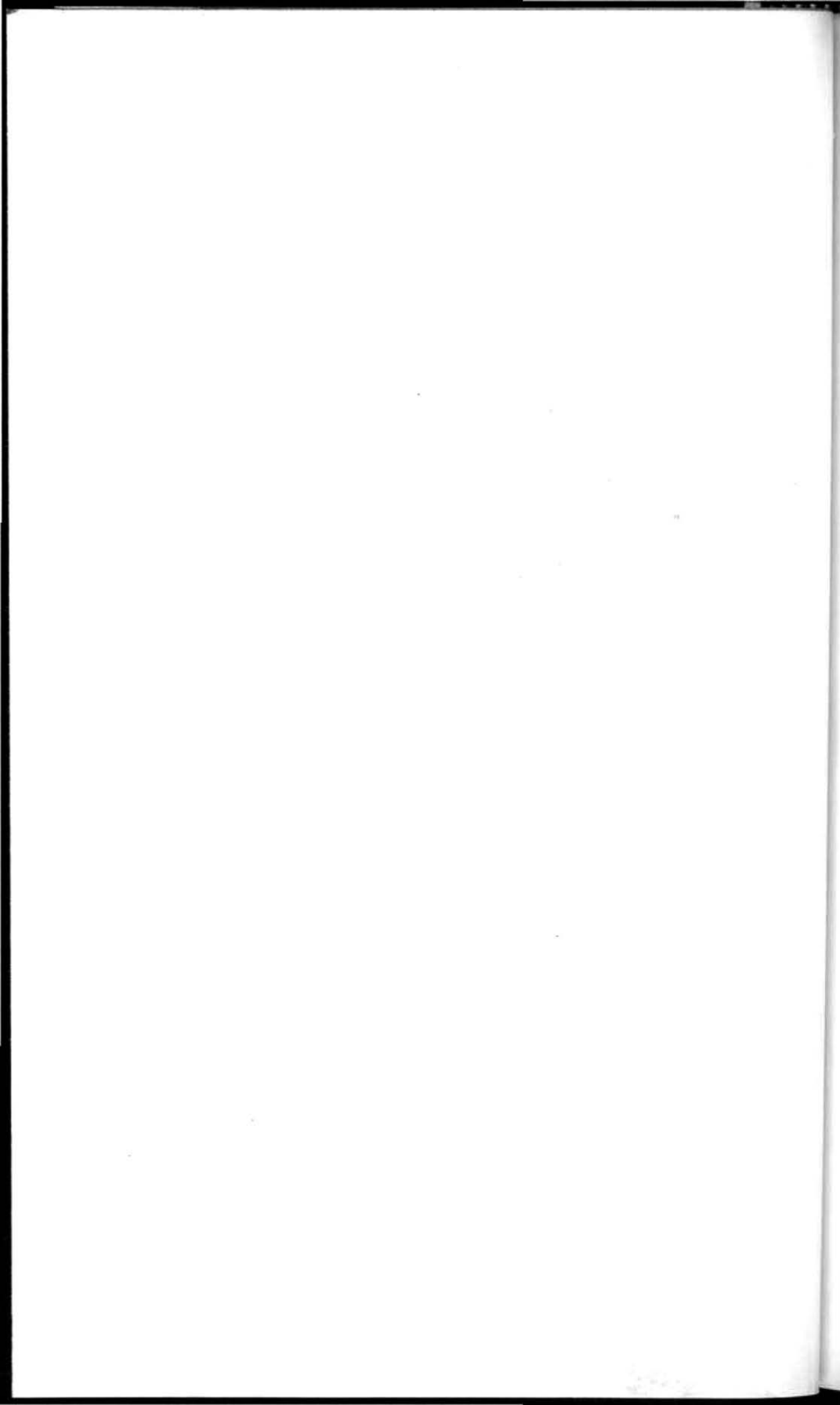
BOJOVÁ SESTAVA MECHANISOVANÉ DIVISE PRVÉHO SLEDU PRO ÚTOK Z CHODU

(v době atomového úderu)

Poznámka: Kalkulováno s hustotou 35 vozidel na 1 km,
 vzdálenosti mezi prapory / oddíly / 500 m
 PPS prvního sledu mech. divise zařazené do pochod. proudů

vým kalkulacím a k nesprávnému rozhodování při jejich zasazování během vedení boje a p.

Proto je nutno jít vždy do hloubky, vyzkoušet u vojsk teoretické myšlenky a k získání dokonalé představy používat v plné míře názorných pomůcek. V současné době, kdy se operace i boj vyznačují velkou dynamikou a s ní spojenými četnými přesuny a pochody, je velmi důležité, aby všichni příslušníci naší armády měli dokonalou představu o zásadách přesunu, hlavně o hustotě vozidel, rychlosti, délce proudů a o tom, jaké množství vozidel a bojové techniky je mnohdy na poměrně malém prostoru a jak bude velmi obtížné zabezpečit jejich včasný a odpovídající manévr.

Velké vzdálenosti, které musí svazky během operace překonávat, vyžadují dobře organizovaných, plynulých a rychlých přesunů, v nichž bude hlavním problémem správné uspořádání pochodových proudů skládajících se přidělením posilových prostředků z různých druhů vojsk.

Plánování vyvedení vojsk při průlomu z chodu jsme rozvedli na podkladě dlouholetých praktických zkušeností získaných při organisování a plánování pochodů.

Nynější složení vševojskové armády vyžaduje od štábu detailnější plánování a klade velké požadavky na velení. Proto je nutno veškeré plánování spojené s přípravou a provedením útočné operace zjednodušit a provádět tak, aby bylo pevným podkladem pro stručná a jasná bojová nařízení, účelnou dokumentaci (neopakovat stejné body v různých plánech) a p.

Z rozebraných otázek vyplývá ještě další závažná okolnost — provedení určitých radikálních změn v organisaci svazků vševojskové armády vzhledem k vedení operací v současných podmínkách, čímž by odpadlo i velmi mnoho nedostatků způsobených právě dosavadní organisací.

Organisační změny odůvodňujeme takto:

— svazky dosavadního složení se vlivem stoupající techniky staly již těžkopádnými;

— počty útvarů a jednotek svazků znesnadňují stálé a pružné velení (štáb dosavadního složení nedostačuje);

— počty vozidel způsobují velké proudy na osách a včasnost jejich zásahu je problematická;

— k urychlení rozvinutí dělostřelectva, i protiletadlového, a k umožnění pohybu terénem zavést samohybné dělostřelectvo.

S povděkem přijmeme každou konstruktivní kritiku, která naše myšlenky rozvine a přinese nové. Jen tak je možno vyřešit mnohé a složité problémy soudobého boje.

PRŮLOM Z CHODU

(Úvahy k některým zvláštnostem přípravy a plánování armádní útočné operace bez rozmisťování ve výchozím prostoru)

Plukovník Ludvík Varvařovský

Socialistická vojenská věda není ztrnulá, a proto svoje poznatky zpracované na zkušenostech z Veliké vlastenecké války SSSR dále tvůrčím způsobem rozvíjí, upravuje a přizpůsobuje soudobým podmínkám vznikajícím z vývoje nové techniky a především z vývoje zbraní hromadného ničení.

Jestliže se až do nedávna dosahovalo úspěšného průlomu nepřátelské obrany skrytým soustředěním většího počtu sil a prostředků v útočných pásmech armád a provedením úderu s překvapením, nutno v soudobých podmínkách počítat s tím, že moderní prostředky průzkumu, různé přístroje k vidění v noci a na dálku dávají obránci možnost poměrně přesně zjistit soustředěná vojska útočnickova. Tím je pro útočnicka ztracena možnost provést úder s překvapením a jeho úderné uskupení je vystaveno nebezpečí, že utrpí velké ztráty atomovými i jinými údery.

Proto je celkem správný názor, že lze pokládat za výhodnější takový průlom, který je prováděn bez dlouhého pobytu vojsk ve výchozím položení k útoku, to jest průlom s rozvinováním svazků z chodu.

Průlom prováděný tímto způsobem má některé značné výhody. Tak na př. podstatně jsou sníženy ženijní práce a spotřeba materiálu při úpravě výchozího prostoru; je třeba udržovat a upravit především cesty a stavět klamné obranné objekty. Rozmísťováním jednotek daleko od předního kraje, rozvinováním jich z chodu, snížením ženijních prací na minimum se zlepší možnost dosáhnout překvapení, zvětšuje se bezpečnost vojsk, zkracují se lhůty pro přípravu operace.

Hodnotíme-li však klady, je naší povinností podívat se i na problémy a případné nedostatky. Podle mého názoru je tento způsob průlomu možný jen tehdy, má-li armáda k dispozici dostatek prostředků hromadného ničení, především atomových. To znamená, že průlom z chodu vyžaduje většího počtu atomových pum, kterými bude umlčována nejen celá taktická hloubka, ale i důležité cíle v bližší operační hloubce. Dalším určitým nedostatkem je skutečnost, že organizace přesunu a hlavně současný přechod vojsk do útoku jsou ztíženy. Kromě toho přesun z hloubky znamená i určité zvýšení fyzické únavy vojáků, především řidičů, a spotřebu PHM ještě před zahájením boje.

Zvlášť důrazně bych chtěl upozornit na okolnost, že se důkladná rekonstrukce a organizace součinnosti bude provádět daleko od vojsk, a proto bude třeba provádět ji zcela jiným způsobem, než bylo dosud zvykem. Obzvláště těžká bude organizace součinnosti na období vyjití vojsk k přednímu okraji a organizace zteče předního okraje s cílem dosáhnout současného úderu prvního sledu úderného uskupení.

Stejně tak nutno zdůraznit i tu skutečnost, že ani při rozmísťování jednotek daleko od předního okraje a při provádění průlomu z chodu není vyloučeno nebezpečí, že budou způsobeny vážné ztráty přesunujícími se

vojskům, čímž pochopitelně může být i podstatně narušena možnost současného vyjití úderného uskupení k přednímu okraji nepřátelské obrany a provedení zteče v dané době.

Závěrem k tomuto úvodu možno tedy říci, že průlom z chodu má mnoho předností, je však spojen i s mnohými problémy, jejichž vyřešení je třeba promyslet. Pokusím se osvětlit některé tyto problémy a ukázat možnou cestu, jak je řešit.

*

1. Všimněme si nejprve, kolika atomových pum bude asi třeba v pásmu armády, aby její úderné uskupení mohlo provést průlom taktické hloubky nepřátelské obrany z chodu. Předpokládejme, že armáda prolamuje nepřátelskou obranu v úseku 16 až 20 km. Podle způsobu vedení obrany západními armádami můžeme předpokládat, že v tomto průlomovém pásmu bude na prvním postavení do čtyř až pěti rajónů obrany, na druhém postavení jeden až dva, na třetím dva až tři prapory, v záloze jeden tankový prapor a kromě toho dvě až tři dělostřelecké skupiny v palebných postaveních, celkem tedy 10 až 14 cílů, z nichž 4 až 5 cílů na prvním postavení bude možno umlčovat malými pumami, ostatní lze umlčovat středními pumami. Celkem při požadavku 100% umlčení bychom potřebovali jen na první pásmo v úseku průlomu 4 až 5 malých a 6 až 10 středních pum. Protože řada cílů bude umlčována dělostřelectvem, letectvem a raketovými střelami a protože podle dosavadních zkušeností můžeme počítat, že k úspěšnému provedení průlomu dostačuje ve většině případů umlčení 50 až 60%, bude dostačovat 5 až 6 středních a 3 až 5 malých pum. Kromě toho bude ovšem nutné současně umlčovat i zálohy na sborovém pásmu, což si vyžádá alespoň dvě střední pumy a pro boj s bližšími operačními zálohami, které mohou provádět protiúder již první den operace a mohou se skládat ze dvou až tří divisí, bude nutno mít zálohu 3 až 4 pumy. Celkem tedy k zabezpečení průlomu celé taktické hloubky nepřátelské obrany z chodu bude nutno v pásmu armády použít 12 až 20 atomových pum (granátů, raket), což je množství poměrně značné, které si vyžádá důkladnou přípravu jeho použití. Není vyloučeno, že s vývojem dalších prostředků hromadného ničení, především různých raket, řízených i neřízených střel, chemických a biologických prostředků, bude možno nejen útočné, ale také obranné operace zabezpečovat ještě větším množstvím zbraní hromadného ničení, což si podle mého názoru musí vynutit, aby ve štábu armády (buď v rámci operačního oddělení nebo samostatně) byla organizována zvláštní skupina pro plánování použití těchto prostředků.

Protože do zbraní hromadného ničení zahrnujeme atomové zbraně různého druhu (atomové pumy, atomové granáty, řízené i neřízené střely s atomovou náplní), otravné a zápalné látky, raketové střely různého typu a různé biologické prostředky, bylo by účelné, aby v této skupině byl důstojník — dělostřelec specialista pro atomové dělostřelectvo a raketové střely, důstojník chemického vojska a důstojník zdravotnické služby. Náčelníkem této skupiny by měl být důstojník s vyšším vševojskovým vzděláním, který by prošel speciálním kursem pro používání zbraní hromadného ničení (především atomových) a ochrany proti nim. Rozumí se samo sebou, že by i ostatní důstojníci-specialisté měli mít vševojskové vzdělání,

t. j. vojenskou akademií. Tato skupina by ve spolupráci s letectvem, s oddělením průzkumu a se štáby druhů vojsk velitelství armády vyhodnocovala, které cíle ničit a umlčovat zbraněmi hromadného ničení, a podle směrnic frontu, počtu a druhu těchto prostředků by veliteli armády navrhovala druh prostředku, způsob a dobu jeho použití na ten nebo onen cíl. Na základě směrnic frontu, rozhodnutí velitele armády a jeho pokynů o použití těchto prostředků by potom sestavila »plán použití zbraní hromadného ničení«, organizovala spolupráci mezi těmito prostředky, vydávala potřebná nařízení vojskům a kontrolovala včasné a správné plnění těchto rozkazů.

Protože důstojníci této skupiny musejí být odborníky v používání zbraní hromadného ničení, museli by ovšem znát i způsoby ochrany proti těmto zbraním, a proto považují za účelné a logické, aby tato skupina zároveň navrhovala i opatření proti účinkům nepřátelských zbraní hromadného ničení a na podkladě směrnic frontu, rozhodnutí a pokynů velitele armády sestavovala »plán ochrany proti zbraním hromadného ničení« a na jeho podkladě vydávala vojskům potřebná bojová nařízení. Dosud je praxe taková, že plán protiatomové ochrany zpracovává operační oddělení, plán protichemické ochrany zpracovává náčelník chemické služby a plán protibiologické ochrany náčelník zdravotnické služby. V těchto plánech se mnoho údajů zbytečně opakuje a mnohdy bývají mezi nimi i rozpory. Zavedením jednoho ústředního plánu by se zjednodušilo plánování, zabezpečila by se kontinuita všech opatření a zůstalo by více času na jejich kontrolu ve vojskách.

Protože do komplexu opatření proti účinkům zbraní hromadného ničení patří i radiotechnická protiopatření, považují za účelné, aby v navrhované skupině byl i důstojník specialista na tyto otázky. Je nasnadě, že nebude možné mít k dispozici tuto skupinu ve štábech již dnes, bude však nutné k výběru a výcviku těchto specialistů přistoupit co nejdříve, při čemž podle mého názoru je nutné, aby to nebyli úzcí specialisté, nýbrž specialisté s vyšším vševojskovým vzděláním, bez něhož nebudou s to správně chápat operační a taktické použití zbraní hromadného ničení a opatření proti jejich účinkům k zabezpečení armádní operace.

*

2. Dalším problémem, podle mého názoru nejsložitějším, je přesun vojsk z prostorů soustředění k přednímu kraji nepřátelské obrany a jejich současný přechod do průlomu. Nikdo jistě nebude pochybovat o tom, že dosavadní způsoby zaujetí výchozího položení během 2 až 3 nocí nebyly pro štáby a vojska lehkou záležitostí, a bylo nutno činit velmi mnoho přísných opatření, aby se vojska úderného uskupení v pořádku a utajeně přesunula do výchozího prostoru. Zkušenosti z posledních cvičení s vojsky a nakonec i zkušenosti z poslední války to jasně potvrzují. Jsem přesvědčen, že navrhovaný nový způsob provádění průlomu z chodu, bez zaujímání výchozího položení, bude jak pro štáby, tak i pro vojska daleko složitější než způsob dosavadní.

Abychom poznali celou hloubku této problematiky, musíme si především uvědomit, v jaké situaci mohou být vojska která jsou určena k provádění průlomu z chodu. Podle mého názoru mohou být celkem tři varianty.

V prvním případě jsou k dispozici divise soustředěné rozptýleně daleko od předního okraje. Z těchto divisí může být organizována nová armáda, která provede průlom z chodu v součinnosti s armádami na frontě, nebo se mohou tyto divise přidělit armádám v dotyku k provedení průlomu v jejich pásmech. V obou těchto kombinacích se tyto divise přemisťují k frontě postupnými skoky tak, aby jejich poslední prostor soustředění (vyčkávací prostor) nebyl od předního kraje dále než 30 až 50 km. Z těchto prostorů vycházejí potom vojska v stanovenou dobu přímo k určeným úsekům průlomu a z chodu provádějí zteč předního kraje nepřátelské obrany.

V druhém případě může průlom z chodu provádět i armáda v dotyku tím způsobem, že z jejích divisí rozmístěných na druhém a třetím pásmu obrany je organizováno úderné uskupení, které z obranné sestavy z chodu přechází do útočné sestavy a provádí zteč předního okraje.

Nakonec — podle mého názoru — je určitým druhem průlomu z chodu (třebaže ve značně omezené míře) i takový případ, kdy divise bránící přední kraj doprovází útok hlavního útočného uskupení armády úderem svého druhého sledu — pluku rozmístěného na třetím postavení, který přímo z obranné sestavy přechází do útoku a provádí zteč z chodu. Tento případ je ovšem vnitřní, vcelku drobnou záležitostí jedné nebo dvou divisí přimykajících se k úseku průlomu, a proto chci upozornit hlavně na problémy prvních dvou variant.

Především považuji za nutné obrátit pozornost na to, že zasazované velké svazy, jako na př. vševojskové armády o šesti až sedmi divisích, budou i při průlomu z chodu výhodným cílem k provedení nepřátelských úderů zbraněmi hromadného ničení, které by v některých případech mohly vést i ke zmaření jejího zasazení. Proto se domnívám, že jednak z těchto důvodů, ale i vzhledem k snadnějšímu a především rozptýlenějšímu vyvedení vojsk k přednímu kraji bude nejvýhodnější, aby průlom z chodu prováděly vševojskové armády jsoucí v dotyku s nepřítelem. Tyto armády mohou svá úderná uskupení sestavit jednak ze svěžích divisí přidělených jim frontem, jednak ze svých divisí rozmístěných na druhém a třetím pásmu obrany. Tím je zabezpečeno rozptýlení, zmenšena zranitelnost a zjednodušeno vyvedení na přední kraj.

Bude-li do průlomu z chodu zasazována svěží vševojsková armáda z druhého sledu frontu, bude účelné, aby byly vyváděny k přednímu kraji především divise jejího prvního sledu, při čemž bude výhodné, aby v posledním prostoru soustředění byly pluky prvního sledu těchto divisí rozmístěny na druhém pásmu vlastní obrany a pluky druhého sledu a zálohy na třetím pásmu. Divise tvořící sled průlomové armády možno pak posunovat k frontě až při zahájení operace vzhledem k tomu, že budou obvykle zasazovány do sražení až v operační hloubce, a bude tedy zpravidla dosti času na jejich přesun na čáru zasazení. Ať však bude pro průlom z chodu použito toho nebo onoho způsobu, můžeme si udělat závěr, že příprava průlomu z chodu bude zahrnovat řadu nových, dosud neprováděných a neprocvičovaných opatření. Za nejdůležitější považuji opatření zabezpečující vyjití vojsk k přednímu kraji. Domnívám se, že tu nutno klást hlavní důraz na stmelení vojsk, volbu os, ženijní a pořádková opatření na osách, opatření zabezpečující překvapení a organizování velitelských stanovišť.

Stmelení vojsk nebude zahrnovat jen přípravu techniky a začlenění doplňků, nýbrž bude vyžadovat i sestavení pochodových proudů již v prostorech soustředění, čítajíc v to včlenění posilových prostředků. Dříve jsme obvykle posilové prostředky přesunovali samostatně nebo jsme je dostávali k dispozici až na frontě a včleňovali jsme je do sestavy obvykle až ve výchozím prostoru. Dnes bude nutno tyto prostředky včleňovat nejpozději v posledním prostoru soustředění, což prakticky znamená, že musí být hotovo nejen rozhodnutí velitele armády a divise, ale i rozhodnutí velitelů pluků a organizace součinnosti na stupni pluk—prapor, protože v tomto prostoru budeme mít poslední možnost zařadit je do proudů. Sestavení proudů musí pak být v přísném souladu s rozhodnutím velitele a se zámyslem boje, a to již na stupni praporu.

Do stmelení vojsk budou patřit i taková opatření, jako zdokonalovací výcvik ve vodění proudů v noci, učení se smluveným znamením za přesunu, příprava doplňkových zásob PHM na úhradu spotřeby na přesun k přednímu kraji, organizace odpočinku a p. Je najevo, že četná tato opatření je třeba cvičit již v míru a zahrnout je do výcvikových programů.

Otázkou zvláštní důležitosti bude volba a určení os. Je přirozené, že tu bude mít vliv nejen šířka pásma, ale i členitost a pokrytost terénu, množství a jakost cest. Avšak nehledě na tyto skutečnosti je nutno určit os tolik, aby jednotky předurčené ke zteči předního okraje vstoupily do boje současně, aby se jednotky prvního sledu mohly rychle vystřídat, nahradit nebo doplnit, kdyby nepřítel podnikl atomový úder, aby se zároveň mohlo rozvinout dělostřelectvo, které má podporovat útok a boj v hloubce. Tyto podmínky bychom ovšem nesplnili a vyjití vojsk k přednímu kraji nezabezpečili, kdybychom se spokojili dosavadním požadavkem — mít pro divisi dvě osy. Představíme-li si, že by mechanisovaný pluk zesílený dvěma dělostřeleckými oddíly, jedním protiletadlovým dělostřeleckým oddílem, tankovým praporem, ženijními a chemickými jednotkami měl na jedné ose 25 až 30 km délky, rozčleňoval by se při rychlosti 10 až 12 km/hod. do předbojových sestav 2,5 až 3 hodiny, což by prakticky znamenalo poměrně dlouhou zastávku v blízkosti předního kraje. Představíme-li si k tomu ještě, že je kladen požadavek, aby poslední prostory soustředění byly od předního kraje asi 30 až 50 km, stojíme před skutečností, že takto zesílený pluk přesunující se po jedné ose bude mít čelo proudů na předním kraji, zatím co jeho zad bude ještě v prostoru soustředění, což znovu dokazuje, že by bylo nutno čelo proudů před předním krajem zastavit. Proto je nezbytně nutné, aby pro každý pluk prvního sledu byly z prostoru druhého pásma určeny dvě osy a aby kromě toho byla v pásmu divise alespoň ještě jedna osa záložní, t. j. celkem pro divisi nejméně pět os. Používám úmyslně výrazu »osa«, abych tím podtrhl, že nemám na mysli cestu nebo silnici, protože ve středoevropském i západoevropském terénu je možno na většině území jezdit i mimo cesty. Tento počet os nám dává možnost, aby se pluky prvního sledu přesunovaly v praporech proudů, čímž je technicky usnadněn a časově více než na polovinu zkrácen přechod do rotních, po případě četových proudů. Je nabitelné, že požadavek mít pět os na divisi nebude všude možno uskutečnit, a proto bude často na možnosti počtu os přímo závislá i volba úseku pro průlom. Je sice známo, že na středoevropském a západoevropském válečnické většina prostorů je velmi bohatá na komunikace a schůdná i mimo

komunikace, ale i tu bude velmi často obtížné najít 5 os v pásmu 6 až 8 km širokém. V souvislosti s touto otázkou je však nutné zvážit ještě jeden problém. Najdeme-li totiž v pásmu širokém 6 až 8 km 4 až 5 os, budou tyto osy od sebe vzdáleny 1,5 až 2 km, často i méně. To znamená, že nebude mezi nimi dodržena bezpečnostní vzdálenost 3 až 5 km, která je nutná, aby atomovým úderem na jeden proud nebyl zasažen také proud vedlejší. Tato možnost nebezpečí je sice velmi vážná, domnívám se však, že tento nedostatek je však podstatně vyvážen výhodami rychlého přechodu do předbojových sestav a může být snížen na nejmenší míru důsledným utajením příprav a přesně organisovaným a ukázněným přesunem vojsk.

Kromě toho považuji za nutné vyřešit i další problém, to jest ženijní zabezpečení vyjití k přednímu kraji. Domnívám se, že do tohoto ženijního zabezpečení nutno počítat ženijní protiatomová opatření v prostorech soustředění, přípravu cest, průchody v minových polích, maskování a ženijní zabezpečení přesunu. Především úprava cest a ženijní zabezpečení přesunu mají pro hladké vyjití vojsk k přednímu kraji zvláštní důležitost. Počítáme-li, že poslední prostory soustředění jsou 30 až 50 km od předního kraje a že chceme mít pro divisi 4 až 5 os, činí to pro jednu divisi až 200 km různých komunikací. Z nich přibližně 50 km upraví vojska v obraně (4 až 5 os na hloubku prvního pásma obrany) a zbývajících 150 km musí si upravit armáda, což si vyžádá při dnešních normách a dnešním strojním parku asi 4 až 6 ženijních rot na 5 až 6 dní na každou divisi prvního sledu. Z tohoto výpočtu nám však plyne i druhý závěr, že totiž není dobře možné chtít odpovědně připravit útočnou operaci armády za 3 až 4 dny, je-li na samu přípravu os třeba 4 až 5 dní. Chci zdůraznit, že »přípravou os« nelze rozumět jen úpravu vozovky nebo vytyčení nových cest v terénu, nýbrž je nutno vzít na vědomí, že se přesuny budou provádět výhradně v noci, což si vyžádá rozmisťování světelných znaků, obyčejných i svítících ukazatelů, vytyčování výpomocných cest a objížděk, stavbu záložních mostů na řekách, rozmisťování protiradiolokačních masek a úhlových odrážeců a mnoho dalších opatření, jako na př. prohrabování a sypání cest v zimě atd. Samo ženijní zabezpečení přesunu bude vyžadovat silné odřady k zabezpečení pohybu, které musí postupovat po každé ose, ihned za průzkumnými odřady. Síla OZP — ženijní rota s mechanizačními prostředky.

Z vyjmenovaných skutečností je zřejmé, že vyjití vojsk z prostorů soustředění k přednímu kraji a jejich současný vstup do boje je věc velmi složitá, kterou nutno dobře připravit jak po stránce materiálního a bojového zabezpečení, tak i po stránce organizační. Podle mého názoru bude tedy nutno opravit a upřesnit především dosavadní názory na organizaci pořádkové služby a na organizaci součinnosti.

Pořádková služba bude organisována štábem armády i štáby divisi. Štáb armády musí sestavit »plán pořádkové služby«, v kterém budou určeny úkoly, síly a prostředky pořádkové služby, rozhraní a správcové pořádkových prostorů, správcové pořádkových úseků pochodových os, místa pořádkových stanovišť, prostředky a způsob spojení, pohotovost, způsob svinování (shromažďování) orgánů pořádkové služby. Na první pohled je tu shoda s dosavadními řády a zkušenostmi, ale v podstatě organisace a především způsobu je třeba mnoha nových opatření. Především

je třeba vypočítat potřebu orgánů pořádkové služby a určit, kdo je postaví. Počítáme-li v divisi nejméně se čtyřmi osami a se vzdáleností posledního prostoru soustředění 30 km, budeme potřebovat přibližně tyto počty orgánů:

- 4 správce pořádkových úseků s 9 směrníky a spojaři 40,
- 5 pořádkových stanovišť na každé ose po 1 důstojníkovi a 4 směrnících 100,
- 1 správce pořádkového prostoru se štábem a zálohou směrníků 30,

Celkem přibližně v pásmu jedné divise 170,
z nich asi 30 důstojníků, 25 až 30 spojařů, 100 až 120 směrníků (z nich $\frac{1}{3}$ motocyklistů).

Bude-li prostor soustředění 50 až 60 km od předního okraje, bude třeba o 50 až 100% více pořádkových orgánů, t. j. na divisi přibližně 300 osob. Zdůrazňuji, že v tomto počtu nejsou započteny síly, které budou řídit regulaci v prostorech soustředění při vytváření proudů.

Tolik výpočty. Protože však vývojová tendence směřuje k tomu, že průlomů z chodu budou pravděpodobně nejčastější formou průlomu, že vůbec příští operace a boje budou mnohem dynamičtější, že rychlé přesuny a rychlá přeskupování vojsk budou pravidelným zjevem, je nutné vojska v tomto duchu učit a jejich organizaci, t. j. i organizaci pořádkových orgánů, v tomto duchu přizpůsobit. Zároveň s tím bude třeba řešit i organizaci spojovací sítě pořádkové služby. Je problematické, aby tuto síť budovaly svými prostředky divise úderného uskupení, protože ty budou svá pojiťka potřebovat až od předního okraje — v boji. Musí se tedy tato síť stavět s maximálním využitím sítí permanentních nebo péči armády z prostředků jednotek v dotyku a druhých sledů, po případě bude nutné, aby určitý počet pojiček byl organicky včleněn přímo do jednotek pořádkové služby.

Další revisi je třeba podrobit i názor na stanovení regulačních čar. Doposud platí zásada, že se regulační čáry určují na vzdálenost 2 až 3 hodin pochodu, t. j. ve vojenském týlu na vzdálenost 40 až 50 km (rychlost pochodu 15 až 20 km/hod.) a v přifrontovém pásmu na vzdálenost 20 až 25 km (rychlost pochodu 10 až 12 km/hod.), což znamená, že by od posledních prostorů soustředění k přednímu kraji byly jen 2 regulační čáry. Tento počet regulačních čar by nám však nezabezpečil spolehlivé současné vyjití vojsk k přednímu okraji, a proto nebude přemrštěný požadavek, aby pro divisi prvního sledu byly 4 až 5 regulačních čar. Protože mezi posledním prostorem soustředění a předním okrajem budou vlastní obranná postavení a pásma, bude výhodné volit regulační čáry na těchto postaveních, aby byl zároveň zabezpečen a kontrolován přechod přes ně. Proto první regulační čáru bude účelné volit na třetím postavení druhého pásma obrany, druhou regulační čáru na předním okraji druhého pásma, třetí regulační čáru na zadním okraji prvního pásma obrany, čtvrtou na třetím zákopu druhého postavení, poslední na předním okraji druhého postavení nebo na třetím zákopu prvního postavení. Takto volené regulační čáry zabezpečí veliteli častější kontrolu a umožní mu pružně uplatňovat vliv na průběh přesunu, kdyby byl narušen.

Na konec chci ještě upozornit, že orgány pořádkové služby budou muset velmi důkladně prostudovat osy, zjistit a zhodnotit všechna citlivá

místa, vyhledat kolem nich objížděky, vzorně vytyčit a označit osy jdoucí terénem mimo komunikace a během přesunu dbát na přesné zachovávání všech pravidel přesunů a všech nařízení o bojovém a operačním zabezpečení a utajení, zvláště na dodržení opatření o maskování. Celá síť pořádkové služby musí být rozvinuta poslední noc před zahájením útoku.

Závěrem můžeme tedy říci, že přesunutí vojsk z prostorů soustředění k přednímu okraji, jejich současné vyjití na čáru zasazení a provedení zteče předního okraje z chodu je možno, budou-li dodrženy tyto podmínky:

- důkladná rekognoskace, úprava, vytyčení a označení os,
- mít pro divisi 4 až 5 os, nejméně však 3,
- přesun důkladně naplánovat, jeho provedení soustavně kontrolovat a tvrdě řídit — k tomuto účelu organisovat důkladnou síť pořádkové služby se zvláštními pojítky,
- vojska tomuto způsobu učit a jejich organizaci přizpůsobit.

*

3. Dále chci upozornit na to, že také příprava rozhodnutí a organizace součinnosti musejí při provádění průlomu z chodu mít podstatně širší náplň, než tomu bylo dosud. Kdo se zúčastnil četných cvičení, ví, že dosavadní způsob byl značně uchvátaný. Velitel dal rozkaz, zběžně si ujasnil úkol a urychleně odjžděl na přední okraj, aby si prohlédl úsek průlomu, nepřátelskou obranu, upřesnil epicentra, po případě i další otázky. Vidíme tedy, že rekognoskace začínala až na předním okraji a organizace součinnosti začínala také z předního okraje údobím atomové, dělostřelecké a letecké přípravy, t. j. okamžikem, kdy vojska již byla ve výchozím položení. Jsem toho názoru, že se dnes nemůžeme spokojit tímto způsobem a že musíme připravovat rozhodnutí a organisovat součinnost nejen pro průlom, t. j. od předního okraje do hloubky nepřátelské obrany, ale i pro období vyjití vojsk k přednímu okraji. Kromě toho jsme dříve na stupni armáda organizovali součinnost obyčejně uvnitř armády, se sousedy, s letectvem a v některých případech se vzdušným výsadkem; divise organizovaly součinnost obyčejně jen mezi vlastními a posilovými útvary, se sousedy a s bitevním letectvem. Dnes bude nezbytně nutné, aby jak armáda, tak i divise organizovaly součinnost s překračovanými útvary v obraně, s bitevním i bombardovacím letectvem a ve většině případů i se vzdušným výsadkem.

Z toho, co bylo uvedeno, je zřejmé, že příprava rozhodnutí i organizace součinnosti musí kromě vlastního průlomu vyřešit i způsob vyjití vojsk z prostoru soustředění na přední okraj a způsob zteče, což si nutně vyžádá více času než dříve. Na druhé straně lhůty na přípravu operace nechceme protahovat, nýbrž naopak co možná zkracovat. Jak tedy sladit tyto dva protichůdné požadavky? Jsem přesvědčen, že to je možné, ovšem jen za předpokladu, že budou hledány nové formy organizace součinnosti, aby zkrácená doba dostačovala a aby při tom byl probrán značně rozšířený okruh otázek.

Pokusím se navrhnout možný způsob.

a) Řadu otázek je třeba řešit již při rekognoskaci a přípravě rozhodnutí. Při rekognoskaci se mohou a musí pořádně prostudovat cesty k přednímu okraji, možnosti obejít, křížovky, soutěsky, určit výhodné čáry

pro regulaci a rozčleňování do předbojových sestav, upřesnit možné rychlosti pohybu a rozsah ženijních prací na osách. Všechny tyto údaje nemůže ovšem získat jen jedna rekognoskační skupina vedená velitelem. Proto je třeba, aby se i rekognoskace před vydáním rozhodnutí prováděla novými, pružnějšími metodami, a proto bude zřejmě nutné, aby rekognoskaci provádělo několik skupin, každá s omezeným okruhem dílčích otázek. Na př.

- skupina velitele může určovat výhodnou čaru přechodu do praporních proudů, čaru rozvinutí, palebná postavení toho dělostřelectva, které bude nutno rozvíjet, prostory pro VS a VPS, úsek průlomu, epicentra, způsob zteče,

- skupina zástupce velitele může zkoumat a určovat výhodnou výchozí čaru (čáry), regulační čáry, obtížné úseky terénu, možné rychlosti pohybu,

- skupina ženijní (nebo, lépe, několik skupin) bude zkoumat kvalitu cest, jejich stav, rozsah ženijních prací na nich, možnosti obejít, vodní překážky a přechody přes ně, možnosti pohybu mimo cesty,

- pořádková služba bude si vyhledávat místa pro pořádková stanoviště, seznamovat se s rázem a obtížností různých křížovatek atd.,

- skupina spojovací může upřesňovat místa VS a VPS, místa pro skryté rozmístění radiových a směrových stanic a p.

Takovouto rekognoskaci je ovšem třeba naplánovat a řádně připravit. Proto považují za nutné revidovat dosud často používaný způsob z běžných a obvykle málo připravených rekognoskací a jsem toho názoru, že si velitel armády i velitelé divisi musí ujasnit nejen úkol, ale i to, jak chtějí vojska vyvést na přední okraj, a v souvislosti s tím také určit, jak má být připravena a provedena rekognoskace. Na dobře připraveném vyvedení vojsk je přímo závislý úspěch průlomu z chodu, a proto je jistě samozřejmým požadavkem, aby od samého začátku bylo pečlivě a všestranně připravováno.

b) Takto provedená rekognoskace pomůže veliteli, aby i organizace součinnosti vyřešila nejen otázky průlomu, ale i otázky vyjití vojsk na přední okraj. Avšak i tu bude nutné hledat nové formy práce a procvičovat nové otázky. Především nutno uvážit, že vzhledem k značné vzdálenosti vojsk od předního okraje nebude možné, aby se organizace součinnosti zúčastnili na všech velitelských stupních všichni příslušní velitelé. Proto bude nutné, aby se organizace součinnosti prováděla především na podrobných mapách, fotografických snímcích a plastických stolech; v terénu pak jen u těch jednotek, u nichž je to nezbytně nutné pro zaujímání bojových sestav a určení způsobu zteče. Jsem toho názoru, že na stupni pluk—prapor postačí, aby v terénu byla organizována součinnost jen u pluků prvního sledu divise a na stupni prapor—rota jen u těch jednotek, které prolamují v prvním sledu. Považuji však za nutné upozornit, že při průlomu z chodu bude chybět jeden velmi důležitý článek v organizaci součinnosti, t. j. stupeň rota—četa—družstvo. Každý dobře zná, že pro zdar zteče předního kraje měla mimořádnou důležitost skutečnost, že nejen velitelé čet, ale především velitelé družstev a jejich vojáci měli možnost se podívat na terén, prohlédnout si nepřátelská postavení, určit směry postupu atd. To všechno dnes odpadá, a proto bude velmi vážným úkolem promyslet a prakticky vyzkoušet, jak tento nedostatek nahradit.

Jsem přesvědčen, že by skutečně hodnotnou náhradou bylo televizní promítání. Může-li se dnes u nás úspěšně pracovat s průmyslovou televizí, není jistě problémem používat televise i k účelům vojenským.

Kdyby se televizní promítání prostoru průlomu nedalo z jakéhokoli důvodu uskutečnit, mohl by je alespoň částečně nahradit filmový snímek, který by ovšem musel být rychle zpracován, doručen na místo součinnosti a promítnut podle potřeby. Bylo by snad účelné, aby tyto filmové snímky byly pořizovány pro každé divisní pásmo odděleně, aby tak velitelé divisi měli současně k dispozici snímky svého prostoru a mohli současně provádět organizaci součinnosti.

Tím bychom měli přibližně stanoveno, jak provést organizaci součinnosti, a nyní bude účelné si upřesnit, jaké otázky třeba řešit. Určitou novinkou bude organizace součinnosti s jednotkami v dotyku, které budou překračovány, a proto se pokusím ukázat na možné otázky řešení. V prostorech prvního pásma obrany bude se útočník rozčleňovat z praporek proudů do rotních (někdy i z plukovních do praporek proudů), bude zaujímat předbojové a bojové sestavy, bude velmi často rozvíjet i část dělostřelectva.

— Proto bude především nutné upřesnit osy a pochodovou sestavu útočníka na nich a určit, které cesty připraví obránce, které z těchto cest a na jakou dobu musí být pro útočníka uvolněny.

— Dále bude nutné dohodovat doby průchodu regulačními čarami, prostory nebo čáry, na nichž bude útočník přecházet do předbojových a bojových sestav, místa průchodů v zátarasech, jejich počet, kdo je zřídí, doba pohotovosti.

— Jaké zabezpečení může obránce poskytnout útočníkovi — především v PVO a v ochraně proti zbraním hromadného ničení (upřesnit místa zdravotnických a protiatomových zařízení obránce, jichž by útočník mohl, kdyby byl napaden, použít).

— Určit cíle atomových, dělostřeleckých a leteckých úderů, způsob dělostřeleckého a leteckého zabezpečení útoku na předním okraji i v hloubce, upřesnit časově i prostorově, jak se vojska obránce budou podílet na dělostřeleckém zabezpečení.

Budou-li atomové úderů prováděny na první zákop nepřátelské obrany, bude třeba dohodovat, která vojska, kdy a do kterých prostorů bude obránce odvádět, a jaká další opatření bude obránce připravovat a provádět k ochraně svých vojsk.

— Důležité bude, aby se přesně dohodovala činnost obránce v tom případě, že jeho vojska přecházejí také do útoku. Pak nutno upřesnit směry úderů, úkoly, způsob činnosti těchto vojsk. Budou-li se vojska obránce po překročení útočníkem soustřeďovat, nutno upřesnit, kdy, kam a po jakých cestách bude soustředění prováděno.

— Konečně bude nutno dohodovat, kdy a kde se rozvinují VS a VPS útočníka, a způsob spojení s veliteli v obraně.

Je zřejmé, že okruh těchto otázek může být různý, domnívám se však, že pro sladění činnosti útočníka a obránce bude vždy účelné uvedené otázky vyřešit.

Třeba však zdůraznit, že všechna opatření, která bude obránce provádět ve prospěch útočníka, musí být prováděna velmi opatrně, utajeně, aby příliš širokým prováděním i drobných opatření u obránce nebyl naru-

šen běžný denní chod služby v obraně a aby se nepříteli neprozradila skutečnost, že v daném úseku bude nasazován nový svazek. Proto bude třeba při organizaci součinnosti zároveň dohovorit, kdy a na jakém stupni budou ta nebo ona opatření prováděna.

V přímé souvislosti s těmito otázkami budou pak i otázky, které bude nutno upřesňovat uvnitř armády.

— Protože jednotlivé divise úderného uskupení budou rozmístěny od úseku průlomu v různé hloubce a v různém směru, bude nutné upřesnit pořadí a způsob přesunu z prostorů soustředění k přednímu kraji, dobu zahájení přesunu každé divise, dobu průchodu regulačními čarami.

— Podle stupně umlčení nepřátelské obrany se určí, na kterých směrech, které jednotky (divise) prolamují přední okraj nepřátelské obrany v předbojové sestavě a které jednotky se budou muset rozvinout do bojové sestavy. Z tohoto upřesnění vyplyne i operační sestava armády a pochodové i bojové sestavy divisi i způsob průchodu sestavou obránce.

— Dále bude nutno přizpůsobit činnost vojsk místu, době a způsobu atomových úderů a zahájení i způsobu dělostřelecké a letecké přípravy.

— Zvláštní důležitost bude mít organizace součinnosti pro případ nepřátelských úderů zbraněmi hromadného ničení. Tu bude nutno upřesnit činnost napadených vojsk, možný způsob jejich vystřídání nebo obejití druhými sledy, aby plynulost vyjití k přednímu kraji a provedení zteče nebyly narušeny.

— Při řešení otázek spojených s vedením boje třeba upřesnit způsob činnosti při splnění bližšího úkolu, varianty použití druhých sledů a způsoby zabezpečení jejich zasazení.

— V závěru organizace součinnosti se musí stanovit zásady pro spojení mezi divisemi (útvary) a sousedy při přesunu i za boje a způsoby označování předního okraje s letcem.

Je pochopitelné, že organizace součinnosti bude prováděna i s letectvem a se vzdušnými výsadky. Zmínil jsem se však úmyslně jen o těch otázkách organizace součinnosti, které jsou podle mého názoru nové a jsou spojeny s problematikou vyjití vojsk k přednímu kraji a provádění zteče z chodu.

Závěr

Průlom nepřátelské obrany prováděný z chodu údernými uskupeními přesunovanými k úseku průlomu s překvapením z různé hloubky a různých směrů, je způsob výhodný, avšak nový, který potřebuje, aby byl důkladně teoreticky propracován, materiálně a organizačně ve vojskách a štábech zabezpečen a vojsky skutečně nacvičován, zkoušen a zlepšován.

Proto považuji za nutné

— upravit co nejdříve programy bojové a politické přípravy, aby vojska ještě v tomto roce, nejpozději od začátku letního výcvikového období, začala tento způsob prakticky nacvičovat; zvláštní pozornost při tomto výcviku bude nutno věnovat

- a) vodění proudů a pořádkové službě,
- b) jízdě terénem nejen ve dne, ale především v noci,

c) rychlému rozčleňování z praporních do rotních a četových proudů; pro tento výcvik jsou možnosti téměř ve všech posádkách a všude ve VVP;

— studovat organizaci vojsk a novou techniku, směle a rozhodně odstraňovat nevyhovující organizační strukturu, učinit naše jednotky lehčími a pohyblivějšími, zbavit je zbytečného materiálu, zavádět materiál schopný pohybu v terénu;

— při velitelsko-štábních cvičeních a cvičeních s vojsky tvůrčím způsobem hledat a rozvíjet nové formy rekognoskace a organizace součinnosti a vysoce odpovědně přezkušovat a zkoumat, jaké doby je opravdu třeba na přípravu armádní útočné operace.

ORGANISACE A PROVÁDĚNÍ PROTIZTEČÍ A PROTIÚDERŮ S ROZVINOVÁNÍM SVAZKŮ Z CHODU

Generálmajor Josef Suchomel

Nová organizace armády i některé změny v organizaci svazků a útvarů dávají vyšším velitelům možnost tvůrčím způsobem řešit jak organizaci a celkové pojetí obrany, tak vedení obranného boje a obranné operace.

Velitel vševojskové armády má plnou odpovědnost za udržení taktické hloubky obrany a za vybudování třetího pásma a obranných čar mezi druhým a třetím pásmem obrany. Třetí pásmo obrany pak brání buď svými silami nebo za pomoci frontu.

Podle úkolu, zámyslu velitele frontu, podmínek terénu a j. může pak položit hlavní úsilí obrany na první nebo druhé pásmo obrany. Podle toho bude též plánovat provedení protiztečí a protiúderů druhým sledem armády. V tomto článku se pokusím řešit některé otázky organizace, plánování protiztečí a protiúderů armádními silami a prostředky za předpokladu, že hlavní úsilí obrany bude buď na prvním nebo druhém pásmu obrany, dále podmínky jejich provedení a vlastní provedení protiztečí a protiúderu při rozvinování vojsk z hloubky.

Je třeba hned na začátku zdůraznit, že hlavním cílem plánování protiztečí nebo protiúderů musí být zničení nepřítele, který se vklíní do obranného systému, v taktické hloubce. Zničení nepřítele v operační hloubce se bude zpravidla již vymykat z možností velitele armády. Tu bude armáda svými prostředky spolupůsobit částí sil. V protiúderu frontu buď obranou nebo spoluúčastí v protiúderném uskupení frontu.

Všeobecné podmínky pro provedení protiztečí a protiúderů

Úspěch obranné operace armády závisí na udržení taktické hloubky obrany. K obraně taktické hloubky obrany může velitel armády uskupit hlavní síly k obraně:

- prvního pásma obrany,
- druhého pásma obrany.

V obou případech cílem obranné operace je zničit proniknuvšího nepřítele v taktické hloubce obrany a v žádném případě nepustit, aby nepřítel pronikl do operační hloubky obrany. V obou případech bude tedy velitel armády plánovat protizteč a protiúder k zničení nepřítele v taktické hloubce, t. j. v prvním pásmu obrany, mezi prvním a druhým pásmem obrany nebo nejpozději v druhém pásmu obrany.

Podle vzniklé situace budou se provádět protizteče nebo protiúder částí druhého sledu armády (druhými sledy svazků) nebo celým druhým sledem armády (po případě zesílenými silami a prostředky frontu) a za podpory zbraní hromadného ničení.

Za soudobých podmínek, kdy jakékoli hromadění vojsk na menším prostoru má vzápětí nebezpečí napadení zbraněmi hromadného ničení, bude provádění protiztečí a protiúderů z chodu pravidlem.

Provádění protiztečí (protiúderů) z výchozího položení stává se výjimkou, protože zpravidla nebude dost času na vybudování výchozího prostoru tak, aby zabezpečoval vojska před úderem zbraní hromadného ničení.

Provedení protiúderu z chodu se však v obranné operaci usnadňuje tím, že je zpravidla možná příprava vojsk i velitelů.

Výchozími prostory pro protizteč — protiúder budou příčná postavení nebo příčky, po případě obranná postavení a pásma při provedení čelní protizteče — protiúderu.

Mnohdy může dostat vševojsková armáda úkol zabezpečit provedení frontového protiúderu z určité obranné čáry a neplánovat svůj protiúder nebo se připojit částí sil k frontovému protiúderu.

Může nastat i taková situace, že nebude účelné provést protizteče plukem nebo divisí, na př. při obraně směru hlavního úderu nepřítele, který má značnou převahu na zemi i ve vzduchu, a protizteče by tedy neměly naději na úspěch. V tomto případě bude lepší zaujmout na výhodné čáře obranu s dostatečnou hustotou a připravit tak podmínky pro protiúder. Jindy nebude proveden plánovaný protiúder, bude-li nepřítel mít jen místní úspěchy; pak může být jeho úspěch likvidován protiztečí jen částí sil druhého sledu armády.

Volba směru protiztečí a protiúderů má značný vliv na jejich úspěch nebo neúspěch. Úder do boku a týlu nepřátelského uskupení bývá zpravidla nejvýhodnější, protože odděluje hlavní útočné uskupení nepřítele od materiální základny a napadá jeho dělostřelectvo přímé podpory, mnohdy i základny zbraní hromadného ničení. Vytváří i podmínky pro obklíčení pronikavšího nepřítele a vede zpravidla nejkratším směrem k obnovení ztracených obranných pásem. Obnova obranného pásma tvoří pak základ pro uspořádání sil na vnější frontě obklíčení a základnu pro možnou pozdější útočnou operaci (přechod do protiútoků).

Avšak mohutnost zbraní hromadného ničení dává předpoklady pro rozdrčení úderného uskupení nepřítele v čele útočné sestavy, t. j. možnosti rozhodně změnit poměr sil ve prospěch vlastních sil, a provést protiúder vedený do čela útočného uskupení nepřítele. Může vést k rozdělení nepřátelského uskupení na menší skupiny, k postupnému obklíčení a zničení.

Dalším prvkem majícím vliv na úspěch nebo neúspěch protiztečí a protiúderů je vhodná doba jejich provedení. Doba provedení protizteče nebo protiúderu může být různá a bude se řídit situací, která se vytvoří na frontě.

Protizteče druhých sledů svazků prvního sledu armády, po případě svazků bránících druhé pásmo obrany při úsilí na druhém pásmu budou vedeny, aby bylo zdrženo a omezeno útočné tempo nepřítele, který se vlomil do obranného systému. Přitom svazky na prvním pásmu obrany v tomto případě musí pevně zabezpečit příčná postavení nebo postavení připravená k provedení protiztečí nebo protiúderů druhým sledem armády (částí). Houževnatým odporem, mnohdy i v obklíčení vytvoří svazky bránící se na pásmech obrany pro nepřítele nutnost předčasně zasadit své svazky a nakupit tak síly do menšího prostoru, což vytvoří pod-

mínky pro masové použití zbraní hromadného ničení, jako přípravy k provedení protiúderu. Zasazením záloh projevuje nepřítel další útočný zámysl, má možnost dalšího úspěchu a útočí. V takovém okamžiku mít pohotově úderné uskupení a překvapivě udeřit na nečekaném místě zaručuje poloviční úspěch.

Vést protizteč, nemá-li nepřítel zasazený taktické zálohy, nebo protiúder, nejsou-li zasazený bližší operační zálohy, je obtížné a nevýhodné. Nepříteli se dává možnost k tomu, aby manévrem svých záloh (druhých sledů) omezil úspěch protiztečí a protiúderů. V takovém případě je nutno soustředit prostředky hromadného ničení na zpomalení tempa druhých sledů nepřítele a zabránit jejich přímému zásahu proti protiztečím nebo protiúderu. Vést protiúder, když nepřítel přešel do dočasné obrany a přeskupil své síly k obraně je rovněž nevýhodné a vyžaduje důkladnější přípravu i podpory, jakož i hlubší sestavy úderného uskupení. Časově může být provedena protizteč již první den obranné operace ve prospěch prvního pásma obrany nebo druhý a třetí den obranné operace při soustředění úsilí na druhém pásmu obrany.

Protiúder druhým sledem armády může být proveden nejdříve noc z prvního na druhý den operace, po případě později. Závisí to na houževnatosti obrany vojsk v obraně a na tempu útoku nepřítele, hlavně v jakém rozsahu použije útočník zbraní hromadného ničení. Bude-li plánován protiúder po vltomu nepřítele do druhého pásma obrany, bude při normálním tempu útoku proveden až v noci z D 2 na D 3 nebo později. Další podmínkou pro úspěšné provedení protiztečí nebo protiúderů je rychlost provedení a utajení, po případě uvedení nepřítele v omyl, pokud jde o čas a místo provedení. Za použití zbraní hromadného ničení a při zdokonalených průzkumných prostředcích bude jakékoli provedení přeskupení sil pro protiúder ve dne téměř nemožné. Rovněž setrvání úderného uskupení ve výchozím prostoru by znamenalo riskovat napadení zbraněmi hromadného ničení a letectvem a z toho vyplývající ztráty. Může-li být skryt před pozorováním nepřítele útvar druhého sledu svazku, po případě i svazek provádějící protizteč, je nutno vyloučit provedení přeskupení úderného uskupení k provedení armádního protiúderu ve dne. Proto je třeba provádět přeskupení protiúderného uskupení co možná v noci a provádět protiúder v noci nebo k ránu s rozvinováním svazků z chodu. Provedení protizteče nebo protiúderu ve dne bude podmíněno vytvořením místní letecké blokády a použitím zbraní hromadného ničení. Toto opatření bude nutné v těch případech, kdy jakékoli další zpoždění by mělo za následek upuštění od výhodného okamžiku, po případě ztráty výhodné čáry k protiakci.

Všeobecný vývoj operačního umění a ráz operací v soudobých podmínkách klade důraz na rychlé plánování, zkracování doby na přípravu útočných i obranných operací jak vlastními vojsky, tak i možným nepřítelem. Proto velitel armády a jeho štáb bude mít zřídka kdy dost času, aby zcela provedl veškeré přípravy k provedení protiztečí a protiúderu podle možných variant. Kromě toho možnost zasažení protiúderného nebo protiztečného uskupení zbraněmi hromadného ničení nutí vojska, aby utajila své přípravy, provedla své údery s minimální ztrátou času a připravila všechny podmínky, které by zaručovaly provedení protiztečí a protiúderů. Mám hlavně na mysli vybudování výchozích prostorů. Přesto bude nutné

kromě všeobecných podmínek uvedených vpředu, aby vojska vedla houževnatou obranu k získání času na přeskupení vojsk určených pro protizteče nebo protiúder. Kromě toho je třeba včasného zabezpečení čáry zasažení protiúderného uskupení prostředky bránících se vojsk, zálohami armády a rychlými prvky, dělostřeleckými protitankovými zálohami a pohyblivými odřady zatarasovacími. Masové použití zbraní hromadného ničení, vytvoření výhodného poměru sil na směru protiúderu je samozřejmou podmínkou.

Protiúderné nebo protiztečné uskupení je třeba rychle soustředit a provést protizteč — protiúder bez setrvání na čáře rozvinutí, a tak nedopustit, aby nepřítel provedl napadení prostředky hromadného ničení. Přes tuto časovou tíseň učiní velitel armády a jeho štáb řadu opatření pro zdárné provedení protizteče nebo protiúderu částí nebo celým druhým (třetím) sledem armády.

Z nejdůležitějších opatření v období přípravy obranné operace uvádíme:

- a) rekognoskaci a organisaci součinnosti pro protizteč — protiúder,
- b) plánování protizteče — protiúderu,
- c) přípravné práce k zabezpečení protizteče — protiúderu.

Velitel armády při rozhodnutí pro organisaci a vedení obranné operace armády musí mít jasný obraz o možnosti a pravděpodobné činnosti nepřítele. Hlavní starostí velitele a štábu armády bude určit pravděpodobný směr hlavního úderu nepřítele, aby mohl prostředky armády způsobit zpomalení tempa útočné operace nepřítele a získat tak čas na soustředění sil a prostředků k napadení útočného uskupení a jeho zničení za podmínek pro armádu nejvýhodnějších. Protože nikdy nelze předem do podrobností určit, jak se vyvine situace na bojišti, nelze tedy ani jednoznačně plánovat protiopatření. Proto zpravidla plánuje armáda provedení protiztečí nebo protiúderů ve dvou až třech variantách při stanovení určitých předpokladů, kdy a za jakých okolností bude ta nebo ona varianta provedena. Tyto předpoklady třeba stanovit v terénu. V terénu si učiní jasný obraz o schůdnosti terénu, o možnostech použití druhů vojsk, o jejich manévru atd.

Proto na rekognoskaci musí velitel armády určit: epicentra shozu atomových zbraní a prostory použití ostatních zbraní hromadného ničení, směr hlavního úderu protiztečí — protiúderů podle variant, výchozí prostory nebo čáry rozvinutí protiúderných (protiztečných) uskupení, jejich sestavu, úkoly a nutnou podporu hlavně zbraněmi hromadného ničení, možnosti rychlého manévru na čáru rozvinutí a možnosti rozvinutí, jakož i vybudování s hlediska ženižního a přípravu velení (vybudování VPS a spojovací sítě).

Při organisaci součinnosti vytyčuje velitel armády předpoklady, za kterých bude protizteč — protiúder v jednotlivých variantách spuštěn, organisuje součinnost protiúderného (protiztečného) uskupení mezi svazky provádějícími protiúder (protizteč) a se svazky podporujícími a chránícími protiúder (protizteč), s druhy vojsk, hlavně s letectvem, dělostřelectvem a zbraněmi hromadného ničení, s prostředky frontu, po případě se sousedy, řeší zabezpečení čar rozvinutí, zabezpečení velení a smluvená znamení a signály.

Je-li dost času, bude velmi výhodné provést některé nácviky s veliteli a štáby i vojsky.

Plánování protiúderů (protiztečí) provede pak štáb armády podle výsledku rekognoskace a organisace součinnosti. Plánování protiztečí — protiúderů bude podstatnou částí plánu obranné operace armády. Bude se provádět podle obvyklých známých pravidel za řízení náčelníka štábu armády při zachování všech pravidel utajení a zpravidla graficky v jednom exempláři.

Pro snadnější vysvětlení a konkrétnísování některých zásad organisace, plánování a provedení protizteče — protiúderu částí nebo druhým sledem vševojskové armády uvádím na náčrtech typické příklady za předpokladu, že vševojsková armáda brání s hlavním úsilím první pásmo obrany — náčrt 1 a 2 nebo vševojsková armáda brání s hlavním úsilím druhé pásmo obrany — náčrt 3 a 4.

Pro zdar provedení plánovaných protiztečí — protiúderů bude třeba v nejkratší době provést nutné ženijní úpravy plánovaných čar rozvinutí (výchozího prostoru) s využitím příčných postavení, vybudovat a zamaskovat osy přesunu pro svazky (nejméně po dvou) s možností objížděk nebezpečných prostorů, postavení protitankových záloh a ostatních prvků zabezpečení výchozí čáry, vybudovat systém velení (VPS a spojovacího uzlu, linkové sítě), palebných postavení protiletadlového dělostřelectva i ostatního dělostřelectva atd.

Všechny tyto úpravy je nutno provádět co nejdříve s využitím ženijní techniky, avšak utajeně, aby nebyl předem prozrazen zámysl velitele armády vést obrannou operaci. Vzhledem k tomu, že tyto práce budou prováděny v hloubce obranného pásma armády, je možné využít co největšího počtu všech ženijních strojů.

Sestava protiúderného (protiztečného) uskupení

K provedení protiúderu (protizteče) se využívá částí nebo všech sil druhého sledu vševojskové armády a podpory co největšího počtu armádních prostředků. Je to pochopitelné i nutné, uvážíme-li, že protiúderem zpravidla vrcholí obranná operace armády a že na jeho úspěchu z velké části závisí úspěch nebo neúspěch celé obranné operace.

K provedení protizteče k zničení menšího uskupení nepřítele, který pronikl do některého obranného pásma, a k jeho případnému obnovení může být použito jen částí sil druhého sledu armády, zpravidla mechanisované divise. K podpoře protiztečí bude použito armádních prostředků a zbraní hromadného ničení v takové míře, která zabezpečí úspěch provedení protizteče.

Na podporu protiúderu bývá zpravidla použito všech volných sil a prostředků druhého (třetího) pásma obrany a všech volných prostředků armády, čítajíc v to masové zasazení zbraní hromadného ničení a letectva. Pro plnění tohoto úkolu je třeba předvídat použití tankových a mechanisovaných vojsk alespoň na vytvoření prvního sledu protiúderného uskupení.

Na sestavu protiúderného uskupení má vliv hloubka úkolu, uskupení sil nepřítele, organisace jeho uskupení, jeho činnost a terénní podmínky. Vzhledem na tyto podmínky může být volena sestava v jednom nebo v několika případech ve dvou sledech, s mechanisovanými a tankovými svazky

v prvním nebo výjimečně v druhém sledu. Bude-li před protiztečí (protiúderem) předcházet úder zbraněmi hromadného ničení, budou mechanisované (tankové) útvary a svazky v prvním sledu vždy, neboť zaručují prudký a mohutný úder.

K protiúderu se připojují svazky, které se brání v sousedních obranných úsecích, aby tak zabezpečovaly křídla protiúderného uskupení, poutaly síly nepřítele a zabránily mu tak možnost manévru silami i prostředky. Není-li možnost použít v prvním sledu jen mechanisovaných (tankových) vojsk, je nutné v každém případě umisťovat mechanisovaná (tanková) vojska na hlavním úderu. Při sestavě protiúderného uskupení v jednom sledu je třeba vytvořit silnou vševojskovou zálohu. Taková sestava je možná při menší hloubce úkolu protiúderu a proti nepříteli, který nemá organisovanou obranu. Má to tu výhodu, že zvětšuje údernou sílu prvního sledu. Častým zjevem a nutností při dnešním složení armády bude, že zabezpečení třetího obranného pásma provede svými silami front.

Podle toho, bude-li použito atomových pum (granátů) na čelní sled nebo do větší hloubky s hlediska bezpečnosti vojsk v dotyku, bude se řídit i bojová sestava protiztečného (protiúderného) uskupení.

Bude-li možno použít atomových pum na čelní sled nepřátelského uskupení bránícího se na úseku provedení protizteče (protiúderu), bude vždy výhodné provést zteč v rotních, po případě i praporních proudech a nerozvinovat plně vojska.

V opačném případě bude nutno rozvinout alespoň prapory prvního sledu, při čemž tanky přímé podpory útočí spolu s motorisovanou pěchotou v prvním sledu, zatím co se prapory druhého sledu zpravidla nebudou rozvíjet. Provedení protizteče — protiúderu bude pak podle známých zásad.

Použití zbraní hromadného ničení a druhů vojsk

Při volbě okamžiku provedení protizteče — protiúderu mohou zbraně hromadného ničení usnadnit a zrychlit provedení protizteče — protiúderu.

Atomových pum — raketových střel je třeba použít hromadně, a to

- k rozdrčení útočného uskupení nepřítele, který pokračuje v útoku;
- k zadržení druhých sledů přicházejících na bojiště;
- k ničení nepřítele na hlavním směru úderu protiztečného — protiúderného uskupení;
- k ničení nepřítele a k zabránění jeho manévru v tvořícím se kruhu obklíčení.

Všechny tyto údery je třeba provést s hlavním zřetelem na způsobení co největších ztrát živé síle i bojové technice nepřítele, hlavně jeho zbraním hromadného ničení. Množství atomových pum nelze přesně stanovit, avšak sama povaha a cíl protiúderu předurčuje, aby velitel armády předvídal použití atomových pum a salv raketových střel na podporu protiúderu. Na podporu protizteče mechanisovanou divisi je třeba počítat alespoň 1 až 2 atomové pumy. Bojových otravných látek se používá k podpoře protiúderného uskupení hlavně na ničení a umlčení živé síly a dělostřelectva na směru hlavního úderu, k zabezpečení boků a zdržení a ničení prisunovaných záloh. Podle situace na bojišti a počasí bývá zpra-

vidla k podpoře protiúderného — protiztečného uskupení použito prchavých, pro ochranu boků trvalých látek.

Atomové zbraně mohou svými účinky při hromadném použití v podstatě změnit poměr sil na bojišti a dovolují provést protizteče a protiúdery čelně.

Podle povahy cílů a uskupení nepřátelských sil (bez hlubokého zákopového systému) za předpokladu zasazení dvou svazků do prvního sledu protiúderného uskupení na frontě 12 km a při použití dvou atomových pum malé ráže ve prospěch těchto svazků bude třeba okolo 60 až 70 hlavní dělostřelectva na 1 km fronty, t. j. celkem 720—840 hlavní. Protože při provedení protiúderu s rozvinováním svazků z chodu nelze počítat se zasazením plukovních dělostřeleckých skupin prvního sledu protiúderných uskupení, bude třeba soustředit 400 až 500 dělostřeleckých hlavní k zesílení protiúderného uskupení. Proto na podporu protiúderu bude třeba plánovat zasazení divisních dělostřeleckých skupin svazků prvního sledu protiúderného uskupení, dělostřelectva svazku druhého sledu, sousedních svazků, armádní dělostřelecké skupiny, armádní dělostřelecké zálohy, po případě protitankových záloh a tanků. Zásadou bude provádět jen nejnutnější přeskupování dělostřelectva pro sousední svazky podporující protiúder. Přesto soustředění dělostřelectva v takovém množství a v krátké době znamená nutnost pečlivých příprav, pořádkové služby a přípravu palebných postavení i jiných střelecko-technických příprav.

Hlavní úkoly dělostřelectva pak budou:

zabezpečení čáry rozvinutí, dělostřelecký přepad před vyražením k protiúderu v trvání 15 až 20 minut, podpora protiúderného uskupení v hloubce, zabezpečení boků, umlčení a ničení dělostřelectva, hlavně atomového, a ostatních prostředků hromadného ničení, zabezpečení boje na vnitřní i vnější frontě obklíčení. Po provedení protiúderu bude hlavním úkolem dělostřelectva ničit obklíčeného nepřítele, zabránit mu v pokusech o vyproštění z obklíčení a boj na vnější frontě obklíčení — hlavně zabezpečení nové obrany a znemožnění útoků zvenčí k osvobození obklíčeného nepřítele.

Protiletadlové dělostřelectvo zabezpečuje prostor rozvinutí vojsk do útočné sestavy, zaujetí palebných postavení dělostřelectva pro podporu protiúderu, přesun protiúderného uskupení a jeho vyražení a boj. Norma pro zabezpečení vyražení k protiúderu 30 až 35 hlavní na 1 km fronty bude zhruba odpovídat požadavkům.

Použije-li se v prvním sledu protiúderného uskupení mechanizovaných (tankových) svazků, bude protiúder dostatečně zabezpečen tanky. Bude-li výjimečně použito střelecké divise v prvním sledu protiúderného uskupení (v protizteči), bude zpravidla třeba je zesílit tanky, aby bylo dosaženo hustoty 25 až 30 tanků na 1 km fronty. Je třeba, aby svazky měly tankové zálohy proti nepříteli, který se bude snažit na vnitřní i vnější frontě možného obklíčení uniknout nebo zvenčí proniknout k obklíčeným.

Úkolem frontového letectva bude především zabezpečit přesun vojsk na čáru rozvinutí k protiúderu (protizteči) a zabezpečit vojska po celou dobu přípravy a provedení protiúderu proti zásahům nepřátelského letectva, hlavně shozům atomových pum. Proto vybojování alespoň místní nadvlády ve vzduchu bude podmínkou úspěšného provedení protiúderu. To

bude též podmínkou pro úspěšné shoení vlastních atomových pum na podporu protiúderu i jeho průběhu.

Na podporu provedení protiúderu zpravidla plánuje štáb armády část vyhrazených letů pro obrannou operaci armády bombardovacího a bitevního (bombardovacích stíhačů) letectva. Úkolem letectva bude hlavně shodit atomové pumy, ničit a umlčovat nepřátelské dělostřelectvo a prostředky hromadného ničení, podporovat vojska na bojišti a provádět průzkum. Boj s nepřátelskými zálohami, hlavně hlubokými, převezme front svým letectvem.

Při dokončení protiúderu bude letectvo provádět izolaci obkličového nepřítele a spolu s ostatními druhy vojsk ničení obkličového nepřítele a zabráňovat manévru pro probití z obkličování na vnější i vnitřní frontě obkličování.

Ženíjní vojsko musí zabezpečit rychlé soustředění sil a prostředků k provedení protiúderu, některé nejnntnější práce pro vybudování čáry rozvinutí, úpravu VPS a spojovacích uzlů.

Během provádění protiúderu a po jeho ukončení bude jeho starostí zabezpečení vysokého tempa, ochrana boků a dobytých čar na vnitřní i vnější frontě obkličování. Na směru protiúderu je třeba plánovat a připravit řízená minová protitanková pole, která zajistí vlastním vojskům bezpečný průjezd. K zabezpečení tempa v hloubce budou organisovány komunikační skupiny.

Chemické vojsko zabezpečuje včasný a rychlý přesun vojsk na čáru rozvinutí včasným vytyčením zamořených prostorů, dosimetrickou a chemickou (biologickou) kontrolou čáry rozvinutí a přilehlých prostorů, spolupůsobí dýmem při maskování pohybů, rozvinování a při provádění protiúderu. Trvalými otravnými látkami a dýmem chrání boky a spolupůsobí při upevňování dosažených čar na vnitřní i vnější frontě.

Chemické vojsko může značnou měrou přispět k ničení obkličového nepřítele za příznivých povětrnostních podmínek použitím prchavých otravných látek všemi způsoby.

Zvláštní péče pro zdárné provedení protiúderu je důkladné materiální technické zabezpečení, které musí být plánováno a připraveno již v přípravném období.

Protiúderné uskupení musí být doplněno na plné zásoby předem. Střelivo pro dělostřeleckou přípravu i podporu třeba mít na autech tak, aby bylo co nejrychleji přivezeno do palebných postavení, ještě než připochodují vojska. Kromě toho je třeba předem připravit zásoby pro doplnění PHM po přesunech. Protiúderné uskupení musí být před vyražením zabezpečeno pohyblivými chirurgickými nemocnicemi — na každý svazek prvního sledu alespoň jednou — a nemocnicemi pro raněné po atomovém výbuchu. Divisní obvaziště se nerozvinuje.

Technické zabezpečení

Za přesunutí do výchozího prostoru k protiúderu organisuje se technické zabezpečení obvyklým způsobem technického uzavírání proudů, t. j. dílenské a odsunové prostředky jednotek, útvarů a svazků postupují jako technické uzavírací hlídky na zadu svých pochodových proudů. Je účelné, aby armáda kromě toho organisovala na osách přesunu svazků místa technické pomoci.

Ve výchozím prostoru provede se jen kontrolní prohlídka, dilensko-vyprošťovací prostředky se nerozvinují.

Za protiúderu je organisace technického zabezpečení obdobná jako za útoku, t. j. u praporů se zřizují technické pozorovatelný s předsunutými dilensko-odsunovými skupinami, u pluků a divise organisují se shromaždiště porouchaných vozidel, jejichž manévry bude podmíněn hloubkou a průběhem protiúderu. Svazky provádějící protiúder nutno zesílit vyprošťovacími prostředky armády, po případě od svazků z pasivního směru. Rovněž je účelné organisovat předsunuté armádní SPV za svazky účastníckými se protiúderu.

Organisace a plánování protizteče částí druhého sledu armády (svazkem) bude se řídit zhruba zásadami vytyčenými vpředu a přizpůsobenými danému úkolu a velikosti zasazených vojsk, šířce fronty, hloubce úkolu a cíle protizteče. Předvídané varianty provedení protiztečí a protiúderů se zapíší do plánu obranné operace armády.

Některé otázky bojového zabezpečení protiúderů (protiztečí)

Průzkum má mimořádný význam pro volbu správného okamžiku provedení protiúderu a pro okamžik, kdy se velitel armády rozhodne vydat rozkaz k protizteči nebo k protiúderu. Od doby vydání rozkazu a provedení protiúderu uplyne určitá doba závislá na různých činitelích, hlavně na vzdálenosti svazků, které tvoří protiúderné uskupení, na možnosti soustředění dělostřelectva atd. Proto průzkum všech druhů musí dát včasné zprávy nejen o situaci nepřítele na frontě, ale i o jeho nejpravděpodobnějších závěrech na blízkou dobu. Zhodnocení zpráv průzkumu ve štábu armády musí dát veliteli armády jasný obraz o možnostech a pravděpodobné činnosti nepřítele.

Je třeba usměrnit průzkumné orgány i vojska hlavně

- na situaci a pohyby druhých sledů a záloh;
- na umístění a možnosti zbraní hromadného ničení, hlavně atomových zbraní.

O situaci na frontě dostane velitel armády nejspolehlivější zprávy od svazků vedoucích boj v prvním sledu. Situaci v hloubce nepřátelského útočného uskupení je třeba získat hlavně od hlubokého průzkumu (roty zvláštního určení) a od frontu, který může získat zprávy od partyzánských jednotek, po případě od civilního obyvatelstva, zůstavšeho na místě (zvláště na vlastním území) a od ostatních průzkumných orgánů, jako je radiový průzkum, letecká fotografie a radiolokační průzkum atd.

Zabezpečení včasného získávání a dodávání zpráv, hlavně od partyzánů a civilního obyvatelstva, může mít rozhodující význam, bude-li včas a cílevědomě organisováno, což v obranné operaci armády je vždy možné.

Letecká fotografie včas dodaná a vyhodnocená může být rovněž velmi dobrým podkladem pro rozhodnutí velitele armády. Je však třeba dosáhnout toho, že letecká fotografie musí být dodána do štábu armády hned po přistání letadla. Zastaralý snímek (dodaný po 2 až 3 hodinách) pozbývá ceny, zvláště při rychlosti manévru na bojišti v současných podmínkách. Pro včasné provedení manévru silami a prostředky protiúderného uskupení bude mít značný význam radiální, chemický a biologický průzkum

na osách přesunu a v prostoru výchozí čáry k zasazení do protiúderu (protizteče). Tento průzkum a opatření na ochranu vojsk proti zbraním hromadného ničení, hlavně včasné vytyčení zamořených prostorů a objížděk na osách i v prostoru výchozího položení, může mít vliv na rychlost přesunů a rozvinování vojsk.

Časově je možno stanovit dobu, kdy velitel armády musí mít jasno a rozhodnout se pro protiúder, nejpозději v odpoledních hodinách přede dnem (nocí) provedení protiúderu. K provedení protizteče musí být podklady ještě dříve, neboť ta bude zpravidla podnikána během prvního dne vedení útoku na první nebo druhé pásmo obrany podle toho, na kterém pásmu obrany je soustředěno obranné úsilí armády.

Ochrana proti zbraním hromadného ničení

Povaha provedení protiúderu (protizteče) nutí velitele armády třeba jen na krátkou dobu soustřeďovat na malém prostoru značné síly, které poskytují výhodný cíl pro zbraně hromadného ničení. Rovněž přesun vojsk na čáru rozvinutí poskytuje výhodné cíle a je momentem, na který nepřítel bude čekat, aby využil nevýhodné situace vojsk na přesunu a provedl údery k zdržení tempa přesunu vojsk.

Proto utajení přesunu a důkladný radiační, chemický a biologický průzkum os přesunu i výchozího prostoru bude první podmínkou pro zdařilý jeho průběh. Dále je třeba vybudovat některé obranné objekty na čáře rozvinutí alespoň pro prvky, které na této čáře budou delší dobu, hlavně pro dělostřelectvo, pro protitankové a protiletadlové dělostřelectvo, pro orgány velení (hlavně pro VPS velitele armády a velitelskou síť), zabezpečující ochranu proti atomovým pumám. Kromě toho je třeba pečlivě využívat terénu a zkrátit pobyt na čáře rozvinutí na nejkratší možnou dobu; organisovat předem důkladnou protivzdušnou obranu celého přesunu i rozvinování vojsk a předem vykonat všechny přípravy k odstranění následků po úderech zbraní hromadného ničení.

Úkolem chemického vojska kromě uvedených úkolů bude pak zabezpečit vojska prostředky individuální i kolektivní ochrany. Během provádění protiúderu a po jeho zakončení je třeba plně využívat ochranných vlastností terénu, vybudované zákopové sítě. Průzkum všech druhů odhaluje a vytyčuje nebezpečné prostory. Je pravděpodobné, že nepřítel bude v plné míře používat hlavně atomových zbraní, pokud nebude ohrožovat svoje vojska. Bude tudíž třeba mít v stálé pohotovosti prostředky pro rozvinutí míst speciální očišty armády a ženijní techniku k odstraňování následků po atomových úderech, zvláště mezi vnější a vnitřní frontou obkličení.

Protivzdušná obrana bude mít těžiště své činnosti v ochraně vojsk na přesunu a tak přispět k jeho utajení, k zabezpečení rozvinutí vojsk na čáře rozvinutí a ve výchozím prostoru i během protiúderu (protizteče).

Zabezpečovat přesun bude hlavně stíhací letectvo a vojskové protiletadlové útvary. Stíhací letectvo musí zabezpečit spolu s protiletadlovým dělostřelectvem ničení nepřátelského letectva všech druhů (nosičů atomových zbraní) a zabránit rušení přesunu. Vojskové protiletadlové dělostřelectvo bude nepřetržitě během přesunu chránit pochoduující proudy hlavně v soutěskách a na důležitých komunikačních uzlech.

Armádní dělostřelecká protiletadlová skupina bude předem zabezpečovat čáru rozvinutí a zaujímání všech prvků pro zabezpečení této čáry. Bezpodmínečně nutno organisovat obranu tohoto prostoru ještě před příchodem vojsk s těžištěm sil na směr úderu a umístění protiúderného uskupení.

Během provádění protiúderu bude úkolem protivzdušné obrany zabezpečit úderná uskupení, přesun dělostřelectva i druhých sledů a záloh.

Po skončení protiúderu (protizteče) je třeba organisovat protivzdušnou obranu mezi vnitřní a vnější frontou obklíčení, neboť tam bude nejhustší sestava vojsk a na tento prostor bude nepřítel provádět nejsilnější nápor, aby vyvedl vojska z obklíčení.

Protitanková obrana zabezpečí především čáru rozvinutí vojsk a boky protiúderného (protiztečného) uskupení. Čáru rozvinutí zabezpečí v těsné součinnosti s vojsky na frontě. Během protiúderu (protizteče) postupují protitankové zálohy a pohyblivé odřady zatarasovací tak, aby mohly zasáhnout do pravého nebo levého boku a zamezit tak kombinované akce nepřítele vedené na vnější nebo vnitřní frontě obklíčení.

Bude-li hrozit zásah tanků současně na vnější a vnitřní frontě, bude-li dostatek protitankových zbraní, bude možno dělostřeleckou protitankovou zálohu rozdělit na dvě nebo plánovat zásahy a vést tankovou zálohu velitele armády za jedním a protitankovou zálohu za druhým křídlem protiúderného uskupení. Zásah těchto záloh na oba směry nabude zvláštní důležitosti po dokončení protiúderu (protizteče). Zvláštní důležitosti při přípravě i vlastním provádění protiúderu nabývá maskování v rámci operačního maskování ke klamání nepřítele o směr, silách a času provedení protiúderu.

Podmínkou pro zdárné provedení klamného manévru je bezpodmínečné utajení vlastního soustřeďování vojsk a všech přípravných prací, klamně přesuny vojsk na jiný směr, provádění klamného radiového provozu a jejich pravděpodobnost s hlediska taktického a operačního. Proto musí být provádění operačního maskování v souladu s plánem maskování frontu a musí být schváleno velitelem frontu.

Kromě uvedených hlavních opatření pro bojové zabezpečení provádění protiztečí a protiúderů je třeba zdůraznit nutnost organisace pořádkové služby, aby byly veškeré pohyby spojené se soustředěním vojsk a prostředků provedeny včas a organisovaně, bez ztráty času a nahromadění vojsk, což by mohlo mít za následek neúměrné ztráty.

Pořádkovou službu organisuje štáb armády a doplňuje svazky svými prostředky a silami. Organisuje se předem na osách postupu a v prostorech rozvinutí vojsk, hlavně na regulačních čarách přesunu, v palebných postaveních dělostřelectva, na čáře přechodu do praporečnických a rotních proudů a na čáře rozvinutí. Zvláštní důležitosti nabývají též prostory, kde osy přesunu procházejí týlovými prostory bojujících svazků. Je třeba tedy pořádkové službě, zvláště při provádění protiúderu (protizteče) z chodu, věnovat mimořádnou péči.

Před ukončením této stati chci ještě upozornit na jeden velmi důležitý prvek zabezpečení provedení protiúderu (protizteče), a to **n á c v i k š t á b ů a v o j s k**. Mám za to, že i při poměrně omezeném čase na organisaci obrany může a musí být proveden důkladný nácvik štábů i vojsk přímo v terénu a v plánovaném čase a na mapách nebo na plastickém

stole. Veliká vlastenecká válka dokázala oprávněnost těchto nácviků ať v útočné nebo obranné operaci. Tím spíše je nutno provádět nácvik při vedení protiúderu (protiztečí) s rozvinováním vojsk z chodu. Při nejmenším je třeba procvičit období rozčlenění, rozvinování vojsk a zahájení protizteče.

Organisace velení a spojení

Jak již bylo podotčeno v předchozích statích, bude protiúder vyvrcholem obranné operace armády. Proto je žádoucí, aby provedení protiúderu řídil velitel armády osobně. Situace se může vytvořit taková, že nepřítel bude vést ještě úspěšně svůj úder na směr rozvíjení útočné operace, zatím co se v jeho boku dokončují přípravy k výhodnému protiúderu do některého z boků úderného uskupení nepřítele. Bude tedy činnost velitele armády rozdělena na dva zcela rozdílné směry a na dvě odlišné činnosti v řízení vojsk. Nevylučuje se možnost pověřit na jednom směru velením zástupce velitele armády.

V tomto případě se zdá logické, aby velitel armády řídil osobně provádění protiúderu a velením na směr úderu nepřítele pověřil svého zástupce. Opačné řešení není vyloučeno a závisí na konkrétní situaci na frontě. V obou případech však musí být velitel armády úplně a včas informován o situaci na celé frontě své armády. Po zdokonalení televise bude možno tento požadavek podstatně zjednodušit.

Pro organisaci spojení musí se předem na směr protiúderu připravit radiová i linková síť zakopaná do země a vybudovat VPS a další prvky velení.

Organisaci součinnosti třeba připravit během přípravného období a až před samým provedením protiúderu doplnit jen některé nejdůležitější otázky, které jsou vyvolávány situací na frontě.

Provedení protizteče a protiúderu

Již samy pojmy protizteč — protiúder liší se od sebe taktickým a operačním dosahem a z toho vyplývajícím rozsahem.

Protizteč bude provedena (nebere-li se v úvahu protizteč prováděná v rámci svazků částí jejich sil) jen částí sil druhého sledu vševojskové armády nebo vševojskovou zálohou a bude mít omezený cíl. Cílem protizteče provedené částí sil armády může být získání času na organisaci obrany v hloubce obranného pásma a na přípravu protiúderu ostatními silami druhého (třetího) sledu armády zničením menších uskupení nepřítele, které se vlomilo do některého pásma obrany hájeného hlavními silami a obnovením obrany na tomto pásmu.

Posuzována s tohoto hlediska bude protizteč prováděná nejvýše silami zesíleného svazku z příčných postavení mezi prvním a druhým pásmem obrany na nepřítele proniknuvšího do prvního pásma obrany nebo z postavení divisních záloh při čelní protizteči. Bude-li bráněno druhé pásmo obrany hlavními silami armády, bude protizteč provedena z příčného postavení (nebo z jiné předem připravené čáry) mezi druhým a třetím pásmem obrany.

Podle plánu obranné operace je tedy nutno svazek předurčený k provedení protizteče umisťovat tak, aby čára rozvinutí a manévru na ni byl jednoduchý a mohl se provést v nejkratší možné době.

Pro provedení protizteče platí všeobecně tytéž zásady, které jsou uvedeny níže pro protiúder.

Protiúder druhým sledem armády bude proveden většinou sil nebo všemi silami druhého sledu armády, za předpokladu, že bude bezpečně zajištěna obrana obranných pásem proti úderu nepřítele; při zesílení armády frontem může být sil frontu použito k obraně nebo k zesílení protiúderného uskupení. Cílem protiúderu bude zpravidla zničení sil nepřítele, který se vlomil do obranného systému armády v taktické hloubce.

Vyplývá z toho, že nejvýhodnějším prostorem k zničení vklínivšího se nepřítele bude prostor v prvním pásmu obrany při jeho obraně hlavními silami armády nebo mezi prvním a druhým pásmem, nejpozději v druhém pásmu obrany. Ve všech třech případech je nutno obnovit obranný systém armády. Výchozím prostorem k provedení protiúderu budou již předem vybudovaná pásma (postavení) obrany nebo předem vybudované výchozí prostory (čáry rozvinutí).

Rozeberu jednu z možných variant provedení zasazení druhého sledu armády do protiúderu s rozvinováním svazků z hloubky z připravené a vybudované čáry rozvinutí.

Předpoklad, že protiúder bude proveden z příčného postavení mezi prvním a druhým pásmem obrany na nepřítele, který se vlomil do druhého pásma obrany, jako jeden z nejčastějších případů. Do protiúderu budou zasazeny dvě mechanisované (tankové) divise. Třetí pásmo obrany je zabezpečeno silami frontu.

Velitel armády musí během vedení obranné operace mít k večeři jasno o hlavním úderu nepřítele, o jeho pravděpodobném dalším zámyslu, o umístění a pohybech jeho bližších operačních záloh (taktické zálohy jsou zasazeny), takže vidí, která z plánovaných variant se alespoň zhruba plní. Podle toho se v té době rozhodne k provedení protiúderu.

Délka os od čáry rozvinutí do prostoru umístění protiúderné skupiny se pohybuje mezi 35 až 40 km.

Proniknutí rozkazu je zabezpečeno tak, že pronikne k protiúdernému uskupení do 30 minut. Vyvedení vojsk na osy bude trvat nejvíce 2 hodiny, přesun 2 až 3 hodiny, rozvinutí a vydání rozkazů a uspořádání svazků na čáře rozvinutí do 20 až 30 minut. Celkem 5 až 6 hodin do doby provedení atomových úderů a zahájení dělostřeleckého a leteckého přepadu.

Vlastní provedení zasazení protiúderného uskupení může být provedeno takto: Za předpokladu, že budou učiněna všechna opatření dříve popsaná (pořádková služba, bojové zabezpečení, vybudování čáry rozvinutí a výchozího prostoru, organizace součinnosti . . .), vyšlou velitelé svazků prvního sledu protiúderného uskupení jako první PO, protitankové a protiletadlové dělostřelectvo a dělostřelectvo určené pro dělostřelecký přepad k zabezpečení čáry rozvinutí. K organizování součinnosti a sladění činnosti se svazky vedoucími obranný boj a pomoc během přesunu jsou již vysláni příslušní důstojníci štábu armády.

Za nimi vypochoďují svazky po dvou až třech osách v plukovních proudcích s časovým odstupem vyplývajícím z časového kalkulu zahájení protiúderu. K zabezpečení hladkého přechodu do praporních proudů musí být předem připraveny a vytyčeny cesty na vzdálenost 10 až 12 km od čáry rozvinutí, kde se rozčleňují plukovní proudy do praporních. Na

vzdálenost 2 až 3 km od čáry rozvinutí přejdou po předem vytyčených cestách praporní proudy v rotní. Podle situace na čáře rozvinutí se rozvinou do útočné sestavy nebo po minimálním zdržení na čáře rozvinutí (pro organisaci, po případě doplnění PHM a odstranění menších závad a poslední upřesnění rozkazů) a po shozu atomových pum a zahájení dělostřeleckého a leteckého přepadu přejdou ke zteči.

Organisace a provedení přesunu bude zpravidla svěřeno náčelníkům štábů (zástupcům) svazků prvního sledu a štábu armády, zatím co velitelé svazků a skupina VPS velitele armády po vydání rozkazu k provedení protiúderu zaujmou VPS armády, kde jim budou vydány poslední pokyny k provedení protiúderu. Atomové údery, dělostřelecký a letecký přepad musí být řízen na hlavní uskupení nepřítele před frontou protiúderného uskupení a na všechny prostředky hromadného ničení i dělostřelectvo, které může působit na protiúderné uskupení tak, aby bylo zabráněno přeskupení sil nepřítele a ohrožení úspěchu protiúderu. Zvlášť důležité je nedopustit manévry hlubokých operačních záloh do zájmového prostoru armády. V tomto případě zpravidla pomůže front svým letectvem a zbraňmi hromadného ničení nebo zesílí armádu pro tento účel.

Dělostřelecký a letecký přepad a shoz atomových pum i použití ostatních zbraní hromadného ničení musí být cílevědomě plánován a proveden do hloubky konečného cíle protiúderu.

Protiúder musí být veden rázně, tempem 4 až 5 km, aby nepřítel byl v co nejkratší době obklíčen a ničen a zabráněno mu tak manévrovat silami a prostředky.

Je-li při začátku protiúderu úsilí vojsk soustředěno na průlom fronty nepřítele, v hloubce se zpravidla úsilí protiúderného uskupení rozděluje na vnější a vnitřní frontu obklíčení. Tím se situace armády značně komplikuje jak po stránce velení, tak i zásobování. Podle situace se může velitel armády rozhodnout buď vrhnout většinu sil pro rychlou likvidaci nepřítele v obklíčení nebo odrazit nepřátelské uskupení, které se bude snažit z vnější fronty působit k osvobození obklíčených. Zpravidla dojde k současné a kombinované akci z obou stran. Proto musí mít armáda soustředěnu většinu svých prostředků v prostoru mezi oběma frontami, aby mohla překládat úsilí své činnosti podle vývoje situace.

Nejvýhodnější bude zpravidla co nejrychleji zničit obklíčeného nepřítele, k čemuž při značném množství zbraní hromadného ničení jsou lepší předpoklady nežli dříve.

V této situaci může někdy dojít i k reorganisaci velení, kdy zástupce velitele armády se svým štábem může být pověřen rychlou likvidací obklíčeného nepřítele.

Castým případem bude, že protiúder bude prováděn v součinnosti se sousední armádou ve sbíhavých směrech. V tomto případě bude třeba provést důkladnou organisaci součinnosti se sousedem. Zvlášť obtížné bude velení, neboť vojska provádějící vstřícné údery nemají zpravidla možnost linkového spojení. Proto bude důležité hojně využívat radia, směrových pojítek a letounů (vrtulníků). Plánování takového protiúderu provede štáb fronty (náčrt 4).

Jedním z cílů protiúderu je obnovení systému obrany. Mnohdy se nepodaří obnovit původní obranu v dřívějších obranných postaveních a

pásmech. Je však třeba využít pro novou volbu předního okraje obnoveného pásma dosavadního zákopového systému.

V některých případech nebude možno provést protiúder z plánovaných čar a podle připravené varianty. Pak je nutné se přizpůsobit dané operační situaci a provést protiúder za nejvýhodnějších podmínek. Je samozřejmé, že v tomto případě těžko půjde o provedení protiúderu s rozvíjením svazků z hloubky (z chodu); příprava i provedení protiúderu bude delší. Rovněž v tomto případě nebude možno počítat s provedením v noci.

V některých případech nebude dostatek času nebo nebude možné pro jiné závažné důvody provést protiúder do boku útočného uskupení nepřítele; protiúder může být proveden do čela úderného uskupení nepřítele, což umožňuje masově použít zbraní hromadného ničení. Pak úderem do čela úderného uskupení je možno za pomoci atomových pum a dělostřelectva i letectva vytvořit podmínky pro rozdělení nepřátelského čela a pro postupné obklíčení a ničení menších uskupení takto rozdělených.

*

Závěrem chci zdůraznit, že zbraně hromadného ničení vytvářejí výhodné podmínky pro aktivní vedení obranné operace. Nová organisace vševojskové armády dává veliteli armády široké možnosti pro organisaci a řešení protiztečí a protiúderů tvůrčím způsobem.

Vševojsková armáda bude provádět protizteče a protiúder tak, aby zničila proniknuvšího nepřítele v taktické hloubce. Výchozími čarami k provedení protiúderů (protiztečí) budou zpravidla obranné čáry, které je třeba předem připravit.

Protiúder (protizteče) budou zpravidla provádět mechanisované (tankové) svazky druhého sledu armády na nejúčinnějších směrech, do boků a týlu úderného uskupení nepřítele.

Protiúderů se zpravidla zúčastní v největší míře i zálohy armády a svazky sousedící s úsekem provedení protiúderu.

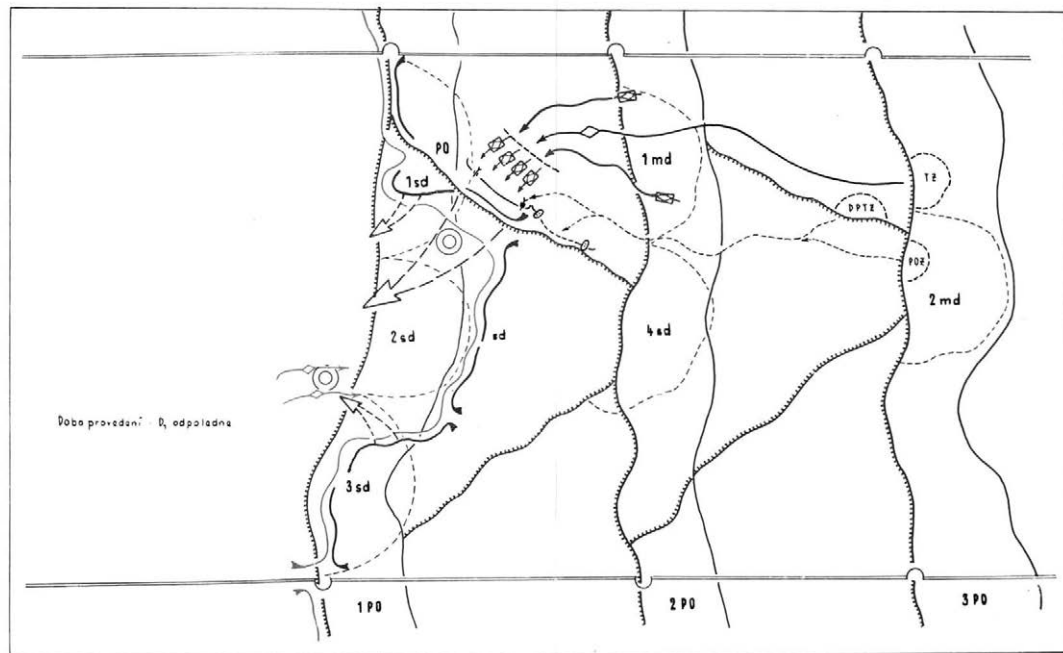
Armáda provádí zpravidla protiúder na jednom směru nebo v součinnosti se sousední armádou na sbíhavých směrech.

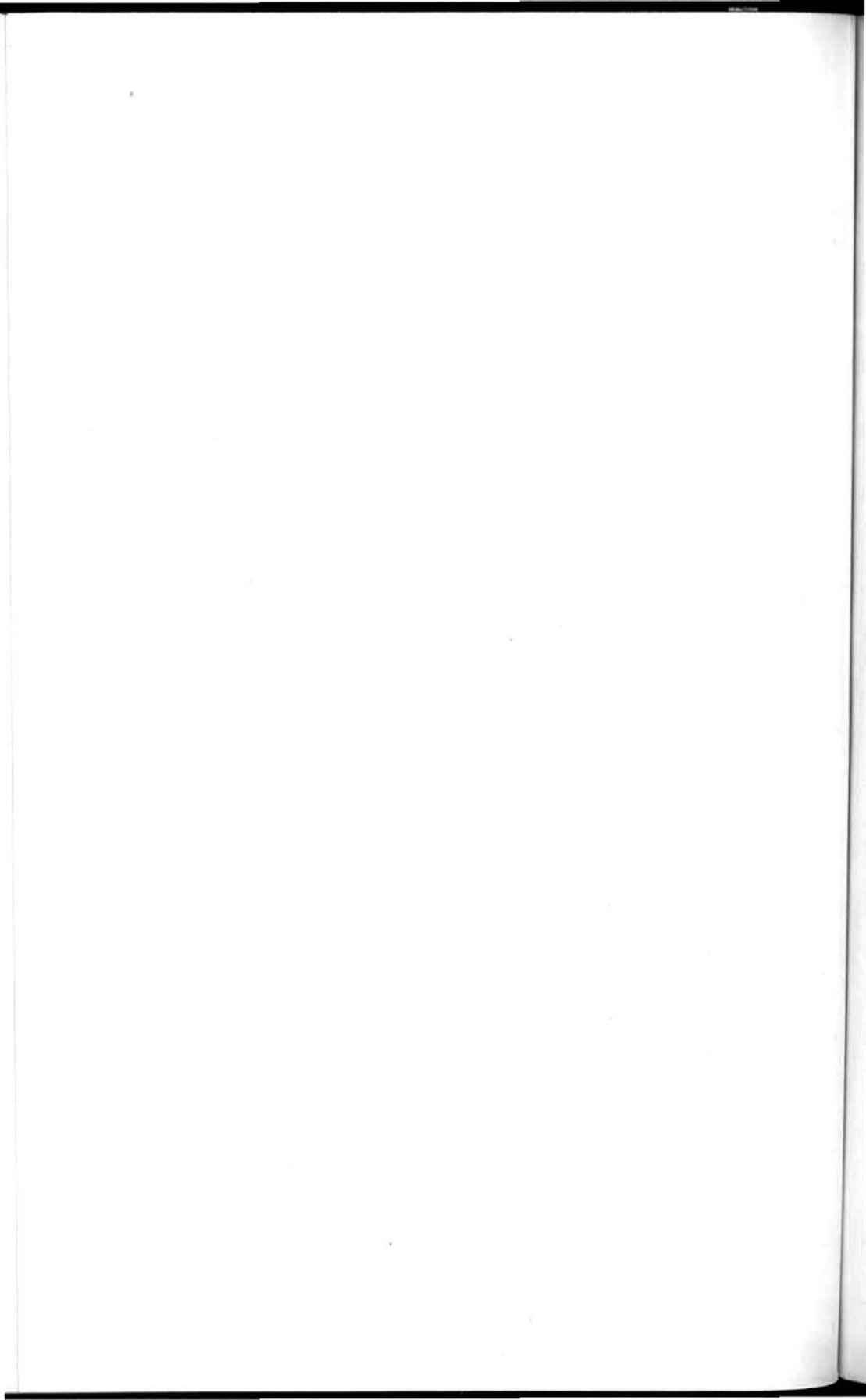
Protizteče (protiúder) v soudobých podmínkách je třeba provádět z chodu, což má řadu výhod, z nichž jako hlavní uvádím:

- možnost překvapit nepřítele a tím získat předpoklady pro rozhodný úspěch za předpokladu rychlosti provedení a utajení;
- menší zranitelnost vojsk na pochodu zbraněmi hromadného ničení;
- ušetřit čas a materiál k důkladnému vybudování výchozích prostorů k protiztečím (protiúderům).

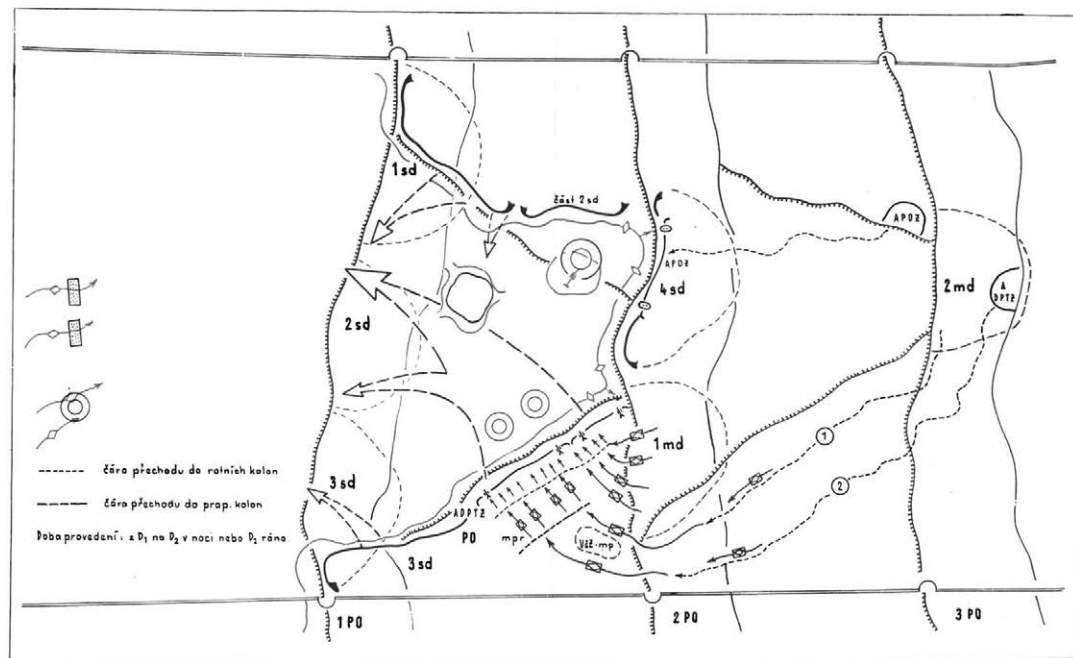
Z nevýhod lze uvést jen nutnost důkladnějších příprav v plánování, v organisaci provedení a nutnost výcviku vojsk a štábů.

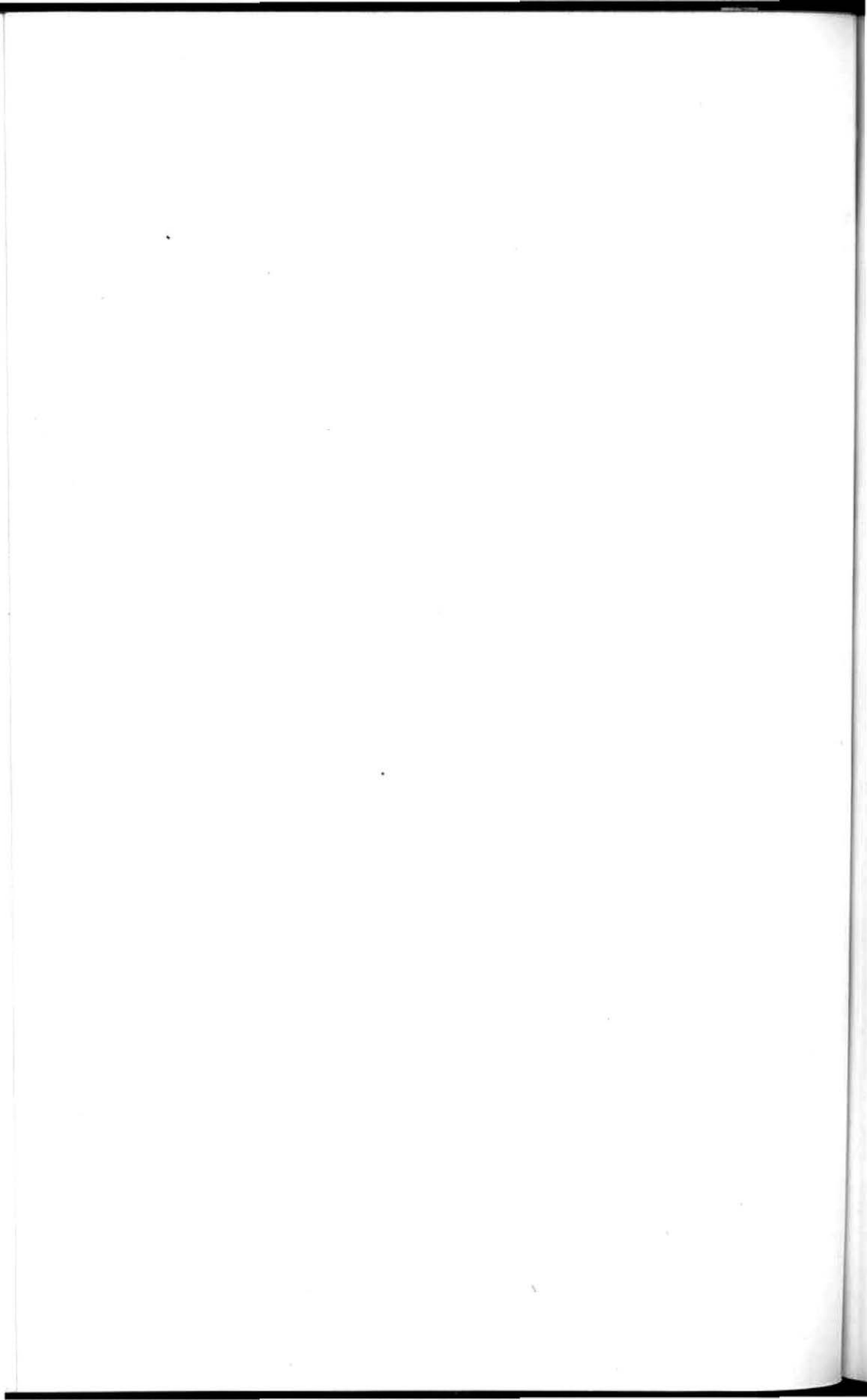
MOŽNÁ VARIANTA PROVEDENÍ PROTIZTEČE md DRUHÉHO SLEDU ARMÁDY PŘI OBRANĚ PRVNÍHO PÁSMU
OBRANY HLAVNÍMI SILAMI

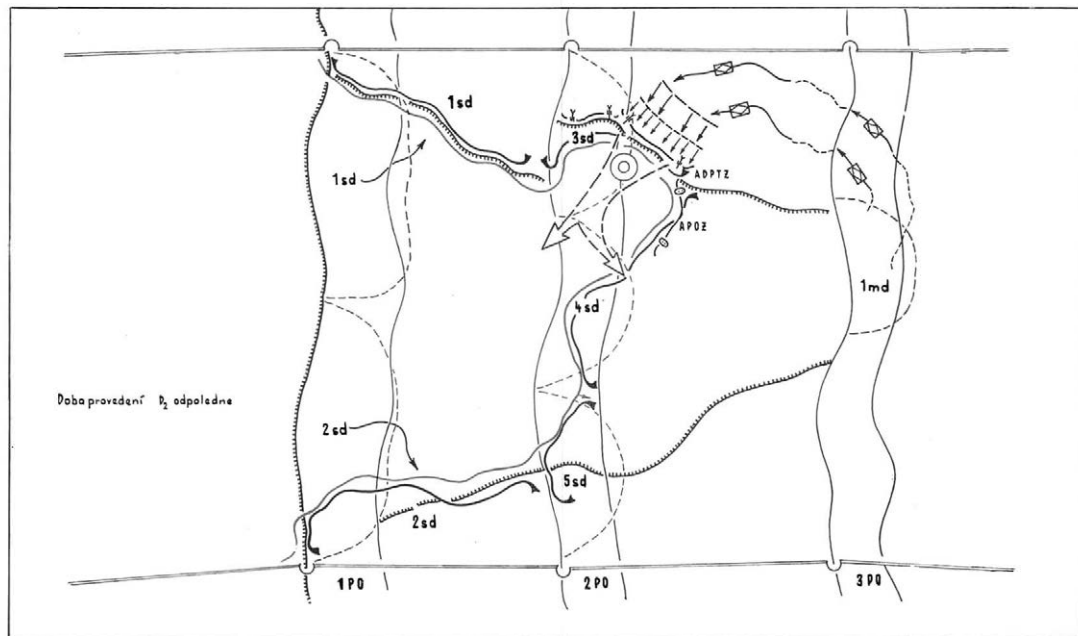

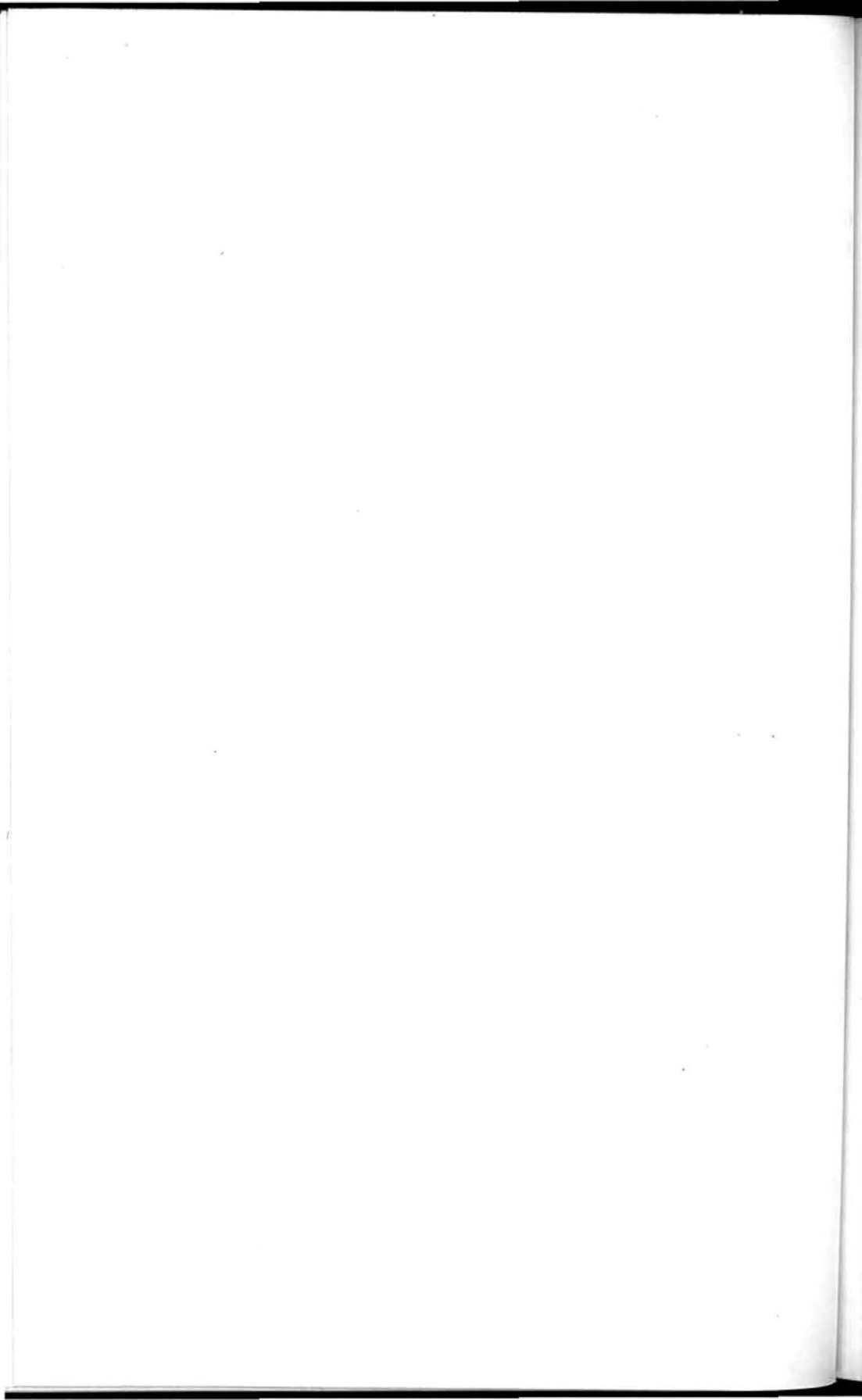
MOŽNÁ VARIANTA PROVEDENÍ PROTIÚDERU DRUHÝM SLEDEM ARMÁDY PŘI OBRANĚ PRVNÍHO PÁSMU
OBRANY HLAVNÍMI SILAMI

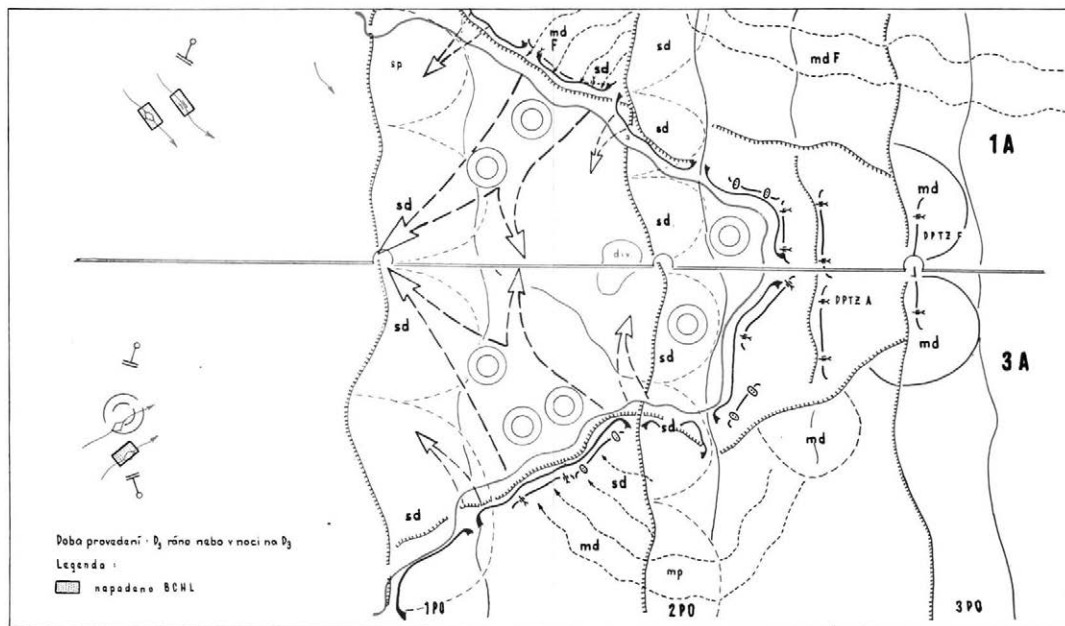

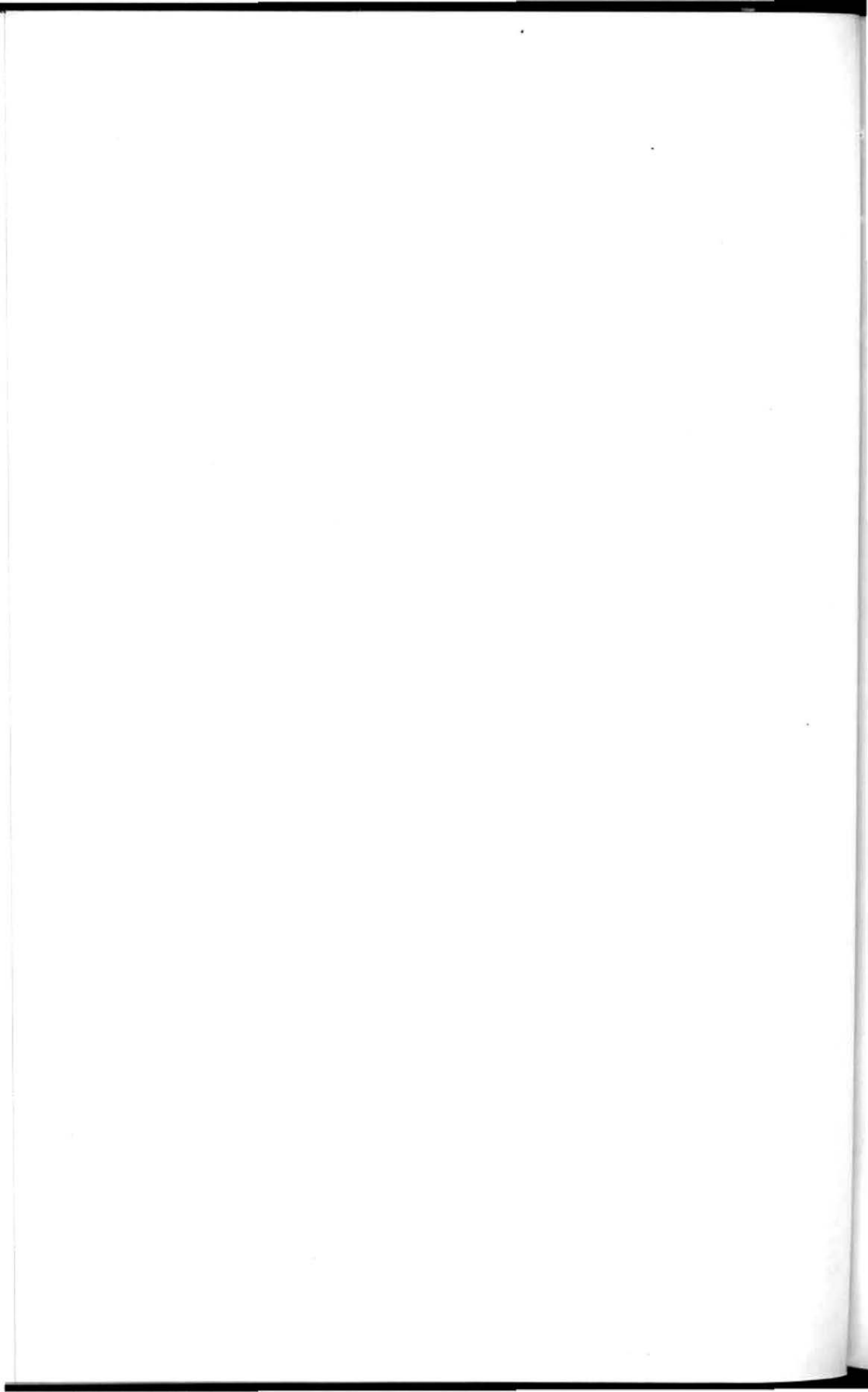
MOZNÁ VARIANTA PROVEDENÍ PROTIZTEČE md DRUHÉHO SLEDU ARMÁDY PŘI OBRANĚ DRUHÉHO PÁSMA
OBRANY HLAVNÍMI SILAMI

MOŽNÁ VARIANTA PROVEDENÍ PROTIÚDERU DRUHÝM SLEDEM DVOU ARMÁD PŘI OBRANĚ DRUHÉHO PÁSMA
OBRANY HLAVNÍMI SILAMI

SOUCINNOST VOJSKOVÉHO PROTILETADLOVÉHO DĚLOSTŘELECTVA S FRONTOVÝM STÍHACÍM LETECTVEM (Úvaha)

Podplukovník Miroslav Chládek

Soudobý boj za použití zbraní hromadného ničení a čím dál tím většího množství bojové, spojovací a jiné techniky nutně vyžaduje také nové pojetí a provádění součinnosti mezi druhy vojsk. Uplatňování tohoto požadavku v nemenší míře platí i při organizaci a provádění součinnosti mezi prostředky PVO.

Chci se ve své úvaze zabývat hlavně otázkami součinnosti frontového stíhacího letectva s vojskovými prostředky protivzdušné obrany, zvláště s protiletadlovým dělostřelectvem a problémem bezpečnosti vlastního letectva před palbou prostředků PVO chráněných vojsk.

Řešit součinnost mezi stíhacím letectvem a vojuskovým protiletadlovým dělostřelectvem podle tabulky součinnosti zpracovávané po léta jedním a týmž způsobem není možné. Tento způsob dobře vyhovoval v době, kdy se používalo pístových letounů a konvenčních zbraní, avšak dnes, kdy rychlosti reaktivních letounů překročily rychlost zvuku a doba k jejich rozpoznání se rapidně zkrátila, při pravděpodobnosti použití atomových a vodíkových zbraní, kdy i jednotlivý letoun může shozem atomové pumy ohrozit úspěch boje na jednotlivém směru, uvedený systém součinnosti nevyhovuje.

Nebývalé nasycení bojiště letectvem obou bojujících stran, nápadná podobnost, velké rychlosti a značný rozsah výšek letu moderních letounů i množství necčekávaných změn v situaci na bojišti značně zkomplikovaly možnosti poznávání vlastních letounů, což neodstraňují dokonale ani soudobé identifikátory, jichž nelze při nízkých a přízemních letech plně využít.

Z praxe Veliké vlastenecké války víme, že včas nerozpoznaný letoun byl vždy považován za nepřátelský a byla na něj zahajována palba. Nejednou se také stalo, že zvláště nízko letící nepřítel neočekávaně pronikl, ale vlastní letoun, který ho pronásledoval, byl sestřelen. Také praxe na evičeních s vojsky ukazuje, že vojenské protiletadlové dělostřelectvo a protiletadlové kulomety pálí po každém letounu, který se objeví v dosahu jejich dostřelu (často i mimo účinný dostřel), bez přesné identifikace letounu. Při hledání příčin zjišťujeme, že nejde jen o nedostatky ve výcviku vojenských prostředků protivzdušné obrany, ale že velitelé protiletadlového dělostřelectva, protiletadlových kulometů a jednotek vycílených pro palbu proti letadlům, zpravidla nemají zprávy o příslušnosti letounů létajících v jejich prostoru, nemají prostředky k jejich identifikaci a nakonec, chtějí-li vůbec zahájit palbu na nízko letící cíl, musejí dát povel k zahájení palby ihned, jakmile letoun spatří. Vlastní stíhači, odrážející úder nepřátelských bombardovacích stíhačů jsou zvláště v malých výškách postřelováni vlastními protiletadlovými prostředky, jako nepřítel. To má pak dvojí následek. První je ten, že protiletadlové prostředky vlastních vojsk ohrožují a zeslabují svého nejučinnějšího pomoc-

nika v ochraně vojsk, a druhý je ten, že se zeslabuje hustota palby proti nepříteli a plýtvá drahocenným střelivem.

Představíme-li si situaci na frontě zvláště v rozhodných fázích operace: průlomu, odrážení protiúderů, zasazování druhých sledů, vidíme, že se nad vojsky zdvihají oblaka dýmu a prachu, což značně ztěžuje pozorování a zejména identifikaci nízko letících letounů. Je jasné, že jakékoli optické dorozumívání, na př. signálními raketami, mezi letounem a protiletadlovým dělostřelectvem je pro špatné pozorovací podmínky a velké rychlosti letounů velmi problematické.

Proto vlastní stíhač při soudobých rychlostech pro dorozumění s vojsky a hlavně s protiletadlovým dělostřelectvem nemůže používat signálních raket a sám by ani podobné signály pozemních vojsk neuviděl.

Zůstává však radio, které může pilota v sebevětším zápalu boje uvědomit zvukovým signálem nebo heslem o nebezpečí nebo o jiné důležité okolnosti.

Taktika nepřátelského taktického letectva a spojená s ní činnost našeho stíhacího letectva odrážejícího nepřátelské nálety v malých výškách vyžaduje nutně učinit veškerá opatření, aby byly včas rozeznány vlastní letouny a zamezeno postřelování vlastních letounů.

V soudobých podmínkách, kdy úspěšné odražení a zničení útočníka nesoucího atomovou pumu může mít značný vliv na chod boje pozemních vojsk, je třeba podniknout radikální kroky k zlepšení součinnosti mezi prostředky PVO tak, aby se svými možnostmi navzájem doplňovaly a činily protivzdušnou obranu pro nepřátelské letectvo neprodyšnou.

Toho by ovšem bylo obtížné dosáhnout starými prostředky a metodami součinnosti. Proto je třeba dosavadní způsob i prostředky zaměnit novými, které by vyhovovaly požadavkům moderního boje a zabezpečily koordinované a úspěšné zásahy proti vzdušnému nepříteli.

Stíhači v systému PVO vojsk provádějí svoji činnost z polohy »střeh na letišti« a přehrazováním pravděpodobných náletových směrů nepřátelského letectva. Způsob činnosti stíhacího letectva bude závislý hlavně na vzdušné situaci, na možnostech zjišťování nepřátelských letounů našimi radiotechnickými prostředky a na taktice nepřátelského letectva.

Jednoduchým výpočtem můžeme zjistit, že proti nízko letícímu nepříteli, až na nepatrné výjimky, nemůže frontové stíhací letectvo zasáhnout před linií fronty jinak než z polohy přehrazování v blízkosti čáry dotyku. Přehrazující skupina určená k přepadům a odrážení náletů nízko letících letounů pak nesmí létat v příliš velké výšce, aby byla s to rychle a účinně zasáhnout. To znamená, že výška přehrazování pro tento případ nemůže být větší než 2000 až 3000 m.

V této výšce však stíhači nemohou létat nepřetržitě nad obrannými pásmy nepřítelů, neboť do výšky 3000 m působí výhodně a účinně všechno protiletadlové dělostřelectvo pozemních vojsk. Proto budou tyto přehrazující stíhači létat převážně nad vlastním územím z dosahu nepřátelského dělostřelectva a do okruhu účinné palby nepřátelského protiletadlového dělostřelectva budou vlétat převážně jen při navádění na nepřítel a při pronásledování nízko letících cílů.

Za útočné operace při vybojované a udržené nadvládě ve vzduchu však bude stíhací letectvo přehrazovat převážně nad územím nepřítelů,

a to zejména v prostorech mezi obrannými pásmy, kde nebude protiletadlové dělostřelectvo v dostatečné hustotě, aby mohlo stíhače ohrozit, anebo v takových výškách, kam vojskové protiletadlové dělostřelectvo svou účinnou palbou zasáhne jen částečně.

Je třeba uvážit, že se stíhač vedoucí vzdušný boj s nepřítelem a zvláště při pronásledování cíle prakticky nemůže zabývat otázkou orientace v terénu a zpravidla vede boj do zničení nepřítele, do spotřebování střeliva a pohonných hmot nebo do výzvy odpovědného orgánu k přerušení boje. Také při navádění na cíl a při boji v malých výškách bude často nemožné sledovat radiolokátory jak cíl, tak vlastní letouny, a tedy často bude i nemožné včas uvědomit vlastní protiletadlové dělostřelectvo o tom, že jsou vlastní letouny nad bojištěm.

Veškerá tvrzení a přání, že by stíhač neměl mimo domluvené případy vlétat do prostoru chráněného protiletadlovým dělostřelectvem, jsou sice správná, ale praktické bojové podmínky samy k mnohým takovým situacím přivedou a nikdo je nemůže řešit předem.

Tu se jeví nutnost v zájmu zničení vzdušného nepřítele a ochrany vlastních vojsk před napadením ze vzduchu mít ve vojskách prostředky a síly, které by byly schopny sladit činnost protiletadlového dělostřelectva a stíhacího letectva a vyloučit možnosti záměny vlastních letounů za nepřátelské.

Protiletadlové dělostřelectvo i stíhací letectvo jsou silně závislé na dokonalé činnosti radiotechnických prostředků jak armády a frontu, tak i vlastních.

Správná činnost radiotechnických prostředků, t. j. včasné zjištění nepřítele, spolehlivé zjištění výšky, dálky, směru a rychlosti letu cíle i jeho velikost, je první předpoklad úspěšné činnosti prostředků PVO.

Soudobé stíhací letectvo při obrovských rychlostech cílů bez spolehlivé činnosti radiotechnických prostředků by nebylo téměř schopno napadnout nepřítele a také protiletadlové dělostřelectvo, odkázané jen na optické přístroje by bylo ve své bojové činnosti značně omezeno. Proto je třeba, aby mezi armádami i frontovou hláskou službou a protiletadlovým dělostřelectvem i stíhacím letectvem a jejich radiotechnickými prostředky byla těsná součinnost. Aby se navzájem doplňovaly, po případě nahrazovaly, vyžaduje-li toho situace.

K úspěšnému boji s nepřátelským letectvem je třeba, aby v celém pásmu frontu a hlavně před předním okrajem bylo vytvořeno spolehlivé radiolokační pole, jež by zabezpečovalo zjištění vzdušného nepřítele nejméně od 300 m výše. V prostoru prvních sledů armád bude nutné toto radiolokační pole ještě snížit a doplnit hustou sítí hlásek schopných ihned a přesně hlásit polohu, směr a velikost cílů v malých a přízemních výškách.

Bojující vojska a jejich prostředky PVO potřebují rychlou a spolehlivou informaci o tom, na které letouny třeba zahájit palbu, neboť každá ztracená vteřina může být příčinou neúspěšného zásahu protiletadlového dělostřelectva, což nepříteli dovolí způsobit našim vojskům zbytečné ztráty.

Boj stíhacího letectva i protiletadlového dělostřelectva proti cílům ve středních a velkých výškách se nebude příliš lišit od dosavadní praxe a

jeho řízení bude prováděno pomocí radiových a radiotechnických prostředků z velitelských stanovišť protiletadlového dělostřelectva a stíhacího letectva.

Naším úkolem je zabývat se blíže problémem součinnosti protiletadlového dělostřelectva a stíhacího letectva při ničení nepřátelských letounů v malých a přízemních výškách.

Počítáme-li, že malorážní protiletadlové dělostřelectvo může zahájit palbu proti nízko letícím cílům na vzdálenost 3 až 4 km a při přízemních výškách sotva na jeden kilometr, vidíme, že palba může trvat při rychlostech cílů kolem 250 m/vt. jen několik vteřin, a to často jen na odletu nepřátelského letounu, takže palba je málo účinná.

A my víme, že se nepřátelské taktické letectvo pilně cvičí v provádění úderů jednotlivými letouny i skupinami v malých a přízemních výškách. Údery provádějí trhavými, chemickými i atomovými pumami. Na příklad na zničení jakéhokoli letiště pak stačí, pronikne-li jediný bombardovací letoun nebo bombardovací stíhač v přízemní výšce s atomovou pumou a shodí-li ji časovanou buď přímo z malé nebo ze střední výšky, kterou nabere prudkým stoupáním až před samým cílem. Princip takových úderů záleží v tom, že útočící letoun proletí v malé výšce 100 až 500 m těsně před cíl nebo i za něj, pak prudce nabere výšku ve směru objektu a shodí atomovou pumu při stoupavém letu ve výšce 1500 až 2000 m a unikne od cíle tak, že v okamžiku výbuchu je vzdálen 3 až 4 km, což ho plně zabezpečuje před účinky výbuchu.

Boj s tímto druhem útočníků bude velmi obtížný, avšak tím důležitější je výcvik v jejich odrazení a ničení.

Frontové stíhací letectvo vyčleněné pro ochranu vojsk a vojskové protiletadlové dělostřelectvo budou mít společný a těžký úkol — znemožnit nepřátelskému letectvu provádět i tyto údery.

Způsob organizace součinnosti stíhacího letectva a protiletadlového dělostřelectva s určováním výšek činnosti, sektorů činnosti, čar odříznutí nepřátelského letectva, optických signálů a p. je třeba podrobit důkladné revizi. Při ní zjistíme, že se dokument o součinnosti založený na uvedených zásadách stal formálností, kterou je třeba odstranit a nahradit přímým stykem představitele letectva s velitelem protiletadlové dělostřelecké skupiny. Představitele pak vybavit moderní dorozumivací a přepravní technikou i právem řídit činnost letectva v určeném pásmu a pečovat o přímou součinnost stíhacího letectva s náčelníkem PVO příslušného svazu a s velitelem protiletadlového dělostřelectva.

Půjde však také o to určit i místo tohoto orgánu letectva. Zdá se nejúčelnější, aby byl na společném velitelském stanovišti PVO, kde je jak náčelník PVO, tak velitel protiletadlového dělostřelectva.

Takový představitel letectva — důstojník pro součinnost stíhacího letectva a protiletadlového dělostřelectva, jako byl dříve u bitevního letectva důstojník pro navedení (krátce »návodčí«), byl by pak u každého svazku vybaven potřebnými technickými, spojovacími a dopravními prostředky. Tímto dopravním prostředkem by mohl být obrněný transportér, tank nebo by se dalo uvažovat o trojmístném a čtyřmístném vrtulníku s radiovými stanicemi pro spojení se stíhači ve vzduchu, se štáby a s VS stíhacího letectva, s velitelem protiletadlové dělostřelecké skupiny a s radiotechnickými prostředky.

Umístění tohoto důstojníka letectva ve vrtulníku by mělo mnoho zásadních výhod, jako je vysoká pohyblivost a samostatnost manévru, nezávislost na dopravních prostředcích protiletadlového dělostřelectva, možnost osobního spojení s letišti stíhacího letectva atd. Většinu své činnosti by důstojník pro součinnost prováděl z vrtulníku ukrytého v okopu blízko velitelského stanoviště velitele protiletadlové dělostřelecké skupiny nebo blízko náčelníka PVO svazku a v složitých vzdušných situacích by mohl provádět svoji činnost při minimální rychlosti z přízemního letu ve výškách 10 — 20 m až do 100 m. Není vyloučeno, že by z tohoto vrtulníku mohl dočasně za určitých okolností velet své skupině i velitel protiletadlové dělostřelecké skupiny. Za přesunů, v nočních bojích a v nepřehledných situacích by mohl s důstojníkem letectva upřesnit úkoly protiletadlového dělostřelectva a jednotek vyčleněných pro palbu proti letadlům náčelník PVO přímo na místě. V napjatých a nepřehledných bojových situacích, v členitém terénu, za špatné viditelnosti, při naší nadvládě ve vzduchu a p. je vrtulník ve výškách 10 až 20 m nad zemí výbornou pozorovatelnou, z které lze při malých rychlostech a krátkodobých letech přehlednout situaci v pásmu celé divise, při čemž jakožto bodový a pohyblivý cíl ve vzdálenosti 3 až 4 km od linie fronty je málo zranitelný jak protiletadlovým dělostřelectvem, tak stíhačem. V soudobém boji nebude takový vrtulník ojedinělým zjevem a budou ho hojně používat styční důstojníci a štáby všech druhů vojsk jak u nás, tak u nepřítele. Tedy obava z nějakého prozrazení uskupení protiletadlového dělostřelectva, VS a p. je zbytečná, neboť takových vrtulníků bude na frontě mnoho.

Při dvojí směně osádek — vždy po jednom pilotu a jednom důstojníku letectva pro součinnost s radistou — bylo by možné s vrtulníkem o únosnosti 3 až 4 osob vést činnost nepřetržitě ve dne i v noci a náčelník PVO svazku i velitel protiletadlové dělostřelecké skupiny by mohli použít výhody vrtulníku k velení dost často a výhodně.

Důstojníci letectva pro součinnost s protiletadlovým dělostřelectvem by byli určováni velitelem letecké skupiny vyčleněné pro ochranu vševojskové armády nebo velitelem letecké armády z počtu pilotů příslušných stíhacích svazků, tak jako dříve určovali letecké »návodčí« velitelé bitevních leteckých divisí ze svých pilotů (velitelů letek, zástupců velitelů pluků, důstojníků štábů pluků a divisí a p.).

Nové podmínky boje a hlavně nová technika a taktika nepřátelského letectva vyžaduje, aby otázka součinnosti stíhacího letectva a protiletadlového dělostřelectva byla řešena novým způsobem tak, aby se oba hlavní prostředky protivzdušné obrany účelně navzájem doplňovaly a spolupracovaly.

Bylo by tedy výhodné, aby stíhací svazky dostaly do výzbroje i odpovídající počet trojmístných a čtyřmístných vrtulníků, aby své piloty cvičily v provádění součinnosti s vojskovým protiletadlovým dělostřelectvem a ve znalostech problematiky protiletadlového dělostřelectva.

Při organizaci armády bez stupně sbor, o šesti až sedmi divisích by bylo třeba k tomuto účelu 6 až 7 vrtulníků s dvojnásobným počtem vrtulníkových a stíhacích pilotů, kteří by se po 12 hodinách střídali. Po určitých obdobích operace by se směny vystřídalily s jinými piloty své divise.

Vyskytne se jistě řada námitek spojená s nedostatkem stíhacích pilotů — důstojníků letectva pro součinnost, s jejich nedostatečným využitím, stížnosti na nedostatek vhodného materiálu a p., ale to nic nemění na skutečnosti, že vojskové protiletadlové dělostřelectvo samo nemůže zaručit takový stupeň dokonalosti součinnosti se stíhacím letectvem, jako když v bojové sestavě protiletadlové dělostřelecké skupiny bude zkušený a odpovědný důstojník letectva. Nová situace vyžaduje nového řešení, zařazení nových lidí a nového materiálu. Jedině přizpůsobením novým požadavkům na součinnost mezi stíhacím letectvem a protiletadlovým dělostřelectvem bude možné otázku součinnosti úspěšně vyřešit.

Zároveň je třeba aspoň se zmínit o tom, že pro stíhací letectvo, protiletadlové dělostřelectvo i součinnostního důstojníka letectva u protiletadlového dělostřelectva bude důležité mít přehled i o přeletech bombardovacího letectva přes frontu.

Je pravda, že k zabezpečení činnosti bombardovacího letectva budou obvykle vyčleněny jiné stíhací svazky a útvary než ty, které budou chránit vojska, ale bude účelné a nutné, aby všechny prostředky organické i vyčleněné pro PVO vojsk byly s to bez újmy plnění svých hlavních úkolů zesílit ochranu vlastních bombardovacích letounů při přeletech fronty a vyloučit možnosti palby proti vlastním letounům. Zvlášť složitá situace může vzniknout při návratu vlastních letounů, jsou-li pronásledovány nepřátelskými stíhači, při hromadném náletu velkého množství jednotlivých letounů, rojů a dvojic na široké frontě, za přesunů, na přechodech přes vodní toky, na průchodech soutěskami a p.

Stíhací letectvo vyčleněné pro ochranu vojsk i vojskové prostředky PVO musí organisovaně poskytovat účinnou pomoc i vracejícím se vlastním letounům, často poškozeným a letícím v přízemních výškách, těsným nepřátelskými stíhači.

Nejvážnější úlohu při této součinnosti může mít právě důstojník letectva pro součinnost, který svými prostředky může jednak řídit činnost vlastního stíhacího letectva, jednak včas informovat velitele protiletadlového dělostřelectva o vzdušné situaci.

Z uvedené úvahy vyplývá nejen obtížnost problému součinnosti stíhacího letectva s vojskovým protiletadlovým dělostřelectvem, ale i možnost a nutnost tuto otázku řešit co nejrychleji.

Bylo mojí snahou ukázat alespoň jeden z možných způsobů řešení tohoto ožehavého problému.

Myšlenky vyjádřené v článku sledují cíl vyvolat na uvedené thema diskusi jak u útvarů a svazků stíhacího letectva a protiletadlového dělostřelectva, tak i ve vojenském odborném tisku, aby se vyjasnily názory na činnost frontového stíhacího letectva i protiletadlového dělostřelectva a na použití různých dopravních prostředků a pojítek pro důstojníka letectva pro součinnost.

Na konec je třeba říci, že kromě uvedeného způsobu je možné najít velmi mnoho jiných, avšak vždy bude potřeba řešit otázku nově a zásadně, protože s vylepšováním starého způsobu součinnosti bude těžko dosáhnout skutečného obratu, zlepšení vzájemné informovanosti a souhry mezi stíhacím letectvem a protiletadlovým dělostřelectvem.

MATERIÁLNÍ, TECHNICKÉ A ZDRAVOTNICKÉ ZABEZPEČENÍ ARMÁDY DRUHÉHO SLEDU FRONTU PŘI ZASAZENÍ DO SRAŽENÍ V ÚTOČNÉ OPERACI

Generálmajor Josef Slabý

Úvod

V soudobé armádní útočné operaci vyznačující se smělými cíli a vysokým tempem nemůže vševojsková armáda vlastními týlovými silami a prostředky zabezpečit operaci na celou hloubku. Účinná pomoc frontu bude požadována zejména v zabezpečení vojsk v operační hloubce nepřátelské obrany, kdy se bojující vojska značně vzdalují od obnovených železnic a jejich zásobování spočívá převážně na silničním přísunu.

Zásah frontových prostředků týlu nabývá nejmarkantnějších forem v útočné operaci armády druhého sledu, v které těžkosti materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení dosahují nejvyšších rozměrů. Armádní přísunový koloběh může dosahovat 400 až 450 km i více a k jeho uskutečnění je třeba dvou, někdy až tří dnů. V této situaci bude krajně naléhavá pomoc frontu v přísunech materiálních prostředků, v rozvinování čelních oddělení frontových skladů a sledů nemocnic na silnici, v přejímání zaplněných nemocnic armádní nemocniční základny, v přejímání zadních úseků armádních vojenských automobilních silnic a konečně v organisování vzdušných přeprav a zdravotnických odsunů.

Je třeba zdůraznit, že přímá účast týlu frontu v materiálním, technickém a zdravotnickém zabezpečení v armádních útočných operacích není nikterak nová. Již ve Veliké vlastenecké válce Sovětského svazu zasahoval v útočných operacích vedených v roce 1943 a později tyl frontu velmi aktivně do armádního materiálního, technického a zdravotnického systému. Tak na příklad byla 11. gardová armáda v orelské útočné operaci (červenec, srpen 1943) zesílena západním frontem 5 dílenskými letučkami (880. a 1680. dílenský automobilní prapor, 1. a 28. pohyblivá automobilní dílenská základna), což umožnilo provést přímo u jednotek 2172 středních oprav automobilů. Automobilní oddělení frontu přidělilo z vlastních zásob automobilním útvarům 11. gardové armády zásobu náhradních součástek (pístní kroužky, péra, písty, ložiska) a celkem 4 letučky frontového skladu automobilního materiálu součástkami, které lze zvlášť těžko opatřit, jako jsou na př. bloky válců, vozová péra atd. Tyto letučky se během operace stále pohybovaly na hlavních osách automobilního provozu. U 72., 773. a 779. dílenského automobilního praporu byly zřízeny tři stanice k seřizování trysek a k přezkušování karburátorů (bylo přezkoušeno přes 3000 karburátorů). Do vojskového týlu byly předsunuty dvě dílenské letučky pro opravu automobilů ZIS-5 a M-1 a část 72. dílenského automobilního praporu k provádění běžných i středních oprav na místě. K poskytnutí technické pomoci byly na hlavních směrech automobilní dopravy předsunuty čtyři další letučky technické pomoci (od 72., 773. a 779. dílenského automobilního praporu). Těmto letučkám byly určovány osy pohybu ve

shodě se směry armádních přísunů; projížděly v stanovených úsecích přísunových cest a na místě poskytovaly technickou pomoc porouchaným vozidlům. Péčí západního frontu byla pro 11. gardovou armádu zřízena v osadě Morozovo odbočka Moskevského závodu na opravu pneumatik (s měsíční výkonností 1000 souprav) a Podolského akumulátorového závodu na opravu baterií (měsíční výkonnost 400 baterií). Hlavní velitelství v průběhu operace zesílilo západní front automobilním dopravním plukem, který vypomáhal s přísunem materiálních prostředků z armádních skladů 11. gardové armády do jejich čelních oddělení rozvinutých na silnici (přisunul celkem 7500 t materiálu).

Soudobá útočná operace charakterisovaná značně zkráceným přípravným obdobím, rychlou změnou situace vyvolanou používáním zbraní hromadného ničení vyžaduje operativního a smělého řízení vojsk. Materiální, technické a zdravotnické zabezpečení musí být řízeno v nepřetržitém souladu s vývojem operační situace. To vyžaduje operativní práce štábu týlu, rychlého a jednoduchého plánování a operativní evidence materiálních prostředků, zkrátka takových forem velení týlu, které jsou s to úspěšně řídit zabezpečení operace ve všech jejích obdobích až do samého konce.

Je nutno podotknout, že se již ve Veliké vlastenecké válce Sovětského svazu v některých rychlých útočných operacích objevovaly nové prvky velení týlu. Tak na př. ve vzpomenuté orelské operaci nebyl — aby bylo zabezpečeno utajení operace — rozeslán týlový rozkaz vojskům; s jeho obsahem byli seznámeni odpovědní funkcionáři na shromáždění u náčelníka týlu armády. Ke kontrole plnění vydaného plánu organizace týlu a materiálně technického zabezpečení útočné operace byli v přípravném období často vysíláni k svazkům a útvarům odpovědní funkcionáři štábu týlu a oddělení služeb, a to s úkolem řešit na místě úkoly uložené plánem a na místě organisovat pomoc v jejich plnění. Rychlé tempo útočné operace 11. gardové armády vylučovalo možnost řízení týlu normálním způsobem (vydáním týlových rozkazů). S úspěchem byly předávány ústní rozkazy osobním stykem náčelníka týlu armády s podřízenými náčelníky týlu a odpovědnými orgány týlu, vysílanými na místa, kde to vyžadovala týlová situace. Týloví funkcionáři divisi a střeleckých sborů odeslali kromě toho k štábu týlu armády své styčné důstojníky vybavené rychlými dopravními prostředky. To umožňovalo štábu týlu armády nepřetržitou a včasnou informovanost o rozmístění týlových útvarů a zařízení a o materiální situaci podřízených svazků. Kromě toho mohl štáb týlu armády prostřednictvím těchto styčných důstojníků rychle a včas dodávat rozkazy podřízeným týlům a konkrétně řídit týly.

Tyto metody velení týlu byly dále studovány a rozvíjeny za soudobé útočné operace na štábních armádních operačních cvičeních v uplynulém výcvikovém roce. Byly získány některé nové theoretické i praktické zkušenosti a poznatky v otázkách materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení armády druhého sledu frontu při zasazení do sražení v útočné operaci.

Ve své práci rozvedu některé theoretické otázky a zkušenosti z organizace a velení týlu, získané nebo ověřené na štábních armádních operačních cvičeních. Jsou to:

1. Materiální, technické a zdravotnické zabezpečení zasazení armády druhého sledu frontu do sražení

Armáda druhého sledu frontu se rozmisťuje v armádním týlovém prostoru ve vzdálenosti 100 až 150 km od předního okraje fronty.

Bude zasazena do sražení podle zámyslu útočné operace velitele fronty, a to buď po ovládnutí pásma armádních záloh nepřítele armádami prvního sledu frontu (pak k jejímu zasazení do sražení dochází 3. nebo 4. den operace), nebo po vyjití armád prvního sledu na mezilehlé postavení skupiny armád (v tom případě bude zasazena 5. až 7. den operace).

Bude snahou velitele fronty, aby armáda druhého sledu byla zasazena do sražení s úplnými pohyblivými zásobami u vojsk. To bude vyžadovat rychlého doplňování zásob PHM, protiletadlové munice a potravin spotřebovaných během přesunu, jehož délka se může pohybovat od 200 do 350 km.

V prostoru soustředění armády druhého sledu frontu bude nutno obrátit úsilí týlu fronty i armády na doplnění materiálních prostředků do normy pohyblivých zásob vojsk a nahromadění materiálu, zejména PHM, protiletadlové munice a potravin nad normu, ke krytí spotřeby za přesunu. Výše zásob materiálních prostředků nad normu pohyblivých zásob nesmí však nikterak ohrozit pohyblivost týlů útvarů a svazků; zpravidla nebude přesahovat 0,25 náplně PHM, 0,5 až 1,0 p/p protiletadlové munice a 2denní dávky potravin.

V tomto prostoru nebude armáda zpravidla rozvíjet celou svoji zásobovací základnu; rozvine jen ty týlové útvary a zařízení, které jsou nezbytné k běžnému zásobování a zabezpečení vojsk a k přípravě vojsk na operaci. K přivedení materiálu, bojové a dopravní techniky do bojového stavu bude nutno v široké míře využít místních civilních zařízení a frontových dílenských a opravárenských prostředků. K zdravotnickému zabezpečení bude nutno využít jednak frontových nemocnic rozvinutých k zabezpečení frontové útočné operace, jednak místních zdravotnických zařízení.

Zásobování vojsk armády druhého sledu bude prováděno přímo z frontových skladů, častěji z vykládacích stanic rozvinutých pro jednotlivé svazky.

Armádní zásobovací základna bude přesunuta po železnici v průběhu prvního období útočné operace frontu na železniční stanice vyhrazené na obnovovaném železničním směru frontu. Do rozvinutí armádní zásobovací základny budou vojska armády druhého sledu frontu zásobována zpravidla z čelního oddělení frontové zásobovací základny, rozvinutého v průběhu frontové útočné operace na silnici pro vojska armád prvního sledu. Z těchto oddělení frontových skladů bude nutno zejména rychle doplnit spotřebovanou část pohyblivých zásob vojsk.

Podle situace mohou být podle rozhodnutí velitele fronty odevzdány armádě druhého sledu frontu zásoby a některé týlové útvary a zařízení armády prvního sledu frontu rozmístěné v pásmu zasazení armády do sražení. Může jít o zásoby uložené v čelních odděleních armádních skladů, o nemocnice čelního oddělení polního odsunového střediska, o zálohy armádních nemocnic, o armádní vojenskou automobilní silnici i s rozvinutými silničními útvary obsluhy atd. Nutno zdůraznit, že tímto opatřením

nesmí být nikterak ohroženo zabezpečení armády prvního sledu frontu odevzdávající zásoby a týlové útvary a zařízení zasazené armádě druhého sledu. Půjde zejména o odevzdání zásob vojsk přecházejících po překročení vojsky armády druhého sledu do druhého sledu nebo do vševojskové zálohy velitele armády prvního sledu nebo frontu.

Posilové týlové útvary a zařízení budou dopraveny frontem zpravidla přímo do prostoru předvídaného pro rozvinutí armádní zásobovací základny nebo čelního oddělení armádní zásobovací základny na silnici.

Motorisovaná část týlu armády (armádní dopravní prapory naložené materiálem, týlové útvary a zařízení vybavené organickými dopravními vozidly) budou včleněny do pochodové sestavy vojsk armády.

Přesun armády druhého sledu do sražení bude materiálně zabezpečen jednak péčí armády, jednak péčí frontu. Ke zdravotnickému zabezpečení přesunu bude především využito frontových nemocnic rozvinutých k zabezpečení armád prvního sledu. Na osách přesunu bude nutno péčí frontu rozvinout pohyblivé třídicí nemocnice (na čtyři osy jedna třídicí nemocnice) nebo chirurgické polní pohyblivé nemocnice (na dvě osy jedna chirurgická polní pohyblivá nemocnice) a shromaždiště porouchaných vozidel (na dvě až čtyři osy jedno shromaždiště porouchaných vozidel).

Při zasazení armády druhého sledu frontu do sražení nebude zpravidla ještě rozvinuta armádní zásobovací základna. Proto bude často účelné rozvinout za předvídanou čarou divisních skladů čelní oddělení armádních skladů hlavních druhů materiálu, a to často ještě před příchodem vojsk.

V noci před zasazením armády do sražení bude nutno přisunout péči frontu do palebných postavení dělostřelectva a minometů munici na dělostřeleckou přípravu zteče (0,5 až 0,6 p/p).

Pohyb dopravních sledů s municí bude značně narušován operačními přesuny vojsk. To bude vyžadovat součinnosti štábu týlu s operačním oddělením armády. Na operačním cvičení se osvědčilo vyhrazení jedné silnice týlu (rozhodnutím velitele armády) pro soustředění materiálu.

Posilové svazky a útvary přiděluje velitel frontu obvykle před zasazením armády do sražení, a to buď od armád prvního sledu — ty budou zpravidla materiálně vyčerpány a bude nutno co nejrychleji doplnit jejich pohyblivou zásobu do normy — nebo ze zálohy frontu.

Je třeba zdůraznit, že materiální, technické a zdravotnické zabezpečení zasazení armády druhého sledu frontu do sražení je součástí plánu operace frontu a spadá do úkolů a povinností týlu frontu.

2. Organizace a činnost týlu ve střetném sražení armády druhého sledu frontu

Vševojsková armáda druhého sledu frontu při zasazení do sražení k rozvíjení úspěchu do hloubky nepřátelské obrany může se za postupu střetnout s přisunovanými silnými zálohami nepřítele. Ke střetnému sražení může též dojít i při zasazení armády druhého sledu k odražení mocného a úspěšně vedeného protiúderu nepřítele.

Po rozdrčení záloh nepřítele ve střetném sražení přecházejí vojska armády hned k pronásledování rozdrčených sil nepřítele s cílem obklíčit je a ničit po částech.

Střetné sražení armády vyžaduje určitých zvláštností v organizaci a činnosti vojskového i armádního týlu.

Při členění týlu do pochodové sestavy nutno sledovat předvídaný způsob střetnutí s nepřítelem. Je třeba dosíci toho, aby týl byl do pochodové sestavy včleněn tak, aby bylo umožněno současně s rozvinováním útvarů a svazků do bojového učlenění současně rozvinování jejich týlů, aniž by muselo docházet k předjíždění útvarů nebo svazků druhého sledu. Poměrně snadno bude možno členit na jednotlivé osy zásoby materiálních prostředků vezené na divisních dopravních praporech.

Týlové útvary a zařízení střelecké (mechanisované) divise pochoduji zpravidla po dvou osách v samostatném proudu ve vzdálenosti do 5 km od zadu hlavních sil divise, a to v takové sestavě, aby jednotlivé složky týlu byly v stálé pohotovosti k rozvinutí.

Pohyblivé zálohy svazků je nutno předsunout za jejich velitelská stanoviště, po případě rozdělit na obě pochodové osy.

Značný význam pro rychlé zabezpečení rozvinovaných útvarů při střetnutí s nepřítelem má předsunutí zdravotnických vozů a vozů s naloženým materiálem vyšší etapou k nižší zásobovací etapě.

Při zahájení střetného boje se týlové útvary a zařízení rozvíjejí postupně zdola, a to v pořadí (z iniciativy pluků): týly předsunutých oddílů, praporeční obvaziště, bojové a hospodářské výdejny praporů, technické pozorovatelné, dílenské a vyprošťovací skupiny, plukovní obvaziště, bojové výdejny pluků, shromaždiště porouchaných vozidel pluků.

Jakmile se velitel divise rozhodne k rozvinování hlavních sil divise, vydá náčelník týlu nařízení pro rozvinování týlu divise; postupně se rozvine: divisní obvaziště, shromaždiště porouchaných vozidel, dělostřelecký sklad.

Zbytek týlu se nerozvíjí; podle situace zůstává buď v pochodové sestavě nebo, častěji, se rozptýlí do terénu; v obou případech se rozvine teprve podle výsledku střetného boje.

K čarám rozvinutí hlavních sil vševojskových svazků mohou být péči armády rozvinovány chirurgické polní pohyblivé nemocnice první linie.

Pohyblivá záloha materiálních prostředků velitele armády, naložená na automobilní dopravní prostředky, umísťuje se na jedné nebo dvou pochodových osách mezi prvním a druhým sledem armády druhého sledu frontu. Před touto pohyblivou zálohou materiálu nebo za ní se umísťuje zdravotnický prapor zvláštního určení.

Materiál přisunutý do čelních oddělení armádních skladů na silnici, nemůže-li být ihned odevzdán divisním skladům, zpravidla se nevykládá na zem. Zůstává naložen na armádních automobilních praporech (frontovém dopravním praporu) poblíž armádních vojenských automobilních silnic, na jednom až třech místech ve vzdálenostech nejméně 5 km od sebe. Bývá to v poměrně značné vzdálenosti od předního okraje fronty a zpravidla 20 až 30 km za sklady divisí prvního sledu — v stálé pohotovosti k přesunu do dalšího prostoru předvídaného pro rozvinutí čelního oddělení armádní zásobovací základny nebo k dalšímu přisunu do divisních skladů. Při tom je naléhavě nutná těsná součinnost s operačním štábem, aby nedošlo k předčasnému rozvinutí čelního oddělení armádní zásobo-

vací základny a jeho možnému zničení nepřítelem provádějícím protiúder. Rovněž i při rozvinování nemocnic předsunutého sledu armádní nemocniční základny, při zřizování shromaždišť porouchaných vozidel a při rozvinování pohyblivých armádních dílenských základen (armádních dílenských letuček) je nutno věnovat náležitou pozornost zhodnocení operační situace, aby nedošlo k jejich předčasnému rozvinutí. Na štábním operačním cvičení se osvědčilo vyčlenění styčného důstojníka ze štábu týlu armády k udržování nepřetržitého spojení s operačním oddělením štábu armády a informování náčelníka týlu armády o postupných změnách operační situace.

Pro zabezpečení protiatomové ochrany armádních týlových objektů nebude možno počítat s rozsáhlejší ženíjní úpravou terénu. Bude nutno především využít výhodného členění terénu nebo ženíjních objektů vybudovaných a opuštěných ustupujícím nepřítelem nebo zanechaných vlastními vojsky. Takových objektů je nutno po pečlivém radiačním průzkumu a po provedení dosimetrické kontroly (po případě po deaktivování) vždy využít. Třeba jich využít i tehdy, jsou-li tato místa mimo požadovaný směr, ovšem nebude-li to ohrožovat bojeschopnost a pohotovost týlu armády. Bude také třeba předkládat požadavky oddělení průzkumu na zjištění prostorů rozmístění divisních a armádních skladů nepřítele. Zpráv o rozmístění nepřátelských skladů může být výhodně využito k řízení kořistní služby a prostory skladů mohou být předvídaný k využití pro rozmístění vlastních týlových útvarů a zásob během útočné operace.

3. Materiální, technické a zdravotnické zabezpečení odražení protiúderu armádou druhého sledu frontu v útočné operaci

Nepřítel se bude snažit nově přiváděnými zálohami provést mocné protiúder s cílem rozdrtit hlavní uskupení útočících vojsk a obnovit obranu na některém postavení v hloubce. Byla-li část nepřátelských sil obklíčena, bude se snažit obklíčené uskupení uvolnit. Takové úderu mohou být často sbíhavé ze dvou směrů a mohou být doprovázeny atomovými úderu a zesíleny leteckými výsadky.

K rozdrčení silných nepřátelských záloh bude někdy účelné, aby vševojsková armáda přešla částí nebo většinou sil do dočasné obrany s cílem odrazit silný protiúder protivníka, způsobil mu veliké ztráty a po úderu zbraněmi hromadného ničení pokračovat v rozhodném útoku k zničení nepřítele. V některé situaci bude výhodnější zničit protivníka ve střetném sražení.

K odražení velkých záloh protivníka za použití zbraní hromadného ničení je třeba členit sestavu bránících se svazků do značné hloubky a vytvořit silné zálohy k zásahu na místa úderu zbraněmi hromadného ničení.

S hlediska materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení to bude vyžadovat, jak ukázala cvičení, velmi mnoho závažných opatření v organizaci a činnosti týlu.

Bude to především úsilí velících orgánů týlu udržovat pohyblivé zásohy vojsk na normě. To bude zejména v operační hloubce nepřátelské obrany klást vysoké požadavky na přísun materiálních prostředků, pro-

tože délka silničního přísunu může dosáhnout 200 až 250 km i více (přísunový koloběh 400 až 500 km). Tuto vzdálenost nebude moci často vševojsková armáda překlenout rozvinutím čelních oddělení polních armádních skladů na silnici a do přísunového úseku armády musí být začleněn přísunový úsek frontu rozvinutím čelních oddělení frontových skladů na silnici. To usnadní zásobování a umožní provádění frontového i armádního přísunového koloběhu v době jednoho dne (24 hodin).

K rychlému doplnění materiálních ztrát způsobených úderem zbraní hromadného ničení nepřítele bude nutno udržovat silné pohyblivé zálohy materiálních prostředků, které bude nutno umístit se zřetelem na operační situaci, aby nebyly ohroženy nepřátelským protiúderem a aby zároveň byl umožněn rychlý manévry; těmto požadavkům může nejlépe vyhovět prostor za týlovým velitelským stanovištěm armády.

Jsou požadovány i zálohy pohyblivých nemocnic, dílenských a vyprošťovacích prostředků, silničních útvarů a jiných týlových zařízení. Ty musí být neustále v pohotovosti k zabezpečení druhých sledů a záloh nasazovaných v prostorech úderů zbraní hromadného ničení.

Čelní oddělení armádních skladů hlavních druhů materiálních prostředků rozvinované na silnici bude často vytvářeno za pomoci frontu. Až do odrazení nepřátelského protiúderu bude výhodné a často i nutné ponechat materiál v čelním oddělení armádní zásobovací základny naložený na autech v pohotovosti k manévru podle situace (k rozvinutí čelního oddělení armádní zásobovací základny v novém prostoru nebo k přísunu materiálu divisním skladům).

Jak vidět, odrazení protiúderu nepřítele bude klást vysoké požadavky na rychlý manévry materiálem, týlovými útvary a zařízeními. Operační a taktické přesuny vojsk tomu budou často zabráňovat. Rozhodující úlohu v těchto situacích může mít frontové dopravní letectvo (nebo dopravní útvary týlu armády, byly-li mu frontem přiděleny). Přesun zdravotnického praporu zvláštního určení, chirurgické polní pohyblivé nemocnice, odsun raněných, přísun munice, PHM, potravin a jiného materiálu může být výhodně řešen vrtulníky nebo dopravními letouny. Zesílení vševojskové armády dopravním leteckým plukem nebo letkami vrtulníků může vzdušnou dopravu značně ulehčit.

V materiálním, technickém a zdravotnickém zabezpečení je nutno již v průběhu odrazení úderu nepřátelských záloh předvídat vytvoření výhodných materiálních podmínek pro zabezpečení okamžitého přechodu do útoku, k obklíčení a zničení nepřítele.

4. Materiální a silniční zabezpečení armády druhého sledu frontu při operačním pronásledování

Po rozdrčení hlavních sil nepřítele přecházejí vojska armády ihned k pronásledování odcházejícího nepřítele s cílem obklíčit a zničit ho po částech.

To bude vyžadovat rozvinutí čelních oddělení armádních skladů a polního odsunového střediska hned za hranicí vojskového týlového prostoru. Často bude vzhledem k značné šířce fronty nutné čelní oddělení skladů a polní pohyblivé nemocnice předsunout i do dvou směrů. Pro přísun materiálu do čelních oddělení armádní zásobovací základny bude třeba po-

moci od týlu frontu. Tato pomoc se může projevit buď rozvinutím čelních oddělení frontových skladů, prováděním přísunu materiálu do čelního oddělení armádní zásobovací základny nebo zesílením armády dalšími dopravními automobilními útvary.

Materiální prostředky v čelním oddělení armádní zásobovací základny je nutno udržovat na dopravních prostředcích v pohotovosti k rychlému přísunu vojskům pronásledujícím a obkličujícím ustupujícího nepřítele. Vzhledem k značné délce silničního přísunu, a tedy k snížení zásobovacích možností armády, bude nutno provádět účelný manévř zásobami na základě těsné součinnosti s operačním štábem. V tomto období útočné operace bude nutno co nejúčelněji využít materiálních prostředků a přisunout je těm svazkům, které plní v dané situaci rozhodující úlohu.

Udržování armádních vojenských automobilních silnic bude vyžadovat, vzhledem ke značné vzdálenosti vojsk od obnovených železnic, značných sil. Bude nutné, aby úseky do prostorů čelních oddělení skladů frontu převzal do své péče front, po případě aby byly svěřeny pořádkovým orgánům ministerstva vnitra. Náčelník týlu armády musí často upustit od udržování dvou armádních vojenských automobilních silnic a soustředit všechny síly a prostředky na jednu silnici.

5. Materiální, technické a zdravotnické zabezpečení zasazení druhého sledu armády druhého sledu frontu v útočné operaci

Materiální, technické a zdravotnické zabezpečení zasazení druhého sledu armády, která přichází z druhého sledu frontu, bude prováděno ve značně obtížnější situaci než u prvního sledu armády. Bude to z toho důvodu, že vzdálenost od armádní zásobovací základny může dosáhnout několika set kilometrů a že část zásob materiálních prostředků, zejména PHM, potraviny a protiletadlová munice, byla spotřebována za přesunu.

Bude snahou náčelníka týlu armády, aby svazky druhého sledu armády byly zasazeny s plnými pohyblivými zásobami. Je třeba si uvědomit, že otázky materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení zasazení druhého sledu armády spadají nejen do kompetenčních povinností velitelů a náčelníků týlu zasazovaných svazků, ale i do úkolů a povinností velitele a náčelníka týlu armády.

Doplnění materiálních prostředků na výši pohyblivých zásob bude zpravidla provedeno armádními dopravními prostředky z čelních oddělení armádních skladů na silnici. Někdy může vzniknout taková situace, kdy divisní automobilní prapory přesunující se týlu svazků druhého sledu projíždějí prostorem rozmístění čelních oddělení armádních skladů na silnici. V tom případě je výhodné, aby odběrem v těchto odděleních skladů doplnily své zásoby materiálních prostředků. Tento manévř se osvědčil na štábním armádním cvičení.

Zasazení vševojskových svazků druhého sledu armády je nutno zabezpečit alespoň dvěma chirurgickými polními pohyblivými nemocnicemi první linie a jednou pohyblivou automobilní dílenskou základnou. V materiálním, technickém a zdravotnickém zabezpečení je nutno v plné míře využít všech týlových útvarů a zařízení rozvinutých pro zabezpečení svazků prvních sledů.

6. Materiální, technické a zdravotnické zabezpečení armády druhého sledu frontu při násilném přechodu vodního toku v útočné operaci

Čím dále v operační hloubce nepřátelské obrany, tím více je prodlužován silniční přísun materiálních prostředků vojskům. Útočná operace frontu může dosáhnout hloubky 350 až 400 km i více. Počítáme-li, že armáda druhého sledu frontu bude zasazena do sražení na příklad 3. nebo 4. den operace, bude možno její armádní zásobovací základnu rozvinout po jejím zasazení asi v prostoru původního předního okraje. Počítáme-li však s jejím zasazením teprve v 5. až 7. den útočné operace, bude železnice obnovena přibližně na rozhraní taktické a operační hloubky nepřátelské obrany. V takové situaci bude možno armádní zásobovací základnu rozvinout někde v prostoru bývalého pásma sborových, po případě armádních záloh nepřítele. Tempo obnovy železnic v operační hloubce nepřátelské obrany může dosáhnout až 15 až 20 km denně. Z toho vyplývá, že na konci útočné operace frontu může délka silničního přísunu dosáhnout 200 až 250 km i více. To předpokládá vytvoření frontového úseku přísunu rozvinutím čelních oddělení frontových skladů na silnici a vytvoření armádního úseku přísunu mezi čelními odděleními frontových skladů a čelními odděleními armádních skladů na silnici, po případě až k divisním skladům.

V posledních dnech útočné operace frontu je vytvářena mimořádně složitá situace pro zásobování vojsk. Kapacita přísunu je značně snižována a zpravidla nestačí nahradit zásoby spotřebované vojsky, takže vojska čím dál více žijí a bojují na úkor svých pohyblivých zásob.

Bude-li v této situaci, kdy vojska nemají úplné pohyblivé zásoby, prováděn násilný přechod vodního toku z chodu, bude rozhodující rychlý manévr zásobami z hloubky. Přisunuté materiální prostředky, po případě jejich pohyblivé zálohy bude nutno vydat čelním jednotkám provádějícím násilný přechod vodního toku. Nedá-li se uskutečnit rychlý manévr materiálními prostředky z hloubky, je třeba řešit situaci bočním manévrem ve prospěch svazků provádějících násilný přechod; není-li ani těchto možností, je nutno nezbytné doplnění zásob řešit v součinnosti s týlem frontu dopravními letouny nebo vrtulníky.

Svazky provádějící násilný přechod je nutno zabezpečit rozvinutím chirurgické polní pohyblivé nemocnice první linie na výchozím břehu a pohyblivou armádní dílenskou základnou. K odsunu raněných na výchozí břeh je nutno především využít loděk získaných z místních zdrojů.

Na vytvořeném předmostí je neúčelné předčasně hromadit větší zásoby materiálních prostředků, týlových útvarů a zařízení, a to vzhledem k nebezpečí úderů zbraní hromadného ničení nepřítele a k omezeným možnostem zabezpečení protiatomové ochrany.

K zabezpečení vojsk na předmostí může být s úspěchem použito dopravního letectva frontu. Vzdušná přeprava zásob, po případě i přesun částí zdravotnického praporu zvláštního určení může být naléhavým, často jediným řešením při napadení vojsk na předmostí atomovými zbraněmi nepřítele.

7. Poznatky a zkušenosti z velení týlu armády druhého sledu frontu při zasazení do sražení v útočné operaci

Všechny zvláštnosti uvedené v předchozích staticích se musí zřetelně odrazit v činnosti velitelských i týlových orgánů vševojskové armády. Velení týlu musí svou náplní i metodou odpovídat příslušným operačním rozhodnutím a zejména také časovým podmínkám, v kterých je třeba materiální, technické a zdravotnické zabezpečení uskutečnit.

Byla získána zkušenost, že je nutno trvat na tom, aby velitel vševojskové armády ve svém operačním rozhodnutí stanovil i základní organizaci a úkoly týlu v plánované operaci, ovšem v daleko menším rozsahu, než bylo dosud od něho požadováno; je nutno, aby určil

- a) množství zásob a jejich rozložení k zahájení operace,
- b) normy spotřeby hlavních druhů materiálních prostředků,
- c) čáru divisních skladů,
- d) směry armádních vojenských automobilních silnic,
- e) výši předvídaných zdravotnických ztrát,
- f) výši pohyblivých záloh materiálních prostředků,
- g) síly a prostředky k ženijnímu vybudování prostorů rozmístění armádního týlu a k jeho ochraně a obraně.

Na ostatní otázky organizace týlu vykonává velitel armády svůj vliv při schvalování plánu organizace týlu, materiálního a zdravotnického zabezpečení.

Ovšem při posuzování úkolů týlu, které je nutno zahrnout do rozhodnutí velitele armády, není možno postupovat šablonovitě; je nutno především vycházet z konkrétní operační i týlové situace a ze zvláštností útočné operace. Velitel armády se bude zabývat jen otázkami zásadního významu, které jsou za daných podmínek pro vedení operace rozhodující.

To vyžaduje vysokou aktivnost a iniciativu náčelníka týlu armády a jeho štábu. Byly získány poznatky, že náčelník týlu armády musel často vydat rozhodnutí nebo nařízení přesahující jeho dosavadní kompetenci, aniž to předtím schválil velitel. V tom případě bylo nutno, aby zásadní otázky byly předběžně projednávány s náčelníkem štábu.

V přípravném období frontové operace, kdy armáda je ještě v prostoru soustředění, musí velení týlu směřovat k zabezpečení materiální, technické a zdravotnické přípravy svazků armády druhého sledu. Je to především doplnění materiálu do normy pohyblivých zásob, oprava poškozené bojové a dopravní techniky, uvolnění zdravotnických etap od raněných a nemocných, příprava k přesunu vojsk armády a jejich týlů, těžba z místních zdrojů, metodická příprava funkcionářů týlu k splnění předvídaných úkolů atd. Tyto úkoly může týl armády plnit, aniž zná zámysl frontové nebo armádní operace. Podkladem k tomu mohou být týlové směrnice frontu nebo pokyny náčelníka týlu frontu při dodržení všech zásad utajení zámyslu frontové operace.

Při samém zasazení armády do sražení v průběhu útočné operace je nutno velení týlu plně podřídit operační situaci. Budou vyžadována opatření náčelníka týlu, jeho štábu a náčelníků oddělení služeb armády, směřující ke konkrétnímu materiálnímu, technickému a zdravotnickému zabezpečení rozhodnutí velitele armády o zasazení vševojskové armády druhého sledu frontu do sražení.

Rozhodujícím prvkem, který bude mít vliv na veškerou činnost týlu v tomto období operace je otázka času, neboť po zasazení armády druhého sledu frontu do sražení zbývá často necelých 24 hodin. Armádu obyčejně čeká celonoční přesun na vzdálenost 100 km i více.

Přitom je požadováno, aby armáda druhého sledu byla zasazena do sražení s úplnými pohyblivými zásobami.

Podkladem pro velení armádnímu týlu je výpis z týlových směrnic náčelníka týlu frontu a operační orientace velitele armády nebo jeho náčelníka štábu. V této orientaci naznačí velitel armády též některé předběžné údaje o svém předvídaném zámyslu. Osvědčilo se povolání náčelníka týlu armády druhého sledu do štábu týlu frontu, kde byl seznámen s plánem organizace týlu a materiálního zabezpečení útočné operace frontu, a to s opatřeními předvídanými frontem a týkajícími se operace armády druhého sledu.

To umožnilo náčelníkovi týlu seznámit se s některými údaji o materiální situaci armády prvního sledu, v jejímž pásmu bude armáda druhého sledu zasazena a kterých může být využito k zabezpečení zasazení této armády. Dále se náčelník týlu armády dozvěděl o situaci frontových týlových útvarů a zařízení, které budou rovněž zúčastněny v zabezpečování armády druhého sledu. Tím mohl náčelník týlu armády druhého sledu velmi účelně navázat na celý systém materiálního zabezpečení frontu, sladit a usměrnit všechny zdroje a prostředky k zabezpečení zámyslu svého velitele.

Ujasnění úkolu a zhodnocení situace náčelníkem týlu armády druhého sledu s jeho náčelníkem štábu zaujímá významné a možno říci vedoucí místo v rozhodování, neboť tvoří základnu ke všem dalším opatřením. Neujasní-li si náčelník týlu správně a jasně úkoly, které má splnit armáda druhého sledu, a nezhodnotí-li správně operační i materiální situaci, nemůže ani v další své činnosti správně a konkrétně velet armádnímu týlu. Zejména je nutno jasně si uvědomit otázku času, která bude diktovat i metodu způsobu vydání nejbližších opatření.

Velitel armády bude zpravidla před vydáním rozhodnutí požadovat některé údaje o materiální situaci armády druhého sledu. Proto povolá svého náčelníka týlu a podle potřeby mu dá otázky.

Náčelník týlu armády informační zprávu o situaci nesestavuje. Zároveň s ujasňováním úkolů a z hodnocení situace tvoří podklad k informování velitele armády před vydáním rozhodnutí. Náčelník týlu také nepřijímá informační zprávy od podřízených náčelníků služeb. Podle času a podle situace si však může od nich vyžádat doplnění některých údajů k upřesnění týlové situace.

Velitel armády druhého sledu v operačním rozhodnutí stanoví zároveň úkoly týlu, které může doplnit a upřesnit ústními pokyny vydanými svému náčelníkovi týlu hned po vyhlášení svého rozhodnutí.

Po vyhlášení rozhodnutí velitele armády druhého sledu frontu je od náčelníka týlu armády požadováno zejména upřesnit a konkrétnisovat rozhodnutí velitele armády po týlové stránce a připravit společně s náčelníkem štábu týlu (po případě s náčelníkem organizačního oddělení štábu týlu) tato opatření:

a) Byl-li týlový rozkaz vydán již při zahájení přípravného období frontové útočné operace a nezměnil-li se zámysl velitele frontu o zasazení armády druhého sledu do sražení:

- zpracovat týlové nařízení pro náčelníky týlu svazků; toto nařízení vyhlásit shromážděným náčelníkům týlů svazků;

- vyhlásit týlové nařízení svému štábu a náčelníkům oddělení služeb, vydat zároveň pokyny pro zpracování týlových dokumentů;

- vyslat styčné důstojníky do štábu týlu armády prvního sledu, v jejímž pásmu bude armáda druhého sledu zasazena do sražení, k získání informací o prostoru předvídaného útočného pásma armády druhého sledu a vyslání orgánů k převzetí zásob, týlových útvarů a zařízení, po případě armádní vojenské automobilní silnice od armády prvního sledu podle týlových směrnic frontu (nestalo-li se tak již dříve);

- vydat týlové nařízení pro rozvinutí ČOAZZ a prvního sledu ANZ na silnici;

- vydat týlové nařízení pro přesun armádní zásobovací základny a pro vyslání týlového a radiačního průzkumu do zásobovacích stanic vyhrazených pro rozvinutí armádní zásobovací základny (nestalo-li se tak již dříve);

- vydat týlové nařízení pro disponování materiálem naloženým na armádních automobilních praporech a k zahájení přesunu motorisované části armádního týlu, po případě i jiná nařízení.

b) Byl-li týlový rozkaz sice již vydán, avšak v průběhu vedení frontové operace se změnil zámysl velitele frontu, který se rozhodl zařadit armádu druhého sledu na jiném operačním směru:

- vydat předběžné přípravné rozkazy shromážděným náčelníkům týlů divisi k provedení všech příprav spojených s materiálním, technickým a zdravotnickým zabezpečením zasazení armády druhého sledu do sražení;

- vydat týlová nařízení ostatním funkcionářům a provést neodkladné úkoly obdobné opatřením uvedeným za a);

- zpracovat a vydat nový týlový rozkaz pro zabezpečení armády druhého sledu při zasazení do sražení v útočné operaci.

Předběžná nařízení náčelníka týlu armády je třeba neprodleně uvádět v život. Zejména nutno položit důraz na všestrannou součinnost uvnitř velitelství týlu i vně s operačním štábem armády a s funkcionáři druhů vojsk. Tak náčelník štábu týlu projedná s operačním oddělením štábu armády (po případě s náčelníkem štábu) vyjmutí armádní vojenské automobilní silnice z os vyhrazených pro operační přesuny a vyhrazení této silnice pro přísuny munice na dělostřeleckou přípravu zasazení armády druhého sledu do sražení.

Od velitele dělostřelectva armády je požadováno, aby nejpozději do setmění oznámil štábu týlu armády (oddělení plánování dopravy a evidence materiálních prostředků) místa palebných postavení dělostřelectva a minometů, aby mohl být se setměním zahájen přísun munice na dělostřeleckou přípravu.

Štáb týlu armády a náčelníci oddělení služeb přikročí ihned k zpracování plánu organizace týlu a materiálního zabezpečení útočné operace. Je nutno zdůraznit, že štáb a jednotlivé oddělení zpracovávají každý jen po jednom plánu přizpůsobeném požadavkům své služby. Plán musí být

jednoduchý, musí být vyjádřen grafickou formou přímo v pracovní mapě doplněné přehledy a tabulkami. Do zasazení armády druhého sledu do sražení zbývá zpravidla jedna noc; je nutno týlovou dokumentaci přizpůsobit této situaci. Dále je nutno zpracovat jednoduchý plán přísunu materiálu ať již formou grafikonu nebo přehledné tabulky. Do tohoto plánu musí být zahrnuto i soustřeďování munice na dělostřeleckou přípravu a doplňování zásob vojsk do normy pohyblivých zásob, které bude zahájeno ještě téhož dne se setměním. Proto si zpracování těchto dokumentů nemůže vyžádat delší dobu než 1 až 2 hodiny. Přitom je nutné, aby zároveň s přípravou plánu přísunu byly vydávány přípravné rozkazy k odeslání automobilních praporů, pracovního personálu a p.

Se zasazením armády druhého sledu frontu do sražení je nutno metodu i obsah velení týlu přizpůsobit operačním podmínkám. Náčelník týlu, jeho štáb i náčelníci jednotlivých služeb musí včasným vydáním týlových nařízení zabezpečit postupně

- nepřetržité doplňování pohyblivých zásob vojsk a jejich udržování na normě;

- udržování a manévr pohyblivými zálohami materiálních prostředků a týlovými útvary a zařízeními pro případ napadení vojsk nepřátelskými prostředky hromadného ničení;

- rozvinování armádních skladů na postupně obnovovaném železničním směru frontu až do úplného rozvinutí armádní zásobovací základny;

- provedení příprav k rozvinování čelního oddělení armádní zásobovací základny a sledů armádní nemocniční základny na silnici s uvážení operační situace, aby nebyly ohroženy zásoby protiúderem nepřítele; to bude vyžadovat jednak těsné spolupráce s operačním oddělením štábu a dále vyslání týlového a radiačního průzkumu k upřesnění prostoru rozmístění čelního oddělení armádní zásobovací základny a využití ženižních objektů opuštěných nepřítelem k protiatomové ochraně zásob;

- zasazení svazků druhého sledu;

- soustřeďování a zajišťování nepřátelské kořisti a její využívání k zabezpečení operace;

- je-li předvídán noční boj, včasný přísun osvětlovací munice;

- vyčleňování chirurgických polních pohyblivých nemocnic první linie k zesílení zdravotnických etap svazků na významných čarách (přechod vodních toků z chodu, zasazení druhého sledu armády a p.);

- zapojení frontových prostředků do zásobovacího a zdravotnického systému vševojskové armády vzhledem k prodlužující se délce silničního přísunu;

- postupné využívání obnovovaného frontového železničního směru k železničnímu přísunu v armádním týlu, prochází-li železnice útočným pásmem armády;

- přejímání nově docházejících svazků do zásobovací péče armády;

- upřesnění vzdušné přepravy materiálních prostředků vojskům bojujícím v operační hloubce, kterým není možno včas doplnit materiál silničním přísunem, dále provedení příprav k vzdušnému přesunu části zdravotnického praporu zvláštního určení do míst nepřátelského atomového úderu a p.;

— provedení příprav k přesunu armádní zásobovací základny (podle situace na frontovém železničním směru);

— zabezpečit vojska provádějící ničení obklíčených uskupení nepřitele atd.

Ve všech obdobích útočné operace je nutno používat nových metod velení týlu. Ty záleží zejména v osobním styku s podřízenými i nadřízenými funkcionáři týlu, ve vysílání styčných důstojníků k podřízeným týlům k předání týlového nařízení, v kontrole materiální situace a v poskytnutí pomoci ve správném chápání týlového zámyslu a p. Rychlé doručování týlových nařízení vyžaduje rozsáhlého používání radia a rychlých dopravních prostředků (i letounů nebo vrtulníků).

Při velení týlu musí mít všichni funkcionáři týlu neustále v patrnosti nepřetržitou pohotovost všech prostředků protiatomové ochrany k rychlému odstranění následků nepřátelských atomových napadení a k obnovení narušeného materiálního a zdravotnického systému.

Závěr

Zkušenosti z uplynulého výcvikového roku ukázaly, že materiálnímu, technickému a zdravotnickému zabezpečení zasazování druhých sledů v průběhu operace je věnována nedostatečná péče. Je zapomináno, že zabezpečení druhých sledů není jen otázkou povinnosti velitele zasazovaného sledu a jeho náčelníka týlu, avšak je také hlavní povinností nadřízených velitelů a starších náčelníků týlů. Ti jsou za to plně odpovědní. Do jejich úkolů spadá zejména povinnost koordinovat materiální opatření plánované a provedené týlem svazků druhého sledu s opatřeními předvídanými starším náčelníkem týlu. Jsou dále odpovědní za doplnění zásob zasazovaného druhého sledu a za jeho všestranné zabezpečení podle zámyslu operace.

Materiální zabezpečení zasazení druhých sledů nabývá velmi závažného významu v soudobé operaci nově organisované vševojskové armády. Vyšší pohyblivost vševojskových svazků, možnost rychle tvořit, obnovovat a zasazovat druhé sledy bude mít do značné míry nejen vliv na velení týlu, ale klade také zvýšené požadavky na materiální péči o vojska zasazovaných sledů.

NĚKOLIK POZNÁMEK K VÝPOČTU HUSTOT A POMĚRŮ SIL

Major Miroslav Nedvěď

Při cvičeních prováděných za použití zbraní hromadného ničení se jasně ukazuje, že dosavadní způsob výpočtu poměrů sil mechanickým sčítáním vlastních i nepřátelských prostředků neodpovídá kvalitativním změnám, které nastaly v rozvoji techniky, především v její účinnosti. Proto při rozboru velitelského shromáždění vedoucích funkcionářů naší armády u MNO-GS v roce 1956 uložil náčelník generálního štábu všem účastníkům shromáždění přezkoušet otázky výpočtu poměru sil a najít nový způsob odpovídající soudobým podmínkám techniky a vyjadřující kvalitativní poměr sil.

Rovněž v rozkaze ministra národní obrany pro bojovou a politickou přípravu ve výcvikovém roce 1956/1957 bylo při hodnocení práce štábů konstatováno, že »poměr sil se zpracovává bez ohledu na kvalitu jednotek a materiálu«, a bylo nařízeno, že se generálové, důstojníci a štáby musí naučit reálně hodnotit síly nepřítele a správně určovat poměr sil vzhledem ke kvalitě jednotek a prostředků.

Doposud se však stále setkáváme s dosavadním vžitým způsobem výpočtu poměru sil, který soudobým podmínkám vedení boje a operace nevyhovuje a neukazuje skutečnou situaci na frontě, nýbrž veškeré výpočty hustot a poměrů sil při prováděných cvičeních jsou zpravidla jen »přesným součtem nepřesných čísel«. Ze zkušeností je známo, že si každý může tyto výpočty »upravit tak, aby to vyšlo«, ale tím se ve většině případů podstatně skresluje situace. To se projevuje doposud na příklad i v tom, že nepočítáme u nepřítele do poměru sil lehké tanky, které se svými vlastnostmi velmi přibližují středním tankům (lehký americký tank M 41 WALKER BULLDOG je vyzbrojen kanonem ráže 76,2 mm) a jsou u americké polní armády v poměrně značném množství: má-li polní armáda dva až tři lehké obrněné pluky (u jednoho pluku je 72 lehkých tanků), činí to celkem 144 až 216 lehkých tanků, což je hodnota téměř jedné tankové divise.

Obdobný postup se zachovával při výpočtu poměru sil v protitankových hlavních, kde jsme u nepřítele nepočítali s bezzákluzovými kanony ráže 57 mm, kterých je jen u pěšího pluku 27.

Domnívám se, že tento postup je nesprávný, protože se podceňuje nepřítel a ulehčují se značně podmínky vedení operace a boje.

Další otázka, kterou bude nutno přezkoumat, je výpočet hustoty a poměru sil protitankových zbraní, které sice počítáme u obou stran, ale výsledný poměr sil nám nedává vcelku žádnou představu o tom, jaké jsou možnosti k odrazení zteče tanků.

S touto otázkou souvisí i výpočet poměru sil v tancích, poněvadž si tím nemůžeme učinit správné závěry o možnostech nepřítele i vlastních vojsk při odrazení tankových ztečí.

Proto je výhodné obě tyto otázky sloučit a počítat vždy podle konkrétní situace — buď celkový počet tanků a protitankových zbraní vlastních vojsk, jsme-li v obraně, a vypočítat poměr sil proti celkovému počtu tanků nepřítele nebo naopak, je-li nepřítel v obraně a my útočíme.

Tohoto způsobu je třeba zvlášť používat při výpočtu taktické hustoty a poměru sil, avšak při výpočtu operační hustoty a poměru sil je možno zachovat dosavadní »klasickou« formu, aby byl dán celkový obraz o síle a možnostech obou bojujících stran.

Jak již bylo v úvodu řečeno, má se při výpočtu poměru sil přihlížet ke kvalitě zbraní. Domnívám se, že tento požadavek je možno nejlépe splnit tak, že stanovíme určitou hranici, nejlépe ráž 120 mm, a výpočet hustoty a poměru sil dělostřeleckých a minometných hlavní bude prováděn samostatně pro obě skupiny, poněvadž je pochopitelné, že při dosavadním způsobu výpočtu nebylo možno ukázat reálný poměr sil, byl-li počítán minomet ráže 82 mm jako jedna hlaveň, stejně jako minomet ráže 160 mm nebo houfnice 155 mm.

Použití zbraní hromadného ničení na bojišti mělo vliv i na formy a způsoby vedení operace a boje. Tato skutečnost se ovšem musí odrazit i ve výpočtech hustot a poměru sil. Domnívám se, že i s tohoto hlediska bude nutno přezkoumat dosavadní způsoby výpočtu poměru sil.

Chci se proto zmínit o jedné změně ve vedení operace, která bude mít vliv na tento výpočet. Je známo, že použitím zbraní hromadného ničení jsou vytvořeny výhodné podmínky pro hromadné použití tankových a mechanisovaných svazků a útvarů v prvním sledu vševojskové armády. Rovněž víme, že armády A-paktu plánují v budoucnu vytvářet armádní sbory ve složení tří obrněných a jedné pěší divise, tedy rovněž u nepřítele bude působit na bojišti převážná většina tankových svazků. Proto je třeba uvážit, zda je účelné počítat v současné době taktickou hustotu a poměr sil ve střeleckých (pěších) praporech, poněvadž tak nikdy nezískáme skutečný obraz o situaci na frontě.

Budeme-li na příklad počítat taktickou hustotu a poměr sil v obraně střelecké divise (devět střeleckých praporů a jeden tankový pluk mající hodnotu jednoho praporu, tedy celkem u divise deset praporů) v šířce 15 km, proti níž budou útočit dvě nepřátelské obrněné divise (celkem osm mechanisovaných praporů), dojdeme k výhodnému poměru sil pro vlastní vojska (1 : 1,2), i když to neodpovídá skutečné situaci na frontě a nepřítel má všechny předpoklady k úspěšnému prolomení naší obrany.

Obdobně při útoku vlastních vojsk silami jedné mechanisované a jedné tankové divise (v šířce 12 km), kde u nepřítele bude v obraně asi hodnota jedné pěší divise, můžeme podle dosavadního způsobu počítat u vlastních vojsk:

— u jedné tankové divise	3 mechanisované prapory
— u jedné mechanisované divise	9 mechanisovaných praporů
Celkem	12 praporů;
u nepřítele možno počítat celkem:	
— u pěší divise	9 pěších praporů.
Poměr sil bude tedy 1 : 1,3 pro vlastní vojska.	

Budeme-li však počítat celkový počet praporů, budou mít vlastní vojska:

— u jedné tankové divise	3 mechanisované prapory 8 tankových praporů
— u jedné mechanisované divise	9 mechanisovaných praporů 7 tankových praporů
celkem	27 praporů;
u nepřítele v obraně bude	
— u pěší divise	9 pěších praporů 1 tankový prapor
celkem	10 praporů.

Poměr sil bude tedy 1 : 2,7, což je mnohem příznivější poměr sil než v předcházejícím případě.

Bude proto vzhledem k značnému nasycení vojsk tankovými a mechanisovanými svazky výhodnější počítat do hustoty a poměrů sil i tankové prapory, poněvadž při výpočtu operační hustoty divisi bereme v úvahu též všechny svazky (tedy kromě střeleckých a mechanisovaných i obrněné a tankové).

Další otázka, kterou je nutno vyřešit, jsou řízené a raketové střely, které kromě atomové náplně mohou mít i náplň tříštivotrhavou, která se svým účinkem vyrovná určitému počtu dělostřeleckých hlavních. Tento problém je možno vyřešit dvěma způsoby: buď stanovíme pro tyto zbraně určitou konstantní hodnotu vyjádřenou odpovídajícím počtem dělostřeleckých hlavních a budeme tento počet brát v úvahu při výpočtu hustoty dělostřeleckých a minometných hlavních nebo tento druh zbraní se bude počítat zvlášť, nejlépe po oddílech, po případech po bateriích.

Domnívám se, že bude výhodnější druhý způsob, a to jen při výpočtu operační hustoty a poměru sil.

S tím souvisí i otázka počtu atomových děl u nepřítele, o kterých doposud při výpočtech nijak neuvažujeme. Podle mého názoru bychom měli přihlížet rovněž k tomu, že je možno u těchto děl použít i tříštivotrhavých granátů, a připočítávat atomová děla (celkový počet hlavních) k dělostřeleckým hlavním vyšší kvality. Na stupni polní armády to bude celkem asi 18 až 30 atomových děl ráže 280 mm (počítáme-li, že americká polní armáda bude zesílena třemi až pěti oddíly těchto kanonů).

K bližšímu objasnění uvedu příklady možného zpracování tabulky hustoty a poměru sil:

a) Operační hustota a poměr sil

»Východní« celkem	Svazek, zbraň	»Západní« celkem	Poměr sil
	divise děla a minomety do ráže 120 mm (vto) děla a minomety od ráže 120 mm tanky / tanky + protitankové zbraně oddíly řízených a raketových střel atomové pumy a granáty		

b) Taktická hustota a poměr sil při odrážení nepřátelského protiúderu v pásmu

»Západní«		Jednotka, zbraň	»Východní«		Poměr sil
celkem	na 1 km		celkem	na 1 km	
		prapory děla a minomety do ráže 120 mm děla a minomety od ráže 120 mm tanky / tanky + protitankové zbraně*)			

Na konec se chci zmínit o nejvážnější otázce, kterou rovněž doposud neřešíme při svých propočtech — o vlivu atomových zbraní na výpočet poměru sil. To je zásadní otázka, kterou musíme řešit, poněvadž v soudobých podmínkách už není možno posuzovat šablonovitě poměr sil tak, jak jsme tomu doposud zvykli, uvážíme-li, že použitím zbraní hromadného ničení je možno zásadně změnit poměr sil v určitém prostoru během několika hodin ve prospěch jedné z bojujících stran. S touto okolností počítá zvláště velení americké armády, poněvadž na všech cvičeních a manévrech prováděných v posledních letech bylo počítáno s poměrně nízkou hustotou dělostřelectva (do 40 až 50 děl na 1 km fronty útoku). Tento počet hlavní je zdůvodňován zvětšeným počtem atomových zbraní a větší leteckou podporou boje pozemních vojsk.

Podle mého názoru nebude účelné při řešení tohoto problému snažit se stanovit určitý počet dělostřeleckých oddílů, který se vyrovná účinku atomové pumy určité ráže, nýbrž jen na základě provedených atomových úderů nepřítele a plánovaných nebo provedených atomových úderů na vlastní straně vypočítat, jakou sílu je možno těmito údery zničit nebo vyřadit z boje (viz článek podplukovníka Malého a kapitána Havlíčka ve VM čís. 6/1956) a tyto výpočty vzít v úvahu zvláště při propočtu taktických hustot a poměrů sil.

Při výpočtu operační hustoty a poměru sil je třeba zvlášť uvést pravděpodobný počet atomových úderů nepřítele i plánovaný počet atomových pum a granátů, použitých vlastními vojsky, aby byl získán určitý obraz o možném použití těchto zbraní u obou stran.

Značný vliv na činnost vojsk má v soudobých podmínkách rovněž vzdušná situace. Je proto třeba, abychom tuto otázku při hodnocení možností obou stran neopomíjeli a reálně uvažovali jednak o poměru sil v letectvu, jednak při hodnocení poměrů sil na frontě počítali s činností letectva. Musí se proto vzít v úvahu i provedené letecké údery na pozemní vojska, což se projeví ve změněném počtu praporů a dělostřelectva, které bude zničeno leteckými údery.

*) V čitateli se uvádějí tanky v levé rubrice, t. j. u útočníka; ve jmenovateli se uvádějí společně tanky a protitankové zbraně v pravé rubrice, t. j. u obránce.

Poznámka. V tomto poměru je počítáno s použitím atomových zbraní; to znamená, že uvedené počty jsou po odečtení ztrát způsobených atomovými údery.

Problémy, které se vyskytují při výpočtech poměrů sil, jsou tu rozebrány jen s hlediska použití bojových prostředků. Kromě toho je však nutno i při těchto propočtech brát v úvahu i celkový počet zbraní. Musíme proto při hodnocení situace na frontě více uvažovat o morálně politickém stavu vojsk obou stran, o stupni jejich výcviku a o bojových zkušenostech, poněvadž to jsou činitelé, kteří budou mít podstatný vliv na průběh bojové činnosti.

Pokusil jsem se jen o návrh možného řešení otázek týkajících se výpočtu poměrů sil a doufám, že se v diskusi k těmto problémům vyjádří další soudruzi, poněvadž tyto otázky jsou v poslední době značně aktuální a je třeba, abychom je řešili a tak i po této stránce přispěli k zvýšení operačně taktické přípravy velitelů a štábů naší armády.

OPERAČNÍ A BOJOVÁ PŘÍPRAVA

METODIKA PŘÍPRAVY A ŘÍZENÍ VŠEVOJSKOVÉHO TAKTICKÉHO CVIČENÍ

Major Rudolf Dvořáček

Organisace, příprava a řízení vševojskových taktických cvičení není již otázkou, u níž by bylo třeba rozbírat nejzákladnější úkoly velitelů, štábů, ředitelství cvičení a rozhodčích. Avšak hlavním požadavkem těchto cvičení v letošním výcvikovém roce je připravit a řídit vševojsková taktická cvičení tak, aby rozvíjela samostatnost a iniciativu cvičících, aby cvičila obě strany k iniciativní, aktivní bojové činnosti a aby se stala školou pružného velení nejen pro zařazené velitele a štáby, ale také pro ředitelství cvičení. V duchu těchto požadavků a na základě zkušeností z některých taktických cvičení v uplynulém výcvikovém roce je zpracován tento článek.

Metodika organisace, zpracování a řízení cvičení je vysvětlena na thematicu »Pochod a střetný boj střeleckého pluku«. Je to tak proto, že toto thema je nejobtížnější k řízení a že si na něm lze nejnázorněji ukázat způsob zpracování a řízení cvičení, které záměrně ponechává iniciativu a možnosti úspěchu oběma stranám.

* * *

Pro náš příklad vycházíme z tohoto předpokladu:

V organizačních směrnících divise jsou pro cvičení 35. a 37. sp přiděleny tyto posilové prostředky:

— 35. sp (11. sp cvičící): 42. dp, 1. tank. rota a 1. bat. shd, 30. tsp, 1. žen. rota 30. žpr, 1. bat. 30. ptdo, 1. a 2. bat. 30. pldo, 30. četa chem. ochrany;

— 37. sp (8. sp cvičící): 49. dp, 2. tank. rota a 2. baterie shd 30. tsp, 2. žen. rota 30. žpr, 2. bat. 30. ptdo, 30. pldo bez 1. a 2. baterie.

Cvičení vypracuje náčelník operačního oddělení divise, jemuž vydal velitel divise tyto pokyny:

Do plánu opatření k zabezpečení zpracování a provedení cvičení zahrnout tyto úkoly:

1. Velitele pluků, jejich zástupce a náčelníky štábů ze znalosti řádů na uvedená thema přezkouším dne . . .

2. Přezkoušení podřízených velitelů a náčelníků velitelů pluků do . . .

3. Štábní cvičení se štáby pluků, s veliteli praporů a s veliteli posilových prostředků řídit náčelníkem štábu divise ve dnech . . . Cvičení předložit mi ke schválení do . . .

4. Motorová vozidla, která se zúčastní cvičení, prohlédnout ZVT pluků za řízení technického oddělení divise do . . . Do téže doby poučit řidiče.

5. Zámysl vševojskového taktického cvičení předložit mi ke schválení . . ., zpracované cvičení do . . .

6. Organizační nařízení vydat do . . .

7. Nácvik rozhodčích budu řídit ve dnech . . . Pro theoretickou přípravu ředitelství a rozhodčích vyhradit dny . . .

8. Rozbor cvičení dne . . . za účasti štábu divise, cvičících velitelů a štábů do velitelů praporů (oddílů) vto.

9. Vlastní cvičení plánovat takto:

— prohlídku pořadové přípravy cvičících jednotek a útvarů štábem divise, takticko-pořadová cvičení a prohlídku materiálních příprav na cvičení,

— takticko-pořadová cvičení provést u střeleckých pluků po praporech s plukovními jednotkami za účasti tankových rot a baterií samohybných děl na kolových vozidlech s namontovanými radiovými stanicemi,

— dělostřelecké útvary provést takticko-pořadová cvičení samostatně,

— ženijní roty divisního ženijního praporu a ženijní čty pluků zabezpečí zřízení a obsluhu přepravišť.

Hlavní důraz při takticko-pořadových cvičeních položit na procvičení těchto úkolů:

— U střeleckých a tankových jednotek:

— přechod z pochodové sestavy do předbojových a bojových útvarů, provedení zteče z chodu,

— organisace a vedení pronásledování s přechodem z bojových tvarů do tvarů předbojových a pochodových,

— přeprava přes vodní tok — zteč na protilehlém břehu.

— U dělostřeleckých jednotek:

— zaujetí palebných postavení a pozorovaten z pochodové sestavy,

— řízení palby,

— příprava a přemístění pozorovaten a palebných postavení.

— U jednotek chemické ochrany:

— průzkum a vytyčení prostorů zamořených bojovými radioaktivními a trvalými otravnými látkami,

— rozvinutí MSO z chodu a činnost na něm.

— U všech jednotek:

— řízení přesunu signály,

— odrážení náletů nepřátelských bombardovacích stíhacích letounů,

— překonání úseků terénu zamořených bojovými radioaktivními a trvalými otravnými látkami,

— částečná hygienická očista, deaktivace a odmoření.

Taktická cvičení obou stran zahájit vyhlášením bojového poplachu s přesunem do záložního prostoru.

Pro cvičení vytvořit tuto výchozí situaci pro obě strany:

»Jednotky prvního sledu armády se vlomily noční ztečí do pásma armádních záloh protivníka a ve večerních hodinách bojují s protivníkem, který klade tuhý odpor.

Cvičící pluk v sestavě divise dokončuje ničení obklíčených jednotek nepřítele v taktické hloubce obrany.

Zámysl stran

Cervený: Noční ztečí prolomit svazky prvního sledu pásma armádních záloh do celé hloubky; během noci přisunout divisi, která se zúčastnila ničení obklíčeného nepřítele v taktické hloubce, a zasadit ji ráno druhého dne s úkolem zabránit modrému v zaujetí obrany mezi-lehlého postavení; při jeho obsazení zmocnit se ho z chodu, překročit řeku, vytvořit předmostí a udržet je do příchodu hlavních sil armády.

Divisi přesunout po dvou osách; cvičící pluk po samostatné ose s úkolem kryt bok divise.

M o d r ý : Udržet pásmo armádních záloh do svítání následujícího dne a zabezpečit zaujetí obrany na mezilehlém postavení svěžími předsunutými jednotkami z hloubky. Dále v součinnosti s těmito jednotkami vést boj na zdrženou a zabezpečit tak zaujetí obrany v hloubce. Modrý brání svazky druhého sledu armády třetí pásmo obrany; připravil mezilehlé postavení za třetím pásmem obrany. K prohloubení obrany a zpomalení pronikání červených je vyslána během noci čerstvá divise k obsazení mezilehlého postavení a k vedení boje na zdrženou se svazky bránícími třetí pásmo obrany.«

Poznámka k zámyslu stran, stanovenému velitelem divise:

Při vypracování výchozí situace stran a někdy již při volbě thematu cvičení pro stranu modrou narážíme na potíže: jak organisovat cvičení, aby odpovídalo zásadě volného rozhodování cvičících. Hlavním požadavkem na tematiku obou stran a na výchozí situaci je — žádná ze stran nesmí být předem odsouzena k pasivitě. Při thematu »Pochod a střetný boj« je řešení poměrně jednoduché: stanovíme stejné thema pro obě strany. U jiných tematů bude někdy výhodné vypracovat pro cvičení dva zámysly s rozdílnou výchozí situací pro červenou a modrou stranu. Přitom bude možné procvičit některé učební úkoly se značkářem.

Učební cíle cvičení

1. Přezkoušet bojovou pohotovost jednotek a útvarů.
2. Zdokonalit velitele a štáby v urychlené organizaci, bojovém zabezpečení a řízení přesunů s důrazem na průzkum, PVO, ochranu proti zbraním hromadného ničení a organizaci pořádkové služby.
3. Procvičit velitele a štáby v řízení boje jednotek při střetnutí s protivníkem, v organizaci a vedení pronásledování, v organizaci a přechodu řeky z chodu a v řízení boje na předmostí.
4. Procvičit týlové orgány a jednotky v organizaci a v zásobování útvarů všemi druhy materiálně technického zabezpečení.
5. Procvičit jednotky v přesunech, v odrážení náletů nepřátelských letounů, v překonávání prostorů zamořených bojovými radioaktivními a trvalými otravnými látkami, ve zteči z chodu, v násilném překonávání vodního toku, v odrážení nepřátelských protiztečí a v odstraňování následků použití zbraní hromadného ničení nepřítelem.

Prostor cvičení volit tak, aby terén umožňoval v předpokládaném místě střetnutí pohyb motorových vozidel mimo komunikace a provedení zteče z chodu.

Na základě pokynů velitele divise, úkolů uložených v rozkaze ministra národní obrany a v organizačních směrnicích velitele vojenského okruhu přistoupil náčelník operačního oddělení ke zpracování cvičení. Především sestavil »Plán opatření k zabezpečení zpracování a provedení cvičení« (možný vzor v příloze 1.), z něhož byla vydána potřebná nařízení útvarům. Pak zpracoval podle stanovených učebních cílů »Schema zámyslu«, v němž vyřešil období cvičení, učební úkoly a provedení cvičení časově.

Po schválení schématu velitel divise je přenesl do mapy a upřesnil v terénu v součinnosti s veliteli (náčelníky) druhů vojsk a náčelníkem týlu divise. Rekognoskaci lze uskutečnit buď tak, že se rekognoskační skupina rozdělí na dvě části a provede se současně na straně červené i modré (při nedostatku času) nebo nejprve na straně červené a pak na straně modré.

Které otázky je třeba i při rekognoskaci upřesnit?

a) V prostoru soustředění (není-li tento prostor prostorem soustředění při bojovém poplachu).

- cesty — šířka, hodnota za různého počasí, možnost vjezdu a výjezdu bojových vozidel a tanků,
- porost — hustota a výška stromů, možnost rozmístění živé síly a bojové techniky mimo cesty vzhledem k nejmenším škodám na kulturách,
- terén — s hlediska ochrany proti zbraním hromadného ničení,
- vhodný prostor pro umístění VS pluku,
- výhodná palebná postavení pro protiletadlové zbraně,
- vodní zdroje,
- zdravotní situace.

b) Na ose (osách) přesunu :

- kvalita a šířka cest plánovaných pro přesun,
- únosnost silničních objektů,
- možné objížděky prostorů, v nichž plánujeme činnost nepřítele (zničení mostů, zamoření a p.),
- možnost rozčlenění pochodové sestavy při nepřátelském vzdušném napadení,
- možnost objížděk velkých osad,
- výška železničních nadjezdů, po případě jejich objížděky,
- organizace pořádkové služby na ose přesunu,
- stav sněhové pokrývky na cestách.

c) V prostoru střetnutí :

- výhodné čáry pro střetnutí,
- přístupové cesty,
- možnost pohybu vozidel při rozvinutí jednotek v terénu (louky, bažiny, osení, sněhová vrstva a p.),
- prostory palebných postavení dělostřelectva a možnosti jejich zaujetí,
- výhodná VPS,
- prostory umístění týlových jednotek,
- cesty k vedení pronásledování v obou směrech.

d) Na řece :

- výchozí prostory k přepravě,
- palebná postavení dělostřelectva a protiletadlového dělostřelectva,
- VPS,
- prostory soustředění přepravních prostředků,
- jednotlivá přepraviště — hloubka a rychlost proudu, příjezdové cesty, stav břehů, odjezdové cesty,
- vlastní stav řeky — bez souvislé ledové příkrývky, led — jeho tloušťka.

e) Na předmostí :

- výhodná čára pro obranu řeky,
- výhodná čára pro předmostí,
- cesty,
- palebná postavení dělostřelectva a protiletadlového dělostřelectva,
- VPS,

- možnosti rozmístění týlových jednotek,
- prostor pro MSO — vodní zdroje, příjezdové a odjezdové cesty,
- výchozí postavení k provedení protizteče, přístupové cesty, možnost rozvinutí vozidel za pohybu terénem.

Během rekognoskace poznamenávají si její účastníci všechny potřebné údaje, které jsou pak podkladem jednak k úpravě prostoru cvičení, jednak ke změnám v zámyslu.

Po rekognoskaci vypracuje náčelník operačního oddělení divise v součinnosti s veliteli (náčelníky) druhů vojsk a služeb týlu zámysl v čístopise a předloží jej ke schválení řídicímu cvičení.

Námět a organizační nařízení

Podkladem pro sestavení námětů je zámysl cvičení, z něhož zpracovatel použije jen části údajů o bojové sestavě a činnosti nepřítele tak, aby cvičicím neprozradil zamýšlenou činnost druhé strany.

Pro usměrnění příprav cvičících velitelů a útvarů vydá štáb divise organizační nařízení, která je třeba doručit útvarům včas, aby všechna plánovaná opatření, zvláště rázu materiálního a technického, mohla být včas uskutečněna.

Zpracování plánu provedení cvičení

Tento dokument vypracuje náčelník operačního oddělení divise za účasti velitelů (náčelníků) druhů vojsk a služeb divise. Vševojskový plán provedení cvičení je pak podkladem těmto náčelníkům pro zpracování plánů druhů vojsk a týlu.

Požadavky kladené na plán provedení cvičení (výstižnější název snad bude »Možný průběh cvičení«):

- účelnost a přehlednost,
- časové vymezení jednotlivých období cvičení a učebních úkolů,
- výstižné grafické vyjádření učebních úkolů obou stran,
- možnost změny situací podle skutečného rozhodování a činnosti cvičících.

Pro vševojskové taktické cvičení na stupni pluku je nejvýhodnější formou grafický plán provedení cvičení s nejnutnějšími písemnými doplňky.

Jako přílohy k plánu provedení cvičení se vydávají potřebná bojová nařízení vypracovaná takovou formou, v jaké je podřízení skutečně dostávají, to znamená ve formě radiogramů, grafických bojových nařízení dávaných styčnými důstojníky a p.

Postup při zpracování plánu provedení cvičení

- Zakreslit výchozí situaci obou stran (jednotek v dotyku i jednotek v hloubce — v prostorech soustředění). Nezabývat se podrobnostmi, které závisí na rozhodování cvičících velitelů pluků,

- vyznačit osy přesunu obou stran do celé hloubky a
- postupně zakreslovat jednotlivé učební úkoly obou stran — označit je písmenně (názvem učebního úkolu) a uvést předpokládaný čas průběhu; při řešení hlavních učebních úkolů je nutno zakreslit všechny prvky bojové sestavy, aby tak byl dán přehled o nejúčelnější variantě řešení (palebná postavení dělostřelectva, PLD, DPTZ, ŽZ, OZP, VPS, obvaziště, plukovní bojovou výdejnu, týlové velitelské stanoviště).

Plán provedení cvičení slouží velitelům druhů vojsk (služeb) k rozpracování dílčích plánů, v nichž jsou řešeny učební úkoly podle speciálnosti.

Docházíme nyní k názoru, že pro praporeční a plukovní cvičení nebude nutné vypracovávat zvláštní plán provedení cvičení, nýbrž že tento dokument bude nahrazen zámyslem po drobných úpravách (příloha 2).

Tento zámysl je zpracován s rozdílnou výchozí situací obou cvičících stran, kdy se jak pro stranu »červenou«, tak i »modrou« vychází z útočného boje, který dává lepší možnosti k rozvíjení iniciativy obou cvičících stran a neodsuzuje již předem jednu z nich k pasivní činnosti, jak tomu bývá při volbě výchozí situace v obranném boji. Plánovaný průběh cvičení umožňuje tak řízení cvičení podle skutečného rozhodování cvičících, neboť počítá s úspěšnou činností při střetnutí jedné i druhé strany.

Organisace ředitelství cvičení, rozhodčích a příprava rozhodčích

Počet rozhodčích se snažíme omezit na nejmenší míru. Je tomu tak jednak proto, že se velkým počtem rozhodčích skresluje průběh cvičení, jednak divise nemá k dispozici takový počet důstojníků. Možné schéma organisace ředitelství cvičení a rozhodčích je v příloze 3.

Příprava rozhodčích v našem příkladě byla rozvržena na tři dny:

1. den: theoretická příprava,
2. a 3. den: příprava v terénu.

Cílem theoretické přípravy je

- provést seminář z tematiky cvičení jak po stránce vševojskové, tak i odborné,
- přezkoušet, po případě vysvětlit povinnosti a práva rozhodčích a orgánů ředitelství cvičení,
- seznámit s organizačními nařízeními vydanými pro cvičení, zvláště pokud jde o bezpečnostní opatření a značkování,
- vysvětlit zámysl cvičení,
- seznámit s možným průběhem cvičení (hlavně co se týká času),
- zakreslit plán provedení cvičení rozhodčími do map.

Cílem praktické přípravy v terénu je: procvičit rozhodčí zařazené do funkcí jednotlivých velitelů v řešení možných variant rozhodnutí cvičících při plnění jednotlivých učebních úkolů. Tato příprava se koná zpravidla odděleně pro obě strany až po prostory, v nichž je předvídáno střetnutí zajišťovacích jednotek a hlavních sil. Tam se přípravy zúčastní rozhodčí obou stran společně.

Nácvik řídí osobně řídící cvičení, rozehru činnosti stran v prostorech jednotlivých stran řídí úsekoví rozhodčí.

M o ž n ý p o s t u p :

- topografická orientace,
- vydání pokynů pro rozehru učebních úkolů řídícím cvičení úsekovým rozhodčím,
- procvičení jednotlivých variant rozhodnutí a činnosti stran při každém učebním úkolu,
- závěr řídícího.

Orgány ředitelství cvičení a rozhodčí se připravují z řady stanovišť podle počtu učebních úkolů, které budou probírány.

Na tuto část přípravy je třeba zaměřit hlavní pozornost. Jejím cílem je, aby se rozhodčí dokonale seznámili s prostorem cvičení, dovedli se v něm dobře orientovat ve dne i v noci a byli připraveni na všechny hlavní varianty rozhodnutí a činnosti cvičících.

K usměrnění této přípravy se zpravidla sestavuje »Plán přípravy rozhodčích«. Tento plán má zabezpečit, aby příprava rozhodčích byla časově a prostorově skloubena a aby řídící neopominul vyřešit některé důležité otázky.

Do přípravy rozhodčích vypracuje pomocník náčelníka operačního oddělení divise pro velitele značkovací jednotky »Plán značkování«, který se při nácviu rozhodčích doplňuje a upřesňuje. Může mít grafickou formu na mapě, což je nejvýhodnější.

Řízení cvičení

Cvičení řídí řídící s pomocníky a rozhodčími obou stran. Základní bojová nařízení (bojové rozkazy) jsou vydávána cvičícím velitelům časově podle plánu provedení cvičení, ostatní podle situace a rozhodování cvičících v průběhu cvičení takovou formou, jakou by byly vydávány ve skutečném boji.

Hlavním úkolem řídícího je vést a vychovávat velitele k samostatné, iniciativní činnosti, a to i kdyby některé učební úkoly nebyly procvičeny.

Řídící cvičení se svým štábem je starším náčelníkem pro obě strany; tím je mu dána možnost mít vliv na rozhodování cvičících velitelů. Přitom však jeho zásahy nesmějí mít charakter dosáhnout »autorského« řešení, nýbrž na základě správného a hlubokého zhodnocení situace, rozhodování a činnosti stran podle skutečného poměru sil a smělosti manévru na frontě přiznávat úspěch jedné z cvičících stran.

Tento způsob řízení je mnohem náročnější nejen pro řídícího a štáb ředitelství, ale i pro rozhodčí na obou stranách, protože pohodlnější je v každém případě osvojit si jedno řešení a na jeho základě činnost cvičících usměrňovat než hodnotit a vážit skutečnou situaci a skutečný poměr sil. V současné době je třeba položit hlavní důraz na praktickou přípravu štábu ředitelství a rozhodčích v terénu a probrat při ní všechny možné varianty řešení jednotlivých učebních úkolů tak, aby rozhodčí dovedli správně zhodnotit činnost cvičících a byli připraveni na další vývoj situace.

Důležitým činitelem pro řízení cvičení je stálé a dobře fungující spojení ředitelství cvičení a rozhodčích. To musí zabezpečit, aby starší rozhodčí stran mohli rychle informovat ředitelství cvičení o všech rozhodnutích cvičících, a obráceně, aby měl řídící možnost dávat rozhodčím kdykoliv pokyny pro další průběh cvičení.

V zásadě probíhají taktická cvičení bez přerušování, avšak je-li nejasná situace, lze cvičení na určitou dobu přerušit, upřesnit situaci stran a pak teprve v něm dále pokračovat.

S otázkou řízení je těsně spjata otázka značkování činnosti jak nepříteli, tak i zčásti vlastních jednotek. Značkování některých činností je možno připravit předem bez ohledu na skutečný průběh cvičení (úder letectva, zamoření úseků terénu, zničení objektů, zátarasy a p.), zvláště když úder letectva jsou jen značkovány nebo když tyto úkoly jsou prováděny na rozkaz staršího náčelníka a cvičící nemají na ně vlivu.

Avšak při střetnutí stran je nutno značkovat vždy jen v souhlase s rozhodováním cvičících a se skutečným průběhem cvičení. V zásadě lze značkovat na příklad dělostřelecké a minometné palby jen tenkrát, když cvičící dělostřelecké jednotky dosáhly skutečné pohotovosti k plnění palebných úkolů a mají-li munici. Po této stránce je třeba rovněž usměrňovat požadavky velitelů střeleckých jednotek, kteří jsou často při vyžadování podpory příliš »nároční« a nedbají na možnosti zásobování dělostřeleckých útvarů municí.

K úspěšnému značkování činnosti stran je výhodné určit pro každou stranu samostatnou značkovací jednotku, která má dobré spojení s pomocníkem ředitelství cvičení pro značkování. Tento pomocník řídicího dává pokyny k značkování paleb co do místa, času a doby trvání podle skutečného rozhodování cvičících.

Příprava a provedení rozboru cvičení

Rozbor cvičení je jedna z nejodpovědnějších povinností řídicího cvičení a jeho štábu. Přípravuje se zároveň se zahájením příprav cvičení a pracuje se na něm po celou dobu cvičení; má být proveden co možná nejdříve po ukončení cvičení, ovšem tak, aby do jeho zahájení bylo umožněno shromáždit a pečlivě zhodnotit činnost cvičících velitelů, štábů a jednotek v průběhu celého cvičení. Při pohybovém druhu boje není zpravidla po zahájení cvičení možno pravidelně shromažďovat zprávy rozhodčích o hodnocení jednotlivých velitelů a jednotek, a bývá proto výhodné po ukončení cvičení vyhradit určitý potřebný čas pro shromáždění a zhodnocení těchto zpráv, aby zpracované hodnocení bylo hodnověrné a aby bylo podloženo fakty a nejenom domněnkami. Všichni rozhodčí a štáb řídicího cvičení jsou povinni soustavně dělat si poznámky o rozhodování a činnosti velitelů a jednotek v průběhu celého cvičení. Na rozboru cvičení zpravidla řídicí cvičení s náčelníkem štábu ředitelství cvičení objasní tyto otázky:

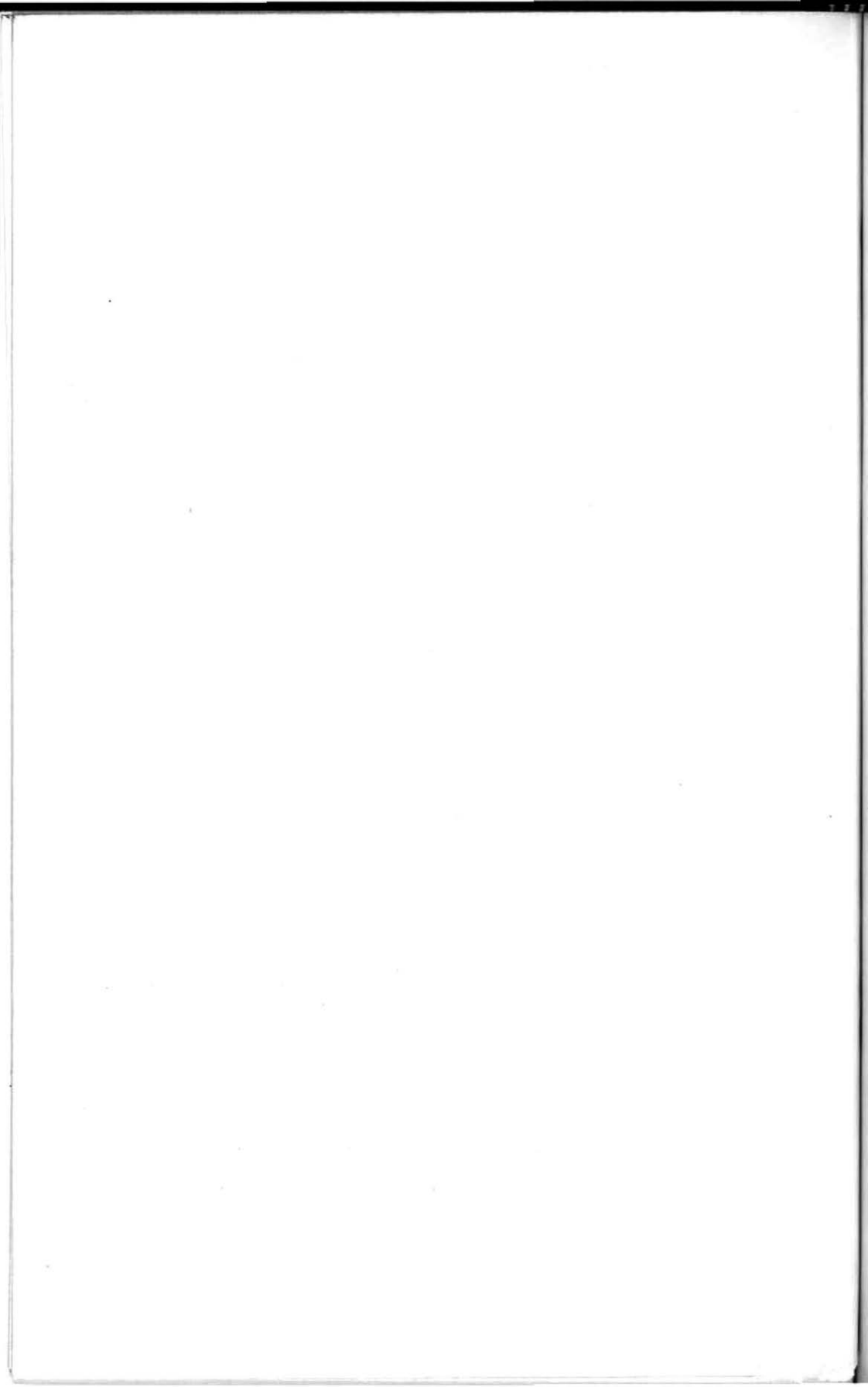
- thema, učební cíle a úkoly cvičení,
- hlavní theoretické zásady, na nichž bylo postaveno řešení jednotlivých učebních úkolů,
- výchozí situace stran, jejich zámysl,
- hodnocení činnosti velitelů, štábů a jednotek se zřetelem na splnění stanovených učebních cílů,
- celkové zhodnocení činnosti důstojníků, poddůstojníků a mužstva: klady, nedostatky, jejich příčiny a následky,
- zhodnocení morálně politického stavu jednotek,
- zhodnocení materiálního a technického zabezpečení,
- celkové zhodnocení přípravy velitelů, štábů a jednotek,
- zhodnocení činnosti rozhodčích,
- vytyčení úkolů k odstranění nedostatků zjištěných při cvičení a vydání pokynů k provedení dílčích rozborů podřízenými veliteli.

Rozbor cvičení má ukázat cvičícím velitelům a štábům klady i nedostatky v jejich práci při organisaci a řízení boje podřízených jednotek; má pro ně být školou. S tohoto hlediska je nutno k přípravě rozboru přistupovat. Zdůvodnění nesprávných rozhodnutí má být přesvědčivé. Nikdo nemá z rozboru odcházet s pocitem, že jeho činnost nebyla správně zhodnocena.

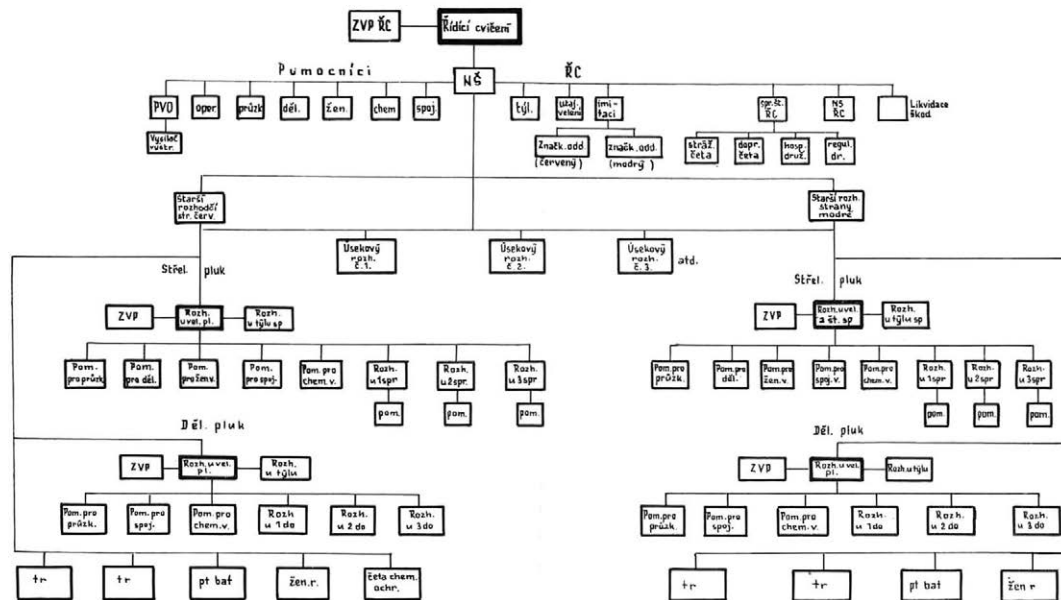
PLÁN

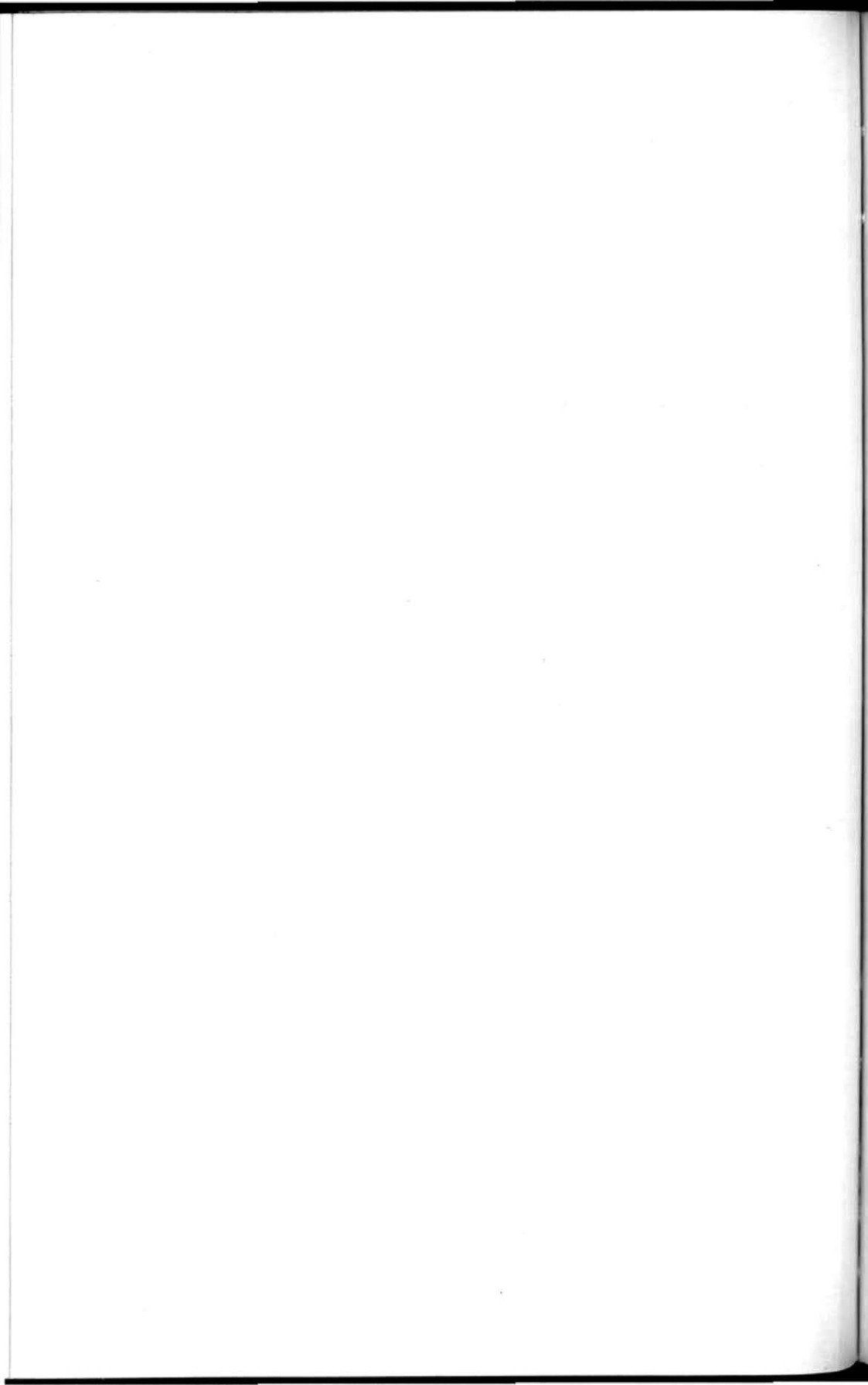
opatření k zabezpečení zpracování a provedení vševojskového plukovního
taktického cvičení ve dnech 12. až 15. 2. 1957

Pořad. číslo	Úkol	Doba provedení	Místo	Kdo provede	Kdo kon- troluje	Poznámka o splnění
1	Přezkoušení theoretických znalostí velitelů pluků, jejich zástupců a náčelníků štábu pluků	19. 1.	učebna štábu sd	vel. sd		
2	Přezkoušení theoretických znalostí velitelů praporů a podřízených velitelů	do 30. 1.	učebny útvarů	vel. pluků, prap., rot, čet	starší náč.	
3	Dvoustupňové dvoustranné štábní cvičení	31. 1. a 1. 2.	v terénu	NŠ sd	vel. sd	
4	Technická prohlídka motorových vozidel a poučení řidičů	do 5. 2.	auto-parky útvarů	ZVT útvarů	ZVT sd	
5	Poučení důstojníků, poddůst. a mužstva o ochraně proti omrznutí	do 9. 2.	učebny útvarů	starší lékař útvarů	Náčelník zdrav. služby sd	
6	Rekognoskace prostoru cvičení	3. 1.	terén	NO, náč. druhú vojsk NT sd	NŠ sd	
7	Zpracování zámyslu cvičení	do 14. 1.	prac. štábu	NO, NPz, vel. děl. NT, náč. PVO	NŠ sd	
8	Vydání organizačních nařízení pro cvičení cvičícím útvarům	do 20. 1.	prac. štábu	NO, ŽN, NS, NCHS, vel. děl., náč. 6. odd., náč. topo.sl., NT, ZVT	NŠ sd	
9	Zpracování námětu s přílohami a vydání útvarům	do 23. 1.		NO, ŽN, NS, NCHS, vel. děl., náč. 6. odd, náč. topo.sl., NT, ZVT	vel. sd	

SCHEMA ORGANISACE ŘEDITELSTVÍ CVIČENÍ A ROZHODČÍ SLUŽBY

Pořad. číslo	Úkol	Doba provedení	Místo	Kdo provede	Kdo kontroluje	Poznámka o splnění
10	Zpracování plánu provedení a příloh k němu	do 31. 1.		NO, ŽN, NS, NCHS, vel. děl., náč. 6. odd, náč. topo.sl., NT, ZVT	vel. sd	
11	Zpracování plánu provedení taktických pořadových cvičení	do 5. 2.		štáby útvárů	NŠ sd	
12	Příprava rozhodčích — theoretická — praktická	6. 2. a 8. 2.	učebna štábu, terén	vel. sd		
13	Úprava prostoru cvičení	do 8. 2.	prostor cvičení	div. žpr	ŽN sd	
14	Prohlídka pořadové přípravy, materiálně technické zabezpečení a takticko-pořadová cvičení	12. a 13. 2.	evič. útvárů, terén	vel. a štáb sd, vel. útvárů		
15	Provedení vševojskového taktického cvičení	14. a 15. 2.	prostor cvičení	vel. a štáb sd		
16	Rozbor cvičení	18. 2.	učebna štábu 35 sp	vel. div., štáb, vel. útvárů, vel. prap. (odd.)		

INFORMACE O CIZÍCH ARMÁDÁCH

POZNATKY

Z BOJOVÉ ČINNOSTI OZBROJENÝCH SIL VELKÉ BRITANNIE, FRANCIE A IZRAELE PŘI NAPADENÍ EGYPTA

Úvod

Průběh nedávných válečných operací britsko-francouzských a izraelských ozbrojených sil proti Egyptu znovu potvrdil, jak velký důraz klade velení armád těchto států na vojenské vzdušné síly, a ukázal v praxi hlavní zásady jejich bojového použití. I když nebylo využito momentu nenadálého napadení, s nímž, jak známo, vrchní velení západních armád počítá jako s jedním z hlavních činitelů, přesto se ve vzdušné operaci trvající jen několik dní zřetelně rýsovaly hlavní tři úkoly plněné vojenskými vzdušnými silami, a to

- vybojování a udržení nadvlády ve vzduchu,
- izolace válčiště a
- přímá letecká podpora.

1. Přípravy britských, francouzských a izraelských ozbrojených sil a opatření egyptského vrchního velení

Po neúspěšném politickém a hospodářském nátlaku na egyptskou vládu, jehož cílem bylo zvrátit znárodnění Společnosti Suezského průplavu, přikročila Velká Británie a Francie k válečným přípravám.

Britské velení povolalo záložníky některých ročníků a odeslalo vzdušné, námořní a pozemní vojenské síly do Středomoří. Z Velké Británie byly přemístěny do Středomoří bombardovací letky vyzbrojené letouny VALIANT a CANBERRA a byly zesíleny britské vojenské vzdušné síly na Kypru.

V téže době rovněž francouzská vláda učinila opatření k válečným přípravám a zesílila anglické vojenské síly na ostrově Kypru jak výsadkovými tak i leteckými jednotkami, zvláště bombardovacími stíhacími, stíhacími a průzkumnými letouny. Zesílila i izraelské ozbrojené síly zvýšenou dodávkou bojové techniky, zejména lehkých tanků AMX-13 a letounů MYSTERE, a přemístila některé francouzské letecké jednotky s letouny MYSTERE na území Izraele. Výsostné označení těchto letounů bylo narychlo přemalováno, ale osádky zůstaly pravděpodobně francouzské. Do východní části Středomoří byla vyslána i britská a francouzská námořní flotila s pěti britskými a dvěma francouzskými letadlovými loďmi.

Přesun britských a francouzských pozemních, námořních a vzdušných sil byl zakončen asi v polovině září 1956.

Všechny přípravy a přesuny britsko-francouzských ozbrojených sil byly plánovány a řízeny společným britsko-francouzským velitelstvím, jež bylo zřízeno již v srpnu a jehož VS bylo umístěno v Nicosii na Kypru. Vrchním velitelem spojených ozbrojených sil byl jmenován britský generál KEIGHTLEY.

K provedení útoku na Egypt soustředila Velká Británie, Francie a Izrael v prostoru Středního Východu následující vojenské síly:

- dvě pěší divise (britské),
- jednu mechanizovanou divisi (francouzskou),
- jednu obrněnou divisi (britskou),
- jednu vzdušnou výsadkovou divisi (francouzskou),
- dvě samostatné pěší brigády (britské),
- jednu vzdušnou výsadkovou brigádu (britskou),
- jednu brigádu námořní pěchoty (britskou),
- jeden vzdušný výsadkový pluk cizinecké legie (francouzský),
- jeden samostatný tankový pluk (britský),
- dvě armádní dělostřelecké skupiny (britské),
- pět protiletadlových dělostřeleckých pluků (britských) a
- asi 18 izraelských brigád.

Kromě toho byly ve Středomoří soustředěny tyto námořní síly: tři britské křižníky, dvě francouzské bitevní lodi a větší počet torpedoborců, fregat, minolovek, ponorek, dopravních a výsadkových lodí.

Dislokace a uskupení britsko-francouzských a izraelských pozemních a námořních sil je znázorněna v příloze 1.

Vojenské vzdušné síly Velké Británie, Francie a Izraele zasazené proti Egyptu činily asi 86 letek s celkovým počtem přes 1200 letounů.

Z tohoto počtu bylo

— 19 letek bombardovacích s celkovým počtem 188 letounů VALIANT a CANBERRA,

— 36 letek stíhacích a bombardovacích stíhacích letounů se 620 letouny F-84F, HUNTER, MYSTERE, VENOM, OURAGAN, METEOR a MUSTANG,

— 20 letek námořních s 320 letouny SEA HAWK, SEA VENOM, AVENGER, GANNET, WYVERN, CORSAIR, SKYRAIDER,

— 6 letek průzkumných s 97 letouny CANBERRA P. R. 3 a P. R. 7, RF-84F a METEOR F. R. 9,

— 5 letek dopravních výsadkových s 56 letouny HASTINGS, VALENTA a NORATLAS.

Spojené vojenské vzdušné síly byly umístěny na letištích na MALTĚ, KYPRU, v LÍBYI, v IZRAELI, v JORDÁNSKU, v IRÁKU, v ADENU a na sedmi letadlových lodích (britské EAGLE, BULWARK, ALBION, OCEAN a THESEUS a francouzské ARROMANCHES a LA FAYETTE).

Dislokace a uskupení britsko-francouzských a izraelských vojenských vzdušných sil na Středním Východě je znázorněna na příloze 2.

Egypt měl před zahájením agrese celkový početní stav ozbrojených sil asi 175 000, z toho pozemních 112 000, vojenských vzdušných 8000, námořních 5000 a Národní gardy 50 000 osob.

Pozemní síly byly organizovány do tří pěších divísí, dvou tankových brigád a tří protiletadlových dělostřeleckých brigád.

Vojenské vzdušné síly měly sedm letek stíhacích, dvě letky bombardovací a tři letky dopravní. Celkový počet bojových letounů činil asi 300.

Po provedení všeobecné mobilisace se početní stav ozbrojených sil zvýšil asi o 200 000 osob.

Celková bojeschopnost egyptských ozbrojených sil byla nízká.. Zejména nová bojová technika nebyla dosud značnou částí egyptských jednotek zvládnuta.

2. Bojová činnost izraelských pozemních a vzdušných sil

Dne 29. října 1956 v ranních hodinách zahájily izraelské ozbrojené síly útok na Sinajském poloostrově. Úder proti egyptským vojskům byl veden na dvou směrech:

— na směru NACHL-SUEZ ve střední části Sinajského poloostrova, jehož cílem bylo dosáhnout Suezského průplavu u města SUEZ, byla během 48 hodin obsazena města KUNTILLA na egyptsko-izraelských hranicích a NACHL (asi 120 km na západ od izraelských hranic). K obsazení města NACHL bylo použito vzdušných výsadků;

— na směru QUSEIMA — ABU AWEIGILA — EL ARISH, jehož cílem bylo zničit egyptský odpor, zejména v prostoru ABU AWEIGILA, odříznout prostor GAZA a obsadit pobřeží Středozemního moře v prostoru PORT SAID, byla do 1. 11. 1956 obsazena města QUSEIMA, ABU AWEIGILA, EL ARISH a GAZA.

Izraelské ozbrojené síly dosáhly na obou směrech úspěchu a do zastavení palby (z 6. na 7. 11. 1956) postoupily až na vzdálenost asi 20 km od Suezského průplavu.

Egyptské ozbrojené síly kladly vyjímajíc prostoru ABU AWEIGILA jen slabý odpor a byly 1. 11. 1956 po zahájení britsko-francouzské operace ze Sinajského poloostrova staženy.

Operace izraelských pozemních sil byly účinně podporovány stíhacími letkami a letkami bombardovacích stíhacích letounů izraelských vojenských vzdušných sil s letouny MYSTERE, OURAGAN a MUSTANG. Největší bojovou činnost vyvíjely jednotky vyzbrojené letouny MYSTERE.

Tyto jednotky prováděly vzdušný průzkum egyptských letišť již den před zahájením bojových operací a od 29. 10. 1956 podnikaly bitevní úder a ničily letouny a letištní zařízení na obsazených základnách egyptského letectva v prostoru Suezského průplavu. Přitom došlo k prvním vzdušným bojům mezi letouny MIG-15 bis a letouny MYSTERE IVA. Při vzdušném úderu na letiště KABRIT dne 30. 10. 1956 došlo ke vzdušnému boji mezi desíti letouny MIG-15 bis a devíti letouny MYSTERE. Přestože většina letounů MIG-15 odstartovala již pod palbou letounů MYSTERE, podařilo se egyptským pilotům přejít do útoku a rozrušit bojovou sestavu útočících letounů MYSTERE, při čemž byly dva nepřátelské letouny sestřeleny při ztrátě jednoho letounu MIG-15 bis, jehož pilot se zachránil padákem.

Téhož dne byl u EL ARISH letounem MIG sestřelen letoun OURAGAN.

Dne 31. 10. 1956 provedlo dvanáct letounů MYSTERE další bitevní úder proti letišti KABRIT. Proti těmto letounům vzlétlo opět pod palbou osm letounů MIG-15 bis, které se ihned zavázaly do vzdušného boje a sestřelily tři letouny MYSTERE bez vlastních ztrát.

Při těchto ojedinělých vzdušných bojích prokázaly letouny MIG-15 bis proti letounům MYSTERE IVA svou převahu v manévrovací schopnosti jak v horizontální, tak ve vertikální rovině, i když nedosahují rychlosti letounů MYSTERE. O kvalitativní převaze letounů MIG svědčí po-

měr sestřelených letounů MYSTERE k počtu sestřelených letounů MIG-15 bis, který je přibližně 5 : 1 ve prospěch Egyptanů, ačkoli egyptští piloti létali na tomto typu teprve několik měsíců. Těchto několik vzdušných bojů dokazuje, že je možno získat iniciativu a převahu ve vzduchu i proti početně silnějšímu nepříteli a že naší bojovou technikou je možno ničit s úspěchem současnou moderní bojovou techniku protivníka.

3. Samostatná vzdušná operace spojených britsko-francouzských vojenských vzdušných sil

Samostatná vzdušná operace spojených britsko-francouzských vojenských vzdušných sil a letectva vojenských námořních sil byla zahájena 31. 10. 1956, dva dny po napadení Egypta Izraelem, a trvala do 5. 11. 1956, t. j. celkem šest dní. Cílem této operace bylo vybojovat a udržet nadvládu ve vzduchu a zabezpečit obsazení důležitých prostorů na území Egypta vzdušnými a námořními výsadky: PORT SAIDU, ISMAILIE a SUEZU, které jsou klíčovými body k ovládnutí a kontrole pásma podél Suezského kanálu.

Boj o nadvládu ve vzduchu byl prováděn bombardovacími letouny ze základen na MALTĚ, KYPRU, v LIBYI a v IRÁKU a bombardovacími stíhacími letouny z letišť na KYPRU, v IZRAELI, v JORDÁNSKU a z letadlových lodí EAGLE, ALBION, BULWARK, ARROMANCHES a LA FAYETTE.

První vzdušný úder byl proveden 31. 10. 1956 ve večerních hodinách bombardovacími letouny VALIANT a CANBERRA proti čtyřem hlavním egyptským letišťům ALMAZA, INCHASS, ABU SUEIR a KABRIT, obsazeným jednotkami egyptského stíhacího letectva. Druhého dne, t. j. 1. 11. 1956, ihned po rozednění byla tato čtyři letiště napadena jednotkami bombardovacích stíhacích letounů ze základen na KYPRU a z letadlových lodí operujících 60 až 100 km od egyptského pobřeží. Bombardovací stíhací letouny ničily jednotlivé letouny a zařízení letiště údery z malých výšek pumami malé a střední ráže, raketami a střelbou z palubních zbraní. Zároveň byla bombardovacími stíhacími letouny zničena stanoviště radiotechnických hlásek v prostoru Suezského průplavu.

V noci z 1. na 2. 11. provedly bombardovací letouny VALIANT a CANBERRA bombardovací údery proti dalším pěti egyptským letišťům, a to CAIRO WEST, FAYID, ISMAILIA, DEVERSOIR a KASFAREET, obsazeným bombardovacími a stíhacími leteckými jednotkami.

V ranních hodinách 2. 11. provedla jedna letka s letouny CANBERRA pod ochranou stíhacích letounů HUNTER Mk5 bombardovací úder ze střední výšky proti káhirskému vysílači.

V noci z 2. na 3. 11. 1956 provedly letouny VALIANT a CANBERRA v síle asi tři letek bombardovací údery proti letišti LUXOR, na něž byly krátce předtím přemístěny egyptské letouny IL-28.

Tato vzdušná operace prováděná s cílem vybojovat nadvládu ve vzduchu byla britskými a francouzskými vojenskými vzdušnými silami vcelku úspěšně zakončena, je však nutno zvážit některé důležité okolnosti, které usnadnily provedení této operace. Byl to především nevyhovující systém egyptské PVO, nedostatečný počet sil a prostředků PVO a rovněž nedokonalé velení těmto prostředkům, které nebylo centralisováno. Úroveň bojové připravenosti egyptského letectva nemohla odpovídat soudobým

podmínkám vedení vzdušné operace, protože letecký personál procházel právě přeškolovacím a zdokonalovacím výcvikem.

Tyto okolnosti znesnadnily účinné odražení vzdušných úderů, znesnadnily navádění egyptského stíhacího letectva a rovněž tak několik nahodilých vzdušných bojů nemělo vliv na boj o nadvládu ve vzduchu.

V průběhu dne 2. 11. byla část bojového úsilí britsko-francouzských leteckých jednotek přenesena z ničení letišť a letounů na úderý proti soustředěním egyptských pozemních sil.

Po celý den 3. 11. prováděly bombardovací stíhací letouny z pozemních základen a palubní letouny z letadlových lodí úderý proti soustředěním egyptských tanků, dělostřelectva, motorových vozidel a proti komunikacím, zejména v prostoru ISMAILIA, GIZEH a ALMAZA.

4. Provedení vzdušné a námořní výsadkové operace

Bombardovací stíhací letouny a námořní útočné letouny z letadlových lodí prováděly po celý den 4. 11. úderý raketami a střelbou z palubních zbraní proti pobřežním a protiletadlovým bateriím a proudům tanků. Úderý proti pobřežním a protiletadlovým bateriím v prostoru PORT SAID zesílily zejména k večeru tohoto dne.

Dne 5. 11. 1956 asi půl hodiny před rozedněním provedly britské letky s letouny HASTINGS a VALETTA shoz jednotek 16. britské výsadkové brigády na letišť EL GAMIL u PORT SAIDU. Parašutisté byli vysazeni z výšky asi 260 m na plochy předem vyznačené světelnými pumami shazovanými letouny typu CANBERRA. Současně byli z francouzských letounů NORATLAS za stejných podmínek vysazeni francouzští parašutisté na jižních přístupech k přístavům PORT SAID a PORT FUAD.

Výsadková operace byla podporována jednotkami stíhacích letounů HUNTER a bombardovacích stíhacích letounů VENOM a THUNDER-STREAK.

Stíhací letouny HUNTER v součinnosti se stíhacími letouny z letadlových lodí provedly před vysazením vzdušných výsadků vzlety s úkolem udržet nadvládu ve vzduchu a zabránit vzdušným úderům proti výsadbě. Bombardovací stíhací letouny umlčovaly a ničily pozemní prostředky protivzdušné obrany a palebná postavení baterií pobřežního dělostřelectva. Před vysazením výsadků předcházely podrobný a důkladný vzdušný fotografický průzkum pro shoz výsadků. Během provádění vzdušné a námořní výsadkové operace byly vzdušným průzkumem rovněž sledovány pohyby a přemisťování egyptských pozemních sil.

Tato vzdušná výsadková operace byla provedena při úplné nadvládě ve vzduchu na straně britských a francouzských vojenských vzdušných sil, přesto však vysazené jednotky narazily na houževnatý odpor egyptských jednotek a obyvatelstva, utrpěly těžké ztráty a musely být zesíleny asi 500 muži námořní pěchoty přepravenými z letadlových lodí OCEAN a THESEUS vrtulníky WHIRLWIND.

Během noci z 5. na 6. 1956 se soustředily podél pobřeží u PORT SAIDU lodí britské středomořské flotily, které po dělostřelecké a letecké přípravě zahájily 6. 11. 1956 v 5.50 hod. vysazování jednotek 3. britské brigády námořní pěchoty a jednotek 6. britského tankového pluku. Do večera 6. 11. 1956 se námořní pěchotě podařilo obsadit větší část PORT

SAIDU a spojit se s vysazenými francouzskými jednotkami. V noci zahájila námořní pěchota a výsadkové jednotky postup podél Suezského průplavu a dosáhla do 24.00 hod. prostoru EL CAP, asi 40 km na jih od PORT SAIDU.

Cílem operace britsko-francouzských pozemních sil bylo obsadit co nejrychleji pásmo Suezského průplavu a zmocnit se materiálu a zařízení, ponechaných tam Brity při jejich odchodu z Egypta podle britsko-egyptské smlouvy o Suezské základně z roku 1954. Pro houževnatý odpor egyptských ozbrojených sil nebylo však tohoto cíle dosaženo.

5. Taktika britsko-francouzských vojenských vzdušných sil

Vybojování nadvlády ve vzduchu bylo prováděno hlavně ničením letounů na letištích vzdušnými údery bombardovacích letounů a bombardovacích stíhacích letounů. Pro tento úkol bylo zasazeno britsko-francouzskými vzdušnými silami celkem asi 19 letek se 188 bombardovacími letouny a asi 35 letek s 500 bombardovacími stíhacími letouny.

Vzdušné údery proti letištím byly prováděny jednak v noci britskými bombardovacími letouny typu VALIANT a CANBERRA, jednak ve dne údery britských a francouzských reaktivních bombardovacích stíhacích letounů typu VENOM FB4 a F-84 F a rovněž palubními námořními letouny, a to reaktivními SEA HAWK, SEA VENOM, proudovrtulovými GANNET a WYVERN a pístovými CORSAIR, AVENGER a SKYRAIDER.

Cílem nočních bombardovacích úderů bylo zničit leteckými pumami velké ráže vzletové dráhy a stálá letištní zařízení, rovněž tak časovanými pumami zaminovat letiště a znesnadnit tak vzlet egyptských letounů. Denní vzdušné údery bombardovacích stíhacích letounů měly za úkol ničit jednotlivé cíle na letištích, jako letouny, cisterny, hangáry atd. pumami střední ráže a střelbou z palubních zbraní. Noční bombardovací údery prováděly skupiny letounů VALIANT a CANBERRA B2 členěné do hloubky i do výšky na několik sledů. První sled složený jen z několika letounů CANBERRA B6 z letišť na Kypru osvětloval a označoval cíle shazováním osvětlovacích pum a barevných světlic z výšek okolo 2500 m na vzletové dráhy pro přesné zaměření k bombardování těchto cílů. Tyto letouny shodily obvykle 8 až 12 osvětlovacích pum, které osvětlovaly cíl po 15 až 20 minut. Hlavní sled bombardovacích letounů v síle okolo dvou letek letounů VALIANT nebo CANBERRA B2 provedl vlastní bombardování jednotlivými letouny s intervalem jedné minuty nad cílem. Tyto letouny shazovaly trhavé a časované pumy vážící 250 až 2000 kg z výšek okolo 4000 a 6000 m při rychlosti okolo 600 km/hod. Vzdušné údery prováděné ve dne bombardovacími letouny CANBERRA B6 byly prováděny z výšek od 2000 do 6000 m skupinami v síle tří letek, a to roji v proudu. Na letištích se slabou protivzdušnou obranou prováděly letouny CANBERRA B6 po prvním náletu, při němž shodily celý náklad pum, ještě bitevními údery palubními kanony.

Nočními bombardovacími údery bylo vyraženo nebo zničeno až 10 %, denními bitevními údery až 30 % letounů na zemi během jednoho náletu.

Bombardovací letouny VALIANT a CANBERRA neměly při nočních bombardovacích úderech stíhací doprovod. Přílet k cíli a odlet prováděly ve výškách 10 000 až 14 000 m za rychlosti 800 až 900 km/hod. Létaly

v rozevřených sestavách klín nebo stupňovitě. Do vzdušných bojů se nezavazovaly a při napadení egyptskými stíhacími letouny unikaly stoupáním a využitím přebytku tahu svých proudových motorů. Protože byly zničeny egyptské radiotechnické hlásky, byla střetnutí egyptských stíhacích letounů s britskými bombardovacími letouny jen náhodná, a proto velmi řídká.

Přesto se podařilo jednomu pilotu na letounu MIG-15 poškodit střelbou letoun CANBERRA, který se později zřítil.

Údery bombardovacích stíhacích letounů byly prováděny výhradně za dne a byly časově sladěny s údery bombardovacích letounů tak, že po výbuchu posledních časovaných pum (se zpožděním až několik hodin) byly zahajovány údery bombardovacích stíhacích letounů. Zteče bombardovacích stíhacích letounů byly prováděny z výšky asi 1000 až 2000 m, z různých směrů, většinou jednotlivě za sebou v síle jedné až tří letek. Bylo použito většinou kanonů ráže 20 mm a 30 mm a raket ráže 12,7 cm.

K provádění vzdušného průzkumu bylo převážně používáno letounů CANBERRA P. R. 3 a P. R. 7. Tyto letouny létaly jednotlivě ve výškách nad 12 000 m, rychlostí 800 až 1000 km/hod. a průzkum cílů prováděly z výšek okolo 9000 m. Průzkum byl prováděn pravidelně hodinu před západem slunce, t. j. mezi 15. a 16. hodinou, s cílem získat údaje k provedení nočního bombardovacího úderu.

Bojové úsilí bylo průměrně jeden vzlet bombardovacích letounů a dva až tři vzlety bombardovacích stíhacích a stíhacích letounů za 24 hodin.

Celkem možno konstatovat, že se při provádění bojové činnosti britsko-francouzských vojenských vzdušných sil v Egyptě neobjevily ve srovnání s druhou světovou válkou žádné nové zásadní způsoby v použití letectva, přestože je toto letectvo v současné době vyzbrojeno novou, výkonnější bojovou technikou.

Závěr

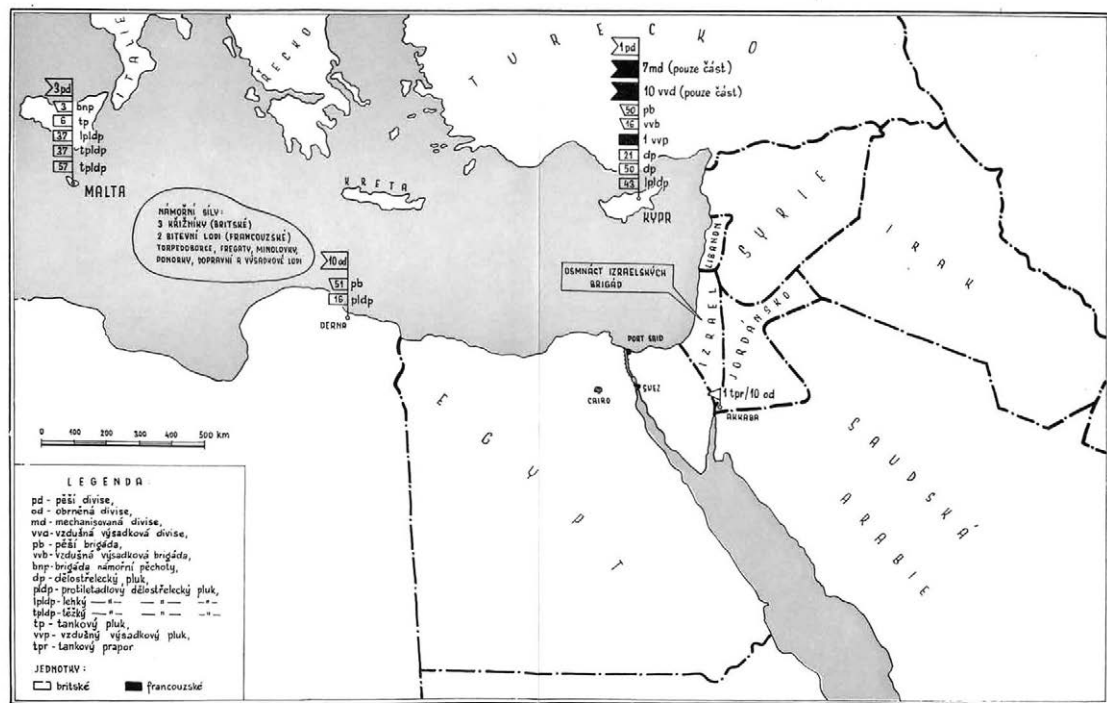
Bojová činnost britsko-francouzských a izraelských ozbrojených sil v Egyptě měla četné zvláštnosti, s nimiž by imperialisté nemohli počítat za války se Sovětským svazem a zeměmi lidově demokratického tábora. Tyto zvláštnosti je nutno vzít v úvahu; máme-li objektivně zhodnotit skutečnost, že izraelská vojska obsadila v poměrně krátké době značnou část egyptského území a že bylo v prvních třech dnech agrese zničeno 85 % egyptského letectva na jeho letištích:

— Izraelské ozbrojené síly využily momentu překvapení a přepadly bez vyhlášení války egyptské pohraniční posádky, které byly početně slabé.

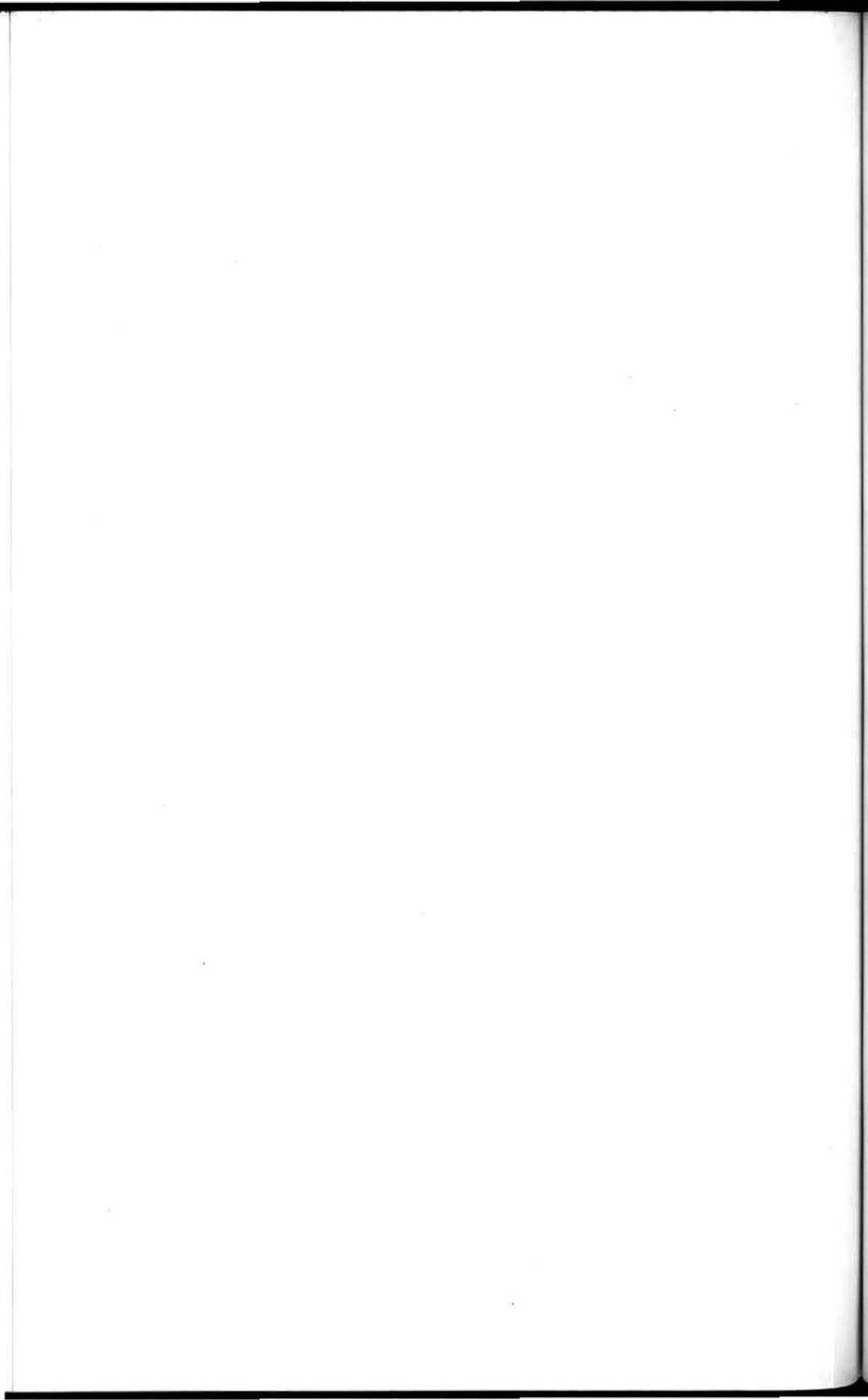
— Egyptská pozemní vojska byla většinou vyzbrojena zastaralou britskou bojovou technikou, a používala-li sovětské a čs. bojové techniky, projevily se značné nedostatky v jejím zvládnutí pro krátkost výcviku.

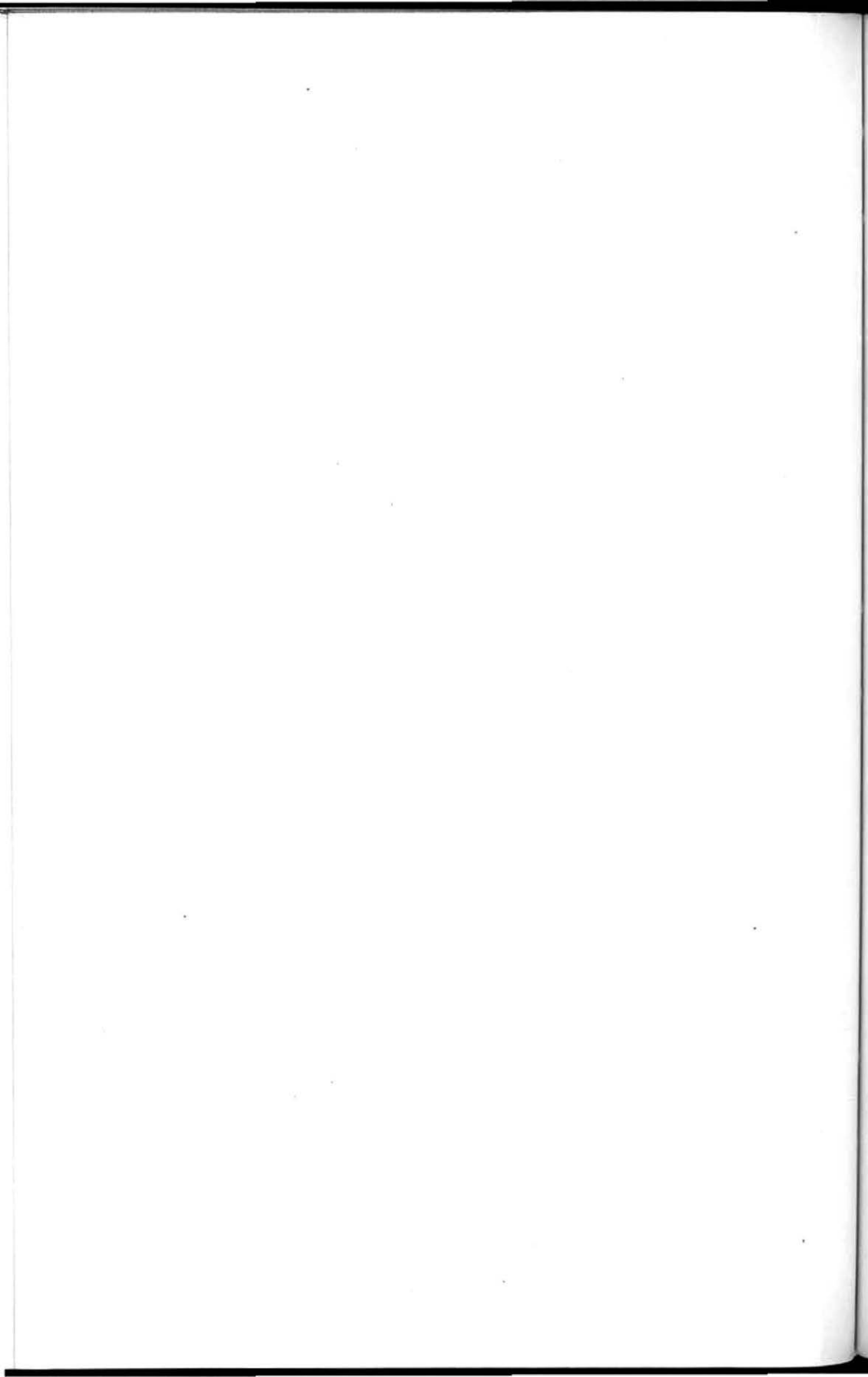
— Po zahájení britsko-francouzské agrese byla většina egyptských vojsk 1. 11. 1956 ze Sinajského poloostrova stažena k zesílení obrany Suezského kanálu.

— Egyptské letectvo bylo početně slabé. Proti 300 egyptským letounům, které byly asi ze dvou třetin zastaralého typu, zasadili imperialisté 1000—1200 letounů, z čehož téměř 200 reaktivních bombardovacích letounů nejnovějšího typu.

PŘÍLOHA 1: DISLOKACE A USKUPENÍ BRITSKO-FRANCOUZSKÝCH A IZRAELSKÝCH POZEMNÍCH A NÁMOŘNÍCH SIL

— Egyptští piloti nebyli dosud náležitě vycvičeni na nových typech reaktivních letounů, neboť jejich přeškolení bylo zahájeno teprve v r. 1956. Nebyli dosud vycvičeni v létání za složitých povětrnostních podmínek a v noci a většina z nich ani ve slétanosti dvojic, rojů a letek za normálních povětrnostních podmínek. Asi polovina z nich neprováděla dosud výcvik v ostré střelbě.

— Systém egyptské protivzdušné obrany byl převzat od Britů, kteří jej vybudovali se zaměřením k ochraně Suezského průplavu. Proto tento systém vůbec nevyhovoval pro obranu celého území. Přesto nebyla od odchodu Britů v dubnu 1956 protivzdušná obrana nijak měněna, takže stanoviště radiolokačních hlásek byla Britům přesně známa a při prvním bombardovacím úderu téměř úplně zničena. Tím se stalo, že egyptské letectvo bylo ničeno s překvapením přímo na letištích, letouny nemohly již vzlétnout a byly téměř všechny zničeny na zemi.

Kromě toho nebyla připravena záložní letiště, takže nebylo možno vyvést jednotlivé stíhací letky zpod úderu britských bombardovacích svazků.

— Systém velení egyptskému letectvu byl mírový, byl převzat rovněž od Britů, měl mnoho vysokých štábů ale téměř žádné podřízené jednotky. Tak na příklad existoval velitel protivzdušné obrany, který neměl VS ani podřízené bojové jednotky.

— Britové ze své dlouhodobé okupace velmi dobře znali všechna egyptská letiště a britská zpravodajská služba měla podrobné zprávy o rozmístění egyptského letectva, ba dokonce i o plánovaných přesunech leteckých jednotek. Jen tak si lze vysvětlit, že na př. při přesunu dvou letek egyptských bombardovacích letounů IL-28 z letiště CAIRO-WEST na letiště LUXOR byly tyto letouny 30 minut po přistání v LUXORU napadeny třemi letkami letounů VALIANT A CANBERRA. Letouny CANBERRA musely totiž vzlétnout z KYPRU o 30 minut dříve než letouny IL-28 z CAIRO-WEST. Britským letcům bylo rovněž známo, v kterých hangárech jsou letouny, cisterny, kyslíkové stanice, automobily a p., a proto jen tyto hangáry byly při ztečích bombardovacích stíhacích letounů napadeny a zničeny.

Kromě toho prováděly britské průzkumné letouny od 30. 10. 1956 nepřetržitý průzkum objektů vzdušného napadení a podávaly tak velení přesné a včasné zprávy o situaci na egyptských letištích.

Jen díky uvedeným skutečnostem se britsko-francouzským vzdušným silám podařilo ve velmi krátké době vyřadit egyptské letectvo, jehož mladí piloti prokázali v ojedinělých vzdušných bojích vysokou bojovnost a morálku.

I když se izraelským vojskům podařilo obsadit značnou část Sinajského poloostrova a britsko-francouzské vojenské vzdušné síly zničily velkou část bojové techniky egyptských vojenských vzdušných sil, přesto imperialisté nedosáhli svého hlavního cíle, t. j. obsazení celého pásma Suezského průplavu. I přes teroristické vzdušné údery nepodařilo se jim zlomit morálku egyptského lidu, jehož armáda se již znovu školí za řízení schopných instruktorů, aby i v budoucnu uhájila tak těžce vydanou nezávislost egyptského lidu.

DISKUSE

KE ZVLÁŠTNOSTEM OBRANNÉ OPERACE ARMÁDY

Podplukovník Josef Bláha

Zvláštní číslo Vojenské mysli z prosince 1956 pojednává o zvláštnostech vedení operací vševojskovou armádou nového složení. Ve svém příspěvku bych se zmínil o některých otázkách, které podle mého názoru nejsou zcela správně osvětleny, dále rozvést některé další dosud ne plně jasné otázky a perspektivy obranné operace.

Tak v prvním článku kandidát vojenských věd podplukovník Michal SPIŠIAK rozbírá obsah pojmů taktické a operační hloubky obrany. Uvádí doslova „Kriteriem pro obsah pojmů taktická hloubka obrany byla hloubka obrany, tvořená střeleckými sbory prvního operačního sledu. Cílená se na hlavní a druhé pásmo obrany. Když je vševojsková armáda složena ze samostatných divíí, zmenšuje se hloubka taktické obrany jen na hlavní pásmo obrany. Operační hloubka obrany bude tedy zahrnovat i druhé pásmo obrany. Odpovědnost za organizaci jeho obrany přechází na velitele armády“.

Potom zdůvodňuje tento závěr účelností úporné obrany na hlavním a na druhém pásmu obrany s cílem připravit podmínky pro zásah druhého sledu armády a frontu a uvádí, »když je tedy úkolem svazku, který brání druhé pásmo obrany, především připravit podmínky pro zásah druhého sledu armády, bude účelnější, aby jeho činnost usměrňoval přímo velitel armády. Je proto z operačního hlediska nutné řešit obranu druhého pásma silami a prostředky armády a organisovat ji přímo štábem armády“.

Myslím, že tyto závěry nejsou správné. Nelze se domnívat, že se štáb armády musí zabývat organizací obrany jen na druhém pásmu a že toto pásmo rozhoduje o úspěchu celé obranné operace. Nutno mít na zřeteli, že velitel a štáb armády v onom případě musí organisovat obranu v celé hloubce obrany a v příkladě uvedeném v článku především na prvním pásmu obrany. Je třeba si uvědomit, a to i autor ve svém článku dále uvádí, že hlavním úkolem

vojsk na prvním pásmu obrany bude způsobit nepříteli těžké ztráty a donutit jej zasadit předčasné divise druhého sledu již na doprolomení tohoto pásma. Tím zpomalit tempo útočníka a získat čas k zaujetí obrany na druhém pásmu obrany a k provedení dalších opatření na přístupech k němu. Proto podle mého soudu musí mít velitel armády za obranu prvního pásma nejméně stejnou odpovědnost jako za druhé pásmo. Změňování taktické hloubky obrany jen na první pásmo obrany a přenesení odpovědnosti za obranu prvního pásma obrany na velitele divíí není žádoucí, zejména je-li na tomto pásmu hlavní úsilí. Když nepočítáme s velitelským stupněm sboru musí velitel armády provádět zásah svými a ostatními prostředky ve prospěch boje o první pásmo obrany a někdy i provádět protizteč svazkem z hloubky ještě před jeho prolomením. Nelze tedy velitele armády a jeho štáb zbavit odpovědnosti za obranu prvního pásma obrany.

Pojem taktická hloubka obrany zahrnující první a druhé pásmo obrany je v naší armádě plně vžit a také úkol vojsk bránících taktickou hloubku obrany — vytvořit výhodné podmínky pro zásah operačních záloh armády nebo frontu — je správně pochopen. Bylo by tedy neúčelné a odrovalo by daným úkolům taktické hloubky obrany zavádět jiné pojetí tohoto výrazu jenom proto, že nepočítáme s velitelským stupněm střelecký sbor. Přitom je nám známo, že v některých případech se stupněm střelecký sbor počítáme, a pak by taktickou hloubku tvořila první dvě obranná pásma jako dosud, čímž by se jednoduše chápání těchto otázek jen zkomplikovalo.

Rovněž náš pravděpodobný nepřítel počítá se stupněm střelecký sbor a za taktickou hloubku považuje první a druhé pásmo obrany. Proto je výhodnější nesnižovat taktickou hloubku u vlastních vojsk jen na první pásmo obrany, neboť k tomu nejsou oprávněné důvody.

Dále nesouhlasím v uvedeném článku s tvrzením, že druhý

sled bude účelné na druhém pásmu umístit tak, aby byl mimo směr, který má přehrazovat. Uvedené řešení má sice výhodu v tom, že druhý sled armády bude při pečlivém maskování do jisté míry napaden menším počtem zbraní hromadného ničení při atomové, dělostřelecké a letecké přípravě nepřítele, kterou útočník bude provádět především na směr plánovaného hlavního úderu. To je však jediná výhoda tohoto řešení, které má na druhé straně mnohem více nevýhod.

Tak především bude nutno pro divisi umístěnou a podle návrhu autorova vybudovat po ženíjní stránce nejméně dva prostory. Jednak prostor rozmístění, jednak prostor, který zaujme při plnění svého hlavního úkolu, to jest při obraně druhého pásma na směr hlavního úderu útočníka. V soudobých podmínkách při velmi krátkém přípravném období útočných operací a velkém rozsahu ženíjních prací to bude k zabezpečení živé síly proti účinkům zbraní hromadného ničení úkol prakticky nesplnitelný. Vždyť k vybudování jednoho praporečního rájůnu při rozsáhlém používání mechanisace potřebujeme podle dosavadních zkušeností použít celého praporu 12 dní. Již toto číslo ukazuje, jak bude svízelné vybudovat pro každý prapor dva prostory nebo aspoň dvoje úkryty pro živou sílu.

Další nevýhodu vidím v tom, že svazek bude muset zaujímat obranu k přehrazení směru hlavního úderu v době, kdy bude soustředěno úsilí letectva, zbraní hromadného ničení a dělostřelectva na bližší zálohy, tedy právě na divisi rozmístěnou na druhém pásmu obrany. Proto lze se právem domnívat, že na takovýto svazek budou před jeho přesunem a při jeho přesunu prováděny úder y zbraněmi všech druhů. Tím mu budou jistě způsobeny mnohem větší ztráty, než kdyby byl již předem v době vybudovaných úkrytech a nemusel provádět zbytečný přesun. Rovněž je nutno uvážit, zda by tato divise za těchto podmínek včas zaujala a organizovala úpornou obranu, i když je nutno přiznat, že by si provedla předem podrobný nácvik. V plnění jejího úkolu by jí mohl zabránit nepřátelský vzdušný výsadek provedený podle nynějších zásad ještě v taktické hloubce obrany k využití účinků atomových úderů. K provedení navrhovaného manévru by sice divise mohla částečně využít vybudovaných zákopů, avšak tím by se její možné ztráty snížily jen nepatrně. Konečně nutno uvážit, že soudobé prostředky průzkumu umožňují útočníkovi získat celkem přes-

né zprávy o rozmístění obránce, a proto je nutno počítat i s tím, že by nepřítel provedl úder y na divisi rozmístěnou mimo směr hlavního úderu stejným způsobem, jako kdyby byla již přímo v prostoru, v němž plní svůj hlavní úkol.

Konečně k úspěšnému plnění úkolu je třeba, aby divise zaujala obranu 1 až 2 hodiny před zahájením boje o druhé pásmo obrany. Bude tedy mít útočník zpravidla dost času k provedení atomových úderů na útvary zaujímající obranu ještě před příchodem svých čelních jednotek.

Z uvedených důvodů považuji za účelné při krátkém přípravném období rozmísťovat svazky na druhém pásmu tak, aby mohly ihned plnit hlavní úkol bez zbytečných přesunů. Přitom je rozmísťovat skrytě a klamat nepřítele o jejich rozmístění.

V stejném čísle Vojenské mysli uveřejnili plukovník J. TÓTH, podplukovník R. DOSTÁL, plukovník J. BALÁŽ a plukovník J. RAK článek o hlavních zásadách organizace, plánování a vedení obranné operace vševojskovou armádou v soudobých podmínkách.

Již v úvodu tohoto článku je uvedeno »Při zahájení útočné operace používá nepřítel mohutného a hromadného úderu atomovými zbraněmi na hlavní pásmo obrany, aby si po jeho překonání umožnil průlom dalších obranných pásem«. Tento vývod neodpovídá názorům našeho pravděpodobného nepřítele, který se neomezuje na provedení úderů atomovými zbraněmi při zahájení útočné operace jen na hlavní pásmo obrany, nýbrž naopak plánuje a provádí úder y nejen na celou taktickou hloubku obrany, ale i na bližší operační zálohy s cílem zničit a umlčet zjištěné síly, zabránit jejich manévru a tím si zabezpečit vysoké tempo útoku.

V statí o organizaci a budování obranných pásem vševojskovou armádou onen kolektiv zpracovatelů uvádí, že je nutno první pásmo buď vybudovat silnější a odolnější do hloubky až 15 km a bránit je většinou sil nebo toto pásmo vybudovat slabší, méně hluboké do 10 až 12 km, s větším počtem ženíjních zátarasů a bránit je jen částí sil.

První řešení má prý výhodu v tom, že hlubším učeněním obrany je získána možnost k provedení manévru z hloubky a je zvýšena aktivnost obrany divise. Zvětšení hloubky hlavního pásma obrany o 3 km podle autorů zpomalí rovněž

postup útočníka a získaný čas zlepši podmínky provedení přesunu druhého sledu armády k protiúderu.

Rovněž dále se počítá v uvedeném článku s hloubkou hlavního pásma obrany 10 až 12, někdy až 15 km a s hloubkou druhého a dalších pásem obrany 10 až 12 km.

Proti navrhovanému řešení mám námitky a nesouhlasím s ním.

Je nutno přiznat, že se zvětšením hloubky hlavního pásma obrany a jeho obsazením většinou sil zvýší aktivnost a odolnost obrany. Avšak vybudujeme-li první pásmo obrany 15 km hluboké jen tehdy, je-li na něm soustředěna většina sil, předem a lehkomyslně upozorňujeme nepřítele na svůj zámysl o soustředění hlavního úsilí. Tím vytváříme útočníkovi výhodné podmínky k provedení úderů zbraněmi hromadného ničení do prostorů hustě obsazených vlastními vojsky — v daném případě na první pásmo obrany. Proto neodpovídá navrhované řešení soudobým požadavkům, kdy musí být snahou obránce klamat nepřítele o skutečném rozmístění vojsk v obraně a donutit jej provést úder zbraněmi hromadného ničení do prostorů slabě obsazených vlastními vojsky.

Proto počítáme s možností soustřeďovat hlavní úsilí sil a prostředků buď na prvním nebo na druhém pásmu obrany. Při tom bude mít veliký význam dovednost obránce maskovat živou činnost na slabě obsazeném pásmu a utajit soustředění hlavních sil. Proto musí být pásma obrany budována stejným způsobem, i když ženijní budování bude soustředěno na pásmo, na němž je hlavní úsilí, a na druhé straně maskování musí být lépe prováděno na pásmu obrany obsazeném slabšími silami.

Návrh zvětšit hloubku pásem obrany však nelze zcela zamítnout. Nutnost maximálně rozptýlit živou sílu i bojovou techniku a ztížit nepříteli volbu cílů k provedení úderů zbraněmi hromadného ničení by vyžadovalo zvětšit hloubku obranných pásem. Ovšem pak by musela být zvětšena hloubka nejméně prvního a druhého pásma obrany stejně bez ohledu na to, kde je soustředěno hlavní úsilí sil a prostředků. Toto řešení má však podstatnou nevýhodu v tom, že se zvětšuje rozsah ženijních prací asi o jednu čtvrtinu. Bude tedy možno budovat obranné pásmo o čtyřech obranných postaveních jen zcela výjimečně, na příklad při budování obranných pásem

v hloubce vlastního území při dostatku času. Soudobá organizace vševojskových svazků se stupněm pluků umožňuje organizovat obranu střeleckou i mechanizovanou divisi na čtyřech obranných postaveních. A to tak, že prapor zásadně brání jedno postavení i u pluku druhého sledu. Při tom pro prapory v hloubce by bylo nutno připravit nejméně dva praporní rajóny a obsazovat je až v průběhu boje k přehrazení směrů, na nichž má nepřítel největší úspěch. Tím se ještě zvětšuje rozsah ženijních prací. Proto se zdá výhodnější nezvětšovat hloubku obranných pásem o další postavení. Bude výhodnější vybudovat raději méně postavení, avšak důkladněji a tím zabezpečit lépe ochranu vojsk proti zbraním hromadného ničení. Pokud nám jiná organizace a zejména zvětšení palebné síly praporu neumožní podstatně zvětšit šířku a hloubku praporního rajónu, nebude mít zvyšování počtu postavení rozhodující význam s hlediska snížení ztrát po úderech zbraněmi hromadného ničení. Vždyť dosavadní požadavky nás donucují soustřeďovat prapor pro obranu v prostoru nejvýše do 3 km širokém a do 2 km hlubokém. I když praporní rajón v hloubce obranných pásem se obsazuje až v průběhu obranného boje, má nepřítel vždy výhodný cíl i čas k provedení úderu zbraněmi hromadného ničení na vojska nahromaděná v praporním rajónu. Včasné provedení úderů umožňují útočníkovi soudobé prostředky průzkumu a hlavně pak atomová děla a řízené i neřízené střely, jimiž je možno provést úder asi během jedné hodiny po zjištění cíle. Proto bude výhodnější nezvětšovat počet obranných postavení a raději zlepšit stupeň jejich vybudování, a tak zmenšit ztráty na živé síle i technice při výbuších atomové pumy. Přitom souvislé a hluboké zákopy budovat jen tam, kde jsou nebo mohou být obsazeny živou silou. Pro toto řešení svědčí i údaje ve Vojenské mysli číslo 6/1956, uveřejněné jako přílohy k článku podplukovníka B. MALÉHO a kapitána B. HAVLÍČKA. Tak na příklad při vzdušném výbuchu atomové pumy malé ráže v místech vzdálených od epicentra 800 až 1100 m bude mít nekrytá živá síla ztráty 100 %, při vybudování ženijních prací 1. pořadí 50 %, při vybudování ženijních prací 2. pořadí 30 % a 3. pořadí jen 20 %. Proto lze počítat, že by prapor rozmístěný v praporním rajónu o ploše 2×2 km utrpěl ztráty při rozmístění v nekrytém terénu asi 500 lidí, při provedení prací 1. pořadí 250, 2. pořadí 150 a 3. pořadí jen 100 lidí.

Z uvedené kalkulace je zjevné, že je výhodnější vybudovat raději obranu zabezpečující vyšší stupeň ženijního vybudování než zvětšovat počet postavení. Přitom je třeba přihlídnout i k tomu, že potřeba materiálu na vybudování zvýšeného počtu obranných postavení a tím i zákopů vzrůstá, že nebude možno prakticky budování obrany materiálně zabezpečit. Vždyť při nynějším rozsahu ženijních prací je třeba k ženijnímu vybudování obrany střelecké divise použít téměř 15 000 m³ dřeva vážícího kolem 10 000 t. Zvětšením počtu postavení na čtyři by střelecká divise potřebovala asi 1800 m³ dřeva, tedy skoro dřevo ze 100 ha lesa. Bude tedy výhodné hledat jinou cestu při organizaci obranných pásem a postavení bez zvětšování rozsahu ženijních prací nebo při zvětšeném rozsahu ženijních prací zabezpečit dokonalejší ochranu vojsk před účinky zbraní hromadného ničení.

Tak se zdá výhodnější přezkoušet a změnit ráz obranných postavení, jejich obsazení a tím i úkol.

Podle dosavadních zásad brání se prapor v praporním rajónu, který je rozmístěn na některém z obranných postavení skládajících se zpravidla ze tří zákopů. Ke zmenšení ztrát od atomových pum se zdá výhodnější změnit ráz obranných postavení a rozmisťovat prapor na větší ploše. Tak na příklad bude výhodné rozmisťovat prapor zásadně na dvou obranných postaveních od sebe vzdálených tak, aby nebyla současně zničena výbuchem atomové pumy malé i střední ráže, tedy na vzdálenost nejméně 2 km. Na postaveních prapor rozmisťovat po rotách tak, aby veškeré palebné prostředky byly co možná rozmístěny ve vybudovaných zákopech. K nejvýhodnějšímu rozmístění a organizaci obrany střeleckou rotou postačí, jak o tom svědčí naše dosavadní zkušenosti, dva zákopy vzdálené od sebe 200 až 300 m. Bude se tedy postavení skládat jen ze dvou zákopů a prapor bude bránit dvě obranná postavení celkem o čtyřech zákopech. Pluk pak bude bránit čtyři obranná postavení a divise osm obranných postavení o šestnácti zákopech. Možné schema rozmístění divise je uvedeno na náčrtku.

Bude tedy celková hloubka pásma obrany značně větší než dosud a bude dosahovat až 20 km. A tu se naskytá otázka, kde bude organizováno a jak vzdáleno druhé pásmo obrany? Mezi prvním a druhým pásmem obrany by

nebyla žádná mezera a obranné postavení by bylo v podstatě budováno stejným způsobem do celé taktické hloubky, aniž by byl patrný přechod mezi jednotlivými pásmy.

Vojska rozmístěná v takto organizované obraně budou mít nesporně mnohem menší ztráty od úderů zbraní hromadného ničení. Jednak bude podstatně ztížena volba objektů atomového napadení, jednak vojska budou rozmístěna na mnohem větší ploše a tím i méně zranitelná. Maximálně mohou být zasažena výbuchem atomové pumy vojska na jednom obranném postavení v síle do jedné a výjimečně do dvou rot. Sníží se tedy možné ztráty asi o polovinu než při organizaci obrany dosavadním způsobem. Rovněž se zvyšuje odolnost obrany, neboť obránce může klást útočníkovi nepřetržitý odpor a neponechává mu bez boje terén jako dosud, kdy terén mezi prvním a druhým pásmem v hloubce kolem 10 km byl útočníkovi ponechán téměř bez boje.

Na druhé straně toto řešení má i řadu nevýhod, které je nutno vzít v úvahu. Tak především se zvětšuje rozsah ženijních prací. Při dosavadním systému obrany potřebovala divise 9 zákopů a podle tohoto návrhu jich bude budovat 16. Rozsah ženijních okopových i zatařasovacích prací se tedy zvětší asi o třetinu. Velení v praporu a zejména pak v pluku se podstatně ztíží, neboť pluk bude rozmístěn na čtyřech obranných postaveních. Podpora boje dělostřelectvem bude obtížnější a dělostřelectvo bude muset provádět častější přesuny. Sníží se palebná síla praporního rajónu a možnost jeho kruhové obrany.

Zejména na organizaci protitankové obrany bude mít prapor citelný nedostatek protitankových prostředků. Přitom dosavadní protitankové prostředky rozmístěné na jednotlivých postaveních nebudou v palebném styku, a proto v praporním protitankovém uzlu nebude možno vytvářet souvislý palebný systém protitankových prostředků, zabezpečující nepřetržitou palbu při boji o celou hloubku obrany praporu. Bude proto nutno buď za základ protitankové obrany považovat rotní protitankový opěrný bod nebo mezi jednotlivé postavení rozmisťovat při vedení boje další protitankové prostředky schopné rychlého a skrytého manévru. Po této stránce bude účelné uvažovat o použití účinných protitankových prostředků, na příklad malého pásového vozidla vyzbrojeného bezzákluzovým dělem. Možným vzorem by mohlo být pásové vozidlo VP 90 vyráběné nyní

ve Francii, které je vysoké jen 80 cm a vyvine v terénu rychlost až 70 km/hod.

Při praktických zkouškách s tímto vozidlem byla prý zničena celá tanková četa dříve, než je osádka vůbec zpozorovala.

Obdobným vozidlem by bylo možno provádět široký manévř před druhé postavení praporu a zabezpečovat tak nepřetržitost boje s tanky nepřítele a palbami do boků umožňovat kruhovou protitankovou obranu praporečného rajónu. Zdá se výhodnější druhý způsob, t. j. ponechat základem protitankové obrany praporeční protitankový uzel a dát veliteli praporu pohyblivé prostředky k provádění manévru. Tím bude lépe zabezpečeno velení a součinnost v rámci praporu a kruhová obrana. Pokud nebude zavedeno malé vozidlo používat pro manévř k zesílení protitankové obrany tanků.

Náš střelecký prapor při organizaci obrany na dvou obranných postaveních současně bude zpravidla rozmístěn v prostoru 3×3 km. Rota bude tedy bránit úsek 1,5 až 3 km široký. S dosavadními palebnými prostředky nebude s to vytvořit dostatečně husté a souvislé protipěchotní palby.

Bude tedy nutno zvýšit palebnou sílu pěchoty při ponechání dosavadních početních stavů jednotek a vybavit je větším počtem automatických zbraní. Tak na příklad u střelecké roty zvýšit asi dvojnásobně počet kulometů. Ovšem podstatně snížit jejich váhu používáním lehkých slitin k jejich výrobě. Těchto kulometů používat v družstvu ve všech fázích boje. Při používání soudobých váhově těžkých kulometů používat v útoku v družstvu jen jednoho kulometu a druhý ponechat na vozidle, na němž se jednotka přepravuje a používat ho k palbě za jízdy proti pozemním a vzdušným cílům. V obranném boji pak použít obou kulometů a tak zvýšit hustotu paleb proti nepřátelské pěchotě.

Ovšem podle mého názoru je třeba klást hlavní důraz na organizaci protitankové obrany, neboť z poznatků o armádách pravděpodobných nepřátel jednoznačně vyplývá, že imperialistický voják nemá a nikdy nebude mít tak silnou morálku, aby útočil bez tanků. Bude proto třeba zvýšit počty organických protitankových zbraní praporu tak, aby na 1 km obranného rajónu mohl vytvářet hustotu na každém postavení 2 až 4 protitankové hlavě. Přitom protitankové prostředky přidělovat i praporům rozmístěným v hloubce, a tak zabezpe-

čit narůstání palebné síly protitankových prostředků; připravit pro ně několik možných čar rozvinutí a použít jich až podle vývoje boje.

Za protitankovou obranu přístupů k postavení a k pásmům v hloubce obrany učinit odpovědné velitele bránící tato postavení nebo pásma. Toto opatření bude mít zvláštní důležitost před druhým pásmem obrany. Velitel svazku bránícího druhé pásmo obrany musí předvídat zaujímání protitankových postavení před pásmem obrany. K tomu bude nejvýhodnější použít tankových pluků a předusnovat je na předem připravené postavení s cílem rozdrtit čela úderného uskupení tankových jednotek útočníka, zdržet jej a včas odejít do hloubky druhého pásmo obrany.

Rozmístěním střeleckého praporu na dvou obranných postaveních zmenšují se účinky zbraní hromadného ničení. Přesto však má nepřítel možnost jedním úderem atomové pumy zničit asi polovinu střeleckého praporu a vybudování takto organizované obrany vyžaduje velký rozsah zákopových prací. Proto je nutné hledat i další cestu, jak snížit možnost ztrát zbraněmi hromadného ničení při zachování palebného systému. K tomu bude potřeba snižovat počet živé síly na bojišti, což bude umožněno jedině používáním plně automatizovaných zbraní a zbraní s dálkovým ovládáním. I když jde o dosti složitý technický problém, je možno jej vyřešit. O tom svědčí na příklad dálkové ovládání mnohem složitějších procesů ve vysokých pecích, v atomových reaktorech a na místě ne posledním i závěry západních vojenských teoretiků o možnostech využití zbraní s dálkovým ovládáním. I když je třeba chápat snahu západních vojenských představitelů nahradit člověka technikou, která vyplývá z bázně z pracujícího vykořisťovaného proletáře-vojáka, přesto nelze tyto myšlenky zcela odmítnout. Neboť právě v socialistickém táboře máme všestranný zájem zachovávat život dělníka — představitelů vládnoucí třídy bránícího svou socialistickou vlast. I když nelze jít do extrému »knoflíkové války« bez lidí, je nutno promyšlet otázky, jak zabránit ztrátám vzniklým účinky zbraní hromadného ničení. Proto nutno snižovat počet živé síly rozmísťované v ničivém okruhu atomových zbraní. Na druhé straně nelze však snižovat hustotu paleb, neboť útočník bude na směru svého útoku vždy vytvářet silné úderné uskupení. Vyřešit tyto otázky lze jen využitím nové, plně automatizované bojové techniky. Tím

podstatně snižovat počty obsluh u jednotlivých zbraní. Dalším vyšším stupněm pak bude používání bojové techniky ovládané na dálku. V tomto případě pak bude možno oddálit obsluhu od palebného zdroje a umisťovat ji v nejvýhodnějším terénu, mimo nebezpečný okruh účinnosti a tím snížit zranitelnost vojáka-technika ovládajícího zbraň na dálku. Při tom je třeba přirozeně zachovat zdravou míru a nezacházet do extrémů. Posoudit vždy, zda a do jaké míry technika může nahradit vojáka, a nepočítat s tím, že bude každá puška ovládána na dálku. Již nyní plnění úkolů napomáhá automatizace, na příklad při přípravě a vedení palby. Při tom se plně využívá nejnovějších poznatků z oborů elektrotechniky, elektroniky, radiotechniky a telemechaniky. Využití všech těchto odvětví vědy nám dává možnost vyrobit automatické přístroje a zařízení, která podstatně ulehčují lidskou práci. Tak soudobé technické prostředky umožňují rychlé provádění složitých výpočtů a jejich přenesení na další přístroje nebo zbraně bez přímé účasti lidí, při čemž přesnost údajů a rychlost provedení je mnohem vyšší. Je možno rychle zaměřit všechna děla na jakýkoli cíl pouhým nastavením páčky velitelem. Děla mohou podle vůle velitele sledovat cíl, k čemuž využívají mohutných agregátů.

Zvlášť rozsáhlého použití nabývá automatika u protiletadlového dělostřelectva. Soudobé vysoké rychlosti letounů několik set metrů za vteřinu značně ztěžují přípravu i vedení a řízení palby protiletadlového dělostřelectva. Proto je třeba maximálně zkracovat dobu k zahájení účinné palby. K tomu se již běžně používá zaměřovačů nebo radiolokátorů, jejichž poměrně přesné údaje jsou automaticky předávány synchronní linkou k dělům protiletadlové jednotky. Elektrické přívody podle impulsů zamíří dělo, načasují střelu a nabijí dělo. Při tom se v práci přístrojů vyskytují mnohem menší chyby než při ručním zaměřování děla.

Automatizace je již rovněž hojně používána u letectva, kde elektrické zařízení ovládají zbraně automaticky podle zaměřování střelce.

V dalším využívání automatiky a telemechaniky mají naši vědci technici široké pole působnosti a je třeba těchto možností plně využít a tak zabezpečit plnění čím dál tím složitějších bojových

úkolů plným využitím techniky ovládané malým počtem kvalifikovaných vojáků.

Zavedením výkonné techniky ovládané na dálku nebo techniky plně automatizované podstatně snížíme počet živé síly na bojišti, zachováme souvislý a hluboký palebný systém a tím i snížíme rozsah ženijních prací. Bude tedy možno vybudovat úpornou, hlubokou a protitankovou obranu v mnohem kratších lhůtách než dosud.

S těmito závěry lze jistě souhlasit, je však možno právem namítnout — to jsou všechno lákavé názory, avšak v současných podmínkách do jisté míry utopistické, které se snad uplatní až po dlouholeté práci vědeckých pracovníků a techniků. Avšak my potřebujeme ihned být s to organisovat pevnou, hlubokou, úpornou a účinnou všech soudobých zbraní odolávající obranu. Při tom chceme obranu vybudovat v krátké lhůtě.

V předchozích úvahách jsem počítal s rozmisťováním vojsk zásadně v zákopovém systému, který má nesporné četné výhody. Tak na příklad chrání živou sílu nebo aspoň snižuje ničivé účinky soudobých zbraní, zabezpečuje manévr menších jednotek, jejich zásobování, zvyšuje morálního ducha a ulehčuje velení. Přesto nutno zvážit i četné nevýhody zákopového systému. Tak především vybudování zákopového systému vyžaduje obrovského pracovního úsilí vojsk, použití početné, složitě a zranitelně ženijní techniky a jeho vybudování trvá velmi dlouho. To neodpovídá soudobým názorům a požadavkům co nejvíce zkracovat přípravné období útočných operací využitím mohutných účinků zbraní hromadného ničení. Dále k vybudování zákopového systému je třeba obrovského množství materiálu všech druhů. Zákopový systém nelze utajit a nepřítel má výhodné podmínky pro odhalení systému obránce a volbu cílů pro údery zbraněmi hromadného ničení. **Jediným prostředkem, jak rozptýlit nepřátelské údery, je zvětšování rozsahu zákopových prací. Proto se zdá výhodnější při budování obrany v přímém dotyku s nepřítelem upustit od zákopového systému. Místo něho volit ohniskový systém.** Ohniska volit pro jednotlivá družstva. **Při tom vůbec nebudovat souvislé okopy ani pro družstvo, nýbrž soustředit veškeré úsilí na budování okopů pro jednotlivce a zbraně.** V každém okopu pak budovat ihned výklenek pod před-

ním násypem zákopu, a tak zabezpečovat ochranu před účinky atomových zbraní. Při tom veškeré práce důkladně maskovat, což bude možné vzhledem k poměrně malému rozsahu ženižních prací. Pro zásobování, odsun raněných a místní manévry budovat v omezené míře průlezné spojovací zákopy. Tento způsob budování obrany má řadu nevýhod, ale přesto se domnívám, že bude účelné aspoň první obranná postavení budovaná v přímém dotyku s nepřítelem takto organisovat. Hlavní výhodu vidím v možnosti utajit plně náš obranný systém, zabezpečit pohotovost a odolnost obrany v krátké časové lhůtě. Přitom k zabezpečení vyššího morálního stavu, možnosti odpočinku a vzájemné pomoci rozmisťovat vedle sebe nejméně dvojice vojáků nebo osádky zbraní.

U jednotek přepravovaných na pásových vozídech uvažovat o možném využití obrněných transportérů jako palebných odolných krytů. K rychlému zapuštění transportérů do země vybavit roty, po případě i jednotlivá vozidla jednoduchými ženižními stroji využívajícími energie motoru vozidla. Bude to na příklad mechanisovaná lopata, rozhrnovač, pneumatické kladivo a pod. **Obrněného transportéru bude možno využít také jako krytu proti účinkům zbraní hromadného ničení.**

Při nedostatku času pak zahájit budování záložních postavení, zlepšovat odolnost výklenků a kvalitu spojovacích zákopů. Zvláštní pozornost nutno při všech pracích věnovat otázkám utajení.

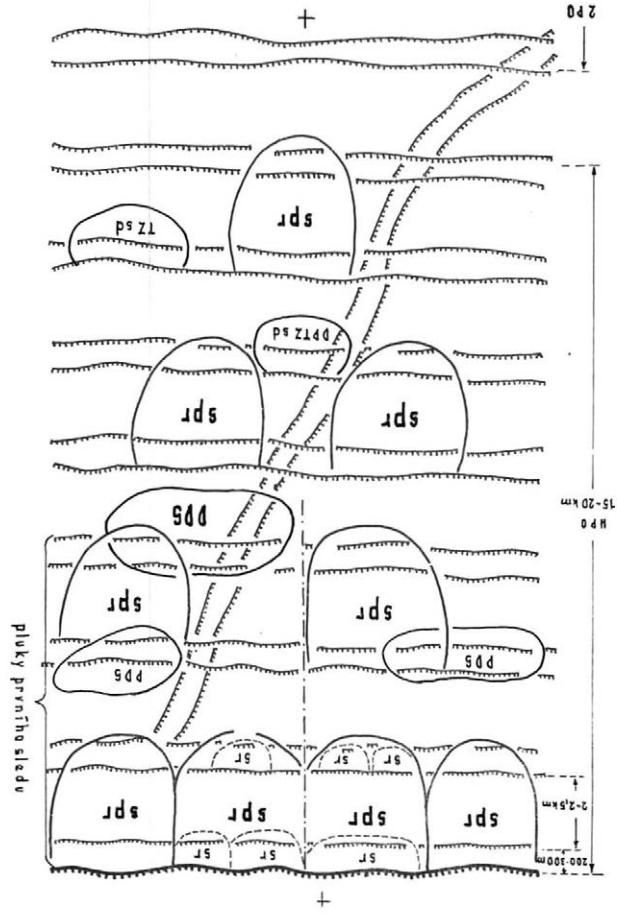
V hloubce obrany, kde bude možno plně využít ženižní techniky, je výhodnější budovat souvislý zákopový systém. I když v prvním pořadí je nutné budovat ohniskový systém obdobně jako na prvním postavení, a tak zabezpečit bojeschopnost v krátké lhůtě. Dále pak postupně přecházet na zákopový systém nebo na jeho kombinaci s ohniskovým. Hlavní úsilí však zaměřit na budování kolektivních úkrytů zabezpečujících ochranu proti účinkům zbraní hromadného ničení.

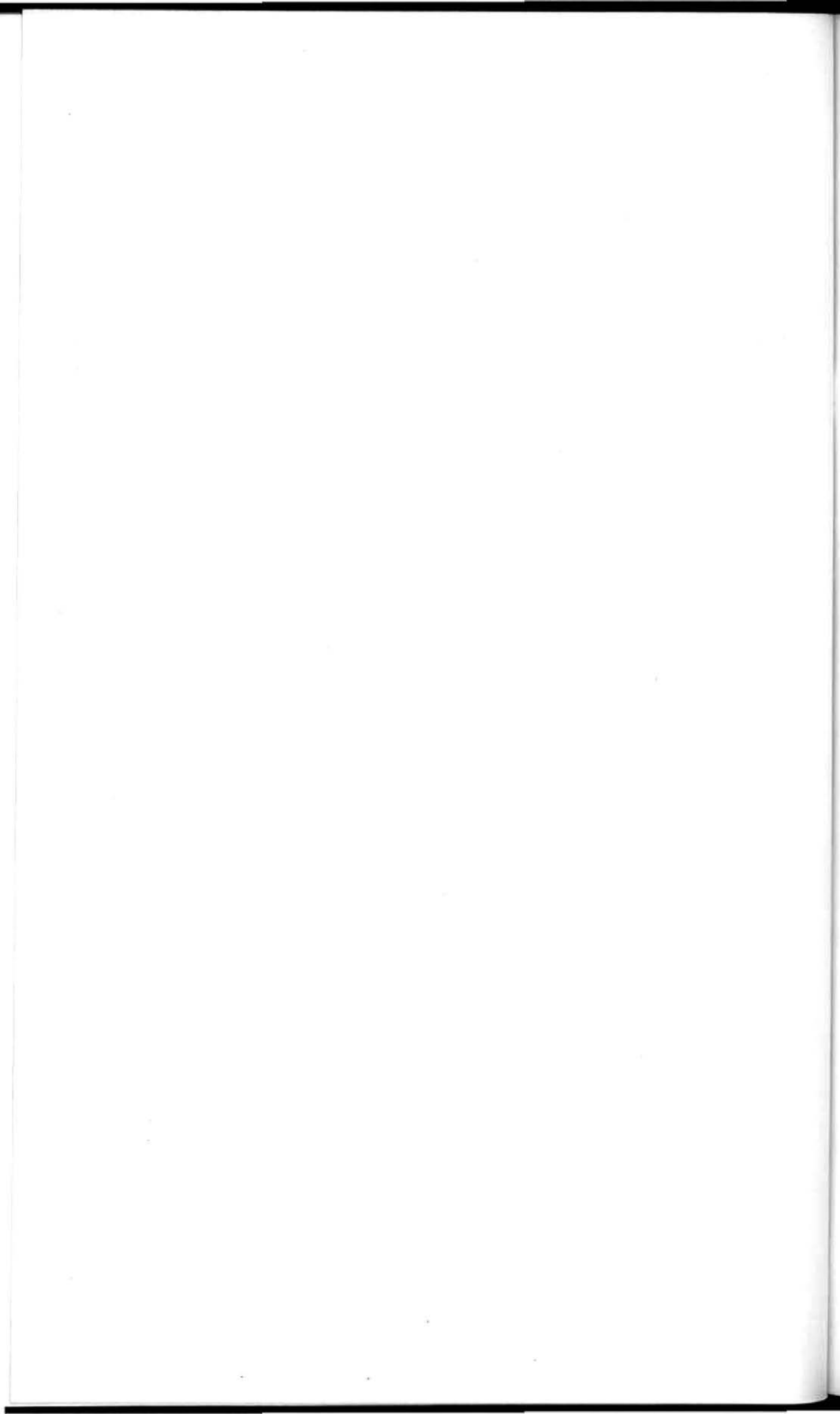
V onom článku příslušníků VTA je dále uvedeno: »Při přípravě nepřítele k útoku na silně vybudovanou obranu (opevněný prostor, obranu opeřenou o výhodný terén a p.), kdy nepřítel bude nucen rozvinout se před předním okrajem obrany, bude výhodné provést mohutnou atomovou, leteckou a dělostřeleckou protipřípravu se současným použitím

ostatních zbraní hromadného ničení.« Tento názor neodpovídá soudobým způsobům zahajování útočné operace pravděpodobným nepřítelem. Z provedených cvičení imperialistických armád i z úvah západních vojenských theoretiků vyplývá, že počítají se zahajováním útočných operací s přípravou ve zkrácených lhůtách, z chodu bez setrvání vojsk ve výchozím položení. Počítat s provedením atomové protipřípravy jen při útoku nepřítele na silně vybudovanou obranu, kdy nepřítel bude nucen se rozvinout před předním okrajem, není správné. Je třeba plánovat protipřípravu na nepřítele zahajujícího útok z výchozího položení v přímém dotyku, dále na nepřítele, který vyvedl svá vojska na bezpečnostní vzdálenost, při provádění atomových úderů na přední okraj obrany, jakož i na nepřítele zahajujícího útok z chodu. Podle mého názoru je třeba plánovat protipřípravu vždy a nejen při silně vybudované obraně. Právě naopak při slabě vybudované obraně bude mít včas a úspěšně provedená protipříprava rozhodující význam pro úspěch celé obranné operace. Zahájí-li nepřítel útok na slabě vybudovanou obranu, aniž mu byly způsobeny těžké ztráty protipřípravou, bude mu dána možnost prolomit obranu vysokým tempem a rychle rozvinout úspěch do operační hloubky a úplně rozvrátit obranný systém.

V článku je dále uvedeno, že na provedení protipřípravy je možno počítat 3 až 4 atomové pumy. Tento počet zdaleka nestačí, jak vyplývá z dále uvedených úvah. Při provádění protipřípravy, zejména na nepřítele zahajujícího útok z chodu, bude možné provést manévry a palbu dělostřelectva vzhledem na malý dostřel jen v omezené míře. Proto hlavní úkol při protipřípravě musí plnit atomové a chemické zbraně, řízené střely a letectvo. Přitom je třeba plánovat protipřípravu v pásnu 15 až 20 km širokém. V tomto pásnu bude mít útočník nejméně dva až tři svazky v prvním sledu a nejméně jednu obrněnou divisi ve sledu druhém. Ke zmaření útoku nepřítele je třeba sborům prvního sledu způsobit ztráty do 40 %. K tomu je třeba na každý pěší pluk provést úder dvěma atomovými pumami. V pásnu protipřípravy bude za daného předpokladu šest až devět pěších pluků, k umlčení bude třeba 12 až 18 atomových pum. Dále jedna obrněná divise v druhém sledu, na jejíž umlčení je třeba 3 až 4 atomových pum.

SCHEMA OBRANY sd (VARIANTA)
 Při rozmístění spr na dvou postaveních

K úspěšnému provedení protipřípravy je tedy třeba 15 až 22 atomových pum, po případě je možno počítat s atomovými údery jen na pěší pluky prvního sledu (na čtyři až šest pěších pluků a současně na obrněnou divisi 3 až 4 atomové pumy). Bude tedy na protipřípravu potřeba 10 až 15 atomových pum, a ne 3 až 4, jak je uvedeno v onom článku. Údery atomových zbraní je nutno doplnit a často nahradit jinými zbraněmi hromadného ničení a letectvem.

V uvedeném článku jsou některé další nedostatky, na příklad počítá se s tím, že velitel armády bude velet při protiúderu z velitelského stanoviště, ač je výhodnější, aby při plnění tohoto úkolu, který rozhodne o úspěchu operace, byl velitel přímo v sestavě vojsk provádějících protiúder na svém VPS. Některé další nepřesnosti jsou již sje-

noceny přednáškou vydanou před velitelským shromážděním MNO, a proto se jimi nebudu zabývat.

Ve svém článku jsem se pokusil zpracovat některé otázky o organizaci obrany. Přitom jsem využil některých závěrů velitele 1. vojenského okruhu přednesených při rozboru velitelského shromáždění. Očekávám, že se o otázkách obrany rozvine ve Vojenské mysli širší diskuse, k níž má dát dílčí podklad tento příspěvek, neboť právě v otázkách obrany je třeba vyřešit mnoho problémů. Při své práci jsem vycházel ze soudobé organizace naší armády, a dospěl jsem k tomu názoru, že by nová organizace našich svazků a zejména zvýšení počtu organických tanků usnadnila řešení mnohých otázek, zvláště protitankové obrany.

*

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK K ČLÁNKU MAJORA L. JAČKA

»Volit nové formy při zpracování cvičení«

(Vojenská mysl čís. 6/1956)

Major Jaček ve svém článku nadhazuje několik vážných otázek přípravy a řízení cvičení a správně ukazuje na nedostatky, který se trvale vyskytuje při řízení cvičení všech druhů, na usměrňování cvičících velitelů a štábů na tak zvaná autorská řešení, předvídaná plánem provedení cvičení, což nedovoluje pružně řídit cvičení podle rozhodování zařazených velitelů. Podle autorova názoru je příčina tohoto nedostatku ve zpracování plánů provedení cvičení a ve způsobu instruktáže rozhodčí služby.

Ve svém příspěvku chci krátce rozbrat zpracování plánu provedení a řízení cvičení. Nesouhlasím s názorem autora článku, že místo plánu provedení stačí vydat rozhodčím před cvičením jen hrubý časový a místní plán, který by obsahoval dobu, přibližnou čáru, na kterou vojska vyjdou, a velmi hrubou předvídanou činnost velitelů. Domnívám se, že tímto řešením bychom možná dosáhli provedení cvičení podle řešení cvičících, ale v žádném případě by nebylo zaručeno, že v průběhu cvičení budou splněny stanovené učební cíle a probány hlavní učební úkoly. Při přípravě cvičení bude podle mého názoru třeba i dále zpracovávat plán provedení, jehož ob-

sah a forma mohou být podle druhu připravovaného cvičení různé.

Při přípravě jednostranného dvou-
stupňového armádního velitelsko-štábního cvičení musí být plán provedení zpracován tak, aby svým obsahem zajistil dosažení stanovených učebních cílů, a může obsahovat tyto otázky:

- thema,
- učební cíle a úkoly,
- zámysl stran,
- čas (operační a astronomický),
- činnost nepřítele, vlastních vojsk a sousedů,
- možnou činnost účastníků cvičení,
- hlavní opatření ředitelství cvičení a rozhodčí služby.

Plán provedení je možno zpracovat ve formě tabulky po jednotlivých obdobích cvičení s uvedením učebních cílů a úkolů v těchto údobích. Tento plán je výhodné doplnit grafickým vyjádřením na mapě nebo schematu se zakreslením hlavních situací odpovídajících učebním úkolům daného období. V textu plánu provedení je třeba vynechat všechny podrobnosti, které by mohly mít vliv na činnost rozhodčích. Je proto žádoucí uvést tu jen ráz bojové činnosti stran. Plán provedení v této formě je nutno v daném případě vydat

kromě rozhodčím u hlavních funkcionářů štábu armády i rozhodčím u svazků.

To je jen jeden možný způsob zpracování plánu provedení. Jakým způsobem se ho použije v průběhu cvičení, rozeberu dále.

Forma i obsah plánu provedení dvoustranného cvičení, na příklad dvoustranného jednostupňového armádního velitelsko-štábního cvičení, budou pochopitelně jiné, aby odpovídaly způsobu a metodice řízení cvičení.

Při zpracování plánu provedení dvoustranných cvičení je třeba postupně vycházet z jednotlivých období cvičení. Toto období cvičení bude zpravidla odpovídat splnění plánovaného bližšího a dalšího úkolu některé z cvičících stran a veškerá činnost je v každém časovém úseku zaměřena ke splnění učebních cílů a úkolů stanovených pro dané období cvičení.

V plánu provedení bude nutno pro každé období cvičení uvést:

- učební cíle a úkoly strany,
- čas (operační a astronomický),
- činnost stran a ředitelství cvičení.

Tento plán je možno zpracovat opět ve formě tabulky, která umožňuje rychlou orientaci v jednotlivých obdobích cvičení. Kromě toho se na mapě zpracují jednotlivé předpokládané situace ke každému období cvičení i se zpracovaným předpokládaným průběhem cvičení v období tak zvaných »operačních skoků«.

Všechny dokumenty je nutno vždy připravit, i když nebudou v průběhu cvičení plně odpovídat vytvořivším se situacím podle rozhodnutí cvičících, poněvadž ředitelství cvičení musí mít podklady pro případné usměrnění průběhu cvičení, aby bylo zabezpečeno splnění učebních cílů a úkolů cvičení.

Je nasnadě, že obsah zpracovávaných plánů provedení bude stručný, musí vyjadřovat jen zásadní myšlenky zpracovatelů cvičení a nesmí být podle nich v průběhu cvičení ovlivňována činnost cvičících.

Nyní několik slov o nácviku rozhodčích. Major Jaček klade ve svém článku důraz při přípravě rozhodčích na správné pochopení zámyslu cvičení. To je sice odůvodněný požadavek, ale domnívám se, že nestačí k tomu, abychom hodnotně připravili rozhodčí službu na cvičení. Především je nutno poskytnout jim dost času k samostatné přípravě. To lze řešit buď tak, že je možno rozeslat jim několik dní (4 až 6 dní) před zahájením nácviku základní materiál ke cvičení (schema zámyslu, námět, plán provedení), aby si jej mohli předem dostatečně prostu-

dovat, což nevylučuje možné prozrazení zámyslu cvičení. Proto je výhodnější před nácvikem na mapách vyhradit jeden den pro studium všeho materiálu za dozoru ředitelství cvičení. Tím ovšem nechci popřít nutnost provést nácvik i na mapách, při kterém se stručně vysvětlí zámysl a plán provedení cvičení s objasněním hlavních učebních cílů a úkolů a vydají se organizační pokyny k řízení cvičení. Tuto část nácviku rozhodčích je možné doplnit buď provedením operačně taktické letučky řešící některý hlavní úkol cvičení nebo je možno s nimi provést skupinové nebo velitelsko-štábní cvičení.

Při nácviku rozhodčích v terénu nestačí probrat s nimi jen několik situací, jak to požaduje major Jaček, ale je nutno rozebrat pravděpodobné varianty rozhodnutí cvičících a podle toho i možnou činnost nepřítelů a vlastních vojsk. Přitom je třeba stále objasňovat učební cíle a úkoly pro jednotlivá období cvičení, k jejichž splnění musí rozhodčí eventuálně ovlivnit i řešení cvičících velitelů a štábů. To je zásadní otázka, kterou nelze při nácviku v terénu opomíjet. Domnívám se proto, že se nemůže zkrátit doba na přípravu rozhodčích o třetinu až polovinu, máme-li dobře připravit rozhodčí a podrobně s nimi rozebrat jak možnou činnost cvičících, tak i jejich pravděpodobnou činnost v úloze příslušníků rozhodčí služby.

Při řešení této otázky se chci ještě zmínit o tom, zda je správné, že, jak uvádí major Jaček, jsou »rozhodčí v době svého nácviku nuceni ke zpracování detailních hlášení a zpráv, které mají v průběhu cvičení předávat cvičícím«. Domnívám se, že tato forma přípravy rozhodčích je v postatě správná, poněvadž ze zkušeností z dosavadních cvičení je známo, že se naši důstojníci vesměs neumějí stručně a vojensky vyjadřovat při podávání zpráv, hlášení a vydávání nařízení a rozkazů.

Je však nutno požadovat jen zpracování heslovitého obsahu zpráv, hlášení a rozkazů, poněvadž je třeba přistupovat k vyššímu stupni řízení a požadovat od rozhodčích umění samostatného rozhodování v duchu plánu provedení a zámyslu cvičení.

Dále mám několik poznámek k otázkám řízení cvičení. I když mají být cvičení prováděna podle řešení cvičících a nemá být svazováno jejich iniciativní a směle rozhodování, je třeba zpracovávat plán provedení cvičení a neomezovat se na provedení krátkého nácviku rozhodčích, jak to navrhuje major Jaček. Je

však nutno, aby příslušníci štábu ředitelství cvičení získali větší sebedůvěru a neobávali se, že nebude možno správně řídit cvičení i tehdy, nejsou-li předem podrobně zpracovány všechny dokumenty k řízení cvičení. To ovšem předpokládá kromě dovednosti při využívání všeho materiálu i dobré theoretické znalosti všech generálů a důstojníků.

Jsou-li štáb ředitelství cvičení a rozhodčí služba dobře připraveny na cvičení a jsou-li dobrá pojítka umožňující vydat potřebné pokyny rozhodčím, je možno provádět v plánu provedení značné změny na základě řešení cvičících. Přitom ovšem není možno ponechat vývoji cvičení volný průběh, aby bylo zabezpečeno, že budou splněny stanovené cíle a úkoly.

Především je ovšem úkolem řídicího cvičení a hlavních rozhodčích stran, aby zabezpečili provedení cvičení podle rozhodování cvičících velitelů při současném splnění učebních cílů.

Dvoustranná cvičení, která se budou konat v tomto výcvikovém roce, budou mít řadu zvláštností a budou klást větší požadavky na ředitelství cvičení. Při těchto cvičeních pracují cvičící velitelé a štáby postupně podle rozehry jednotlivých situací, velitelé obou stran se podle nich rozhodují, štáby zpracovávají rozkazy a nařízení. Na základě této činnosti upřesňuje štáb ředitelství cvičení průběh situací a vydává pokyny rozhodčím pro další rozehru cvičení. Postup při řízení cvičení může být tento: Při zahájení cvičení vydá nejprve rozhodnutí velitel té strany, která povede útočnou operaci, na příklad »výchozí«. Tato strana pak zpracuje písemné rozhodnutí a rozkazy. Dílčí rozehru jednotlivých otázek může v této době provést rozhodčí strany »výchozí«.

Štáb ředitelství cvičení v této době provede rozbor rozhodnutí velitele »výchozí« a zpracuje doplňkové situace.

Po vydání rozhodnutí obou stran může ředitelství cvičení učinit potřebné závěry pro další rozehru cvičení. V dalších obdobích je možno řídit cvičení obdoby způsobem, avšak je třeba mít stále na zřeteli rozhodnutí obou stran a poměry sil na frontě. Chyby účastníků cvičení musí štáb ředitelství cvičení opravovat především rozehráváním situací, které odpovídají rozhodnutí stran, aby jim ukázaly, jakých nedostatků se dopustili.

Kromě tohoto způsobu je možno řídit cvičení též tak, že jsou rozehrávány jen hlavní situace směřující k splnění učebních úkolů cvičení, po nichž je vždy po vydání rozhodnutí velitelů obou stran vyhlášen nový operační čas a vydává se nová situace na frontě. Nevýhodou tohoto způsobu je to, že práce cvičících není postupná a ucelená, nýbrž je zaměřena jen na jednotlivé epizody cvičení. Tato forma řízení je proto možná jen při štábních cvičeních na mapách.

V průběhu cvičení musí štáb ředitelství cvičení (zejména jeho operační skupina) vždy včas dostat rozhodnutí obou cvičících stran, vyhodnotit je, navrhnout řídicímu cvičení jejich schválení a určovat výsledek bojové činnosti stran na základě vydaných rozhodnutí. Spolu s rozhodčími musí ředitelství cvičení správně vytvářet pravděpodobný obraz vývoje situace na frontě, dovedně spojit jednotlivé situace s rozhodnutími, která učinili zařazení velitelé, aby jejich sladěním byl vytvořen správný průběh událostí, aby tak bylo zajištěno splnění učebních cílů a úkolů cvičení.

Závěrem chci zdůraznit, že otázky metodiky zpracování a řízení cvičení vyžadují pečlivého studia a nebylo úkolem mého příspěvku je vyřešit, nýbrž chtěl jsem jen vyjádřit svůj názor k nejpalčivějším problémům přípravy a řízení cvičení.

Major Miroslav NEDVĚD

NA POMOC VOJENSKOVĚDECKÉ PRÁCI

NĚKTERÉ POZNATKY A ZÁVĚRY Z PROVÁDĚNÍ PROTIVZDUŠNÉ OCHRANY MĚST A ZÁVODŮ V DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE

Major Vojtěch Šotola

Významná úloha pevného zápolí ve válce byla již mnohokrát zdůrazňována a jistě právem je existence pevného zápolí uváděna jako jeden ze stálých činitelů majících vliv jak na průběh, tak i na konečný výsledek války.

Posuzujeme-li úkoly zápolí s hlediska pravděpodobného způsobu vedení příští války, nutně dospějeme k závěru, že se v příští válce úkoly zápolí nejen zvýší, čímž stoupne i jeho význam, nýbrž i jeho pevnost bude podrobena mnohem těžší zkoušce vzhledem k velikým ničivým účinkům novodobých zbraní. Zbraně hromadného ničení umožní totiž nepříteli snáze a ve větším rozsahu ničit obyvatelstvo a zdroje jeho výživy, a tak současně podlamovat jeho morálku, ničit průmysl a jiná životně důležitá zápolní zařízení, a tím narušovat základy, které nakonec pevnost zápolí tvoří.

Proto také všechna opatření, která mají vytvářet podmínky k tomu, aby pevnost zápolí byla zabezpečena i za války, mají dnes proti minulosti mnohem větší význam a důležitost.

Je nesporné, že přední místo mezi těmito opatřeními zaujímají vedle aktivních i pasivních opatření, jež mají umožnit ochranu obyvatelstva, průmyslových závodů a jiných důležitých zápolních zařízení před účinky vzdušných úderů, po případě umožnit poskytování rychlé a účinné pomoci postiženému obyvatelstvu, obnovu výroby a odstranění všech ostatních následků vzdušného napadení.

Pohříchu i po bohatých zkušenostech získaných v druhé světové válce, které jednak ukazují, jak vážně mohou škody a ztráty způsobené leteckými údery ohrozit obranyschopnost státu, jednak zase, jak velikou účinnost měla pasivní opatření na ochranu proti nim, je možné ještě i dnes setkat se s názory, podle kterých je organisování a zabezpečování protivzdušné ochrany — ve srovnání s aktivními vojenskými opatřeními — něco méně důležitého, takže jejich přípravě není třeba věnovat takovou pozornost a péči jako opatřením vojenským. A tu je třeba vážně říci, že tyto názory jsou nejen nesprávné, ale i krajně neodpovědné a nebezpečné a že jakékoli přehlížení a podceňování protivzdušné ochrany, která v našem státě je organisována systémem civilní obrany, může mít, jak ukazují zkušenosti z druhé světové války, pro bojující stát, dalekosáhlé následky.

*

Rozmach a velikost vzdušných úderů prováděných za druhé světové války přímo souvisela s vývojem letectva a se způsobem vedení války. Tak na příklad Německo, jehož strategie byla založena na teorii bleskové války, strategické vzdušné síly vybudovány nemělo. Proto také těžiště

činnosti německého letectva bylo v převážné míře v podpoře boje pozemních vojsk. Rovněž tak většina teroristických náletů německého letectva — pomíneme-li údobí bitvy o Anglii — přímo souvisela s útoky a činností pozemních vojsk.

V podobné situaci bylo v druhé světové válce i Japonsko, které se rovněž při budování vzdušných sil zaměřilo na taktické letectvo.

Největší úsilí na vybudování letectva vyvinuly západní mocnosti. Jejich rozsáhlé letecké údery strategického významu, jakož i výsledky těchto úderů byly umožněny dvěma hlavními faktory. Předně vyvinutý letecký průmysl a jeho téměř nerušený provoz i v době nejprudších válečných operací umožnil těmto mocnostem rozvinout výrobu letadel tak, že na příklad ke konci války již mohly, jak uvádějí západní zprávy, jenom v samé Evropě zasadit 14 000 těžkých bombardovacích letounů. Avšak i přes tyto značné výhody trvalo to několik let, než letecké údery proti Německu mohly být vedeny v takovém počtu a síle, jak tomu bylo ke konci války. O postupném narůstání síly letectva západních mocností svědčí také ta skutečnost, že od začátku války do konce roku 1943 bylo z celkového váhového množství pum použitých letectvem západních mocností za druhé světové války shozeno jen 16,6 % kdežto zbytek, t. j. 83,4 %, byl shozen v době od 1. ledna 1944 do konce války.

Druhým hlavním faktorem bylo neustálé zlepšování a úspěšný vývoj techniky. Tak na příklad vyřešení konstrukce stíhacích letounů s velkým doletem bylo jedním z činitelů zajištění účinné ochrany bombardovacích letounů, a to i na velké vzdálenosti. Další technické vynálezy pak umožnily provádět bombardování i při letu nad oblaky, v mlze, v noci i za jiných ztížených podmínek a dále také zvýšit přesnost zásahu. Zatím co v létě roku 1943, jak udávají západní prameny, bylo k 95 % zničení 1 km² území města třeba 300 bombardovacích letounů typu »Lancaster«, z nichž jen 15 % shodilo pumy do cíle, pokročil koncem roku 1944, t. j. o jeden a půl roku později, vývoj již tak daleko, že k dosažení téhož výsledku bylo třeba jen 30 těchto letounů, z nichž v průměru 93 % shodilo náklad pum do cíle, t. j. na 1 km². Konečně byla podle výsledků výzkumu prováděného v zimě 1942/43, jímž byly zkoumány relativní ničivé účinky jednotlivých druhů leteckých pum, zavedena nová účinnější metoda bombardování měst, tzv. »Fire Raids«, která záležela v kombinovaném používání výbušných a zápalných leteckých pum. Výsledky tohoto výzkumu totiž ukázaly, že ničivé účinky zápalných pum jsou proti účinkům tříštivých a trhavých pum, jež až do léta 1943 byly převládajícím druhem pum používaných při leteckých úderech na města, podstatně větší.

Praktické přezkoušení a ověření výsledků tohoto výzkumu bylo provedeno v červenci roku 1943 při leteckém úderu na Hamburg. Tam se vysoká účinnost kombinovaného použití výbušných a zápalných leteckých pum potvrdila tak, že tohoto způsobu bombardování německých a japonských měst bylo používáno až do konce války.

Při leteckých úderech na města bylo letectvem západních velmocí nejvíce používáno 250 kg a 500 kg výbušných pum GP (General Purpose), elektron-termitových zápalných pum vážících 2 kg a olejových zápalných pum vážících 13,5 kg. Tyto tři druhy leteckých pum tvořily 80 % celkového váhového množství shozených pum.

Největších ničivých účinků bylo dosahováno, když náklad pum byl sestaven v takovém poměru, že na jednu tunu výbušných pum připadala jedna tuna pum zápalných. Tento vzájemný poměr bylo nutno zachovat i mezi oběma druhy již uvedených zápalných pum, t. j. aby 50 % jejich celkové váhy tvořily pumy elektron-termitové a 50 % olejové zápalné pumy.

Účinky obou těchto druhů pum byly vysoce oceněny, neboť každá tuna zápalných prostředků způsobovala pětikrát větší škody než jedna tuna výbušných pum. Přednost elektron-termitových pum byla v jejich malé váze, což umožňovalo používat jich ve velkém množství, a dále ve schopnosti vytvářet vysoký žár; přednost olejových zápalných pum pak záležela v tom, že umožňovala živit a rozšiřovat požáry. Vzhledem k velké účinnosti tohoto způsobu bombardování měst je třeba s ním vážně počítat i pro budoucnost.

V průběhu druhé světové války se čím dál více cílem úderů strategického letectva západních velmocí stávala města a civilní obyvatelstvo. To konečně vyplývá i z plánu bombardování jednotlivých cílů:

Doprava	shozeno 882 000 t pum (36 %)
Obyvatelstvo měst	shozeno 576 000 t pum (24 %)
Průmysl	shozeno 333 000 t pum (14 %)
Vojenské cíle	shozeno 486 000 t pum (20 %)
Různé ostatní cíle	shozeno 153 000 t pum (6 %)

Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá, že podle celkové váhy shozených pum bylo civilní obyvatelstvo v pořadí cílů na druhém místě. Ovšem, přihlídneme-li ke skutečnosti, že při bombardování průmyslových závodů a dopravy byly zpravidla značně postiženy i okolní bytové čtvrtě, dospějeme nakonec k závěru, že nejvíce bombardovaným cílem bylo civilní obyvatelstvo.

Vzhledem k tomu, že si vedoucí hitlerovští funkcionáři byli dobře vědomi účinnosti a významu protivzdušné ochrany k udržení morálky obyvatelstva, věnovali jí poměrně značnou pozornost a je možno říci, že po této stránce získali i značné úspěchy a pochopitelně také velmi mnoho důležitých poznatků a zkušeností, které jsou v současné době často zhodnocovány v odborném tisku západních států. Mnohé z těchto údajů jsou velmi cenné a je třeba, aby jich bylo využito i při budování protivzdušné ochrany našich měst, obyvatelstva a průmyslových závodů.

V západní odborné literatuře se uvádí, že používal-li útočník jen tříštivých a trhavých pum a obyvatelstvo zachovalo klid a nepodlehlo panice, nepřevyšoval zpravidla ani při nejtěžších úderech na města s dostatečným počtem úkrytů počet mrtvých počet tun shozených pum (100 mrtvých/100 t pum). Tento poměr se však podstatně změnil v těch případech, kdy bylo spolu s tříštivými pumami použito i pum zápalných v poměru již dříve uvedeném, a zejména pak v těch městech, která nebyla k ochraně proti leteckým úderům dostatečně připravena. Vznikly-li v takovém městě plošné požáry nebo dokonce požární bouře, docházelo zpravidla ke katastrofám, při nichž počet mrtvých na jednu tunu pum mnohdy dosáhl až 1700 osob. Z tohoto počtu pak největší procento osob umíralo v prvních hodinách po náletu, poněvadž si nemohlo ani samo pomoci, ani mu nemohla být včas poskytnuta pomoc záchrannými jed-

notkami. Největší vliv na tyto vysoké ztráty mělo zejména to, že působením požárů byl ze sklepů a sklepních úkrytů vyssáván vzduch a nahrazován kyslíčnickem uhelnatým, který působil dříve než postupně vznikající všestravující žár. Ukázalo se, že při velkých plošných požárech zemřelo na otravu kyslíčnickem uhelnatým až 70 % z celkového počtu mrtvých. Při méně intenzivních plošných požárech zemřelo 60 až 90 % osob na otravu kyslíčnickem uhelnatým, žárem, zadušením horkým vzduchem, popáleninami nebo přímo uhořelo a jen 10 až 40 % následkem mechanického zranění padajícími troskami, střepinami, zasypáním a p. Celková bilance ukázala, že ve městech, která byla více než z 30 % rozbořena, kolísaly počty mrtvých za celou válku mezi 1 až 40 % obyvatel. Dobře připravená města měla ztráty 6 až 16 mrtvých na 100 t shozených pum, špatně a nedostatečně připravená města 1200 a v některých případech až 1700 mrtvých na 100 t shozených pum, t. j. až stokrát více.

Ačkoli se za současné situace předpokládá, že v příští válce neúčinnějším, a proto nejpoužívanějším druhem zbraní budou zbraně hromadného ničení, nelze opomíjet budování ochrany proti účinkům zbraní konvenčních a zvláště pak ochranu před účinky látek zápalných. Při uvádění poznatků o jejich velkých ničivých účincích, zvláště proti obyvatelstvu, nelze nepoznamenat, že následky leteckých úderů výbušnými a zápalnými pumami dosahovaly ke konci války již takového rozsahu, že se někdy rovnaly následkům účinků atomové pumy použité na Hirošimu a na Nagasaki.

Tyto poznatky o vysoké ničivé účinnosti zápalných látek jenom potvrzují, že s tímto druhem zbraní je třeba vážně počítat i pro budoucnost a že je třeba i nadále s plnou odpovědností řešit nejúčinnější způsoby ochrany, zejména obyvatelstva, proti jejich ničivým účinkům, z nichž působení kyslíčnicku uhelnatého se ukázalo jako nejškodlivější. Tu by mohlo účinně pomoci takové opatření, na základě něhož by civilní obyvatelstvo bylo zabezpečeno spolu s ochrannými maskami s běžnými filtry i hopkalitovými vložkami, a rovněž tak, aby filtroventilační zařízení úkrytů byla uzpůsobena k zadržování kyslíčnicku uhelnatého.

Při snižování ztrát na životech mělo vedle všech organizačních a technických opatření důležitou úlohu také správné chování obyvatelstva, neboť se ukázalo, že v těch případech, kdy došlo k panice, byly ztráty na životech zpravidla mnohem větší a naopak. Ovšem toto správné a ukázněné chování obyvatelstva bylo podmíněno především existencí ochranných opatření, neboť právě v těch městech, kde tato opatření nebyla na výši, vznikala často po vyhlášení letecké výstrahy panika, jejímž výrazem byl pak hromadný a divoký útěk obyvatelstva z ohroženého města. Naopak tam, kde byla taková opatření, k nimž mělo obyvatelstvo důvěru, panika nevznikala a snižoval se i počet obětí na životech. Získané poznatky jasně ukázaly, že předpokladem k udržení morálky civilního obyvatelstva jsou příslušná opatření protivzdušné ochrany nezbytná.

Podobně jako při zabezpečování ochrany civilního obyvatelstva byly získány četné cenné zkušenosti i při zabezpečování ochrany obytných a jiných objektů. I tyto zkušenosti — souhlasně s předchozími — potvrdily vysokou účinnost jednotlivých opatření protivzdušné ochrany.

Vzhledem k tomu, že jen 30 % celkového objemu škod na budovách bylo způsobeno přímými účinky leteckých pum a zbývajících 70 % účin-

ky druhotnými až v prvních hodinách a dnech po vzdušném napadení, záleželo zabezpečování ochrany objektů především v organisování, výcviku a dokonalem vyzbrojení domovních hlídek a požárních útvarů a dále pak v preventivních bezpečnostních opatřeních proti možnému vzniku požárů. Podle výsledků šetření v Německu představovaly škody způsobené druhotnými účinky — kterým, vzato theoreticky, by bylo možno zabránit — 500 miliard říšských marek. Je však nesporné, že by tyto škody byly bývaly ještě větší, kdyby nebyla bývala učiněna všechna uvedená opatření. Jejich význam byl demonstrován na příkladu města Darmstadtu, kde při jednom leteckém úderu místo předpokládaných 5000 zničených budov (buď zcela nebo více než z 50 %) bylo zničeno jen 1500 až 2000 a místo 13 000 mrtvých osob jen 500.

Vedle organisace a vybavení požárních jednotek mělo při snižování škod na obytných a jiných objektech důležitou úlohu zásobování vodou. Při leteckém bombardování měst totiž docházelo často k rozsáhlým rozrušením vodovodních sítí, takže se v napadených městech projevoval často i silný nedostatek vody. Její spotřeba však byla vzápětí po vzdušném napadení, vzhledem na nutnost hasit velké požáry, značná. Proto byla činěna rozsáhlá opatření k zajištění zásobování postižených měst dostatečným množstvím vody. Ukázalo se, že pouhým zvýšením početních stavů a materiálního vybavení jednotek — jež měly za úkol provádět opravy na poškozených vodovodních a vodárenských zařízeních — nedostatek vody, zejména pitné, odstranit nelze. Proto bylo přikročeno jednak k vytváření zásob pitné vody v každém domě, podniku a obci, jednak k vyhledávání nových zdrojů vody. Zároveň s tím byly organisovány zvláštní jednotky, které měly za úkol výpomocným kovovým potrubím nebo i hasičskými hadicemi zabezpečovat přívod požadovaného množství vody do města a pomocí cisteren i její rozvážení po městě. Tyto jednotky měly zároveň také za úkol kontrolovat nezávadnost vody.

Tato opatření nabývají v současných podmínkách a způsobu vedení války ještě většího významu, neboť lze předpokládat, že při použití atomových a vodíkových pum bude v každém případě spotřeba vody při odstraňování následků napadení ještě mnohem vyšší. To způsobuje nejen ta okolnost, že při používání atomových a vodíkových pum budou plošné požáry velmi častým případem, ale i to, že velkého množství vody bude třeba i k provádění desaktivace a hygienické očisty.

Nejmarkantněji se účinnost opatření protivzdušné ochrany projevila na výsledcích, kterých bylo dosaženo při provádění ochrany průmyslových závodů. Vzhledem k tomu, že zabezpečení výroby mělo pro Německo obzvláštní význam, bylo využito všech dosažitelných prostředků k tomu, aby účinky leteckého bombardování byly co nejvíce sníženy a tím zajištěna vysoká výrobnost. Tak zatím co někde celé továrny a provozny byly přemísťovány do podzemních štolových úkrytů, byly jiné maskovány a místo nich stavěny odpovídající rozsáhlé klamné tovární objekty. Ve velkém měřítku bylo při provádění ochrany závodů používáno také dýmu. Tato mnohdy vysoce nákladná opatření měla vliv na to, že se objem zbrojní výroby Německa po dobu války udržoval poměrně na vysoké úrovni.

Rovněž je třeba si povšimnout i některých zkušeností získaných z organisace odstraňování následků vzdušného napadení. Po organizační

stránce jako jeden z významných předpokladů úspěšného splnění tohoto úkolu se projevil požadavek zajištění těsné součinnosti mezi zasazenými jednotkami a zejména pak požadavek na centralisované řízení záchranných prací a velení jednotkám. V Německu, kde tento požadavek pro některé nedostatky (zdvojování činnosti, překračování kompetence, velká rozmanitost použitých jednotek a p.) nebyl důsledně dodržován, byl celkový výsledek záchranných prací nižší, než jakého mohlo být ve skutečnosti dosaženo. Zkušenosti ukázaly, že k dosažení optimálního výsledku je bezpodmínečně nutno, aby činnost všech záchranných sil a prostředků byla koordinována a řízena jedním ústředním velením.

V současné době ovšem nelze, se zřetelem na vysoké ničivé účinky zbraní hromadného ničení, považovat ochranná opatření, jichž bylo používáno v druhé světové válce, za dostatečně vyhovující a účinná.

Některé závažné okolnosti dokazují, že až dosud účinný způsob provádění ochrany obyvatelstva by v budoucí válce nemohl splnit všechna očekávání. Proto v současné době věnují západní státy značnou pozornost přípravám rozsáhlé preventivní evakuace obyvatelstva z měst na venkov. Švédští odborníci vycházejí ve svých úvahách z předpokladu, že bude-li počet obyvatelstva v určitém městě snížen na méně než 15 000 osob, přestává toto město být lákavým a vhodným cílem pro teroristický úder atomovými zbraněmi. Ale i v tomto případě, že by přesto jedno nebo více takových měst bylo atomovými zbraněmi napadeno, nebudou ztráty tak vysoké, aby tím byla ohrožena nebo podlomena obranyschopnost státu. Podle názoru švédského generálního štábu a říšského úřadu pro civilní obranu je možno ve švédských městech takové snížení uskutečnit. Výjimkami by byla jen města Stockholm, v kterém by počet obyvatelstva mohl být snížen z jednoho milionu na 50 000, dále pak Göteborg, kde se předpokládá evakuaci snížit počet obyvatelstva na 35 000, a v Malmö na 20 000.

Pro posouzení naléhavosti a rozsahu evakuace obyvatelstva je přihlíženo především k důležitosti města, t. j. do jaké míry je vzhledem k svému významu vhodným cílem pro úder atomovými zbraněmi. Podle toho jsou pak města rozdělena do tří kategorií.

Do první kategorie jsou zařazena ta města, která mají velký počet obyvatelstva nebo jsou s hlediska vedení války a obranyschopnosti státu zvlášť důležitá.

Do druhé kategorie náleží hustě osídlená města, u kterých však již není s hlediska vzdušného napadení rozhodující počet obyvatelstva, nýbrž průmyslová výroba, po případě jiný druh důležité činnosti, která je v nich prováděna.

Do třetí kategorie jsou pak zařazena všechna ostatní města.

Podle švédských názorů musí být z měst první kategorie evakuovány všechny osoby, jejichž přítomnost ve městě nebude bezpodmínečně vyžadována potřebami válečné výroby nebo jiné důležité činnosti. Pro města druhé a třetí kategorie by pak rozsah evakuace mohl být ve srovnání s městy první kategorie nižší.

Pokud jde o vlastní evakuaci, jsou rozeznávány tři druhy evakuace. První je »pohotovostní« evakuace, která by se prováděla při nejnižším stupni pohotovosti státu. Při této evakuaci by byly odsunovány děti, nemocné a starší osoby a dále pak ti, kteří nemají žádné zaměstnání

a dobrovolně opustí město. Účelem této evakuace je hlavně to, aby se příslušné orgány mohly později více soustředit na plnění dalších naléhavých úkolů, jejichž provádění si situace vyžádá, zejména pak na provedení t. zv. »válečné« evakuace. Tuto evakuaci se předpokládá provést v tom případě, kdy vzhledem na mezinárodní situaci bude stát uveden do nejvyšší pohotovosti. Při této evakuaci se předpokládá odsun zbývajících osob, jejichž přítomnost není bezpodmínečně nutná s hlediska potřeb válečně důležitého průmyslu, po případě chodu jiných životně důležitých objektů ve městě.

Z údajů, které byly získány podrobným průzkumem ve Stockholmu, vysvítá, že jen 50 % z celkového počtu obyvatelstva má zaměstnání, 30 % tvoří děti, nemocní a starší osoby a 20 % ženy v domácnosti bez malých dětí a dále pak studující nad 15 let. Z toho vyplývá, že by při pohotovostní evakuaci mohlo být evakuováno 500 000 osob, aniž by tím byla narušena výroba. Vzhledem k tomu, že by k chodu válečně důležité výroby bylo třeba jen 50 000 osob, znamená to, že by při válečné evakuaci muselo být odsunuto 450 000 osob. Předpokládá se, že by tato evakuace musela být provedena převážně motorovými vozidly během několika málo hodin.

Pro osoby, jejichž další pobyt ve městě je s hlediska potřeb výroby bezpodmínečně nutný, a nemohou tedy být evakuovány, bude třeba vybudovat dostatečný počet úkrytů, z nichž za nejúčinnější jsou považovány úkryty štolové. Protože však jejich výstavba vyžaduje vysoké finanční náklady, byl by tento druh úkrytů ve zvlášť ohrožených místech vyhrazen především pro orgány a organizace, jejichž činnost je s hlediska vedení války zvlášť důležitá, a teprve potom pro civilní obyvatelstvo. Tyto úkryty by musely být ve městech první kategorie uzpůsobeny tak, aby obyvatelstvo v nich mělo nejen možnost pracovat, ale ve volném čase i odpočívat.

Ve městech druhé a třetí kategorie se předpokládá vybudování štolových úkrytů jen pro válečně důležitá zařízení a pro jejich personál. Pro ostatní obyvatelstvo se předpokládá budovat jen úkryty jednoduššího typu.

Třetím druhem evakuace je t. zv. »rychlá« evakuace. Tuto evakuaci se zamýšlí provést v tom případě, kdy válka vypukne náhle, bez předcházejícího zvýšení pohotovosti státu, což znamená, že nebyla provedena pohotovostní evakuace. Při »rychlé« evakuaci, v které se vlastně slučuje provedení jak pohotovostní, tak i válečné evakuace, předpokládá se odsun všech osob, pro něž nejsou vybudovány úkryty.

Švédové připouštějí, že evakuace takového rozsahu přináší s sebou velmi mnoho velkých těžkostí a znamená ohromný zásah do života společnosti. Tvrdí však, že jen za těchto předpokladů budou údery atomovými zbraněmi na města i přes rozsah jejich ničivých účinků málo účinné a že jen tímto způsobem lze snížit ztráty na životech obyvatelstva.

Podobně uvažují i Američané. Ti rovněž tvrdí, že jedině preventivní evakuace obyvatelstva z měst na venkov může zabránit vysokým ztrátám na životech, které by jinak při použití atomových a vodíkových pum na města nastaly. I oni předpokládají, že ženy, děti, invalidy, přestárlé a nemocné osoby by bylo možno evakuovat již v době zvýšeného mezinárodního napětí a zbylé osoby pak co možná nejrychleji až v době vážného

ohrožení. Pro New York se předpokládá, že by se 2 miliony z celkového počtu zbylého obyvatelstva, bydlící v okrajových částech města, evakuovaly do neohrožených prostorů pěšky; další milion osob bydlících v nejohroženějších čtvrtích by byl evakuován hromadnými dopravními prostředky (vlaky, podzemní drahou) a dalších 400 000 osob že by bylo možno během jedné hodiny odsunout nákladními a osobními auty a autobusy.

Nemalá pozornost otázkám preventivní evakuace je věnována i v západním Německu. Němečtí odborníci tam v celku správně hodnotí rozdíl mezi americkými a německými podmínkami k provedení evakuace, které záleží především v tom, že Američané mají — vzhledem ke vzdálenosti svého kontinentu — mnohem více času k jejímu provedení. Němci na příklad připouští i tu možnost, že vzhledem k velké blízkosti »nepřítele« a k větší možnosti nenadálého napadení bude možno evakuaci provést až po vypuknutí války.

Zároveň uvádějí, že tento způsob ochrany obyvatelstva nebyl v Německu v minulé světové válce uplatňován a že se evakuace omezila převážně jen na osoby, které byly vybombardovány. Podle uvedených zpráv bylo na příklad z nejdůležitějších měst severního Porýní — Vestfálska, ležících na pravém břehu Rýna, evakuováno 30 % původního počtu obyvatelstva, které bylo vybombardováno, a z měst ležících na levém břehu až 70 % původního počtu. Toto vysoké číslo, jak uvádějí zprávy, je třeba přičíst na vrub nebezpečí invase.

Preventivní evakuaci obyvatelstva jakožto novému způsobu jeho ochrany před leteckými údery je třeba věnovat skutečně značnou pozornost, neboť objektivně posuzováno není v soudobých podmínkách dobře možné, aby žádoucího stupně ochrany bylo dosaženo jen způsoby až dosud používanými.

Podobně tak je třeba zkoumat a hledat nové účinnější způsoby ochrany průmyslu jakožto dalšího hlavního činitele, majícího vliv na obratyschopnost státu. Průmyslové závody budou vystaveny mnohem většímu zničení a obnova zničených provozů bude mnohem obtížnější. V tomto směru zastávají Američané stanovisko, že je třeba vybudovat již v míru rozsáhlé sklady válečného materiálu tak, aby případným narušením zbrojního průmyslu nebylo ohroženo zásobování armády. Takové opatření, i když je v celku správné, je možno uskutečnit jen do určité míry; aby mohly být včas a plně kryty vysoké požadavky armády, bude třeba budovat ve vhodných prostorech v široké míře náhradní provozy s dostatečným zabezpečením proti ničivým účinkům jak zbraní konvenčních, tak i hromadného ničení. I když takové řešení bude velmi nákladné, nebude dobře možné se bez něho obejít.

Při závěrech z protivzdušné ochrany obyvatelstva, průmyslu i jiných objektů je třeba vycházet z předpokladu, že vzdušné údery v příští válce budou prováděny nejen v masovějším měřítku, ale i s větší brutalitou. To vyplývá nejen z toho, že se usilovně vyrábějí zbraně hromadného ničení, nýbrž i z úsilí, které je věnováno na vývoj a výrobu letounů a řízených střel. Zároveň s tím je třeba si uvědomit, že v příští válce nebude existovat taková možnost, kterou mělo v poslední válce Německo, t. j. že od jejího vypuknutí mělo prakticky ještě až do konce roku 1943 (čtyři a půl roku) čas na přípravu a budování protivzdušné ochrany. Příští

válka, jak tomu nasvědčuje mnoho příznaků a okolností, bude zahájena právě hromadnými údery letectva a jiných prostředků vzdušného napadení na životně důležitá centra politického a hospodářského života, což znamená, že také všechna opatření protivzdušné ochrany musí být plně vybudována již v míru. Opomíjení této nutnosti by mohlo mít v budoucnu dalekosáhlé následky pro válčící stát. To potvrzují zejména zkušenosti z Japonska. Japonské velení, ačkoli mu muselo být známo, že japonská města jsou vzhledem k svému charakteru leteckými údery snadno zranitelná — mnohem více než na příklad města evropská —, nevěnovala přípravě a provádění protivzdušné ochrany měst a jejich obyvatelstva náležitou pozornost. Tento závažný nedostatek se pak projevil v rozsahu a počtu ztrát na lidských životech i na materiálových hodnotách. Pro ilustraci lze uvést, že ačkoli ve srovnání s Německem bylo na Japonsko shozeno desetkrát menší množství pum, bylo zničeno šedesátkrát víc budov (2,5 milionů budov v Japonsku proti 400 000 budovám v Německu).

I když nelze souhlasit s názory některých západoevropských teoretiků, kteří hodnotí následky leteckých úderů jako hlavní příčinu porážky a kapitulace Japonska a úmyslně přehlíží význam porážky Německa v Evropě a kvantunské armády v Mandžusku, je třeba přiznat, že tyto následky spolu rozhodovaly mnohem více, než tomu bylo při kapitulaci Německa.

Podobná situace byla i v Holandsku, kde rovněž protivzdušná ochrana měst, obyvatelstva a průmyslových závodů nebyla dostatečně připravena. Ať už skutečné příčiny kapitulace Holandska byly jakékoli, není bez zajímavosti, že byla přijata po prvním velkém teroristickém náletu na Amsterdam.

Jiná situace byla v Německu, které bylo jedním z válčících států s dobře organizovanou a připravenou protivzdušnou ochranou. To vyplývá mimo jiné z toho, že na příklad pro 8 milionů osob byly vybudovány štolové úkryty a bunkry s odolností i proti přímému zásahu leteckých tržlivých a trhavých pum a pro dalších 15 milionů byly sklepní úkryty zesíleny tak, aby unesly váhu trosk zříceného domu. V domovních požárních hlídkách bylo zařazeno 22 milionů osob, to znamená asi jedna čtvrtina celkového počtu obyvatelstva Německa. Uvážíme-li, že vedle těchto účinných ženižně technických a personálních opatření protivzdušné ochrany byla na výši i organisace, výcvik a vyzbrojení jednotek »Luftschutzu«, nelze se divit tomu, že ačkoli koncem války padalo na německá města měsíc co měsíc 150 000 t pum, muselo být Německo donuceno ke kapitulaci operacemi pozemních sil vedenými na jeho vlastním území a že tuto kapitulaci přijalo až v době, kdy již bylo téměř celé vojensky obsazeno.

Bylo by ovšem nesprávné se domnívat, že uvedenými opatřeními bylo možno zabránit všem ničivým účinkům leteckých úderů. O tom svědčí to, že přes všechna tato opatření byly v Německu leteckými údery způsobeny poměrně značné škody a ztráty. Odhaduje se, že během celé druhé světové války bylo následkem leteckých úderů

1,5 milionů osob zabito a zraněno,

7,5 milionů osob zůstalo bez přístřeší, což zhruba je 10 % celkového počtu obyvatelstva Německa,

3,4 milionů obydlí zničeno nebo silně poškozeno (20 % původního počtu),

14,0 milionů osob zcela nebo částečně ztratilo svůj osobní majetek.

Přes tyto poměrně vysoké ztráty je třeba kladně hodnotit tu skutečnost, že i když počet a síla náletů v průběhu války neustále vzrůstala, počet obětí na životech silně klesal. Všechny poznatky ukazují, že tohoto významného úspěchu bylo dosaženo právě stále se zvyšujícím počtem úkrytů a účinnějšími způsoby odstraňování následků vzdušného napadení.

Z toho ze všeho vyplývá, že opatření protivzdušné ochrany jsou v otázce posuzování obranyschopnosti státu velmi vážným a důležitým činitelem, kterému je třeba i v armádě věnovat značnou pozornost. Domnívám se, že zejména nyní, kdy se v tematice vojenskovědecké práce dostávají do popředí otázky a problémy počátečního období války, bylo by třeba tím více si uvědomit, že mobilisace, rozvinování a přesuny vojsk, t. j. základní činnost každé armády v počátečním období války, bude v nemalé míře záviset právě na účelnosti všech opatření protivzdušné ochrany zápolí a na její akceschopnosti. Aby bylo dosaženo reálných výsledků v stanovené tematice, je třeba, aby každý problém byl posuzován i s hlediska možnosti a akceschopnosti vybudované protivzdušné ochrany.

NĚKTERÉ NÁZORY BURŽOASNÍCH VOJENSKÝCH ODBORNÍKŮ NA OTÁZKY VÝZNAMU, POUŽITÍ A ORGANISACI OBRNĚNÝCH VOJSK A VÝVOJ TANKŮ PRO BUDOUCÍ VÁLKU

(Zpracováno podle cizích pramenů)

V armádách hlavních kapitalistických států, zvláště v armádě USA, je v poslední době vedena široká výměna názorů a diskuse o otázkách týkajících se obrněných vojsk. Tato činnost je zaměřena hlavně na řešení následujících problémů:

Význam, použití a organizaci tanků a obrněných vojsk a směr vývoje nových konstrukcí tanků pro budoucí válku.

Všechny otázky spojené s řešením tohoto úkolu jsou rozpracovány na základě poznatků o účincích zbraní hromadného ničení a o jejich vlivu na soudobý boj a bojové prostředky, na základě poznatků o vývoji tanků a obrněných vojsk v posledních válkách, na poznatcích z rozvoje bojové techniky a techniky vůbec, jakož i na základě úkolů, které jsou pro tu nebo onu armádu v příští možné válce předvídány.

Je velmi zajímavé, že mnoho autorů kromě důkladného studia a rozboru zkušeností hitlerovské armády věnuje značnou pozornost i zkoumání zkušeností a praktické bojové činnosti Sovětské armády v druhé světové válce. Autoři některých článků poukazují na velké zkušenosti, vysoké morální vlastnosti a odolnost sovětských jednotek, vyvozují z toho závěry pro bojovou činnost, zlepšení a zaměření výcviku vojsk.

V rozsáhlé míře je rovněž využíváno pouček, prací a zkušeností buržoasních vojenských odborníků, jako je na příklad Fuller, Paton, Montgomery, Ridgway a j.

Tento článek je sestaven na podkladě několika málo, většinou neoficiálních pramenů. Neřeší do důsledku všechny otázky, o nichž se nahoře zmiňuji. V mnoha otázkách se vyskytují rozpory, z nichž za nejpodstatnější lze považovat rozpor v názorech na novou organizaci obrněných vojsk a na směr vývoje nových konstrukcí tanků. Zatím co směr vývoje tanků podle theoretických závěrů i podle skutečnosti spěje k hledání rychlých, lehkých, laciných a výkonných tanků, jsou do navrhovaných organizací obrněných vojsk většinou odborníků zařazovány i nadále těžké tanky.

Tato skutečnost může některé čtenáře mýlit. Je však třeba vidět, že všechny otázky nejsou ještě s konečnou platností vyřešeny, že jde většinou o theoretické úvahy, a že proto mohou nastat podstatné změny ve všech směrech.

Přál bych si, aby článek posloužil hlavně k částečné představě o theoretickém myšlení západních vojenských odborníků a o jejich některých názorech na soudobá nebo budoucí obrněná vojska.

V ý z n a m t a n k ů a o b r n ě n ý c h v o j s k v b u d o u c í v á l c e

Rada západních vojenských theoretiků dochází i v oficiálních publikacích k závěru, že úloha a význam obrněných vojsk, jakož i tanku v budoucí válce nabude podstatně většího významu, než tomu bylo dosud.

Podplukovník M. L. Kejri v článku »Minulost, přítomnost a budoucnost obrněných vojsk« (»Armor« čís. 2 z roku 1956) se dokonce pokouší dokázat, že obrněná vojska jsou nejdůležitější druh vojska, předurčený mít rozhodující úlohu v pozemních sraženích budoucí války. Jeho názory, jak uvádí, se prý shodují s oficiálními názory velitelství armády USA.

M. L. Kejri vychází z významu obrněných vojsk v minulosti a říká, že tank byl vytvořen za první světové války jako prostředek průlomu silně opevněných obranných postavení. Používalo se ho hlavně k přímé podpoře vojsk na nevelkou hloubku. Po první světové válce rozpracovali přívrženci manévrové války teorii použití tanků pro samostatnou činnost. Avšak v USA a ve Francii nebyla prý tato teorie dostatečně oceněna a ve Velké Británii byla výroba tanků omezena pro nedostatek finančních prostředků. V této době došla však tato teorie plného souhlasu a byla vzata za základ při vojenském plánování. V druhé světové válce se obrněných vojsk hojně používalo na obou válčících stranách a k plnění rozličných úkolů.

V úvahách o budoucnosti obrněných vojsk, kterým autor věnuje největší část svého článku, uvádí, že obrněná vojska mají nejdůležitější úlohu při vedení pozemních operací. Bude jich používáno na velkou hloubku, zvláště v součinnosti s vojenskými vzdušnými silami. Podle jeho názoru, i když atomové zbraně jsou počítány mezi neobyčejně účinné prostředky ničení, není možné je přeceňovat.

Často prohlašujeme, tvrdí autor, že nemůžeme plně zamítnout používání atomových zbraní. Avšak víme rovněž, že použijeme-li atomových zbraní my, odpoví protivník stejně. Začne-li se atomových zbraní používat s taktickými cíli, musí být výsledků jejich účinků využito bez jakéhokoli zdržování. S tímto úkolem se mohou nejlépe vyrovnat obrněná vojska, která mají velkou pohyblivost a palebnou sílu. Nebude-li se atomových zbraní používat, budou rovněž naše úspěchy pravděpodobně záviset na dovedném využívání principu mobility, a to jak na souši, tak ve vzduchu i na moři.

Autor tvrdí, že výsledky cvičení ozbrojených sil pravděpodobného nepřítele, způsob taktiky jeho vojsk a ráz evropského válčiště (i Číny), na kterém se mohou rozvinout válečné akce, dávají Američanům možnost počítat, že obrněná vojska musí v nejbližší budoucnosti mít významnou úlohu.

Jeho úvahy prý vedou k závěru a jasně prý se rysuje, že základním svazkem v nejbližší době nebude pěší, nýbrž obrněná divise.

Použití obrněných vojsk v budoucí válce

O této otázce pojednává rovněž M. L. Kejri v již uvedeném článku. Tvrdí, že při tom bere v úvahu takové otázky, jako je poměr k úloze a úkolům obrněných vojsk se zřetelem na takové skutečnosti, jako je síla pravděpodobného nepřítele, ráz terénu pravděpodobného válčiště, zkušenosti z minulých válek v používání obrněných vojsk a možnosti státu.

Jeho úvahy jej vedou k následujícím závěrům:

1. Vzhledem k tomu, že základním svazkem pozemních vojsk bude obrněná divise, nebude se jí používat v druhém sledu nebo v záloze, jak

tomu bylo v druhé světové válce. Bude působit v prvním sledu, a to jak v útoku, tak i v obraně.

2. Souvislých front z období druhé světové války prý pravděpodobně nebude. Proto budou patrně velká útočná obrněná skupení působit v mezích mezi protitankovými uzly odporu protivníka. Při útoku budou pravděpodobně v prvním sledu sboru zasazeny dvě obrněné divise a v druhém sledu motorisovaná pěchota. Obrněné divise budou působit skoky, střídající se jedna s druhou po splnění poměrně nehlubokých úkolů. Taková bojová činnost prý zabezpečí průlom hluboce učeně obrany protivníka, odrazení jeho protiztečí a udržení tempa útoku. Rozsáhlé použití vzdušných výsadek v průběhu útoku přinutí protivníka udržovat v týlu velké zálohy, což oslabí jeho síly na frontě. Prostory vysazení vzdušných výsadek se musí volit v takové vzdálenosti od předního okraje, aby obrněné divise útočící čelně stačily včas se s nimi spojit.

Pěších divisí, jejichž dosavadní organizaci je prý třeba zachovat, bude používáno hlavně k plnění těchto úkolů: vytvářet protitankové uzly odporu v obraně; zabezpečovat podporu a krýt boky útočících obrněných vojsk; čistit terén ovládnutý obrněnými vojsky od protivníka; působit v prvním sledu při průlomu silně opevněných obranných postavení protivníka nebo v terénu nedostupném tankům; vést útočný boj omezených rozměrů, zejména v noci a za jiných zvláštních podmínek.

3. Je třeba odmítnout zatažení obrněných vojsk do těžkých bojů k dobytí velkých měst podobných Berlínu a Varšavě. Musí se využívat jejich předností k rychlému soustředování a provádění prudkých úderů do hlubokého týlu protivníka a k obejití silně opevněných prostorů.

4. Je výhodné povzbuzovat a podporovat rozumné riziko, smělou, rozhodnou činnost a iniciativu podřízených velitelů a učit je tomu. Rychlý spád boje vyžaduje vydávat písemné rozkazy všeobecného rázu, rychlé reakce na všechny změny situace, vedení činnosti v souladu s ústními rozkazy a vytrvalosti vojsk přinucených vést bojovou činnost za velmi nepříznivých podmínek. Jestliže se v průběhu bojové činnosti zjistí, že se protivník chystá použít atomových zbraní, musí se vojska snažit přiblížit k nepříteli a zahájit boj zblízka.

V souvislosti s tím podotýká, že je třeba cvičit vojska všech útvarů a svazků v taktice boje zblízka tak, jak se to dělá v Sovětském svazu. Velitelům velkých obrněných svazků, je nezbytné propůjčit širokou iniciativu v používání podřízených vojsk. Musíme se — podle slov L. Harta — naučit umění »tankové války« do začátku války tak, jak se tomu svého času naučili Němci.

5. Při průlomu obrany a při násilném přechodu vodních překážek bude obrněná divise působit v prvním sledu. Možnost rychle soustředit útvary divise, ochrana pancířem a velká rychlost tanků prý plně opravňuje k takovému použití obrněné divise, zvláště po atomové přípravě. Všestranně použitelné obrněné transportéry M 59*), kterými je obrněná divise vyzbrojena, umožňují motorisované pěchotě překonávat velké řeky plaváním. Je nezbytné, aby takovouto možnost měly i tanky, protože obrněných divisí vyzbrojených lehkými bojovými vozidly bude

*) M 59 je plovoucí pásový obrněný transportér se zakrytou korbou, převáží 12 osob s osobním výstrojem a výzbrojí.

možná používáno v prvním sledu i při provádění námořních výsadkových operací.

6. Tanků se musí zpravidla používat hromadně. Dále M. L. Kejri tvrdí, že kdyby došlo k válce se Sovětským svazem, budou v prvním období ztráty Američanů na tancích velmi značné. Proto je třeba vytvářet velké zálohy tanků s připravenými osádkami. Je výhodné vytvářet také zálohy z obrněných divisí. V pěších divisích musí pravděpodobně být minimální počet tanků, nezbytný k přímé podpoře pěchoty a pro protitankovou obranu. Tankové boje v severní Africe i ve východní Evropě v průběhu druhé světové války je prý třeba pokládat za pravzory tankových sražení budoucnosti, a to jak s použitím, tak bez použití atomových zbraní. Polní maršál Rommel, připomíná M. L. Kejri, nás naučil hodnotit manévr masy tanků k dosažení rozhodných výsledků. Zkušenosti Guderiana a jiných německých generálů potvrzují, že je účelné vytvářet dostatečné zálohy k zabezpečení úspěchu ve sražení.

7. Na začátku války bude protivník používat v široké míře letectva. Proto nabývá velkého významu správná organizace přesunů vojsk a jejich protivzdušná obrana. Obrněné svazky je nutné přemísťovat do prostorů soustředění v noci. Ve dne musí být v úkrytech a musí být důkladně maskovány. Za pochodu se mají vyhýbat místům, v nichž je možné nahromadění bojových vozidel. Protivzdušná obrana přesunovaných proudů vojsk se může projevit jako účinná, jen když vojenské vzdušné síly vybojují nadvládu ve vzduchu. Se zřetelem k tomu je třeba již v míru připravit obrněné svazky a útvary na bojovou činnost za vzdušné převahy protivníka.

8. Nezřídka se bude obrněná divise používat v zadním voji odcházejících vojsk. Přesto se podle autora v programech bojové přípravy vojsk i vojenských učilišť a škol tomuto druhu bojové činnosti věnuje velmi málo času. Rovněž se o této otázce publikuje málo článků a knih. Není prý možné zapomínat na tu okolnost, že velení německých vojsk před druhou světovou válkou, i když nebylo nakloněno obranné strategii, věnovalo značnou pozornost výcviku vojsk v taktice ústupu.

Díky velké pohyblivosti a palebné mohutnosti může obrněná divise s velkým účinkem, větším než pěší divise, vést boj na zdrženou a krýt odchod silného svazku nebo svazu. Při plnění tohoto úkolu může obrněná divise zabezpečit výhru maximálního času na účet ztráty minimálního prostoru, vyhnout se vleklým bojům a způsobit nepříteli velké ztráty. Naše názory v minulosti na vedení boje na zdrženou předvíдалy vyčlenění nevelkých sil k obraně směrů možné činnosti protivníka, při čemž tyto síly musely podle možnosti odejít na následující postavení jen v noci. Při rozboru taktiky Sovětské armády za pronásledování ustupujících německých vojsk je prý třeba podtrhnout, že vojska budou pravděpodobně muset ustoupit do značné hloubky a věnovat velkou pozornost zabezpečení svých boků. Vzhledem na zvláštnosti obrněné divise je možné počítat, že je schopna vést boj na zdrženou i ve dne a maximálně využívat lécek a jiné překvapivé činnosti k zničení protivníka.

9. Při vedení mobilní obrany, soudí dále M. L. Kejri, musí obrněná vojska znát umění sovětských a čínských vojsk prosakovat bojovou sestavou obránce. Zkušenosti Němců ukazují, že jakákoli jednotka sovětských vojáků, kteří proniknou vpřed nebo se zmocní předsunutých po-

stavení, musí být urychleně zničena. V opačném případě, protože znají umění prosakovat a zakopávat se, nahromadí rychle velké síly, s kterými pak bude těžké vést boj.

Druhou zvláštností taktiky pravděpodobného protivníka je prý jeho snaha stůj co stůj zmocnit se výšin, a přitom provádět v nezbytném případě několikanásobné noční zteče. Proto při organizaci mobilní obrany musí být kladen hlavní důraz na řešení těchto problémů: vytvoření systému zvukových a světelných signálů v hloubce obrany k dávání výstrahy o objevení se protivníka; hlídkování mezi opěrnými body a uzly odporu; příprava záložních opěrných bodů a uzlů odporu; stavba frontálních i rokádních spojovacích sítí; rychlé používání místních záloh k zničení nevelkých skupin protivníka a organisování léček.

Ukazuje se, říká dále M. L. Kejri, že koncepce mobilní obrany odpovídá potřebám budoucí války. Zakládá se na využití pohyblivosti vojsk k rozdrčení útočícího protivníka.

Z těchto několika závěrů je vidět, že Američané počítají s všestranným použitím obrněné divise, což je nutno v našich cvičeních a při výcviku mít na zřeteli.

Organisace tanků a obrněných vojsk pro potřeby budoucí války

V této otázce lze pozorovat mezi západními vojenskými theoretiky usilovné hledání nových cest, které by přivedly k organizaci odpovídající potřebám příští války. I když formu organisace navrhuji různí autoři odlišnou, je možno pozorovat celkovou shodu v základních principech, kterým navrhovaná organisace má odpovídat. Je to především velká pohyblivost a manévrovost jednotek, jejich schopnost bojovat samostatně i delší dobu, nebýt tak jako dosud vázány na zásobování z těžkopádného týlu, mít schopnost přepravy vzduchem a ve srovnání se současnou organizací mít značně sníženy celkové počty osob i materiálu při značném zvýšení palebné a úderné síly.

Podplukovník M. L. Kejri, jehož názory jsou uvedeny již výše, pojednává ve stejném článku i o organizaci obrněných vojsk. Říká, že podle jejich názoru (Američanů) musí v nejbližší budoucnosti, a to v jakékolí míře, dojít ke změnám v organizaci všech svazků a útvarů pozemních vojsk, počínaje sborem a níže. Především jde o rozdělení tanků mezi útvary a svazky sboru k přetvoření sboru ve značně mobilní svazek.

Podle jeho názoru musí být likvidovány tankové roty pěších pluků. V pěší divisi je prý třeba mít jen jeden tankový prapor (středních nebo těžkých tanků). Lehké obrněné pluky mohou zůstat, ale tankové skupiny prý je třeba zrušit. To dá každému sboru možnost získat okolo 300 tanků, což má umožnit postavit ještě jednu obrněnou divisi. Takovýmto způsobem, t. j. novým rozdělením tanků, je prý možné dosáhnout větší efektivity v jejich použití a zformovat dodatečně několik obrněných divisí. Tato opatření mají umožnit mít dodatečně několik obrněných sborů ve složení tří divisí: dvou obrněných a jedné pěší (částečně mechanisované a částečně motorisované).

K zvýšení bojeschopnosti obrněné divise je prý nutné zabezpečit týlové jednotky vrtulníky a lehkými pancéřovanými bojovými vozidly

způsobilými pohybovat se terénem; zvětšit rozdíl mezi počtem osob v bojových a nebojových jednotkách zmenšením administrativního a týlového personálu; mít čtyři stejné tankové roty v praporu těžkých tanků; zlepšit takticko-technická data tanků a jiných obrněných vozidel.

Generálmajor v záloze E. Vanty píše v belgickém časopise »L'Armée — La Nation« čís. 1 z roku 1956, v článku pod názvem »Vliv atomových zbraní na organizaci a taktiku vojsk« rovněž o organizaci obrněné divise. V svém článku říká, že otázky spojené s organizací obrněné divise dávají vždy podnět k sporům a k různým názorům na její složení, a to v souvislosti s těmi úkoly, které měla plnit divise a které byly velmi různé.

Ve svém článku se odvolává na názory skupiny důstojníků různých druhů vojsk, které byly uveřejněny v belgickém vojenském časopise »Bulletin de cavalerie« a jež hovoří o tom, že je nutné odstranit základní rozdíl, který v současné době existuje mezi pěšími a obrněnými divisemi. Jak pěší, tak i obrněná divise, musí být složeny z analogických jednotek, i když vztah mezi nimi, a to v závislosti na typu, bude různý. Místo útvarů, které se v základě skládají z jednotek jednoho druhu vojska, musí přý mít divise vševojsková skupení.

Podle názoru této skupiny důstojníků musí se obrněná divise skládat ze štábu divise, z průzkumného pluku, ze tří vševojskových skupení a ze skupiny obsluhy.

Průzkumný pluk musí být vysoce mobilní. Může mít na příklad tři eskadrony obrněných automobilů (francouzské obrněné automobily »Panar«, váhy 12,5 t, výšky 2,5 m, vyzbrojené 75mm kanonem a spřaženým kulometem).

Každé vševojskové skupení musí mít odpovídající průzkumnou jednotku (eskadronu obrněných automobilů). Vševojskové skupení by mělo mít velmi mohutné prostředky, jako na příklad tankový prapor ve složení dvě roty středních tanků a rotu těžkých tanků (každá rota 17 tanků).

Pěší jednotky ve vševojskovém skupení mohou přý být zastoupeny jedním pěším praporem zjednodušené organizace. Tento prapor by se skládal ze tří pěších rot, které by měly ve výzbroji značné množství protitankových prostředků, a z roty těžkých minometů nebo z roty lehkých tanků.

Ve složení vševojskového skupení je přý rovněž nutné mít oddíl lehkého samohybného dělostřelectva a lehký protiletadlový oddíl o čtyřech až pěti bateriích. Všechny zbraně dělostřelectva mají být samohybné.

Pro upotřebitelnost v Belgii je přý nutné mít obrněné divise určené hlavně k plnění taktických úkolů.

Dále uvádí autor návrhy plukovníka de Vergifaucce na vytvoření obrněné divise zhruba o 9690 osobách. Tato divise by měla 239 tanků (23 lehkých, 142 středních a 74 těžkých), tři mechanisované pluky a pět dělostřeleckých oddílů. Počítá však, že divise nemusí mít vševojsková skupení.

Počet osob v obrněné divisi, podle autorova předpokladu, je přý 9850. Odborníci přý počítají, že svazek typu obrněné divise může mít maximálně 10 000 osob.

V závěru stati říká autor, že studium posledních theoretických úvah a zkušeností z provedených cvičení nutí učinit tyto závěry:

1. Obrněné svazky je nutné odlehčit a přizpůsobit je plnění úkolů za používání atomových zbraní. To je možné udělat postupně tím, že se ze začátku změní množství jednotlivých již existujících druhů zbraní a bojové techniky (tanků, obrněných transportérů, dělostřelectva) a pak se přejde k technickému zdokonalení materiálu.

2. Zvláštního významu nabývají v soudobých podmínkách vševoj-
sková skupení, avšak jejich existence značně ztěžuje a činí složitým ve-
lení vojskům.

Uvedené názory jsou jen malým nástinem některých řešení organisa-
ce obrněné divise podle návrhů některých západních vojenských odbor-
níků. Tito odborníci byli většinou pro zachování obrněných i pěších di-
visí. Vyskytuje se však řada dalších, mezi nimi i maršál Montgomery,
kteří navrhuji zrušit pěší i obrněné divise a vytvořit speciální jedotypo-
vou divisi.

Přes obsáhlou a širokou diskusi, která je o této otázce vedena, nebylo
dosud přikročeno k podstatným praktickým opatřením. Je však třeba
vidět, že západní armády přikládají nalezení nejvýhodnější organizace
svazků pro atomovou válku velký význam. Jak velký, je vidět nejen
z theoretické diskuse v odborných vojenských časopisech, ale i z toho, že
v hlavních kapitalistických armádách jsou vytvořeny zkušební svazky,
na nichž se výhody a nevýhody navrhovaných organizací ověřují a zkou-
šejí. Je tedy možno předpokládat, že vbrzku může dojít ke změnám
v organizaci dosavadních svazků.

Směr vývoje nových konstrukcí tanků pro budoucí válku

Tato otázka je zkoumána s několika hledisek. Je třeba vidět, že se po
druhé světové válce práce na vytvoření nových typů tanků ubíraly cestou
rozvoje tanků všech váhových kategorií, mezi nimi i těžkých. Těžkým
tankům byla věnována velká pozornost a v roce 1954 byly v USA zahá-
jeny práce i na tanku s motorem na atomový pohon, s kanonem ráže
155 mm (Kanadský časopis »Ottawa Forces Journal«, 8. března 1955) a ve
Velké Británii byly provedeny zkoušky s tankem poháněným plynovou
turbínou. Tato konstrukce byla určena pro těžký tank (časopis Velké
Britannie »Sphere«, 9. října 1954).

V současné době mají USA lehké tanky se 76mm kanonem, střední
tanky s 90mm kanonem a v omezeném množství těžké tanky se 120mm
kanonem. Armáda Velké Britannie je vyzbrojena středními tanky Centu-
rion s kanonem ráže 83,8 mm (podle váhy je tento tank možno počítat
mezi těžké) a těžkým tankem Conqueror s kanonem ráže 120 mm. Ve
Francii jsou vyráběny lehké tanky AMX se 75mm kanonem, avšak po-
kračuje se ve vývoji těžkého tanku se 120mm kanonem.

Rozbor materiálu cizího tisku ukazuje, že nehledě na tanky, které
jsou ve výzbroji a ve vývoji, lze pozorovat tendence upustit od používání
těžkých tanků. Podle názorů specialistů kapitalistických států ztrácejí
těžké tanky za vysoce manévrové války, za použití atomových a termo-
nukleárních zbraní do jisté míry svůj význam.

Úvahám o tom, jaké musí být tanky v soudobých podmínkách a je-li účelné mít ve výzbroji těžké tanky s mohutným pancířem, je věnováno mnoho článků v různých vojenských časopisech.

V článku »Tanky pro atomovou válku« (»Ordonanc«, květen — červen 1955) kritizuje kapitán Berni bojové vlastnosti tanků, které jsou dnes ve výzbroji armády USA. Ukazuje řadu základních vlastností, jimiž se podle jeho názoru musí vyznačovat tanky při bojové činnosti za použití atomových zbraní.

Autor tvrdí, že současné americké tanky budou málo výhodné pro použití v atomové válce, protože jsou málo mobilní, zvláště v členitém terénu (mají velký specifický tlak a malý akční radius). Podle jeho názoru může být důstojným partnerem atomových zbraní jen velmi pohyblivý tank.

Kapitán Berni má za to, že tanky musí mít nejen taktickou, ale i operačně strategickou pohyblivost, to znamená, že musí být takové, aby je bylo možno přemisťovat vzduchem. Ve spojitosti s tím ukazuje, že USA mohou vyrobit letouny pro přepravu tanků, mezi nimi i letouny pro přepravu tanků T 43, to však bude nevýhodné, protože pro každý tank bude třeba vyrobit jeden letoun.

Dále dochází k závěru, že je nemyslitelné snažit se vyrobit takový pancíř, který by odolal protitankovým zbraním. Soudobé granáty probíjí každý pancíř. Proto je nutné, aby tank měl takový pancíř, který by v plné míře chránil osádku tanku, jeho výzbroj a výstroj před střepinami granátů a před palbou pěchotních zbraní a rovněž před světelnými účinky atomových zbraní.

Tank určený k vedení bojové činnosti za použití atomových zbraní, končí autor, musí mít malou váhu, což zabezpečí jeho přepravu vzduchem, potřebnou rychlost, dostatečný akční radius, vysokou průchodnost, a musí být nezávislý na zásobovacích základnách.

V článku »Těžký nebo lehký tank« (»Revue de forces Francaise de L'est č. 5 z r. 1956) jsou krátce shrnuty úkoly, které tanky plnily od doby, kdy se po prvé objevily na bojišti, až do dnešní doby.

Tanky se prý v první světové válce objevily proto, aby učinily konec posílní válce. Tenkrát se jim ukládaly úkoly, jako je rozrušit drátěné zátarasy, překonávat zákopy, ničit automatické zbraně. K plnění těchto úkolů musel mít tank dostatečnou váhu, pásový podvozek a poměrně mohutnou výzbroj, která se ve většině případů skládala z děla a ze spřaženého kulometu. Mimo to potřeboval pancíř způsobit chránit osádku před střepinami a střelami ručních zbraní. Rychlost tanku v této době neměla velkou úlohu, protože jeho pohyb byl spojen s pohybem pěchoty.

Od roku 1918 až do roku 1939 se názory na použití tanků podstatně změnily. Použití tanků dostalo masovější ráz. Jejich úloha již nezáležela v doprovodu pěchoty, nýbrž v dosažení rozhodujících výsledků v boji na základě rychlých a překvapivých ztečí samostatnými tankovými svazky.

V druhé světové válce dosáhly ohromného významu velké samostatné tankové svazky. Těžký tank vládnoucí mohutnou výzbrojí byl »králem« ve sraženích, protože jeho pancíř mohl ještě odolávat granátům.

V článku se dále říká, že technický pokrok dosažený po druhé světové válce nutí změnit názory na použití těžkých tanků. Granáty s kumu-

lativní náplní a atomové zbraně pancíř překonaly. V nynější době nemůže žádný pancíř odolat současným protitankovým granátům.

V souvislosti s tím je dána otázka, proč pokračovat v konstruování složitých a drahých tanků, které se obtížně obsluhují a vyžadují těžkopádný tyl, jestliže obyčejný tančík vybavený jednoduchou zbraní může přinést stejné výsledky. Jestliže se ochrana pancířem stala málo účinnou, nestojí za to ztrácet 150 milionů franků na výrobu jednoho tanku, ale výhodnější je za tytéž peníze vyrobit deset lehkých bojových vozidel majících dohromady daleko větší palebnou sílu.

Přivrženci těžkých tanků se prý ohánějí tím, že soudobá armáda musí mít tanky pro průlom. Ale vždyť právě při zteci velmi silně vybudované obrany využívají tanky hlavně své palebné síly. Kromě toho je málo pravděpodobné, že by se úkol průlomu ukládal tankům v době, kdy může tento problém lehce vyřešit atomová zbraň.

Se zřetelem k tomu, že rozrušení obranných objektů vahou tanku ztratilo již svůj význam a že jeho pancéřování neposkytuje plnou ochranu, činí autor závěr, že rychlost v strategickém plánu dosáhla mimořádného významu. Jinými slovy řečeno, výchozí podmínky, které sloužily za základ při konstruování prvních tanků, ztratily v současné době svůj význam.

Při vytváření budoucího francouzského tanku bude prý třeba mít na zřeteli tyto faktory:

— Francouzská armáda má především úkol ochrany zámořských držav. Proto musí být tankové svazky připraveny k činnosti v zámořských územích, kam bude nejvýhodnější přepravovat je vzduchem. Proto nemůže být ani řeči o tom, že by tyto svazky byly vyzbrojeny 60tunovými tanky, nýbrž naopak bude nutné vyzbrojit je velmi lehkými tanky, které však budou mít mohutnou palebnou sílu.

— Ničivé účinky atomových zbraní vyvolávají nutnost mít velké množství svazků vyzbrojených lacinými tanky, jejichž efektivnost v terénu bude stejná jako nevelkého množství těžkých tanků.

— A nakonec by prý vzhledem na neustále klesající finanční možnosti Francie bylo nerozumné vyzbrojovat armádu drahými tanky, kterých v zámořských oblastech nemůže být využito, které vyžadují složité obsluhy a nemají žádné přednosti v palebné síle před lehkými tanky.

V závěru článku se poznamenává, že těžké tanky vyrábějí všechny velké státy. Vystává však otázka, není-li v současné době vzhledem k progresivnímu rozvoji v oblasti protitankových granátů výhodné, vytvořit tankovou armádu dostatečně silnou, avšak velmi pohyblivou a desetkrát lacinější než armády některých velkých států, které jsou vyzbrojeny těžkými tanky. Bylo by prý hřích této možnosti nevyužít.

V těchto názorech se zhruba odrážejí oficiální názory, které panují v současné době ve francouzské armádě.

Francouzi, upustivše od výroby těžkých a drahých tanků, i když několik zkušebních typů bylo vyrobeno, vytvořili v posledních letech celou »rodinu« bojových vozidel na podkladě základního lehkého tanku AMX, který váží 14,5 t, je vyzbrojen kanonem ráže 75 mm (počáteční rychlost protipancéřového granátu 1000 m/vt.) a pohybuje se maximální rychlostí 65 km za hodinu.

K těmto typům bojových vozidel patří i 105mm samohybná houfnice, 40mm samohybný protiletadlový kanon, obrněný transportér pro 12 osob a speciální obrněné dilensko-vyprošťovací vozidlo vybavené jeřábem (nosnosti 5 t), zvedákem a jinými prostředky potřebnými pro opravy a odsun uvedených poškozených vozidel z bojiště.

Mimo to je ve Francii vyroben lehký tančík speciální konstrukce, nižší než jeden metr. Osádka tanku, skládající se ze dvou mužů, v tančíku leží. Váha tančíku 1,5 t, maximální rychlost 90 km/hod. Na tančíku může být protitankový kanon, bezzákluzové dělo nebo minomet. Podle názoru francouzských specialistů může být tohoto bojového vozidla účinně používáno jako prostředku pro boj s tanky. Mimo to je ve Francii namontováno pro boj s tanky na $\frac{1}{4}$ tunových automobilech zařízení k odpalování řízených reaktivních granátů SS 10. Je možné předpokládat, že zkušenosti Francouzů budou uplatněny i v jiných státech.

Je známo, že Američané ihned po vyrobení lehkého tanku AMX ve Francii jej koupili a bedlivě studovali jeho vlastnosti.

V článku »Lehčí tanky« (»Armor«, březen — duben 1956) ukazuje Richard Ogorkievič na tendenci stálého růstu váhy tanků v různých armádách od začátku druhé světové války do současné doby.

Výsledkem tohoto růstu, říká autor, zvyšuje se výrobní cena tanků, jejich obsluha se stává čím dál složitější a pohyblivost tankových jednotek se zmenšuje. Proto se v současné době projevuje tendence odklonu od velmi těžkých, ne však zrovna nejlepších tanků a čím dál větší pozornost se věnuje konstruování velmi lehkých tanků, což má jistě své přednosti, již jen na příklad ve zmenšení výdajů na jejich výrobu.

Při rozboru možných cest k snížení váhy tanků upozorňuje autor na takové, jako je zlepšení výzbroje, zdokonalení motoru, zmenšení zásob a různého vezeného zařízení, snížení počtu osádky, kterou při použití automatického nabíjení mohou tvořit dva muži (řidič tanku a velitel tanku, který by byl zároveň střelcem). Za nejlepší cestu k snížení váhy tanku považuje zkonstruování velmi lehké základní výzbroje tanku a zmenšení tloušťky pancíře.

V závěru podotýká, že budoucnost tanků závisí především na vývoji lehké výzbroje a na vypracování taktiky použití tanků, založené na rozhodném odklonu od ideje »pohyblivé pevnosti«, za niž byl tank pokládán v minulosti.

K stejným závěrům dochází i F. M. Miksche ve své knize »Atomic Weapons and Armies« (obsah uveřejnila Vojenská mysl čís. 4/1956). »Slabost moderních tanků není v jejich zranitelnosti. Ta je poměrně malá. Zranitelnost vojska je však ve zranitelnosti pomocných služeb, na kterých je toto vojsko závislé.

Jaké jsou tu možnosti do budoucna? Jedna z možností je snížit váhu tanků, aby se tak získala možnost vozit pohonné hmoty a munici. Nejlepší ochrannou pro tanky není tlustá »kůže«, nýbrž síla výzbroje a mobilnost. První umožňuje tankům zasáhnout nepřítele na větší vzdálenost a druhá umožňuje využívat mnohem více krytů. Redukce pancíře by automaticky snížila váhu a tím by se zvětšila mobilnost. Části této váhy by mohlo být využito k vození pohonných hmot a munice, čímž by se zvětšila nezávislost tanků na zásobovací službě.

Z uvedených článků uveřejněných v zahraničních vojenských časopisech je zřejmé, že v názorech na použití těžkých tanků v soudobé válce nastaly v kapitalistických státech změny. Výsledkem toho je, že v současné době jen Velká Británie pokračuje ve výrobě těžkých tanků, i když ve zmenšené míře.

Vzhledem na změny v názorech cizích vojenských specialistů na účelnost použití těžkých tanků je možné předpokládat, že se nové typy těžkých tanků v nejbližší době neobjeví. Úsilí zahraničních konstruktérů bude pravděpodobně zaměřeno na konstruování lehkých a středních tanků majících mohutnou výzbroj při poměrně slabém pancéřování, vysokou průchodnost a pohyblivost a rovněž velký akční radius, dosahovaný značně zdokonaleným motorem.

Zpracoval major Antonín Skácel.

Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů

Informace o obsahu bulharského vojenského odborného časopisu »Voenna misl«

Číslo 8/1956

Podplukovník Chr. Zabunov: Metodika přípravy a provedení velitelsko-štábního cvičení.

Generálmajor A. Kabakčijev: Reaktivní letectvo, jeho současný stav a nejbližší perspektivy.

Docent generálmajor St. Stojanov: Odrážení protiúderů silných mechanisovaných a tankových záloh v průběhu útočné operace.

Plukovník As. Surdолоv: Použití tankových a mechanisovaných svazků při obklíčování nepřítele spolu s vzdušnými výsadečnými vojsky.

Plukovník At. Semerdžijev: Velitelská stanoviště v soudobé útočné operaci.

Podplukovník G. Punčev: Organizace PVO vojenské námořní základny.

Kapitán A. Rajčin: Radiolokační zabezpečení útočné operace v horském zalesněném terénu.

Vojenskohistorická část

Major Chr. Kovačev: Noční akce proti východnímu sektoru odrinské pevnosti.

Z cizích armád

Kapitán A. Angelov: Námořní výsadková operace podle amerických názorů.

Kritika a bibliografie

Vojenské otázky ve druhém vydání BSE (sv. 31 — 33).

Seznam uveřejněných článků během roku 1956.

Informace o obsahu rumunského vojenského odborného časopisu »Otázky vojenského umění«

Číslo 6/1956

*** Operační umění — součást sovětského vojenského umění.

Kapitán Št. Joan: Některé otázky spojené s organizací protivýsadkové námořní operace.

Kapitán V. Gadidov: O operačním režimu námořního válčiště.

Podplukovník B. Džeordžesku: Organizace osvětlování za útoku v noci.

Podplukovník M. Kuku: Ženíjný zabezpečení útočné operace armády v horském zalesněném terénu.

Inž. podplukovník M. Kifirjuk, podplukovník N. Ilije: Některé otázky organizace a provádění železničních vojenských přeprav v soudobé operaci.

Obsah čísel v r. 1956.

Články plánované k uveřejnění v roce 1957.

Informace o obsahu polského vojenského odborného časopisu »Mysl wojskowa«

Číslo 1/1956

Úvod: — Za vyšší úroveň přípravy velitelů a štábů v novém výcvikovém roce.

Major B. Sczerba: Organizace a činnost týlu za pochodu a v střetném boji.

Major J. Nowotarski: Z otázek územní protivzdušné ochrany.

Podplukovník J. Dyda: Význam a způsoby studia terénu.

Podplukovník V. Vydra: Fysické základy jaderných zbraní a jejich ničivé faktory.

Kapitán E. Cziczewski: O velmi krátké telefonii a telegrafii.

Z cizích armád

Kapitán Z. Kameniewski: Některé názory západoevropských vojenských kruhů na vedení bojových akcí za používání atomových zbraní.

Diskuse

Plukovník A. Heistein: O velení vojskům.

Číslo 2/1956

Plukovník J. Szliferstajn: Některé otázky sovětské vojenské vědy.

Podplukovník B. Chocha: O předstunutých odřadech v útočných akcích.

Kapitán T. Gapiński: Ponorky v protivýsadkové operaci.

Major J. Krywko: Poznámky k ženíjnímu zabezpečení útoku tankového (mechanizovaného) svazku.

Podplukovník Z. Nowak: Zvláštnosti desaktivace a speciální očištění v zimě.

Plukovník L. Strasser: Metodika seminárních zaměstnání v taktických a operačních předmětech.

Plukovník V. Czamański: Osvobození Ukrajiny v roce 1944.

Z cizích armád

Poručík M. Rorat: Americký výzkum thermonukleárních zbraní.

Diskuse

Podplukovník B. Barycki: O použití automobilních prostředků v boji.

Číslo 3/1956

*** O manévru v soudobém boji a operaci.

Plukovník T. Pióro: Poznámky o soudobé obraně.

Podplukovník Bielański: O otázkách přeskupení, přemisťování a manévru dělostřelectva.

Podplukovník B. Szady: Některé otázky chemického zabezpečení útoku s násilným přechodem vodní překážky.

Major St. Golabek: Příprava vojsk k železniční dopravě.

Diskuse

Podplukovník Z. Zieliński: Práce štábů s hlediska nových požadavků na velení vojskům.

Z cizích armád

Kapitán Z. Kamieniewski: Některé názory západoevropských vojenských kruhů na organizační strukturu vojsk za používání atomových zbraní.

Číslo 4/1956

Major St. Konieczny: Rozpracování základních otázek vojenské vědy Leninem.

Major R. Dragun: Některé otázky odražení protiztečí.

Kapitán J. Kopacz: Hromadné použití letectva na základě zkušeností z Veliké vlastenecké války.

Plukovník L. Skokowski: Úloha velitele při řízení hospodářství útvaru.

**** O rozvoji televizní techniky.**

**** Některé otázky rozvoje vojenského umění ve Veliké vlastenecké válce SSSR.**

Z cizích armád

**** Organizace přípravy k válce v soudobých podmínkách.**

Diskuse

Podplukovník B. Szczepaniak: O operativnosti štábů.

Číslo 5/1956

Úvod: Bojová příprava vojsk v letním období.

Generálmajor J. Drzewiecki, plukovník T. Pioró: Celková tendence rozvoje bojové techniky.

Generálmajor B. Lusin: Charakteristické rysy činnosti rychlých skupin v operační hloubce obrany nepřitele.

Kapitán Z. Bozyk: Poznámky k zdravotnickému zabezpečení útoku taktického svazku druhého sledu.

Podplukovník A. Kasprzak: Některé otázky silniční služby týlu v útočné operaci.

Z cizích armád

Poručík M. Rorat: Americké válečné lodě s atomovým pohonem.

Diskuse

Podplukovník Cz. Mojsiewicz: O naší vojenské vědě.

Číslo 6/1956

Generálmajor J. Drzewiecki: Vývojové tendence organizace vojsk.

Major J. Krywko: O výcviku a přípravě vojsk k útočným akcím v noci.

Major T. Szostakowski: Protivzdušná obrana státu.

Podplukovník A. Bielawski: O použití dělostřelectva v nočních útočných akcích.

Major H. Posim: Poznámky k organizaci radiačního průzkumu.

Vojenskohistorická část

Kapitán J. Sikorski: První polské dílo o vojenském umění.

Z cizích armád

Podplukovník R. Wasilkowski: Mobilní obrana.

Kapitán E. Horbaczewski: Použití zadýmování při násilném přechodu řeky z chodu.

Diskuse

Podplukovník J. Zakrzewski: Některé poznámky k organizaci a vedení boje v obklíčení.

Kapitán E. Witkowski: O přípravě důstojníků.

Číslo 7/1956

**** Vliv rozvoje techniky na upevnění obranyschopnosti státu.**

Generálmajor J. Drzewiecki: Všeobecné tendence rozvoje forem a způsobů vedení boje a operace.

Podplukovník J. Czornicki: Použití letectva ve vzdušných výsadkových operacích.

Podplukovník E. Szpricer: Zvláštnosti použití a činnosti dělostřelectva při násilném přechodu velké vodní překážky.

Plukovník A. Aponowicz: O zásadách a způsobech zpracování učebních osnov vojenských škol.

Vojenskopolitická část

Podplukovník T. Rawski: Polská lidová armáda v období roku 1943 — 1945 (nástin organizace).

Z cizích armád

Major W. Włodarski: Některé otázky použití atomových a thermonukleárních zbraní taktickým letectvem.

Major A. Sokolowski: Některé poznámky o vývoji otravných látek.

Diskuse

Major F. Czyżowicz: Metody přípravy a organizace bojových akcí ve zkrácené lhůtě.

Číslo 8/1956

Podplukovník E. Wejs, kapitán W. Budzko: Některé zvláštnosti organizace a vedení útoku v noci.

Podplukovník Z. Bobeckí: Vedení střetných bojů a sražení tankovými svazky.

Plukovník W. Szczepucha: O součinnosti protiletadlového dělostřelectva se stíhacím letectvem.

Kapitán S. Kedzierski: Úloha vzdušného průzkumu v soudobých bojových akcích.

Podplukovník J. Dyda: Vliv fyzikálně geografických činitelů na stupeň zasažení vojsk atomovým výbuchem.

Vojenskohistorická část

Kapitán J. Sikorski: O předmětu historie vojenského umění.

Major K. Sobczak, major E. Kozłowski: Ozbrojené boje španělského lidu proti kontrarevoluci a fašistické intervenci.

Z cizích armád

Kapitán E. Horbaczewski: Některé americké názory na použití biologických zbraní.

Diskuse

Podplukovník E. Spricer: K otázce předmětu vojenské geografie.

Major J. Szyszkowski: O vojenské vědě.

Číslo 9/1956

Podplukovník J. Kryvko: O výchově a výcviku vojsk se zřetelem na požadavky soudobé bojové činnosti.

Plukovník P. Grabowski: Některé poznámky k otázce rozvíjení samostatnosti a iniciativy důstojníků.

Poručík Z. Rudomina: Účast sil loďstva v boji s námořním výsadkem nepřitele.

Major P. Kryszko: Činnost velitele a štábu dělostřelectva při organizaci bojové činnosti dělostřelectva při protizteči (protiúderu).

Podplukovník W. Sachniewicz: K zásadám organizace vojenských kombinovaných přeprav.

Poručík St. Fryń: Poznámky k organizaci a činnosti týlu taktických svazků za pronásledování.

Podplukovník Z. Jaśtak: Zápalné prostředky a ochrana proti nim.

Vojenskohistorická část

Major K. Sobczak, major E. Kozłowski: Mezinárodní brigády k ochraně španělské republiky (1936 — 1939).

Z cizích armád

Major S. Szymczak: O programu obnovy západoněmeckých ozbrojených sil.

Diskuse

Major St. Tokarczyk: K otázce zjednodušení bojové dokumentace.

Číslo 10/1956

Úvod: K aktuálním otázkám polské vojenské teorie.

Kapitán J. Lewandowski: O naší vojenské vědě.

Plukovník A. Heistein: Organizace a premisování velitelských stanovišť.

Major E. Jastrzebski: O plánování bojové přípravy.

Podplukovník E. Szpricer: Zvláštnosti použití a činnosti dělostřelectva při obraně mořského pobřeží.

Podplukovník M. Fuks: Úloha velitele v intendantním zabezpečení útvaru a svazku v polních podmínkách.

Podplukovník E. Wejs, kapitán W. Budzko: Desaktivace vody.

Z cizích armád

Kapitán M. Rorat: Britské nukleární bádání a zkušenosti.

Číslo 11/1956

*** O vojenském odkazu V. I. Lenina.

*** Předmět a úkoly vojenské geografie.

Plukovník St. Szulczyński: K diskusi o otázkách vojenské vědy.

Podplukovník B. Chocha: O úloze druhů vojsk a jejich součinnosti.

Major J. Kopacz: Úvahy k otázce součinnosti letectva s tankovými a mechanizovanými vojsky za útoku.

Kapitán Z. Božik: Úloha velitele při řízení zdravotnické služby u svazku.

Plukovník M. Wojnar: Problém záložních důstojníků.

Plukovník A. Aponowicz: K otázce dalšího zdokonalování učebního procesu ve vysokých vojenských školách.

Z cizích armád

Major A. Sokolowski: Některé americké názory na výchovu vojsk.

Číslo 12/1956

Úvod: Poznámky k operační a taktické přípravě v novém výcvikovém roku.

Major E. Kozłowski, major K. Sobczak: O naší vojenské vědě.

Podplukovník E. Wiśniewski: Některé otázky vojenské vědy.

Major J. Mercik: O použití druhých sledů a záloh v obraně na široké frontě.

Kapitán Z. Knoll: Ochrana objektu protiletadlovým dělostřelectvem.

Kapitán H. Michalowski: Vliv povětrnostních podmínek na účinky atomového výbuchu.

Plukovník L. Strasser: Některé otázky metodiky přípravy přednášek z vojenských předmětů.

Vojenskohistorická část

Plukovník V. Kučan: Pátý hitlerovský útok proti jugoslávské národní osvoboditelské armádě (květen — červen roku 1943).

Z cizích armád

Kapitán T. Lech: Názory na změny v organizaci anglických svazků.

Vydává MNO. Řídí redakční rada: Jaroslav Dočkal, Ján Lipový, Jaromír Vyhnánek, Ladislav Hálek, Miroslav Rybníček, Jaroslav Foršt, Karel Rovenský, Josef Slabý, Ludvík Varvařovský, Václav Vitanovský, František Houra, Alois Chládek (redaktor)

Adresa redakce: Redakce časopisu »Vojenská mysl« MNO, Praha. — Vydává MNO ve vydavatelství časopisů MNO, Praha. — Tiskne Naše vojsko, tiskárna, n. p., provozovna 2.

V roce 1957 vyjde 6 čísel.

Časopis nelze předplácet, přiděluje se jen služebně.